

Suomi
Finland
100

Hallituksen vuosikertomuksen 2016 liite 3

Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta

Hallituksen julkaisusarja | 4a/2017

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Hallituksen vuosikertomuksen 2016 liite 3

Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta

ISSN 2341-7129 (painettu)

ISBN 978-952-287-400-9 (painettu)

ISSN 2323-962X (pdf)

ISBN 978-952-287-399-6 (pdf)

Lönnberg Print & Promo 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvoston kanslia		27.4.2017
Tekijät	Valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö		
Julkaisun nimi	Hallituksen vuosikertomuksen 2016 liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Hallituksen julkaisusarja 4a/2017		
Diaari/hankenumero	VNK/681/05/2016	Teema	
ISBN painettu	978-952-287-400-9	ISSN painettu	2341-7129
ISBN PDF	978-952-287-399-6	ISSN PDF	2323-962X
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-399-6		
Sivumäärä	185	Kieli	suomi
Asiasanat	vuosikertomus, tilinpäätös		
<div>Tiivistelmä</div> <p>Valtioneuvosto antaa eduskunnalle hallituksen vuosikertomuksen perustuslain 46 §:ssä säädettyinä kertomuksena hallituksen toiminnasta, valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä niistä toimista, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt.</p> <p>Hallituksen vuosikertomuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 9 a §:ssä sekä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 17 ja 18 §:ssä. Talousarviolain 18 §:ssä edellytetään, että hallituksen vuosikertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta (oikea ja riittävä kuva). Säädöstasolla kertomuksen sisältöä määrittävät erityisesti myös valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) vaatimukset. Hallituksen vuosikertomusta koskeva asetustasoinen sääntely on uudistettu helmikuussa 2016 voimaan tulleella valtion talousarviosta annetun asetuksen muutoksella (118/2016).</p> <p>Hallituksen vuosikertomus vuodelta 2016 muodostuu neljästä osasta, itse vuosikertomuksesta sekä kolmesta liitteestä:</p> <p>Liite 1 Ministeriöiden tuloksellisuuden kuvaukset</p> <p>Liite 2 Tilinpäätöslaskelmat</p> <p>Liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta</p>			
Kustantaja	Valtioneuvoston kanslia		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådets kansli		27.4.2017
Författare	Statsrådets kansli, finansministeriet		
Publikationens titel	Regeringens årsberättelse 2016 bilaga 3 Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden Hallituksen vuosikertomuksen 2016 liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta		
Publikationsseriens namn och nummer	Regeringens publikationsserie 4a/2017		
Diarie- /projektnummer	VNK/681/05/2016	Tema	
ISBN tryckt	978-952-287-400-9	ISSN tryckt	2341-7129
ISBN PDF	978-952-287-399-6	ISSN PDF	2323-962X
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-399-6		
Sidantal	185	Språk	finska
Nyckelord	årsberättelse, bokslut		
<p>Referat</p> <p>Statsrådet lämnar regeringens årsberättelse till riksdagen som den berättelse om regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och om hur budgeten har följts samt om regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut som det föreskrivs om i 46 § i grundlagen.</p> <p>Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988). Enligt 18 § i lagen om statsbudgeten ska de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultatet av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). På författningsnivå bestäms berättelsens innehåll dessutom särskilt av kraven i förordningen om statsbudgeten (1243/1992). Förordningsbestämmelserna om regeringens årsberättelse har förnyats genom en ändring av förordningen om statsbudgeten (118/2016), som trädde i kraft i februari 2016.</p> <p>Regeringens årsberättelse för 2016 består av fyra delar, själva årsberättelsen och tre bilagor:</p> <p>Bilaga 1 Ministeriernas resultatöversikter</p> <p>Bilaga 2 Bokslutskalkyler</p> <p>Bilaga 3 Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden</p>			
Förläggare	Statsrådets kansli		
Tryckort och år	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

SISÄLLYS

1	Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta	6
1.1	Perustuslakivaliokunta.....	6
1.2	Ulkoasiainvaliokunta.....	8
1.3	Valtiovarainvaliokunta	14
1.4	Tarkastusvaliokunta	36
1.5	Hallintovaliokunta	66
1.6	Lakivaliokunta.....	85
1.7	Liikenne- ja viestintävaliokunta.....	94
1.8	Maa- ja metsätalousvaliokunta	104
1.9	Puolustusvaliokunta	122
1.10	Sivistysvaliokunta	125
1.11	Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta	147
1.12	Talousvaliokunta	163
1.13	Tulevaisuusvaliokunta	169
1.14	Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta.....	172
1.15	Ympäristövaliokunta	178

1 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta

1.1 Perustuslakivaliokunta

Vaalijärjestelmän kehittäminen

HE 55/2014 vp – LJL 1/2015 vp – EK 14/2015 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että suomalaisen vaalijärjestelmän kehittämiseksi ja vaalilainsäädännön uudistamiseksi käynnistetään parlamentaarinen valmistelu, jossa otetaan huomioon perustuslakivaliokunnan kannanotot. Eduskunta painottaa, että valmistelun tulee olla avointa ja siinä tulee laaja-alaisesti ja ennakkoluulottomasti selvittää erilaisia vaihtoehtoja, joilla parhaiten voidaan lisätä vaalijärjestelmämme toimivuutta ja nostaa äänestysaktiivisuutta, parantaa vaalien suhteellisuutta, pienentää ns. piilevää äänikynnystä ja turvata alueellinen edustavuus.

Oikeusministeriö tulee kuluva vaalikauden aikana asettamaan parlamentaarisen työryhmän selvittämään vaihtoehtoja eduskuntavaalien vaalijärjestelmän kehittämiseksi ja vaalilainsäädännön uudistamiseksi eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Jussi Aaltonen, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö

Viittomakieltä käyttävien oikeudet

HE 294/2014 vp – EV 346/2014 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu

Oikeusministeriön asettama viittomakielen yhteistyöryhmä on seurannut viittomakielilain (359/2015) toimeenpanoa yhteistyössä viittomakielistä yhteisöä edustavien toimijoiden kanssa. Työryhmän toimikausi päättyy vuoden 2016 lopussa, ja sen työtä jatkamaan asetetaan uusi työryhmä vuosille 2017–2018. Yhteistyöryhmä on keväällä 2016 laatinut jalkauttamissuunnitelman, jossa esitetään käytännön toimenpiteitä viittomakielilakia koskevan tietoisuuden lisäämiseksi ja lain soveltamiseksi viranomaistiedottamisessa.

Oikeusministeriö julkaisi 19.1.2016 selvityksen suomenruotsalaisen viittomakielen kokonaistilanteesta:

<http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1452773827455.html>.

[Ruotsiksi:

<http://oikeusministerio.fi/sv/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1452773827455.html>.]

Selvityksen mukaan suomenruotsalainen viittomakieli on erityisen uhanalainen ja sen elvyttämisestä tarvittaisiin kokonaisvaltainen ohjelma.

Anna Saarela, ylitarkastaja, oikeusministeriö

Valituskielto virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä

EK 22/2015 vp – PNE 1/2015 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kiireellisesti esityksen valtion virkamieslain muuttamiseksi siten, että valituskielto virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä poistetaan. Samassa yhteydessä tulee valmistella ehdotukset myös eduskunnan virkamiehistä annetun lain ja muiden tarvittavien lakien muuttamiseksi niin, että perustuslain 21 §:n 1 momentissa jokaiselle taattu oikeus toteutuu kaikkia julkishallinnon virkoja ja virkasuhteita koskevissa nimityspäätöksissä.

Valtiovarainministeriö asetti eduskunnan hallitukselle lähettämään kirjelmään (EK 22/2015 vp) sisältyneen toimeksiannon mukaisesti kesäkuussa 2016 (VM052:00/2016) nimityspäätöksiä koskevan valituskiellon kumoamista selvittävän työryhmän. Työryhmän tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus valtion virkamieslain muuttamiseksi siten, että valituskielto virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä poistetaan sekä muiden tarvittavien lakien muutosesitykset siten, että perustuslain takaama oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi toteutuu kaikissa julkishallinnon nimityspäätöksissä.

Työryhmän lokakuussa 2016 valmistuneen ehdotuksen mukaan valtion virkamieslaissa ja ehdotukseen sisältyvissä muissa virkamiesten palvelussuhdetta koskevissa laeissa avattaisiin oikeus hakea valittamalla muutosta virkaan ja virkasuhteeseen nimittämisestä. Nimityspäätöksistä ei työryhmän ehdotuksen mukaan voisi kuitenkaan valittaa, jos nimittämistoimivalta kuuluu tasavallan presidentille tai valtioneuvoston yleisistunnolle, jos päätös koskee nimittämistä enintään kahden vuoden määräajaksi taikka jos virka tai virkasuhde täytetään lain nojalla haettavaksi julistamatta.

Työryhmämuistio oli lausuntokierroksella tammikuun 2017 loppupuolelle ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa kevätistuntokaudella 2017.

Miska Lautiainen, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

1.2 Ulkoasiainvaliokunta

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009

VNS 1/2009 vp – EK 17/2009 vp

Ulkoasiainvaliokunta

5. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimiin siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien kehittämiseksi tasolle, joka mahdollistaa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisen kestäväen kohottamisen vähintään siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian määrittämälle vähimmäistasolle.

5. ”Turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa (v. 2012) määritellään siviilikriisinhallintaoperaatioiden tavoitteeksi 150 suomalaisasiantuntijan taso. Siviilikriisinhallinnan vuonna 2014 valmistunut uusittu kansallinen strategia asettaa Suomen osallistumisen tavoitteeksi vuositasolla 150 siviilikriisinhallinnan asiantuntijaa.

Vuoden 2015 aikana Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisessa ei päästy siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian ja vuoden 2012 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon määrittämälle tavoitetasolle määrärahojen riittämättömyyden takia. Siviilikriisinhallintaa koskevien asiantuntijoiden lähettämässä on pyritty suunnitelmallisuuteen tiiviissä yhteistyössä ulkoasiainministeriön, sisäministeriön ja Kriisinhallintakeskuksen kanssa. Myös EUE:n ja YKE:n osallistumista suunnitteluun on pyritty kehittämään.

Vuoden 2015 aikana 70 prosenttia suomalaisista siviilikriisinhallinnan asiantuntijoista työskenteli operaatioissa uusien kriisien alueilla, toisin sanoen Ukrainassa ja operaatioissa maahanmuuton lähtö- ja kauttakulkumaissa.

EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioissa Suomi lähettää edelleen eniten asiantuntijoita suhteessa väkilukuunsa. Suomi saavutti 40 prosentin tavoitteen naisten lähettämisessä asiantuntijoiksi, EU:n jäsenmaiden lähettämien naisasiantuntijoiden keskimääräinen osuus on puolet Suomen luvuista. Paitsi naisten osuuteen, Suomi on painottanut myös korkeamman profiilin tehtäviin asiantuntijarekrytoinneissa. Lisäksi asiantuntijamäärältään isojen operaatioiden (Kosovo, Afganistan) pienentäminen ja alasajo vaikuttavat asiantuntijoiden määrään vähentävästi. Uudempien Afrikan operaatioiden kielitaitovaatimukset ja haasteelliset olosuhteet ovat osaltaan vaikeuttaneet sopivien asiantuntijoiden löytämistä. Vaikeutuneet turvallisuustilanteet asettavat koulutukselle ja rekrytoinneille lisähaasteita ja aiheuttavat lisäkustannuksia. Tavoitteeksi on asetettu osallistumisen lisääminen maahanmuuton kannalta keskeisissä lähtö- ja kauttakulkumaissa toimivissa siviilikriisinhallintaoperaatioissa.

Suomen YK-huippukokouksessa esitettyyn lisätukeen YK-rauhanturvatoiminnalle kuuluu kahdenkymmenen poliisin, erityisesti naispoliisien tai erikoistuneiden poliisiryhmien, asettaminen YK-rauhanturvaoperaatioihin sekä koulutustuen antaminen yhdessä puolustusvoimien kanssa itäisen Afrikan rauhanturvakyvyn vahvistamiseksi.

Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien osalta operatiiviset tehtävät kuuluvat sisäasiainministeriön alaiselle Kriisinhallintakeskukselle, joka kouluttaa ja rekrytoi siviilikriisinhallinnan asiantuntijat sekä huolehtii rekrytointiin liittyvästä henkilöstöhallinnosta, materiaalista ja logistiikasta sekä tutkimuksesta ja kehittämisestä. Kriisinhallintakeskus toimii valtiotyönantajan edustajana lähetetyille siviilikriisinhallin-

nan asiantuntijoille ja ylläpitää operaatioihin liittyvää tilannekuvaa ja päivystysjärjestelmää. Kriisinhallintakeskus on operatiivisten tehtävien osalta toimeenpannut ja toteuttanut siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian tavoitteita. Tavoitteiden toteutus on osa keskuksen ja ministeriön välistä tulostavoiteasiakirjaa.

Kriisinhallintakeskuksen koulutus on monipuolista ja takaa perehdytyskoulutuksen kaikille operaatioihin valituille. Lisäksi on järjestetty useita muita koulutustapahtumia, kuten asiantuntijoiden hakemisen tueksi järjestetyt koulutustilaisuudet. Siviilikriisinhallinnan koulutusta järjestettiin yhteistyössä useiden kansallisten ja kansainvälisten koulutusalan toimijoiden kanssa.

Kotimaan valmiuksien näkökulmasta suurin haaste määrärahojen riittävyyden lisäksi on koulutetun henkilöstön saatavuus naispoliisi- ja oikeusalan tehtäviin. Ministeriön johdon erityisellä panostuksella pyrittiin vaikuttamaan positiivisesti YK:n poliisi- ja sihteeristötehtävien rekrytointeihin, ja poolit olivat esillä myös ministerin matkalla YK:n päämajassa”.

Lausuma ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Minna Laajava, lähetystöneuvos, ulkoasiainministeriö
Antti Häikiö, neuvotteleva virkamies, ulkoasiainministeriö

Jalkaväkimiinat

HE 15/2011 vp – EV 47/2011 vp

Ulkoasiainvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 25.11.2011, että valtioneuvosto toteuttaa jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaamiseen tarkoitetut ohjelmat puolustusmenojen leikkaamisesta huolimatta.
2. Eduskunta edellytti, että jalkaväkimiinojen korvausohjelman toteuttamisesta annetaan vuosittain selvitys ulkoasiain- ja puolustusvaliokunnille.
4. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto edistää Ottawan sopimuksen kattavuuden ja tehokkuuden lisäämistä, muun muassa Euroopan unionin kautta. Valtioneuvosto päätti 21.12.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Hallitus linjasi vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä Suomen liittyvän Ottawan sopimukseen vuonna 2012 ja hävittävän jalkaväkimiinansa sopimuksen määräysten mukaisesti vuoteen 2016 mennessä. Tehtyjen linjausten yhteydessä puolustusvoimille myönnettiin 200 miljoonan euron (sis. alv) lisärahoitus korvaavien järjestelmien rahoittamiseen. Lisäksi sovittiin, että puolustushallinto käyttää korvaushankkeeseen 100 miljoonaa euroa omia määrärahojaan. Vuonna 2004 tehdyt linjaukset vahvistettiin uudelleen vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa. Jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaamisen suunnittelu aloitettiin puolustusvoimissa vuonna 2004. Korvaavat hankinnat käynnistyivät vuonna 2009 ja ne saatettiin valtaosin päätökseen suunnitelman mukaisesti vuonna 2016. Elokuussa 2015 Suomi saattoi loppuun jalkaväkimiinavarastojensa tuhoamisen. 16 500 jalkaväkimiinaa jätettiin sopimuksen kolmannen artiklan mukaisesti koulutuskäyttöön.

2. Jalkaväkimiinojen korvausohjelman toteutumisesta annetaan vuosittain selvitys ulkoasiain- ja puolustusvaliokunnille. Vuoden 2016 selvitys annettiin puolustusvaliokunnalle 7.6.2016 ja ulkoasiainvaliokunnalle 15.6.2016.

4. Ottawan sopimuksen kattavuuden ja tehokkuuden lisäämistä on tuettu sekä Suomen kansallisissa puheenvuoroissa että EU:n puheenvuoroissa jalkaväkimiinoja käsittelevissä kokouksissa ja konferensseissa. Ottawan sopimuksen kattavuus on ollut yhtenä aiheena EU:n kahdenvälisessä asevalvontadialogissa relevanttien kolmansien maiden kanssa, mitä Suomi on osaltaan tukenut. Suomi on säännönmukaisesti raportoinut sopimuksen osapuolikokouksissa sopimusvelvoitteidensa toimeenpanosta. Suomi edistää Ottawan sopimuksen kattavuuden ja tehokkuuden lisäämistä myös jatkossa sekä kansallisesti että EU:n kautta. Sopimukseen on liittynyt 162 valtiota.

Hanna Ojanperä, ulkoasiainsihteerin, ulkoasiainministeriö

Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittikka 2012

VNS 6/2012 vp – EK 6/2013 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.5.2013 seuraavat ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaiset kannanotot:

1. Eduskunta edellyttää, että selonteosta kehitetään kokonaisvaltainen turvallisuusstrategia, joka ohjaa tasapainoisesti kaikkia turvallisuuden alalla toimivia hallinnonaloja ja niiden voimavarojen kehittämistä, ml. kyberturvallisuus, huoltovarmuus ja energiaturvallisuus,

2. Eduskunta edellyttää, että turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekomenettelyä kehitetään niin, että linjausten toteutuminen ja ohjausvaikutus yli hallituskausien vahvistuu ja että valtioneuvosto ryhtyy yhteistyössä eduskunnan kanssa toimenpiteisiin menettelyn kehittämiseksi.

3. Eduskunta edellyttää, että selkeään toimeksiantoon perustuva laajapohjainen parlamentaarinen seurantaryhmä asetetaan tukemaan selonteon valmistelua alusta saakka.

”Vuoden 2012 turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa käsiteltiin eduskunnassa keväällä 2013. Eduskunta hyväksyi selontekoa koskevan eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (UaVM 1/2013 vp) ja mietinnön mukaisen kannanoton, joka esitetään eduskunnan erillisessä kirjelmässä (6/2013 vp). Eduskunnan kirjelmässä esitettyihin toimenpiteisiin on ryhdytty valtioneuvostossa. Myös tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta ovat käsitelleet eduskunnan kirjelmässä esitetyn kannanoton.

1–3. Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko on valtioneuvoston kokonaisvaltainen ohjausasiakirja, joka muodostaa perustan Suomen politiikan ohjaamiselle ja toiminnan vahvistamiselle maan etujen ja tavoitteiden edistämiseksi. Selonteot pohjautuvat jatkossakin laaja-alaiseen turvallisuuskäsitteeseen, ja tarkastelun aikajänne ulottuu yli hallituskausien.

Vuoden 2012 selonteon laadinnassa toteutettu yhteistyö eduskunnan kanssa oli hyödyllistä, ja vastaavanlainen järjestely on perusteltua myös tulevien selontekojen valmistelussa. Eduskuntaa informoidaan selonteon toimeenpanosta perustuslain § 97 nojalla. Lisäksi selontekojen toteutumisesta raportoidaan osana talousarvion toimeenpano- ja seurantamenettelyjä. Myös jatkuvuuden turvaaminen selonteon linjausten toimeenpanossa yli hallituskausien on tärkeää. Erityisesti puolustuksen kehittäminen edellyttää materiaalihankinta-, suunnittelu- ja elinkaaripäivitysten pitkäkestoisuuden vuoksi hallituskausien yli ulottuvaa tarkastelua.

Informointia toteutettiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa syksyn 2013 aikana käsiteltiin puolustuksen toimintaympäristöä. Toisessa vaiheessa keväällä 2014 käsiteltiin puolustusvoimien nykytilaa, kehitysnäkymiä ja puolustuksen ylläpidon haasteita. Prosessi päättyi 30.9.2014. Eduskunta tuotti sille annetun informointiaineiston perusteella oman loppuraporttinsa (Puolustuksen pitkän aikavälin haasteet, Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2014), joka julkaistiin 1.10.2014. Ryhmä totesi johtopäätöksensä, että materiaalistien suorituskykypuutteiden korjaamiseen tarvitaan vähintään valtioneuvoston selonteossa (VNS12) esille tuotu lisärahoitus. Ilman riittävää materiaali-investointitasoa puolustuksen perusvalinnat – koko maan puolustaminen, yleinen asevelvollisuus, sotilaallinen liittoutumattomuus – edellyttävät uudelleenarviointia jo tulevan hallituskauden aikana. Mikään ryhmän tarkastelemista rahoitusratkaisuksista ei kuitenkaan vastaa 2020-luvulla edessä olevien merkittävien meri- ja ilmavoimien suorituskykyhankkeiden rahoitustarpeeseen.”

Lausuma ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Mikko Kinnunen, yksikön päällikkö, ulkoasiainministeriö

Konsulipalvelulain muutoksen toimeenpano

HE 102/2014 vp – EV 129/2014 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että ulkoasiainministeriö seuraa ja arvioi konsulipalvelulain muutoksen toimeenpanoa ja palvelujen saantia vaikuttavuusarviointiin liittyvien epävarmuuksien vuoksi ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin palvelujen varmistamiseksi. Lainsäädännön toimivuudesta ja vaikutuksista tulee antaa ulkoasiainvaliokunnalle selvitys vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta.

Ulkoasiainministeriö on antanut selvityksen eduskunnalle konsulipalvelulain muutoksen (970/2014) vaikutuksista syksyllä 2016.

Juha Savolainen, yksikön päällikkö, lähetystöneuvos, ulkoasiainministeriö

Valtioneuvoston selonteko; Suomen kehityspoliittikka

VNS 1/2016 vp – EK 9/2016 vp

Ulkoasiainvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii kerran vaalikaudessa selonteon Suomen kehityspoliittikasta antamaan poliittista, strategisen tason ohjausta kehitysyhteistyöhön sekä vahvistamaan kehityspoliittista johdonmukaisuutta.

2. Valtioneuvosto toimeenpannessaan kehityspoliittista ohjelmaa ottaa huomioon tässä mietinnössä esitetyt havainnot ja raportoi niistä osana vuonna 2018 valmistettavaa selvitystä selonteon toteutumisesta ja kehitysyhteistyön tuloksista.

1. Nykyisen vaalikauden kattava valtioneuvoston selonteko Suomen kehityspoliittikasta valmistui helmikuussa 2016.

2. Valtioneuvosto on ottanut huomioon mietinnössä esitetyt, mm. kehitysyhteistyön tuloksellisuutta koskevat havainnot. Valmistelut eduskunnalle vuonna 2018 annettavan tulosraportin laatimiseksi on käynnistetty. Raportissa käydään läpi selonteon toteutumista sekä kehitysyhteistyön tuloksia.

Miia Rainne, virkamiess sihteeri, ulkoasiainministeriö

Selonteko; sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen osana Ison-Britannian, Irlannin, Latvian, Liettuan, Ruotsin ja Suomen muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.7.–31.12.2016

VNS 4/2016 vp – EK 11/2016 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta on hyväksynyt ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen kannanoton, jonka mukaan eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta.

Samalla eduskunta edellytti, että ulkoasiain- ja puolustusministeriö laativat yhteistoiminnassa Ison-Britannian johtaman taisteluosaston valmiusvuoron jälkeen selvityksen tähänastisen taisteluosasto-osallistumisen hyödyistä Suomelle. Selvityksessä tulisi lisäksi tarkastella Suomen tavoitteenasettelua suhteessa taisteluosastokonseptiin ja nopean toiminnan kyvyn kehittämiseen eri kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Selvitys annettiin eduskunnalle 4. huhtikuuta 2017.

Leena Pylvänäinen, lähetystöneuvos, ulkoasiainministeriö

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

VNS 6/2016 vp – EK 29/2016

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että kaikki eduskuntapuolueet kattava parlamentaarinen seuranta järjestetään myös tulevien turvallisuutta koskevien selonteiden valmistelun yhteydessä.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle kesäkuussa 2016 ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon, jonka eduskunta käsitteli syysistuntokaudella 2016. Vuonna 2016 valmistettiin puolustuselontekoa, joka annettiin eduskunnalle helmikuussa 2017 (VNS 3/2017 vp). Näiden selonteiden valmistelua on seurannut eduskunnan puhemiesneuvoston marraskuussa 2015 asettama parlamentaarinen seurantaryhmä. Valtioneuvosto antoi eduskunnan käsiteltäväksi toukokuussa 2016 selonteon sisäisestä turvallisuudesta (VNS 5/2016 vp), jonka käsittely eduskunnassa on kesken.

Eduskuntaa informoidaan selonteiden toimeenpanosta perustuslain 47 ja 97 §:ien nojalla. Lisäksi selonteiden toteutumisesta raportoidaan osana hallituksen vuosikertomusta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että turvallisuutta koskevien selonteiden yhteydessä järjestetään parlamentaarinen seuranta.

Timo Lankinen, alivaltiosihteeri, valtioneuvoston kanslia

1.3 Valtiovarainvaliokunta

Yhteisöjen korkovähennysoikeuden rajoittaminen

HE 146/2012 vp – EV 156/2012 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.2012, että valtiovarainministeriö seuraa lainmuutoksen vaikutuksia yritystoiminnan edellytyksiin. Ministeriön tulee lisäksi yhdessä Verohallinnon kanssa erityisesti seurata lainmuutoksen vaikutuksia etuyhteydessä olevien yritysten pääomarakenteisiin ja velkojen korkojen vähentämisessä tapahtuviin muutoksiin sekä kartoittaa verotuskäytännössä mahdollisesti ilmeneviä uusia verosuunnittelutoimia. Eduskunta edellytti lisäksi, että valtiovarainministeriö arvioi lain kehittämistarpeita saadun tiedon sekä elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän työn perusteella ja ryhtyy tarvittaviin toimiin lainsäädännön edelleen kehittämiseksi. Arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota erityisesti kiinteistösijoitustoimintaa harjoittavien yritysten veroasemaan.

Yhteisöjen korkovähennysoikeuden rajoitusta koskevaa sääntelyä on sovellettu ensimmäisen kerran verovuoden 2014 verotuksessa. Lainmuutoksen vaikutusta seurataan yhteistyössä Verohallinnon kanssa. Valtiovarainministeriössä on vuonna 2016 asetettu työryhmä, jonka tehtävänä on arvioida muun ohella korkovähennysoikeuden rajoitusta koskevan sääntelyn vaikutusta ja kehittämistarpeita mm. nykyisen sääntelyn perusteella saatujen kokemusten johdosta. Työryhmä antaa raporttinsa kesällä 2017.

OECD:n vuonna 2013 aloittamassa veropohjan rapautumista ja voittojen siirtoja koskevassa BEPS -hankkeessa on selvitetty toimenpiteitä yritysten verosuunnittelun aiheuttaman veropohjan rapautumisen ehkäisemiseksi. Yksi selvitettävistä toimenpiteistä on ollut korkovähennysoikeuden rajoittaminen. Säännös korkovähennysoikeuden rajoittamisesta sisältyy myös EU:ssa vuonna 2016 hyväksyttyyn veronkiertämissen estämistä koskevaan direktiiviin (EU) 2016/1164, jonka määräykset on implementoitava jäsenvaltioissa pääosin 31.12.2018 mennessä. Suomi on osallistunut aktiivisesti BEPS-hankkeen työryhmiin OECD:ssa sekä kyseisen direktiivin käsittelyyn EU:ssa. Edellä mainittu valtiovarainministeriön työryhmä arvioi korkovähennysoikeuden rajoitusta koskevaa Suomen nykyistä sääntelyä sen taloudellisten vaikutusten kannalta. Arvioinnissa otetaan huomioon myös direktiivissä asetetut sääntelyvaatimukset.

Erityisesti kiinteistösijoitustoimintaa harjoittavien yritysten veroasemaan vaikuttaa yhteisöjen verotuksessa sovellettava verotettavan tulon jakaminen elinkeinotoiminnan, maatalouden ja muun toiminnan tulolähteisiin. Valtiovarainministeriö on vuonna 2016 asettanut asiantuntijaryhmän osakeyhtiöiden muun toiminnan tulolähteen poistamista koskevan lainvalmistelun tueksi. Tulolähdejaon mahdollisilla muutoksilla olisi vaikutusta myös kiinteistösijoitustoimintaa harjoittaviin yrityksiin, joten korkovähennysoikeuden rajoitussäännösten muutostarpeet otetaan huomioon tulolähdejaon muutosten jatkovalmistelussa.

Anu Rajamäki, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö

**Eduskunnan finanssivallan huomioon ottaminen
EU-lainsäädäntöuudistuksissa**
HE 155/2012 vp – EV 174/2012 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.2012, että vaiheittaisten muutosten kumulatiivinen vaikutus eduskunnan budjettivaltaan sekä kansalliseen suvereniteettiin on otettava korostetun huolellisesti huomioon, jos EU-säätelyä jatkossa aiotaan edelleen vahvistaa kansallista päätöksentekoa rajoittavalla tavalla.

Eduskunnan budjettivaltaa koskevia uusia EU-säätelyehdotuksia ei ole annettu. Ns. finanssipoliittista lakia (869/2012) on finanssipoliittisen sopimuksen täytäntöönpanon täydentämiseksi muutettu komission kannanottojen johdosta 20.1.2017 voimaan tulleella lainmuutoksella (18/2017). Kyseinen muutos ei kuitenkaan koske eduskunnan budjettivaltaa, vaan valtioneuvoston toimintavelvollisuuksia.

Muilta osin asiassa ei ole eduskunnalle uutta ilmoitettavaa. Jos eduskunnan budjettivaltaan liittyviä uusia EU-säätelyehdotuksia annetaan, valtioneuvosto kiinnittää asiaan erityistä huomiota.

Niko Ijäs, budjettineuvos, valtiovarainministeriö

Hallituksen vastaukset eduskunnan edellyttämiin talousarviolausumiin ja JTS-kannanottoihin

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2012 talousarvioon
EK 31/2011 vp – HE 59/2011 vp, HE 119/2011 vp, HE 128/2011 vp

Säätutkaverkon laajentaminen

Momentti 31.50.01

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin säätutkaverkon laajentamiseksi siten, että säävaroitustoiminnasta voidaan huolehtia alueellisesti kattavasti.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Valtioneuvoston kevään 2009 kehyspäätöksessä osoitetulla säätutkaverkon uusimisen yhteensä 6 milj. euron määrärahalla on modernisoitu kahdeksan säätutkaa vuosina 2012–2014. Näin on parannettu tutkaverkon kattavuutta ja poistettu verkoston häiriöalttiutta.

Vuoden 2013 kolmannessa lisätalousarviossa osoitettiin 1,5 milj. euron lisämääräraha Kesälahdelle sijoitetun säätutkan hankintaan. Tutka on otettu operatiiviseen käyttöön loppuvuonna 2014. Lisäksi 2014 ensimmäisessä lisätalousarviossa on osoitettu 1,4 milj. euron rahoitus Keski-Suomeen sijoitettavalle uudelle säätutkalle, jolla parannetaan paikallisesti tutkatiedon laatua sekä nostetaan verkoston toimintavarmuutta. Joulukuussa 2015 Keski-Suomen verkoston toimintavarmuutta parannettiin

ottamalla operatiiviseen käyttöön Keski-Suomen tutka. Alueellisen kattavuuden varmistaminen ja tutkaverkoston suurimpien katvealueiden peittäminen edellyttää vielä uusia tutkia, kahta uutta tutkaa, jotka sijoitettaisiin Itä-Suomeen ja Lappiin.

Vuoden 2017 talousarviossa on osoitettu 1 milj. euroa säätutkaverkoston korvausinvestointeihin.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2013 talousarvioon
EK 36/2012 vp – HE 95/2012 vp, HE 166/2012 vp

Lainauskorvausmäärärahan korottaminen

Lausuma 4

Momentti 29.01.22

Eduskunta edellyttää, että lainauskorvauksiin varattu määräraha korotetaan asteittain sellaiselle tasolle, että tekijät saavat kohtuullisen korvauksen teostensa lainaamisesta.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Vuoden 2013 talousarvioesityksen eduskuntakäsittelyssä hyväksyttiin 200 000 euron korotus määrärahaan. Lainauskorvausmääräraha kasvoi siten 3 625 000 eurosta (2012) 3 825 000 euroon (2013).

Valtion talousarvion määrärahan korotus, joka vuoden 2014 talousarvioesityksessä on ollut talousarvion kehysten puitteissa mahdollista kohdistaa tekijänoikeudella suojatun aineiston käyttöoikeuskorvauksiin, kohdistettiin lainauskorvausmäärärahan korottamiseen. Vuoden 2014 talousarvioesityksessä lainauskorvausmäärärahaa esitettiin korotettavaksi 150 000 eurolla. Eduskunta hyväksyi esitetyn lisäksi 100 000 euron lisäkorotuksen määrärahaan. Vuoden 2014 lainauskorvausmääräraha kasvoi näin ollen 4 075 000 euroon.

Vuoden 2015 talousarviossa määrärahaa korotettiin 4 150 000 eurolla 8 225 000 euroon. Korotus kohdistettiin lainauskorvauksen tason nostamiseen.

Vuoden 2016 talousarviossa lainauskorvaukseen käytettävä määräraha nostettiin 9 313 000 euroon. Määräraha sisältää myös arvonalisäveron osuuden.

Vuoden 2017 talousarviossa lainauskorvaukseen käytettävä määräraha nostettiin 15 648 000 euroon. Määräraha sisältää myös arvonalisäveron osuuden. Määrärahan tasoa voidaan pitää vertailukelpoisena suhteessa muihin Pohjoismaihin.

Eduskunnan lisätalousarviolausuma vuoden 2014 talousarvioon
EK 19/2014 vp – HE 66/2014 vp

Altia Oyj

Lausuma 1

Momentti 23.10.88

Eduskunta edellyttää, että ennen lopullisen myyntipäätöksen tekemistä valtiovarainvaliokunnalle annetaan selvitys, miten työllisyys, suomalaisen viljan käyttö ja tuotto-odotus suhteessa käyttökohteeseen on varmistettu sekä mahdollisuudet yleisöantiin on selvitetty. Samalla tulee selvittää valtion mahdollisuus säilyä osaomistajana Altia Oyj:ssä ja sitä kautta vaikuttaa Altia Oyj:n päätöksentekoon.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtioneuvoston kanslia on todennut seuraavaa:

Tilanne ei ole muuttunut edellisvuodesta, eikä asiasta ole uutta todettavaa. Altia Oyj:n taloudellinen tilanne on kääntymässä haasteellisesta markkinatilanteesta huolimatta parempaan suuntaan. Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston tämän hetkisen arvion mukaan yhtiön listaaminen Helsingin pörssiin on kokonaisuuden kannalta paras vaihtoehto vapauttaa yhtiöstä pääomia ja kasvattaa jäljelle jäävän omistuksen arvoa ilman välitöntä tarvetta luopua määräysvallasta.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2015 talousarvioon
EK 48/2014 vp – HE 131/2014 vp, HE 247/2014 vp, VaVM 37/2014 vp

Ulkomaalaisten peliyhtiöiden laitton markkinointi Suomessa

Lausuma 6

Luku 29.80

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ulkomaisten peliyhtiöiden Suomessa tapahtuvan laittoman markkinoinnin estämiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö on todennut seuraavaa:

Sisäministeriö asetti syksyllä 2015 hankkeen suomalaisten rahapeliyhtiöiden Fintoto Oy:n, Veikkaus Oy:n ja Raha-automaattiyhdistyksen yhdistämiseksi. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa suomalaista yksinoikeusjärjestelmää muun ohella lisäämällä kykyä kanavoida rahapelikysyntää ulkomaisesta rahapelitoiminnasta kotimaiseen valvottuun, korkean kuluttajansuojan piirissä olevaan tarjontaan. Hallituksen esitys arpajaislain muuttamisesta annettiin eduskunnalle syyskuussa 2016. Lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.2017.

Lisäksi hankkeen yhteydessä Poliisihallituksen arpajaishallinto uudelleen organisoi-
ttiin Poliisihallituksen sisällä suoraan poliisiyljohtajan alaisena toimivaksi itsenäiseksi yksiköksi. Samalla arpajaishallinnossa lisättiin rahapelien toimeenpanon ja markkinoinnin valvontaa koskevia henkilöresursseja. Lakimuutosten ja uudelleenorgani-

soinnin johdosta arpajaishallinnon resursseja voidaan kohdistaa tehokkaammin arpajaislain vastaiseen markkinointiin.

Euroopan unionin komissio on toukokuussa 2016 antanut ehdotuksen audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin uudistamiseksi. Hallitus on pitänyt tärkeänä direktiivin selkeyttämistä siten, että rajat ylittävää mainontaa voitaisiin tehokkaammin estää, jos kansallinen rahapelipolitiikka ja lainsäädäntö sitä edellyttävät. Tätä tavoitetta pyritään edistämään aktiivisesti direktiiviä koskevissa neuvotteluissa. Yleisesti voidaan todeta, että rahapelien kokonaismarkkinasta edelleen varsin pieni osa pelataan ulkomaille. Toimintaympäristöä tulee seurata aktiivisesti ja valvonta- ja muiden viranomaisten toiminta tulee suunnata kohteisiin, joissa vaikuttavuuden kannalta päästään parhaisiin tuloksiin.

Kotimaan lentokentille suuntautuvan lentoliikenteen kehittäminen

Lausuma 7

Momentti 31.30.63

Eduskunta edellyttää, että liikenne- ja viestintäministeriö selvittää yhdessä valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön sekä yritysten ja alueiden kanssa ne toimenpiteet, joilla luodaan edellytykset kotimaan kentille suuntautuvan lentoliikenteen kehittämiseen, jotta se tukee aiempaa paremmin alueiden saavutettavuutta, kansainvälisen vientiteollisuuden toimintamahdollisuuksia ja matkailun kehittämistä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Liikennejärjestelmää tulee tarkastella kokonaisuutena, jonka yhtenä osana lentoliikenne toimii. Keskeistä on turvata alueellinen saavutettavuus kulkuneuvosta riippumatta. Toimiva liikennejärjestelmä koostuu eri liikennemuodoista, jotka muodostavat yhteentoimivia matkaketjuja.

Lentoliikenteen kehittämistoimenpiteitä on selvitetty laajasti vuonna 2015 valmistuneen lentoliikennestrategian valmistelun yhteydessä. Valmistelussa olivat mukana eri ministeriöt ja alueelliset toimijat sekä muut keskeiset sidosryhmät. Lentoliikennestrategian pohjalta perustetut alueelliset työryhmät ja valtakunnallinen ohjausverkosto päättivät työnsä vuoden 2016 lopussa. Alueelliset työryhmät kartoittivat toimenpiteitä alueellisten lentoliikennepalvelujen ja matkaketjujen kehittämiseksi. Alueellisten ryhmien työn tulokset toimivat pohjana alueellisessa kehittämistyössä.

Eduskunnan käsittelyssä on parhaillaan hallituksen esitys liikennekaareksi (HE 161/2016 vp). Liikennekaaren ensimmäisessä vaiheessa yhtenäistetään tieliikenteen eri kulkumuotojen markkinoille pääsyä koskevaa lainsäädäntöä sekä kaikkien kulkumuotojen osalta veloitetaan liikkumispalveluita koskevien tietojen avaamiseen. Avoin tieto on olennaisessa osassa toimivien matkaketjujen ja uusien liikennepalveluiden kehittämisessä. Liikennekaaren toisessa vaiheessa markkinasääntelyn osalta mukaan tulee rautatieliikenteen ja merenkulun lisäksi myös lentoliikennettä koskevaa lainsäädäntöä. Toimivat matkaketjut ja uudet liikennepalvelut edistävät alueellista saavutettavuutta ja palvelevat yhteyksiä lentolentoasemille.

Lentoliikenteen tulee ensisijaisesti olla markkinaehtoista. Valtio ostaa lentoliikennettä vähäliikenteisille lentoasemille sekä tukee Finavia Oyj:n verkon ulkopuolisia lentoasemia. Lentoliikenteen ostoihin käytetään noin 1 miljoonaa euroa ja lentoasemien tukemiseen noin

1 miljoonaa euroa vuodessa. Edellytyksenä lentoliikenteen ostamiselle on, että kyseinen reitti täyttää EU-lainsäädännön vaatimukset. Lisäksi valtion ja paikallisviranomaisten välillä tulee olla yhteinen näkemys siitä, että lentoyhteyden ylläpito on välttämätöntä ja liikenneyhteyttä ei voida ylläpitää muilla kulkumuodoilla. Lentoliikenteen ja lentoasemien elinvoimaisuus perustuu lentoliikenteen palveluiden riittävään ja aitoon kysyntään.

Päihdeäitien hoidon turvaaminen

Lausuma 8

Momentti 33.03.63

Eduskunta edellyttää, että päihdeäitien hoidon turvaava rahoitus otetaan huomioon päätettäessä seuraavaa määräraahakehystä ja että sote-uudistuksen yhteydessä hoidon järjestämis- ja rahoitusvastuu osoitetaan selkeästi sosiaali- ja terveysalueille.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Päihdepalvelut kuten muutkin sosiaali- ja terveyspalvelut ovat kuntien vastuulla. Päihdehuoltolain (41/1986) mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että päihdehuolto järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Valtio osallistuu näiden rahoittamiseen kuntien valtionosuusjärjestelmän kautta.

Asia on esillä valmistelussa olevassa sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksessa ja maakuntauudistuksessa sekä niihin liittyvässä valinnanvapauslain valmistelussa. Maakunnat saivat valtiolta yleiskatteellisen rahoituksen. Valmistelussa olevilla maakunta- ja sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämislain ja maakuntalain sekä valinnanvapauslain säännöksillä turvattaisiin se, että julkisen tuotannon rinnalla on nykyistä enemmän käytettävissä yksityistä ja järjestöjen tuotantoa.

Päihdeäitien hoito on erityisen vaativaa ja edellyttää eri sosiaali- ja terveyspalvelujen integroimista asiakaskohtaisiksi kokonaisuuksiksi, joten hoito kuulunee maakunnan liikelaitoksen järjestettäväksi. Raskaana olevien sosiaalihuollon palveluista, joita esimerkiksi ensikotityyppiset palvelut ovat, säädetään vuonna 2015 voimaan tullessa uudessa sosiaalihuoltolaissa. Lain mukaan raskaana olevalla henkilöllä on oikeus saada välittömästi riittävät päihde- ja päihteettömyyttä tukevat sosiaalipalvelut (24 §). Lain mukaan laissa määriteltyt muut viranomaiset voisivat asiakkaan suostumuksella olla yhteydessä sosiaalihuoltoon, jotta henkilön palveluntarve arvioidaan. Terveystieteiden huoltolakiin sisältyy vastaava terveydenhuollon päihdepalvelut turvaava säännös (28 §).

Yliopistotasoinen terveydenhuollon tutkimus ja sektoritutkimus

Lausuma 9

Momentti 33.60.32

Eduskunta edellyttää, että yliopistotason terveydenhuollon tutkimuksen sekä sektoritutkimuksen rahoitus ja toimintamahdollisuudet turvataan ja että seuraavalla hallituskaudella arvioidaan laaja-alaisesti tutkimusrahoitusuudistuksen vaikutukset mm. tutkimuksen laatuun. Samalla on arvioitava, minkälaisia korjaavia toimenpiteitä mahdollisesti tarvitaan korkeatasoisen tutkimuksen turvaamiseksi ja kestävä rahoitustason saavuttamiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtioneuvoston kanslia on todennut seuraavaa:

Osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintaa toteutetaan valtioneuvoston kanslian johdolla 2017-2018/2017–2018 aikana tutkimuslaitos- ja rahoitusuudistuksen ulkoinen arviointi. Arvioinnin ydinkysymykset ovat, miten valtion tutkimuslaitosten ja -rahoituksen kokonaisuudistus (TULA -uudistus) on toteutunut ja miten se on edesauttanut sitä, että tutkimus toimii yhteiskunnan kehittämisen ja päätöksenteon strategisena resurssina. Arvioinnissa huomioidaan moninäkökulmaisuus, monimenetelmällisyys ja kansainvälinen viitekehys. Lisäksi arvioinnin odotetaan vahvistavan suomalaisen tutkimusjärjestelmän ja tutkimuslaitoskentän kannalta olennaista näkemystä ja kokonais kuvaa myös tulevaisuuden kehittämistarpeista. Arviointi lähtee liikkeelle helmikuussa 2017 ja se päättyy marraskuussa 2018.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Suomalainen sosiaalialan ja terveyden tutkimus ja kehittäminen on vahvasti kytkeytynyt yliopistosairaaloihin, korkeakouluihin, yliopistoihin ja osaamiskeskustoiksi. Sosiaali- ja terveysalan tutkimusyhteisöä on koottu terveysalan tutkimus- ja innovaatiostrategian (TEM, OKM, STM) mukaisesti alakohtaisiksi osaamiskeskittymiksi luomalla yhteistyömalleja, jotka kokoavat yhteen yliopistosairaaloiden, yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten osaamista ja resursseja. Näiden tavoitteena on nopeuttaa uusien hoitojen, tuotteiden ja palvelukonseptien kehittämistä.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti Valtakunnallisen terveyden tutkimuksen arviointiryhmän toimikaudelle 31.10.2016 - 31.12.2019. Ryhmän tehtävänä on arvioida toteutunutta tutkimustoimintaa ja tehdä ministeriölle ehdotukset tutkimusrahoituksen jakamisesta erityisvastuualueille. Lisäksi ryhmän tehtävänä oli seurata yliopistotason terveyden tutkimuksen vaikuttavuutta ja tehdä ehdotuksia tutkimuksen vaikuttavuuden kehittämiseksi.

Sektoritutkimuksen asemaan liittyvät ns. TULA -uudistuksen vaikuttavuuden arviointi (2017-2018/2017–2018) sekä OECD:n Suomen tutkimus- ja innovaatiopolitiikan maa-arvioinnin arviointi (2017). Sosiaali- ja terveysministeriön toimesta selvityshenkilö Osmo Soininvaara on myös selvittänyt sitä, miten ministeriön hallinnonalan laitokset tukisivat nykyistä paremmin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta.

Sosiaali- ja terveystalouden uudistuksessa, maakuntalaissa sekä niihin liittyvässä valinnanvapauslain valmistelussa sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, kehittämis-, ja innovaatiotoiminta (TKI -toiminta) tulee järjestäytymään ainakin koordinoinnin ja ohjauksen myötä uudella tavalla edellä mainitut selvitystyöt huomioiden. Tällöin korkeatasoinen terveydentutkimus sekä sote-uudistuksen edellyttämät tietotarpeet myös sosiaalitutkimuksen osalta voidaan huomioida.

Eduskunnan lisätalousarviolausuma vuoden 2015 talousarvioon
EK 55/2014 vp – HE 362/2014 vp, HE 367/2014 vp, VaVM 48/2014 vp

Talvivaara – Sotkamo Oy:n vesiongelmien ratkaiseminen

Luku 32.01

Eduskunta edellyttää, että hallitus käyttää osan momentille 32.01.22 myönnettävästä määrärahasta Talvivaara Sotkamo Oy:n nykyisten vesiongelmien määrätietoiseen ratkaisemiseen ja poistamiseen ympäristön kannalta kestäväällä tavalla kustannustehokkaasti.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työ- ja elinkeinoministeriö on todennut seuraavaa:

Momentille 32.01.22 myönnetty määräraha liittyi Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssipesän rahoitukseen. Talvivaara Sotkamo Oy:llä ei ole ollut enää mitään toimintaa kaivoksella Terrafame Oy:n ostettua Talvivaara Sotkamo Oy:n liiketoiminnan ja omaisuuserät Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssipesältä 15.8.2015. Terrafame Oy:n omistaa Suomen valtion kokonaan omistama Terrafame Group Oy.

Terrafamen aloittaessa toiminnan syksyllä 2015 kaivoksen keskeisimmät ympäristöriskit liittyivät bioliuotuskierron sekä kaivokselle kertyneiden ylimääräisten vesien hallintaan. Sekä liuoskierron altaat että ylimääräisten vesien varastoaltaat olivat käytännössä täynnä. Liuoskierrossa oli runsaasti ylimääräistä vettä, koska bioliuotuksen hiipueissa sen haihduntakapasiteetti oli laskenut. Tuossa tilanteessa metallien talteenottolaitos oli ainoa keino hallita liuoskiertoa, joten tehtaan toiminta ja käynnissä pysyminen oli äärimmäisen kriittistä.

Terrafame käynnisti syksyllä 2015 noin kaksi vuotta pysähdyksissä olleen malmin louhinnan. Malmin louhinnan aloitus ja bioliuotusprosessien uudelleen käynnistyminen kasoilla kohottivat bioliuotuksen kiertoliuoksen lämpötilan riittävälle tasolle talvella 2015–2016, joten vakavilta jäätymisongelmilta välttyttiin ja metallien talteenotto prosessit toimivat ongelmitta myös talvikaudella. Liuoskierron kiertoliuoksen määrä saavutti keväällä 2016 haihdunnan voimistuessa normaalin operatiivisen tason.

Toinen merkittävä etu louhinnan käynnistämisessä oli tuoreen malmin ja hyvin toimivan bioliuotuksen vaikutus koko kaivoksen vesitaseeseen. Terrafamen aloittaessa toimintansa syksyllä 2015, kaivosalueella oli varastoituneena ylimääräisiä vesiä noin 10 miljoonaa kuutiota. Uusien ja hyvin toimivien bioliuotuskasojen merkittävä vaikutus haihduntaan alkoi näkyä vesitaseessa keväällä 2016. Tätä ennen Terrafame joutui turvautumaan ylimääräisiin juoksutuksiin vuoden 2015 lopussa sekä uudelleen sulamiskaudella keväällä 2016. Ylimääräisissä juoksutuksissa johdettiin puhdistettua ja

laadultaan ympäristöluvan pitoisuusrajat täyttävää vettä sekä ns. vanhoille purkureille että Nuasjärven purkuputkeen. Juoksutuksista johtuen vanhojen reittien sulfaattikiintiö ylitti ympäristöluvassa annetun enimmäismäärän.

Kesän ja syksyn 2016 aikana kaivoksen vesivarastot vähenivät huomattavan nopeasti. Keskeisiä tekijöitä tähän olivat sekä uusien bioliuotuskasojen hyvä toiminta että Vaasan hallinto-oikeuden keväällä antama päätös, joka mahdollisti Nuasjärven purkuputken käytön täydellä kapasiteetilla sulavesikaudella. Purkuputkeen johdetun veden laatu on ollut erinomaista ja Vaasan hallinto-oikeuden antama sulfaattikiintiö alittui vuoden 2016 aikana selvästi. Yksi kaivoksen sulfaattitaseen ja vesitaseen kannalta erittäin keskeinen asia on ollut, että aiemmin kaivokselle rakennetun käänteis-osmoosilaitoksen rejekti on pystytty johtamaan maaliskuusta 2016 alkaen bioliuoskiertoon. Rejektin mukana on johdettu kasoille sulfaattia merkittäviä määriä. Rejektin lisäksi bioliuoskiertoon johdettiin vuoden 2016 aikana noin 2 miljoonaa kuutiota ylimääräisiä vesiä louhoksesta korvaamaan hyvää kasahaihduntaa.

Eduskunnan kirjelmä valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2016–2019 antaman selonteon johdosta

EK 17/2015 vp – VNS 1/2015 vp – VaVM 6/2015 vp

Kustannuskilpailukyky

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii määrätietoisesti työllisyyttä ja taloutta tukevien rakenteellisten uudistusten toteutuksesta ja julkisen talouden tasapainottamisesta keskipitkällä aikavälillä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työ- ja elinkeinoministeriö ja valtiovarainministeriö ovat todenneet seuraavaa:

Työmarkkinakeskusjärjestöt saavuttivat 29.2.2016 neuvottelutuloksen kilpailukyky-sopimukseksi. Neuvottelutuloksen hyväksyi riittävä määrä valtakunnallisia työmarkkinajärjestöjä ja alakohtaiset työehtosopimukset neuvoteltiin kilpailukyky-sopimuksen mukaisiksi. Kilpailukyky-sopimukseen liittyneet lainsäädäntömuutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2017.

Kilpailukyky-sopimuksen odotetaan parantavan työllisyyttä merkittävästi mm. hillitsemällä yritysten kustannuksia, parantamalla suomalaisen työn ja suomalaisyritysten kansainvälistä kilpailukykyä sekä edistämällä paikallista sopimista mahdollistamalla nykyistä suurempi joustavuus eri toimialoilla ja koko suomalaisessa yrityskentässä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Työtä rakenteellisten uudistusten toteuttamiseksi ja julkisen talouden tasapainottamiseksi on jatkettu lukuisilla eri toimenpiteillä. Työllisyyteen liittyviä uudistuksia on tehty mm. työttömyys- ja muuhun sosiaaliturvaan, sosiaaliturvamaksuihin, työvoimapalveluihin, koulutukseen, verotukseen jne. Maltilliset palkkaratkaisut, kilpailukyky-sopimus ja siihen kytkeytyvä verotuksen keveneminen tukevat myös työllisyyttä ja talouden kasvua.

Hallitusohjelman mukaisesti julkisen talouden tasapainottamista on haettu sekä välittömillä sopeuttamistoimenpiteillä, että pidemmällä aikavälillä vaikuttavilla rakenneuudistuksilla. Välittömien sopeuttamistoimien osalta on päätetty lisätoimista hallitusohjelmassa tavoitellun vaikutuksen saavuttamiseksi. Sote-uudistuksen valmistelussa pyritään mahdollisimman hyvin huomioimaan 3 mrd. euron säästötavoitteen saavuttaminen.

Koulutuksen ja tutkimuksen laatu

2. Eduskunta edellyttää, että koulutuksen ja tutkimuksen laatu ja korkea taso turvataan pitkäjänteisesti rakenteellisia uudistuksia ja säästöpäätöksiä toimeenpantaessa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Pääministeri Sipilän hallitusohjelmaan perustuvat korkeakouluihin kohdistuvat menosäästöt, ottaen huomioon myös edellisellä hallituskaudella tehty menosäästöt, ovat korkeakoulujen kannalta merkittäviä ja edellyttävät kaikilta korkeakouluilta rakenteiden ja toimintatapojen uudistuksia. Tätä kautta voidaan pitkäjänteisesti turvata koulutuksen ja tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta. Hallitusohjelman mukaisen menosäästöjen edellyttämät toimenpiteet perustuvat korkeakoulujen autonomisiin päätöksiin. Ministeriö ja korkeakoulut ovat käsitelleet toimenpiteitä sopiessaan vuonna 2016 käydyissä neuvotteluissa vuosien 2017–2020 tavoitteista. Ministeriö seuraa uudistusten toteutumista ja neuvottelee tarvittaessa tavoitteiden toteuttamista edistävistä toimenpiteistä korkeakoulujen kanssa.

Kokonaisvaikutusten arvioinnin kehittäminen

3. Eduskunta edellyttää, että säästöpäätösten ja muiden talouden sopeuttamiseen liittyvien päätösten kokonaisvaikutusten arviointia kehitetään.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Sekä sektoriministeriöissä että valtiovarainministeriössä on jatkettu ja jatketaan pitkäjänteistä työtä sekä taloudellisten toimenpiteiden vaikutusarvioinnin ja kokonaisvaikutusten arvioinnin kehittämiseksi. Valtioneuvoston kanslian yhteyteen on perustettu pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaisesti riippumaton ja itsenäinen lainsäädännön arviointineuvosto. Lainsäädännön arviointineuvosto on helmi-kuun alkuun mennessä tuottanut yhteensä 13 lausuntoa, joissa on arvioitu vaikutusten arviointia ja esitetty kehittämis ehdotuksia. Vaikutusarvioinnin kehittämistyötä on jatkettu myös ideoimalla tiiviimpää yhteistyötä tutkimuslaitosten ja muiden vaikutusarvioita tuottavien viranomaisten kanssa.

Eriarvoisuuden ja syrjäytymiskehityksen pysäyttäminen

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus kiinnittää vakavaa huomiota pitkittyneestä taantumasta johtuviin sosiaalisiin ongelmiin eriarvoisuuden ja syrjäytymiskehityksen pysäyttämiseksi ja työttömyyden torjumiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Kärkihanke Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta paneutuu hyvien toimintamallien levittämiseen ja juurruttamiseen, jotta eriarvoisuutta voitaisiin vähentää. Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa kehitetään lasten matalan kynnyksen palveluita ja vahvistetaan vaikeimmassa asemassa olevien nuorten auttamiseen tarvittavaa erityisosaamista. Muutosohjelman tavoitteena on muuttaa toimintakulttuuria lapsen oikeuksia edistäväksi sekä päätöksenteossa että palveluissa. Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeen tavoitteena on vähentää koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrää. Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihankkeella edistetään osatyökykyisten ihmisten työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Kärkihankkeella Palvelut asiakaslähtöisiksi pyritään uudistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaprosessit entistä paremmin huomioimaan asiakkaan tarpeet ja rakentamaan välineitä asiakkaiden aktiiviselle mukanaololle ja osallisuudelle palvelujen uudistamisessa. Hankkeen yhtenä osiona toteutetaan perustulokokeilu, jossa haetaan mallia sosiaaliturvan kannustavuuden lisäämiseksi.

Hallitus on uudistanut toimeentulotukijärjestelmää siten, että vuoden 2017 alusta lukien perustoimeentulotuen hakeminen ja myöntäminen on siirtynyt Kansaneläkelaitokselle. Uudistuksella pyritään varmistamaan kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien tasavertaiset mahdollisuudet saada heille kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki ja siten vähentämään yhteiskunnassa taloudellisista syistä tapahtuvaa syrjäytymistä.

Valtioneuvoston asetti vuoden 2017 alussa eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän. Työryhmän tehtävänä on hakea uusia toimintatapoja ja keinoja pitkään jatkuneen yhteiskunnallisen eriytymisen pysäyttämiseksi nykyisen menokehityksen puitteissa ja julkisia menoja lisäämättä. Työryhmän tavoitteena on luoda edellytykset kaikkien Suomessa asuvien henkilöiden pärjäämiselle suomalaisessa yhteiskunnassa sekä omalta osaltaan luoda yhdenvertaista ja tasa-arvoista Suomea. Työryhmän toimikausi päättyi 31.3.2018.

Turvapaikanhakijoiden aiheuttamien kustannusten seuranta

5. Eduskunta edellyttää, että kasvaneesta turvapaikanhakijoiden määrästä aiheutuneita kustannuksia seurataan ja kustannusten nousuun reagoidaan tarvittaessa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriön ja oikeusministeriö ovat todenneet seuraavaa:

Turvapaikanhakijoita saapui Suomeen vuonna 2015 ennätykselliset 32 476 hakijaa. Vuonna 2016 turvapaikkaa Suomesta haki yhteensä 5 657 henkilöä. Kaikkiaan lähes

40 000 turvapaikanhakijan vastaanotto ja palveluiden järjestäminen ja skaalaaminen ovat olleet haaste usealle hallinnonalalle.

Vuoden 2017 talousarvioesityksen yleisperusteluissa sekä valtiovarainministeriön internet-sivuilla julkaistussa Budjettikatsauksessa 2017 on esitetty koosteet budjetoiduista lisämenoista, jotka liittyvät kohonneeseen turvapaikanhakijoiden määrään verrattuna aiemmin vakiintuneeseen 3 000–4 000 turvapaikanhakijaan vuosittain. Vuonna 2017 turvapaikanhakijatilanteesta johtuvia lisämenoja arvioidaan olevan noin 600 milj. euroa, mikä on noin 180 milj. euroa vuodelle 2016 budjetoitua vähemmän. Painopiste siirtyy vastaanottomenoista kotouttamismenoihin turvapaikan saaneiden siirtymässä vastaanottokeskuksista kuntiin.

Turvapaikanhakijoiden alkuvaiheen vastaanottopalvelut järjestää vastaanottokeskus vastaanottolain (746/2011) nojalla. Maahanmuuttoviraston käytössä olevien määrärahojen seuranta tehdään jatkuvasti sekä virastossa että ministeriössä, jolloin määrärahojen käyttötilanne on ajantasaisesti selvillä. Seurannan yhteydessä tehdään myös budjettiennustetta. Maahanmuuttovirasto on vuoden aikana tehostanut vastaanottokeskusten talouden ohjausta. Vastaanottojärjestelmän kustannusten hillitsemiseksi ja kapasiteetin vastaamiseksi kulloisiakin asiakasmääriä vastaavaksi Maahanmuuttovirasto on irtisanonut vastaanottokeskuksien kanssa tehtyjä sopimuksia sekä tehnyt kapasiteetin supistamispäätöksiä.

Vastaanottokeskusten kapasiteettitarpeita ja kustannuksia kuormittavat jo oleskeluluvan saaneet henkilöt, joiden kuntasijoitusta ei ole vielä onnistuttu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla ratkaisemaan. Joulukuun lopussa vastaanottokeskuksissa oli kirjoilla noin 2 400 myönteisen luvan saanutta, joista noin 600 asui ilman huoltajaa tulleille turvapaikanhakijalapsille tarkoitetuissa ryhmäkodeissa. Kaikkiaan vastaanoton piirissä oli vuodenvaihteessa noin 19 500 henkilöä, joista yksityismajoituksessa noin 3 700 henkilöä (noin 19 % vastaanoton piirissä olevista, myönteisen luvan saaneiden osalta suhdeluku on pienempi).

Turvapaikanhakijatilanteesta on aiheutunut lisäkustannuksia myös poliisille, jolle myönnettiin tilanteeseen vastaamiseen lisämäärärahaa sekä päivittäispoliisitoimintaan että maastapoistamistoimintaan. Poliisi on kohdentanut resurssejaan turvapaikanhakijatilanteesta johtuen mm. yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon erityisesti esimerkiksi vastaanottokeskuksissa ja niiden liepeillä tapahtuvien järjestyshäiriöiden johdosta sekä ulkomaalaisvalvontaan. Poliisin maastapoistamistoiminnan volyymi on riippuvainen Maahanmuuttoviraston päätöksentekovauhdista ja maasta poistettavien määrä näyttääkin kasvavan enemmän v. 2017 vuoden 2016 sijaan. Poliisi on hyödyntänyt aina mahdollisuuksien mukaan Frontexin palautuslentoja kustannusten säästämiseksi.

Turvapaikanhakijoiden kasvaneesta määrästä aiheutuneita lisäkustannuksia seurataan Helsingin hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa erillisellä projektikoodilla. Turvapaikka-asioiden kasvu lisäsi tuomioistuinten menoja noin 7,5 miljoonalla eurolla vuonna 2016. Helsingin hallinto-oikeus joutui lyhyessä ajassa varautumaan ulkomaalaisasioiden suureen kasvuun. Hallinto-oikeus ei kyennyt nopeasti palkkaamaan riittävästi osaavaa henkilöstöä. Muun muassa tästä syystä Helsingin hallinto-oikeudessa vireillä olevien turvapaikka-asioiden määrä kasvoi voimakkaasti.

Myös julkiselle oikeusavulle turvapaikanhakijoista aiheutuneita kustannuksia seurataan erillisellä projektikoodilla. Julkisessa oikeusavussa turvapaikka-asioiden menot olivat 10,7 milj. euroa vuonna 2016.

Lainmuutoksilla kansainvälistä suojelua koskevat asiat on säädetty kiireellisiksi ja valitusaikoja on lyhennetty, ratkaisukokoonpanoja on supistettu, valituslupaperusteita korkeimpaan hallinto-oikeuteen on tarkistettu ja hallinto-oikeuksille ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle on säädetty käyttö- ja tiedonsaantioikeudet ulkomalaisrekisteriin. Samalla turvapaikanhakijalle annettavaa oikeusapua on rajattu vastaamaan oikeusapulain sääntelyä, ja yksityisten avustajien kelpoisuusvaatimuksia on tiukennettu. Vuonna 2016 valmisteltiin myös lainmuutos, jolla kansainvälistä suojelua koskevien valitusasioiden käsitteleminen hajautettiin Helsingin hallinto-oikeuden lisäksi kolmeen muuhun hallinto-oikeuteen. Laki tuli voimaan 1.2.2017.

Vastaanottokeskuksista kuntiin on siirtynyt kuukausittain 600–700 oleskeluluvan saanutta. Siirtyminen kuntiin on tapahtunut ELY -keskusten osoittamana, vastaanottokeskusten avustamana sekä itsenäisesti (ilman viranomaisten tukea). Sopimusperusteisessa kuntiin muutossa ELY -keskuksen tekemän kuntaan osoittamisen jälkeen voi kestää vielä noin 1–2 kuukautta, että hakija muuttaa pois vastaanottokeskuksesta. Tähän vaikuttaa esimerkiksi kunnan mahdollisuudet järjestää asunto ja palvelut.

Työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, Maahanmuuttovirasto ja ELY -keskukset ovat tehneet tiivistä yhteistyötä kuntiin siirtymisen tehostamiseksi ja ohjauksen yhteensovittamiseksi. Vuonna 2016 ELY -keskukset saivat kehittämistoimien ja lisäresurssien myötä neuvoteltua pakolaisten vastaanoton piiriin noin sata uutta kuntaa. Vuonna 2016 pakolaisia vastaanotti 198 kuntaa, kun vuonna 2015 vastaanottavia kuntia oli 93. Uusien kuntien myötä neuvoteltujen kuntapaikkojen määrä vuonna 2016 oli yli kolminkertainen aiempiin vuosiin verrattuna. Kaikki neuvotellut kuntapaikat eivät täyttyneet vuoden 2016 aikana, koska esimerkiksi oleskelulupia myönnettiin eri alueille kuin missä kuntapaikkoja oli vapaana.

Kotoutumislakia muutettiin 1.5.2016 siten, että kunnalle pakolaisten ohjauksen, neuvonnan ja muun kotoutumista edistävän toiminnan järjestämisestä maksettavat laskennalliset korvaukset maksetaan jatkossa automaattisesti ilman erillistä hakemusta. Kunta saa korvauksen kuukausittain jälkikäteen. Uudistuksen tavoitteena on ollut muun muassa vähentää korvausten hakuun ja maksatukseen liittyvää manuaalista valmistelua, mikä tuo taloudellisia säästöjä sekä kunnissa että ELY -keskuksissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymiseen on varauduttu lisäämällä perusopetukseen valmistavan opetuksen, aikuisten perusopetuksen, vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä opetuksen rahoitusta ja ammatillisen koulutuksen rahoitusta kaudella 2017–2020. Myös maahanmuuttajien osaamisen tunnistamis- ja tunnustamispalveluihin ja koulutuspolkuja tukevien menettelyjen kehittämiseen sekä kotoutumista tukeviin kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön toimenpiteisiin on lisätty määrärahoja.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakiin tehdyn muutoksen myötä perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus kytkettiin vuosittaisen laskentapäivän sijasta läsnäolokuukausien määrään. Rahoitusjärjestelmän muutos mahdollistaa viiveettömän toiminnan aloituksen ja rahoituksen arvioidulla volyymilla. Kunnan velvollisuus järjestää esi- ja perusopetusta koskee kaikkia kunnan alueella asuvia lapsia, myös kansainvälistä suojelua hakevia.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio- ja lisätalousarvioehdotukset on tehty perustuen viimeisimpiin oletuksiin myönteisen turvapaikkapäätöksen (oleskeluluvan) saaneiden hakijoiden määrästä sekä myönteisen perheenyhdistämisluvan saaneista. Arviossa on huomioitu maahanmuuttoviraston käsittelyajat, eli kuukausittainen päättömäärä ja oleskeluluvan saaneiden kumulatiivinen määrä. Arvion laskelman lähtökohtana ovat olleet sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan etuudet ja palvelut, joihin turvapaikanhakijoilla oleskeluluvan saatuaan on oikeus.

Oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista aiheutuvaa kululisäystä etuusjärjestelmään ei ole eriteltävissä tilastoista, vaan heille maksettavat etuudet ovat osa etuusmenoa. Turvapaikan saaneille maksettava toimeentulotuen rahoitus poikkeaa muun toimeentulotuen rahoituksesta. Tästä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016

EK 28/2015 vp — HE 30/2015 vp — HE 118/2015 vp

Säästöjen ja apteekkimaksun kompensaaation poiston vaikutusten seuranta

Lausuma 1

Pääluokka 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkasti varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen sekä korkeakoulutukseen ja tutkimukseen kohdistuvien säästöjen ja apteekkimaksun kompensaaation poiston kohdentumisen vaikutusta ja ajoitusta yleisesti ja suhteessa tehtäviin uudistuksiin ja toimii niin, että haitalliset vaikutukset opetuksen ja tutkimuksen laatuun minimoituvat ja että kehittämistyö voi hyvin jatkua.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Valtion talouden säästöjen toteuttamiseksi pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaisesti varhaiskasvatustalouden (108/2016) ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (109/2016) muutokset vahvistettiin 29.1.2016. Jokaiselle lapselle säädettiin oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa aiemman kokopäiväisen oikeuden sijasta. Muutos astui voimaan 1.8.2016. Samaan aikaan tuli voimaan lasten päivähoidosta annetun asetuksen muutos (1282/2015), jolla muutettiin päiväkodeissa 3 vuotta täyttäneiden lasten ja hoito- ja kasvatustehtävissä olevien henkilöiden välistä mitoitusastetta siten, että nykyisen seitsemän lapsen sijasta päiväkodissa tulee olla yksi hoito- ja kasvatustehtävissä oleva henkilö kahdeksaa lasta kohden.

Oulun yliopisto toteuttaa vuosina 2016–2017 selvityksen ”Varhaiskasvatustalouden kokonaisvaikutuksista” valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintana. Syksyllä 2016 hankkeessa toteutettiin kyselytutkimus Manner-Suomen kuntien varhaiskasvatuspalveluiden johtajille sekä yksityisille varhaiskasvatuspalveluiden tuottajille. Vuoden 2017 keväällä tehdään kysely varhaiskasvatuksen työntekijöille ja lasten vanhemmille. Lisäksi hankkeessa kootaan syventävää haastatteluaineistoa. Tavoitteena on sel-

vittää, millaisia laadullisia ja taloudellisia vaikutuksia lainsäädäntöön tehdyillä muutoksilla on.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toteuttaa yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osalta arvioinnin valtiontalouden säästöjen vaikutuksista sivistyksellisiin oikeuksiin. Arviointi kohdistuu sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen ja erityisesti nuorten ihmisten tosiasiallisiin ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin saada koulutusta. Arviointi tuottaa tietoa säästötoimenpiteiden tosiasiallisista vaikutuksista. Arviointi kohdistuu varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen liitännäisine toimintoineen, taiteen perusopetukseen, lukiokoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön. Arviointiraportti valmistuu 6/2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö tuottaa eduskunnan edellyttämän selvityksen edellytetyssä aikataulussa.

Lukiokoulutuksen kohdennetut leikkaukset toteutettiin edellisellä hallituskaudella. Budjettivuoden 2016 osalta ei tehty uusia lisäleikkauksia. Rahoituksen taso on kuitenkin jäänyt merkittävästi säästöleikkauksia edeltävää aikaa alhaisemmaksi. Lukio-koulutuksen opiskelijakohtainen rahoitus on ollut kaikista perus- ja toisen asteen koulutusmuodoista alhaisin. Koulutuksen järjestäjät ovat joko kompensoineet valtionosuuksien leikkauksia lisäämällä omaa rahoitustaan lukiokoulutukseen tai vähentämällä opetustarjontaansa ja muita lukiokoulutuksen toimintojaan.

Yliopistouudistuksen vaikutusten arvioinnissa yhtenä näkökulmana oli yliopistojen rahoitustason ja -järjestelmän muutosten vaikutus yliopistojen toimintaan. Yliopistolain uudistuksen vaikutuksista annettiin eduskunnan sivistysvaliokunnalle selvitys joulukuussa 2016. Yliopistouudistuksessa yliopistot perustettiin maksukykyisinä, vakavaraisina ja luottokelpoisina. Talouden heikentymisen seurauksena yliopistojen rahoitusasema ei ole vahvistunut siinä määrin kuin uudistusta valmisteltaessa tavoiteltiin. Yliopistot eivät myöskään ole täysimääräisesti hyödyntäneet yliopistolain vahvistamaa autonomiaa voimavarojen strategiansa mukaisessa suuntaamisessa.

Valtioneuvosto on päättänyt yliopistojen pääomittamisesta vuosina 2017 ja 2018. Lisäksi valmistelussa on vaihtoehtoiset mallit osoittaa lisäresursseja kestävä kasvun edellytyksiä tukevaan korkeakoulujen tutkimus- ja innovaatiotoimintaan sekä tutkimustulosten hyödyntämiseen.

Yliopistolakiuudistuksen arvioinnin ja käynnistetyn ammattikorkeakoululakiuudistuksen arvioinnin pohjalta valmistuu kokonaiskuva ja analyysi molemmista toteutetuista korkeakoulureformeista vuonna 2018.

Ammatilliseen koulutukseen on kohdentunut merkittäviä säästöjä vuosien 2014–2016 aikana. Vuonna 2017 toteutetaan edelleen hallitusohjelman mukainen 190 miljoonan euron määrärahan vähennys. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ja arvioi säästöjen mahdollisia vaikutuksia ammatillisen koulutuksen alueelliseen ja alakohdittaiseen tarjontaan ja keskeisten kohderyhmien koulutukseen pääsyyn. Tarvittaessa koulutuksen järjestäjiä ohjataan suuntaamaan koulutustarjontaansa siten, että keskeisten kohderyhmien koulutukseen pääsy tulee turvatuksi. Rahoituksen vähentäminen voi johtaa joidenkin koulutuksen järjestäjien taloudellisten toimintaedellytysten heikkenemiseen tavalla, joka voi vaikeuttaa toiminnan järjestämistä kaikissa nykyisissä toimipisteissä ja paikkakunnilla. Tämän vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti syksyllä 2016 järjestäjäjärakenteen kehittämistä koskevan ohjelman, jonka tarkoituksena on varmistua ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon toiminta- ja palvelukyvystä, koulutuksen saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä opetuksen ja ohjauksen laadusta rahoituksen vähenemisestä huolimatta. Rahoituksen vähenemi-

sestä aiheutuvien vaikutusten pidemmän aikajänteen seuranta on tarkoitus kytkeä osaksi vuonna 2018 voimaan tulevan ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon seurantaa ja arviointia.

Kilpailukykyisen av-alan tuotantokannustinjärjestelmän kehittämisedellytykset

Lausuma 2

Luku 29.80

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti tarpeen sekä lainsäädännölliset ja rahoitukselliset edellytykset kilpailukykyisen av-alan tuotantokannustinjärjestelmän kehittämiseksi Suomeen siten, että sillä edistetään merkittävien kotimaisten ja ulkomaisten elokuva- ym. produktioiden sijoittumista maahan.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti audiovisuaalista tuotantokannustinjärjestelmää koskevan ehdotuksen laatimista varten työryhmän ajalle 14.3.–31.5.2016. Työryhmän esityksen mukaisesti vuoden 2017 alusta on otettu käyttöön av-tuotantokannustin, joka perustuu 25 %:n maksuhyvitykseen Suomessa toteutetun tuotannon kuluista. Valtioneuvoston asetus maksuhyvityksestä audiovisuaalisiin tuotantoihin (1547/2016) on voimassa 1.1.2017–31.12.2020.

Av-tuotantokannustin on suunnattu pitkän näytelmäelokuvan, dokumenttielokuvan sekä sarjamuotoisen fiktion ja animaation tuotantoihin. Maksuhyvitystä voivat hakea ja saada suomalaiset ja ulkomaiset tuotantoyhtiöt, tuotantopalveluyhtiöt tai tuotantoihin valitut muut audiovisuaalisen alan yhtiöt, jotka toteuttavat maksuhyvityksen saamisen edellyttämän osuuden tuotannosta Suomessa.

Av-tuotantokannustinta hallinnoivan Innovaatiorahoituskeskus Tekesin toimintamenomomentille 32.20.06. on vuodelle 2017 osoitettu 0,5 miljoonaa euroa av-kannustinjärjestelmän käyttöönottoa varten ja momentille 32.20.40. avustusvaltuutusta yhteensä 9,5 miljoonaa euroa audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen toimeenpanoa varten.

Suojattujen teosten lainakorvauksen tason nosto

Lausuma 3

Momentti 29.80.41

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin suojattujen teosten tekijöille maksettavan lainauskorvauksen nostamiseksi muiden Pohjoismaiden tasolle Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuonna 2017 ja että hallitus ottaa määrärahatarpeen huomioon keväällä 2016 laadittavassa julkisen talouden suunnitelmassa. Myös opetus- ja tutkimuskirjastoista tapahtuva lainaaminen tulee saattaa korvausjärjestelmän piiriin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Vuodelle 2017 hyväksytyssä valtion talousarviossa lainauskorvaukseen käytettävä määräraha nostettiin 15 648 000 euroon. Määräraha sisältää myös arvonalisäveron osuuden. Määrärahan korotus on otettu huomioon myös julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2018–2021. Määrärahan tasoa voidaan pitää vertailukelpoisena suhteessa muihin Pohjoismaihin.

Vuoden 2017 alusta tuli voimaan tekijänoikeuslain muutos (972/2016), jolla lainauskorvaus laajennettiin myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastoista (korkeakoulukirjastot) tapahtuvaan teosten lainaamiseen.

Liikenteen uudet, talousarviorahoitusta täydentävät rahoitusmallit

Lausuma 4

Momentti 31.10.77

Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii liikenteen kehittämishankkeisiin liittyvien uusien, talousarviorahoitusta täydentävien rahoitusmallien valmistelua ja niiden kokeilua ja että hallitus huolehtii siitä, että hankkeissa hyödynnetään myös EU-rahoitus täysimääräisesti.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Liikenne- ja viestintäministeriön selvitysluonnos liikenneverkon kehittämisen ja rahoituksen uudistamiseksi valmistui 19.1.2017. Liikenneverkkoyhtiön selvitys keskeytettiin 23.1.2017. Liikenteen kehittämishankkeisiin liittyvien uusien, talousarviorahoitusta täydentävien rahoitusmallien kehittämistä jatketaan määrätietoisesti.

Sotainvalidien kunnallisten avopalveluiden haitta-asteraja

Lausuma 5

Momentti 33.50.51

Eduskunta edellyttää, että lievävammaisten sotainvalidien kunnallisten avopalveluiden haitta-asteraja alennetaan 10 prosenttiin viimeistään vuonna 2017, jolloin vietetään Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlaa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sotilasvammalakia on muutettu siten, että kunnan tai kuntayhtymän järjestämistä sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluista aiheutuvat kustannukset korvataan niille vuosien 1939–1945 sotien johdosta vahingoittuneille tai sairastuneille, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on aiemman 15 prosentin sijasta vähin-

tään 10 prosenttia. Lainmuutos laajensi korvauksen saajien piiriä ja edesauttaa näin ikääntyneiden sotainvalidien selviytymistä omassa kodissaan kotipalvelun, asumis- palvelujen, liikkumista tukevien palvelujen, omaishoidon tuen sekä avosairaanhoidon turvin.

Sotilasvammalakia muutettiin myös siten, että kunnan järjestämistä kotipalveluista ja muista kotona asumista helpottavista sosiaalipalveluista aiheutuvat kustannukset voidaan korvata niille Ruotsissa vakituisesti asuville Suomen sotien 1939–1945 johdosta vahingoittuneille ja sairastuneille, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on aiemman vähintään 15 prosentin sijasta vähintään 10 prosenttia. Lisäksi edellä mainituille henkilöille voidaan korvata yhdestä päivittäisestä ateristiasta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Sotilasvammalain muutokset tulivat voimaan 1.1.2017.

Rintamaveteraanien kuntoutuksen ja veteraanipalvelujen määrärahat

Lausuma 6

Momentti 33.50.57

Eduskunta edellyttää, että seuraavassa julkisen talouden suunnitelmassa ja vuoden 2017 talousarvioesityksessä rintamaveteraanien kuntoutukseen ja veteraanipalveluihin tarvittavat määrärahat saatetaan pysyvästi palvelutarvetta vastaavalle tasolle.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Veteraanien kuntoutusmäärärahan ja siihen sisältyvän avopalveluiden tason arviointi perustuu Kansaneläkelaitokselta saatuihin ennusteisiin rintamalisää saavien veteraanien lukumääristä. Lisäksi kesällä 2016 ministeriö sai kunnilta arvion kunnassa asuvien veteraanien palvelutarpeista ja palveluihin tarvittavista määrärahatarpeista vuodelle 2017. Määrärahan riittävyyden arviointi jo nyt keski-ikästään yli 90-vuotiaiden veteraanien osalta on osoittautunut vaikeaksi, koska hyvin iäkkäiden ja toimintakyvyltään heikentyneiden hakijoiden palvelutarve vaihtelee ja kuntoutukseen kykenevien veteraanien määrää ei pystytä täsmällisesti ennakoimaan. Laskelmissa on otettu huomioon arvio vuosittaisesta veteraanien kasvavasta poistumasta (–20 %). Noin 30 prosenttia veteraani-ikäluokista on jo pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Veteraanipalvelut on tarkoitettu kotona asuvien rintamaveteraanien käyttöön ja heidän määränsä on arvioitu olevan vuonna 2017 noin 11 000.

Rintamaveteraanien kuntoutukseen ja avopalveluihin on varattu valtion TAE vuodelle 2017 yhteensä 41,3 milj. euroa (em. mom. lisäksi momentilla 33.50.56/seuraavassa kappaleessa mainittu 20 milj. euroa laskettu mukaan yhteissummaan). Suurin osa määrärahasta tullaan osoittamaan kotona asumista tukeviin palveluihin. Kuntoutukseen osoitetut määrärahat pysyvät vuoden 2016 tasolla. Määrärahan lisäys vuodesta 2016 on yhteensä 11,9 milj. euroa. Veteraania kohden vuonna 2017 on käytettävissä rahaa noin 2 600 euroa. Summa kasvaa veteraania kohden noin 700 euroa. Lisäys on merkittävä, ottaen huomioon, että viime vuosina edellisiltä vuosilta on palautunut yli

miljoona euroa uudelleen jaettavaksi niille kunnille, joilta määräraha on loppunut kesken vuotta.

Samassa yhteydessä kun merkittävästi lisättiin määrärahaa vuodelle 2017, hallitus päätti käyttää Raha-automaattiyhdistyksen jakamattomista varoista koko kehyskaudella lisämäärärahaa 40 milj. euroa (vuonna 2017 yhteensä 20 milj. euroa, vuonna 2018 yhteensä 15 milj. euroa ja vuonna 2019 yhteensä 5 milj. euroa), joka turvaa määrärahan tason pysyvästi palvelutarvetta vastaavalle tasolle huolimatta merkittävästä veteraanien poistumasta ja heidän siirtymisestään laitoshoitoon tai tehostettuun palveluasuntoon.

Hallituksen esitys eduskunnalle talousarvioesitykseksi vuodelle 2017 EK 28/2016 vp

Ammatillisen koulutuksen säästö

Lausuma 1

Luku 29.20

Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammatillisen koulutuksen rahoituksen vähenemisestä aiheutuvia muutoksia sekä niiden vaikutuksia alueellisesti, toimialoittain ja oppilaitoksittain ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin koulutuspaikkojen riittävyyden ja saavutettavuuden varmistamiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Hallitusohjelman mukainen 190 milj. euron säästö toteutetaan vuonna 2017 määrämällä ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen enimmäismäärän perusteena oleva opiskelijamäärä 12,44 % järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Toteuttamalla ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö aikaisemmasta poikkeavalla järjestäjien vapautta ja vastuuta korostavalla menettelyllä voidaan parhaiten huolehtia siitä, että ammatillisen koulutuksen tarjonta säilyy kaikilla alueilla riittävänä keskeisille asiakasryhmille, erityisesti perusopetuksen päättävillä ja muille vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oleville. Säästömekanismi antaa koulutuksen järjestäjille aikaisempina vuosina toteutettuja säästöjä paremmat mahdollisuudet ottaa huomioon toiminta-alueensa olosuhteet.

Koulutuksen järjestäjät voivat sopeuttaa toimintaansa vähentyvään määrärahasoon opiskelijamäärää vähentämällä, opiskelijakohtaista kustannusta pienentämällä taikka näiden yhdistelmänä. Vaikka osa säästöä toteutuu väistämättä opiskelijamäärää vähentämällä, se ei aina tarkoita sitä, että koulutustarjontaa uusille opiskelijoille joudutaan vähentämään. Esimerkiksi aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamista ja opetusjärjestelyjä tehostamalla koulutuksen läpäisyä voidaan nopeuttaa, mikä vähentää opiskelijamäärää ilman että koulutustarjonta supistuu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee seuraamaan ja arvioimaan säästön mahdollisia vaikutuksia ammatillisen koulutuksen tarjontaan ja keskeisten kohderyhmien koulutukseen pääsyyn. Kevään 2017 yhteishaun tietojen perusteella arvioidaan koulutus-

tarjonnassa tapahtuneita alueellisia ja alakohtaisia muutoksia sekä sitä, onko ammatilliseen koulutukseen pääsy vaikeutunut joillakin alueilla tai aloilla. Erityisesti seurataan keväällä perusopetuksen päättävien koulutukseen pääsyä. Tarvittaessa koulutuksen järjestäjiä ohjataan alkusyksyn aikana suuntaamaan muuta koulutustarjontaansa siten, että keskeisten kohderyhmien koulutukseen pääsy tulee turvatuksi.

Rahoituksen vähentyminen voi johtaa joidenkin koulutuksen järjestäjien taloudellisten toimintaedellytysten heikkenemiseen tavalla, joka voi vaikeuttaa toiminnan järjestämistä kaikissa nykyisissä toimipisteissä ja paikkakunnilla. Tämän vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti syksyllä 2016 järjestäjäjärakenteen kehittämistä koskevan ohjelman, jonka tarkoituksena on varmistua ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon toiminta- ja palvelukyvyistä sekä koulutuksen saatavuudesta ja saavutettavuudesta rahoituksen vähenemisestä huolimatta.

Kattava arvio säästöjen vaikutuksista on mahdollista tehdä vasta myöhempinä vuosina, kun Tilastokeskuksen koko kalenterivuotta koskevat tilastot ammatillisen koulutuksen erilaisten kohderyhmien (perusopetuksen päättäneet, muut vailla tutkintoa olevat nuoret, aikuisväestö, jne.) koulutukseen pääsystä ovat käytettävissä. Lisäksi arviointi tulee kohdentaa yhtä kalenterivuotta pidemmälle ajanjaksolle, koska toimenpiteet säästöjen aikaansaamiseksi muuttuvat jatkuvasti samalla kun toimintaprosesseja uudistetaan ja toiminta tehostuu. Tämän vuoksi rahoituksen vähenemisestä aiheutuvien vaikutusten pidemmän aikajänteen seuranta on tarkoitus kytkeä osaksi vuonna 2018 voimaan tulevan ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon seurantaa.

Puuntuotannon kestävyys turvaaminen

Lausuma 2

Momentti 30.40.44

Eduskunta edellyttää, että vuoden 2017 lisätalousarvioesityksessä momentille 30.40.44 lisätään vastaava määräraha kuin mitä vuodelle 2016 osoitetusta tuesta puuntuotannon kestävyys turvaamiseen jää käyttämättä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta maa- ja metsätalousministeriö on todennut seuraavaa:

Maa- ja metsätalousministeriön tarkoituksena on valmistella vuoden 2017 lisätalousarvioesitykseen ehdotus, johon sisältyisi vuonna 2016 käyttämättä jäänyttä määrärahaa vastaava lisäys momentin 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen) määrärahaan. Vuonna 2016 jäi käyttämättä momentille osoitetusta määrärahaa noin 11 miljoonaa euroa.

Veteraanien kuntoutus

Lausuma 3

Momentti 33.50.56

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa veteraanien kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin osoitettujen määrärahojen riittävyyttä sekä palvelujen toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, jotta kaikilla veteraaneilla on mahdollisuus päästä heille tarkoitettujen palveluiden piiriin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskunta on päättänyt myöntää vuoden 2017 talousarvioesityksessään rintamaveteraanien kuntoutukseen ja avopalveluihin yhteensä 41,3 milj. euroa mom. 33.50.56 ja 33.50.57. Jotta määrärahan tuntuva lisäys palvelisi parhaalla mahdollisella tavalla veteraanien tarpeita, on erityistä huomiota kiinnitetty kuntien ohjeistamiseen määrärahan toimeenpanoa varten jo syksystä 2016 lähtien. Valtiokonttori ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat jatkaneet aluehallintovirastojen kanssa järjestettyjä tilaisuuksia tammikuun aikana kuntien vanhustyöstä vastaaville viranhaltijoille yhdessä paikallisten veteraanijärjestöjen kanssa. Valtiokonttorin uusittu ohjekirje lähetettiin kunnille ja kuntayhtymille 23.12.2016. Ohje sisältää huomattavia joustomahdollisuuksia palvelujen sisältöön ja toimeenpanoon.

Kuntia on ohjeistettu olemaan proaktiivisia ja käyttämään rahaa tehokkaasti ja täysimääräisesti. Palvelupäätökset rahasta on tehtävä vuoden 2017 aikana, mutta määrärahan käyttöaikaa on pidennetty 31.7.2018 asti. Palvelujen tulee perustua pääsääntöisesti yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin. Määrärahaa voi käyttää kulukorvauksena myös näihin kartoituksiin enintään 200 euroa/veteraani. Mikäli palvelupäätöksen saanut veteraani ei voi käyttää palvelua kuoleman tai muun keskeytyksen vuoksi, maksusitoumuksen voi käyttää jonkun toisen hyväksi. Kuntoutus voidaan toteuttaa joustavasti veteraanin kohdalla laituskuntoutusjaksona, päiväkuntoutuksena ja avokuntoutuksena, tarvittaessa hänen palvelukokonaisuuteensa voi liittää myös avopalveluja. Jos määräraha uhkaa kunnassa loppua joko kuntoutuksesta tai avopalveluista, kunta voi tehdä rahan käyttöä koskevan sisäisen määrärahasiirron.

Valtiokonttori lähettää toukokuussa 2017 määrärahan seurantakyselyn kunnille määrärahan riittävyydestä. Samassa yhteydessä kunta voi hakea lisämäärärahaa. Kunnat myös palauttavat vuodelta 2016 käyttämättä jääneet rahat keväällä 2017 uudelleen jaettavaksi. Kyselyllä kunnista saatujen tietojen perusteella Valtiokonttori ja sosiaali- ja terveysministeriö arvioivat riittääkö vuoden 2017 määräraha kaikille palvelutarpeessa oleville veteraaneille.

Sosiaalialan tutkimuksen ja yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen voimavarat

Lausuma 4

Momentti 33.60.32

Eduskunta edellyttää, että sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä huolehditaan siitä, että sosiaalialan tutkimuksen ja yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen, mukaan lukien hoitotyön tutkimuksen, voimavarat turvataan.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä mahdollistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa korvauksen maksaminen valtion varoista yliopistotasoiseen sosiaali- ja terveystieteelliseen tutkimukseen. maakunnille sekä muille julkisille ja yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tuottajille aiheutuvia kustannuksia. Valtion rahoitusta myönnetään yhteistyöalueiden tutkimustoimikunnille sosiaali- ja terveysministeriön neljäksi vuodeksi kerrallaan tekemän päätöksen mukaisesti. Ministeriön päätös perustuu tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen sekä tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen edellisellä nelivuotiskaudella. Yhteistyöalueiden tutkimustoimikunnat päättävät tutkimusrahoituksen myöntämisestä alueellaan hakemusten perusteella.

1.4 Tarkastusvaliokunta

Hallituksen vastaukset tarkastusvaliokunnan kannanottoihin

Harmaa talous

EK 42/2010 vp – M 8/2010 vp – TrVM 9/2010 vp

4. Tilaajavastuulain kokonaisarviointi

Eduskunta edellyttää hallituksen ottavan tilaajavastuulain kokonaisarvioinnin ja uudistuksen kohteeksi. Lain kehittämistarpeita on eriteltävä käytännössä saatujen kokemusten pohjalta ja laille asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työ- ja elinkeinoministeriö on todennut seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 4 päivänä lokakuuta 2012 kolmikantaisen työryhmän selvittämään tilaajavastuulain uudistamistarve niin, että lailla pystytään nykyistä tehokkaammin ehkäisemään ja torjumaan talousrikollisuutta sekä harmaata taloutta. Työryhmän työn pohjalta hallitus antoi eduskunnalle hallituksen esityksen (HE 161/2014) laeiksi tilaajan selvityselvällisyydestä ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain ja lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamisesta. Laki tuli voimaan 1.9.2015 (L 678/2015).

6. Rekisteritietojen ajantasaisuuden, luotettavuuden ja saatavuuden parantamiseksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rekisteritietojen ajantasaisuuden, luotettavuuden ja saatavuuden parantamiseksi. Tässä yhteydessä on arvioitava myös rekisterimerkintärikosta koskevan sääntelyn kehittämistarvetta, jotta kriminalisoinnilla voidaan tehokkaasti ennalta ehkäistä rekisteritietojen vääristelyä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Väestötietojärjestelmä on merkittävin henkilötietoja sisältävä julkisen hallinnon perusrekisteri. Sen tietojen ajantasaisuus, luotettavuus ja saatavuus on yhteiskunnan toimintojen kannalta erittäin keskeisessä asemassa. Voimassa oleva lainsäädäntö asettaa tälle tiukat vaatimukset. Lainsäädännön ohjaavan vaikutuksen lisäksi järjestelmän tietojen ajantasaisuus, luotettavuus ja saatavuus on varmistettava toiminnallisilla ja teknisillä käytännön toimenpiteillä, joista vastuun kantavat väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjät, Väestörekisterikeskus ja maistraatit. Valtiovarainministeriö painottaa em. virastojen tulosohtauksessa väestötietojärjestelmän tietojen ajantasaisuuden, luotettavuuden ja saatavuuden varmistamista ja sen seurauksena nämä seikat ovat keskeinen ja pysyvä osa ministeriön Väestörekisterikeskukselle ja maistraateille asettamia tulostavoitteita. Lisäksi nämä seikat ja niiden merkittävyys on otettu huomioon em. virastojen strategisessa ja toiminnallisessa suunnittelussa.

Valtiovarainministeriössä on asettanut seuraavat hankkeet, jotka tähtäävät parannuksiin julkisen hallinnon tietojärjestelmien tietojen käytettävyyden varmistamisessa. Ministeriö asetti 17.11.2016 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittävä työryhmän (VM 098:00/2016), jonka tehtävänä on selvittää: 1) julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevan sääntelyn ja tiedonhallintakäytäntöjen nykytila ja kehittämistarpeet, 2) onko eri hallinnonaloilla syntynyt julkisuuslain kanssa tarpeetonta tai päällekkäistä erityislainsäädäntöä salassapidosta, 3) laatia ehdotus lainsäädännön kehittämiseksi, sekä 4) julkisen hallinnon rekistereissä olevan tiedon hyödyntämismahdollisuudet. Työryhmän toimikausi on 17.11.2016–31.5.2017. Väestötietojärjestelmän tietojen käytettävyyttä muiden rekisterien tietolähteenä ja rekisterien yhteentoimivuutta parannetaan lisäksi osana valtiovarainministeriön 18.6.2014 asettamaa Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelmaa (VM140:00/2013), jonka määräaika päättyy 31.12.2017, sekä ministeriön 11.10.2016 asettamaa Yhteisen tiedon hallinnan hanketta (VM075:00/2016), jonka määräaika päättyy 31.12.2018. Lisäksi ministeriö toteaa, että rekisterimerkintärikoksesta säädetään rikoslain 16 luvun 7 §:ssä. Rikoslaki kuuluu oikeusministeriön toimialan lainsäädäntöön.

7. Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin tarkistaminen

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin tarkistamiseksi muun muassa siten, että se kattaa työvoimahallinnon, työsuojelun sekä ulkomalaisrekisteröinnin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Kohta on huomioitu uudessa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiassa ja sitä toteuttavassa toimenpideohjelmassa. Valtioneuvosto antoi 28.4.2016 periaatepäätöksen kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi vuosille 2016–2020. Strategiaan liittyvä toimenpideohjelma hyväksyttiin 7.6.2016. Toimenpideohjelman hankkeen 3.1 mukaan viranomaisten välistä tietojenvaihtoa kehitetään ja laaditaan selvityksiä siitä, ovatko viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien toimivaltuudet selvittää lakisääteisten velvoitteiden hoitamista sekä tähän liittyvät tietojenvaihtosäännökset riittäviä.

Vuonna 2016 velvoitteidenhoitoselvitysten käyttöalaa laajennettiin koskemaan kulluttajaluottojen sekä eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnin valvontaa (858/2016), työsuojeluhallinnon tehtäviä tilaajavastuulain, ulkomaalaisvalvonnan ja työsuhteen vähimmäisehtojen valvonnassa (1419/2016), julkisten hankintojen tekemistä (1413/2016) sekä palkkaturvan tehtäviä (1159/2016). Lisäksi eduskunnassa on vireillä hallituksen esitykset 161/2016 ja 228/2016, joissa ehdotetaan täsmennyksiä harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momenttiin.

Hallituksen esityksessä 161/2016 ehdotetaan harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 14 kohtaa muutettavaksi siten, että viittaukset kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annettuun lakiin ja joukkoliikennelakiin korvattaisiin viittauksella liikennekaareen. Ehdotettu muutos laajentaisi selvityksen käyttö-

tarkoituksen koskemaan joukko- ja tavaraliikenneluvan lisäksi myös taksiliikenneluvan myöntämistä ja peruuttamista.

Hallituksen esityksessä 228/2016 ehdotetaan harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 13 kohtaa täsmennettäväksi siten, että Harmaan talouden selvitysyksikkö laatisi velvoitteidenhoitoselvityksen tukemaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja paljastamista sekä mainitun lain 5 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettua luotettavuuden selvittämistä, ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä sekä tutkintaan saattamista.

Selvitykset tietojenvaihtosäännöksiä edistämiseksi

Rahanpesulainsäädännön uudistamistyöryhmä esitti loppuraportissaan (VM139:00/2014) laajennettavaksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 13 kohtaa siten, että Harmaan talouden selvitysyksikkö voisi laatia velvoitteidenhoitoselvityksiä lupaviranomaisena toimivalle aluehallintovirastolle, tukemaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä valuutanvaihtotoimintaa harjoittavien sekä yrityspalveluja tarjoavien yritysten osalta.

Harmaan talouden selvitysyksikössä on valmistunut elokuussa 2014 selvitykset ulkomaalaislupia käsittelevien viranomaisten (TEM, Maahanmuuttovirasto, Poliisi), poliisin lupahallinnon (elinkeinoluvat) sekä julkisten tukien myöntäjien tiedonsaantioikeuksien laajentamiseksi.

Loppuvuonna 2015 valmistui selvitys aluehallintoviraston rahanpesulainsäädännön nojalla valvottavista rekisteröintivelvollisista yrityksistä koskien valuutanvaihtotoimintaa harjoittavia sekä omaisuudenhoito- ja yrityspalveluja tarjoavia yrityksiä.

Alkuvuonna 2016 valmistuivat selvitykset eräistä muista aluehallintoviraston valvottavista rekisteröintivelvollisista sekä toimilupavalvottavista yrityksistä, joista ensimmäinen selvitys koski kuluttajaluottoja tarjoavien yritysten rekisteröitymisvelvollisuuden edellytyksiä sekä perintätoimintaa harjoittavien yritysten, panttilainauslaitosten ja löytötavaratoimistojen toimilupien saamisedellytyksiä. Toinen selvitys koski kiinteistövälistystä ja vuokrahuoneiston välitystä harjoittavien yritysten rekisteröitymisvelvollisuuden edellytyksiä. Kaikki edellä mainitut selvitykset tähtäsivät yhtäältä Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvitysten käyttöalan laajentamiseen sekä toisaalta valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeuksien laajentamiseen. Selvityksissä ehdotettiin rekisteröinnin ja toimiluvan saannin edellytyksiä muutettavaksi harkinnanvaraiseksi siten, että valvontaviranomaisella olisi oikeus tarkistaa hakijan lakisääteisten velvoitteiden hoitaminen.

Vuoden 2016 aikana on käynnistetty selvityksiä mm. Finanssivalvonnan ja Elintarviketurvallisuusviraston tietojenvaihtosäännöksiä kehittämiseksi.

Velvoitteidenhoitoselvityspalveluita voidaan laajentaa tukemaan harmaan talouden torjuntaa samassa yhteydessä, kun selvityksen pyytävään viranomaisesta koskevaa lainsäädäntöä muutetaan tiedonsaantioikeuksien laajentamiseksi.

Viranomaistietopalvelurajapintahanke (VTPR) viranomaistiedon saatavuuden lisäämiseksi

Viranomaistiedon saatavuuden lisäämiseksi on käynnissä myös viranomaistietopalvelurajapintahanke eli ns. VTPR hanke, jolla tavoitellaan julkishallinnon yritystietovarantojen tietojen saattamista joustavasti velvoitteidenhoitoselvitykseen oikeutettujen viranomaisten käyttöön.

Rajapinnan hyödyntämisen ovat aloittaneet vuoden 2016 loppuun mennessä Ulosotohallinto, Verohallinto, Tekes, Konkurssiasiamiehen toimisto, Liikennelupaviranomainen (Ely), Työttömyysvakuutusrahasto ja Eläketurvakeskus.

Lisäksi on luotu edellytykset rajapinnan hyödyntämisen aloittamiselle Työ- ja elinkeinoministeriölle ja Rahanpesun selvittelykeskukselle.

Tullin, työsuojeluhallinnon (tilaajavastuutoiminto sekä ulkomaalaisvalvonta), julkisia hankintoja tekevien sekä Valviran rajapintaliittymät on suunnitelmissa toteuttaa vuoden 2017 aikana.

8. Majoitus- ja ravintola-alalla käytettäviä tyyppihyväksytyjä kassakoneita koskevan lainsäädännön valmisteleminen

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tyyppihyväksytyjä kassakoneita koskevan lainsäädännön valmistelemiseksi ja käyttöön ottamiseksi ohimyyntin kontrolloimiseksi ravintola-alalla. Ravintola-alalta saatujen kokemusten perusteella vastaavanlaisen lainsäädännön ulottamista muillekin käteistoimialoille on harkittava.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelman vuosille 2016–2020 hankkeen 2.4 kohdan mukaan Verohallinto laatii selvityksen tyyppihyväksytyjen kassajärjestelmien soveltuvuudesta Suomeen. Selvityksessä huomioidaan tekninen toteutus, kustannukset viranomaisille ja yrityksille sekä vaikutusarviot. Selvityksestä pyydetään näkemykset elinkeinoelämän edustajilta sekä muilta asiaan liittyviltä sidosryhmiltä. Selvitys toteutetaan vuoden 2018 loppuun mennessä.

9. Verovalvonnan tarpeiden huomiointi arvopapereiden moniportaisessa hallintarekisteröinnissä

Eduskunta edellyttää, että hallitus kiinnittää arvopapereiden moniportaisessa hallintarekisteröinnissä vakavaa huomiota verovalvontaan. Lisäksi lainsäädännön vaikutuksia tulee seurata erityisen tarkasti ja puuttua lainsäädännöllisin ja muin toimenpitein lainvastaisiin järjestelyihin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Hallitus on antanut 17.3.2016 esityksen eduskunnalle laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 28/2016 vp).

Veroviranomaisten tietojensaanti kaikista Suomessa asuvien henkilöiden osakeomistuksista tulee laajentumaan 1.1.2017 lukien.

Veroviranomaiset tulevat saamaan hyvin kattavasti tietoa suomalaisista osakeomistuksista OECD:n yhteisen raportointistandardin (Common Reporting Standard – CRS) ansiosta. Tämä otetaan käyttöön Berliinissä lokakuussa 2014 allekirjoitetulla monenkeskisellä toimivaltaisten viranomaisten sopimuksella finanssitilitietojen automaattisesta vaihtamisesta. Monenkeskiseen sopimukseen on vuoden 2016 loppuun mennessä liittynyt jo lähes 90 lainkäyttöaluetta. Tietojenvaihto alkaa vuonna 2017 koskien tietoja vuodelta 2016.

Saatava tieto on tilien saldotietoa sekä tilillä säilytyksessä oleville varoille kalenterivuonna maksettujen osinkojen, korkojen, myynti- ja lunastushintojen sekä muiden tuottojen yhteismäärätiedot. Tiedot saadaan viimeistään tapahtumavuotta seuraavan syyskuun loppuun mennessä.

Lisäksi ns. virka-apudirektiivin (Euroopan unionin neuvoston direktiivi 2011/16/EU hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla) muutos sisältää CRS:ää vastaavat säännöt. Sitä sovelletaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisessä tietojenvaihdossa. Myös siinä tietojenvaihto alkaa vuonna 2017 koskien tietoja vuodelta 2016, paitsi Itävallan osalta, joka tulee mukaan vuotta myöhemmin.

Säästöjen tuottamien korkotulojen verotuksesta annetussa neuvoston direktiivissä 2003/48/EY säädetyt toimenpiteet vastaavista toimenpiteistä tehtyjä Euroopan yhteisön sopimuksia Sveitsin, Andorran, Liechtensteinin, Monacon ja San Marinon kanssa on muutettu siten, että virka-apudirektiiviin sisältyvät finanssitilitietojen automaattista vaihtamista koskevat säännöt koskevat myös näitä lainkäyttöalueita.

10. Törkeiden veropetosten ja muiden törkeiden talousrikosten enimmäisrangaistuksen koventaminen

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin törkeiden veropetosten ja muiden törkeiden talousrikosten enimmäisrangaistuksen koventamiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Strategisen hallitusohjelman mukaan tavoitteena on, että rangaistukset vastaavat yleistä oikeustajua. Tarkoituksena on varmistaa, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen. Oikeusministeriö on käynnistänyt tähän liittyen kattavan tutkimushankkeen, jossa tarkastellaan kansalaisten käsityksiä rangaistustasosta. Tutkimus valmistuu kesällä 2017. Mahdollisia tarpeita lainsäädännön tarkistamiseen arvioidaan tutkimuksen valmistuttua.

14. Pimeää palkkaa koskevien rikosjuttujen asianmukainen käsittely turvaamalla voimavarat poliisi-, syyttaja- ja tuomioistuinlaitoksessa

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin voimavarojen turvaamiseksi poliisi-, syyttaja- ja tuomioistuinlaitoksessa, jotta pimeää palkkaa koskevat rikosjutut voivat tulla asianmukaisesti käsitellyiksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa

Valtion talousarvion muiden tuomioistuinten toimintamenomomentilla vuosina 2012–2015 olleella harmaan talouden torjuntaan varatulla lisärahoituksella (1,561 milj. euroa v. 2015) on voitu palkata lisähenkilöstöä (noin 24 henkilötyövuotta) siten, että talousrikosasioiden käsittely ei ole tuomioistuimissa voimakkaasti ruuhkautunut. Vuodesta 2016 lukien tuomioistuimille ei ole kohdennettu erillistä rahoitusta talousrikosasioiden käsittelyyn, vaikka harmaantalouden torjuntaan liittyvillä lisäpanostuksilla on väistämättä vaikutusta tuomioistuihin saapuvien asioiden määriin. Vuoden 2016 talousarviossa oli suunnilleen harmaan talouden torjuntaan varattua määrärahaa vastaava määräraha ruuhkautuneiden tuomioistuinten toimintaan.

Tuomioistuimet ovat ratkaisutoiminnassaan riippumattomia, mutta samalla niitä koskee voimavarojen käyttöön liittyvä vastuullisuus. Pimeää palkkaa koskevien rikosjuttujen käsittelyä ei ole säädetty kiireelliseksi, joten tuomioistuin käsittelee nämä asiat kuten muutkin asiat. Pimeää palkkaa koskevien rikosjuttujen asianmukainen käsittely edellyttää näin ollen, että tuomioistuinten kokonaisvoimavaratarve on turvattu. Tuomioistuimissa arvioidaan tällä hetkellä olevan riittävät voimavarat nykyisiin työmääriin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö on todennut seuraavaa:

Poliisi on ollut mukana viranomaisyhteistyössä toteutetuissa harmaan talouden valvontaeskuissa. Poliisi on osaltaan ulottanut harmaan talouden valvonnan osaksi ulkomaalais- ja ravintolavalvontaa. Poliisihallitus ja Valtakunnansyyttäjänvirasto antoivat yhteisen talousrikostutkintaan suunnatun toimintamallin tutkintatoimenpiteiden yhtenäistämiseksi. Vuonna 2013 talousrikostorjuntaan osoitettiin erillismäärärahaa 6,2 miljoonaa euroa. Vuosina 2014 ja 2015 eduskunnan myöntämä erillisrahoitus oli 6,4 miljoonaa euroa.

Vuoden 2015 lopussa käytiin budjetin valmistelun yhteydessä keskustelua harmaan talouden erillisrahoituksesta. Vuonna 2015 erillisrahoituksen taso oli 23,9 milj. euroa (SM, OM, VM, TEM), josta siis poliisille osoitettuna 6,4 milj. euroa. Poliisille myönnettiin vuoden 2016 täydentävässä talousarviossa 3,2 milj. euron määräraha harmaan talouden torjuntaan. Poliisi itse sitoutui kohdistamaan tarkoitukseen 3,2 milj. euroa, jolloin 2016 rahoituksen taso pysyi vuoden 2015 tasolla.

Vuoden 2017–2020 kehyksistä päätettäessä keväällä 2016 poliisille myönnettiin tasokorotus (5,0 milj. euroa vuodelle 2017 ja 10,0 milj. euroa vuodesta 2018 eteenpäin). Tässä yhteydessä todettiin, että tätä rahoitusta tulisi suunnata nimenomaan harmaan talouden torjuntaan automaattisen liikenteenvalvonnan lisäksi. Puuttuvan harmaan talouden torjunnan rahoitusosuuden vuonna 2017 Poliisihallitus sitoutuu ottamaan muusta toiminnastaan. Poliisihallituksen seurantatietojen perusteella poliisilaitoksissa oli vuoden 2016 lopussa noin 544 henkilöä talousrikostorjunnassa ja heistä erillismäärärahalla työskenteli 98 henkilöä.

Poliisin talousrikostorjuntaan käytettävissä olevat voimavarat ovat pysyneet suhteellisen vakaina jo vuosia. Erillisrahoituksen merkitys on huomattava, sillä se koskee noin 100 talousrikostutkinnassa työskentelevää. Pimeää palkkaa koskevat rikosasiat ovat osa harmaan talouden torjuntaa ja ne tulevat esiin yleensä muun talousrikostutkinnan yhteydessä. Poliisi on ollut mukana viranomaisyhteistyössä toteutetuissa harmaan talouden valvontaiskuissa. Poliisi on osaltaan ulottanut harmaan talouden valvonnan osaksi ulkomaalais- ja ravintolavalvontaa ja muihin kohteisiin, joissa pimeän palkan maksaminen on yleisintä. Riittävien voimavarojen turvaaminen takaa samalla pimeisiin palkkoihin liittyvien rikosten esitutkinnan.

17. Ongelmakohdat liiketoimintakiellosta annetussa laissa ja sen soveltamiskäytännössä

Eduskunta edellyttää hallituksen käynnistävän välittömästi selvityksen siitä, minkälaisia ongelmakohtia liiketoimintakiellosta annettuun lakiin ja sen soveltamiskäytäntöön sisältyy. Tämän jälkeen on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta liiketoimintakiellosta muodostuu uskottava harmaan talouden torjuntakeino.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Oikeusministeriössä laadittiin vuonna 2014 arviomuistio liiketoimintakiellon tehostamisesta. Oikeusministeriössä valmisteltiin muistiosta saatujen lausuntojen perusteella luonnos hallituksen esitykseksi, joka viimeisteltiin lausuntokierroksen jälkeen saadun palautteen pohjalta. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 269/2016 vp) on annettu 26.1.2017.

19. Hallinnollisten seuraamusmaksujen käytön laajentaminen aloilla, joilla harmaa talous on laajaa

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää välittömästi hallinnollisten seuraamusmaksujen käytön laajentamista nykyisestä erityisesti aloilla, joilla harmaa talous on laajaa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa on todennut seuraavaa:

Tätä kannanottoa toteuttaa eduskunnan 22.10.2013 hyväksymä laki erillisellä päätöksellä määrättävästä veron- tai tullinkorotuksesta (781/2013) ja siihen liittyvät lait, jotka ovat tulleet voimaan 1.12.2013.

Oikeusministeriön oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013–2025 todetaan keskipitkän aikavälin tavoitteena, että hallinnollisten sanktioiden käyttöalan laajentamisen edellytykset selvitetään. Selvitys on tarkoitus käynnistää tämän hallituskauden lopulla.

23. Veronkiertämisen luonteisen verosuunnittelun ehkäiseminen lainsäädännössä

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan lainsäädäntöä valmisteltaessa siitä, ettei lainsäädäntö mahdollista veronkiertämisen luonteista verosuunnittelua.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n vuonna 2013 aloittamassa veropohjan rapautumista ja voittojen siirtoja koskevassa BEPS -hankkeessa on selvitetty toimenpiteitä yritysten verosuunnittelun aiheuttaman veropohjan rapautumisen ehkäisemiseksi. Suomi on osallistunut aktiivisesti hankkeen useisiin työryhmiin OECD:ssa sekä hankkeen toimenpiteiden implementointia koskevien direktiivien käsittelyyn EU:ssa. Vuonna 2016 Suomessa saatettiin jo voimaan eräitä BEPS -hankkeeseen perustuvia lainsäädäntömuutoksia ja veron välttämiseen liittyviä direktiivimuutoksia. Vuonna 2016 EU:ssa hyväksyttiin veronkiertämisen estämistä koskevan direktiivi (EU) 2016/1164, jonka määräykset jäsenvaltioiden on implementoitava pääosin 31.12.2018 mennessä. Direktiivi sisältää useita OECD:n BEPS -hankkeessa esitettyjä toimenpiteitä sekä muita EU:ssa tarpeelliseksi nähtyjä veronkierron estämistä koskevia toimia. Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä on samalla arvioitava kokonaisuutena muutkin toimenpiteet, joita veron kiertämistä ehkäisemiseksi olisi mahdollisesti tarpeen toteuttaa.

Valtiovarainministeriössä on vuonna 2016 asetettu työryhmä (VM008:00/2016), jonka tehtävänä on arvioida OECD:n ns. Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) – hankkeen veropohjan rapautumista ja voittojen siirtoja ehkäisevien toimenpiteiden ja niihin kytkeytyvien mahdollisten Euroopan unionin hankkeiden taloudellisia vaikutuksia Suomessa. Työryhmän toimikausi päättyy 31.5.2017.

24. Voimavarojen kohdentaminen merkittävimpien harmaan talouden torjuntakeinojen vaikuttavuuden jälkiseurantaan

Eduskunta edellyttää hallitukselta voimavarojen kohdentamista merkittävimpien harmaan talouden torjuntakeinojen vaikuttavuuden jälkiseurantaan. Huomiota on kiinnitettävä myös lainsäädäntöön, joka kasvattaa riskiä harmaan talouden laajenemisesta. Jälkiseurannan tulosten perusteella on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntakeinojen kehittämiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäministeriö ja valtionvarainministeriö toteavat seuraavaa:

Valtioneuvosto antoi 28.4.2016 periaatepäätöksen kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi vuosille 2016–2020. Periaatepäätöksessä todetaan strategian toteutumisen edellytykseksi, että talousrikostorjunnan johtoryhmä laatii erillisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelman. Periaatepäätöksen mukaan toimenpideohjelmasta tulee ilmetä konkreettiset toimenpiteet ja niiden tavoitteet, vastuutahot, aikataulu sekä keinot toimenpiteiden vaikutusten arvioimiseksi.

http://www.intermin.fi/download/67237_Periaatepaatos_harmaa_talous_28042016.pdf?8eb142ce55e8d388

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma valmistui 7.6.2016.

http://www.intermin.fi/download/68106_harmaan_talouden_toimenpideohjelma_07062016.pdf?a25021ce55e8d388

Talousrikostorjunnan johtoryhmä seuraa toimenpideohjelman etenemistä, arvioi sen muutostarpeita ja raportoi hankkeiden etenemisestä talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle vuosittain. Toimenpideohjelmaa voidaan päivittää sen voimassaolon aikana toimeenpanon tarkastelun yhteydessä sekä hallituksen tekemien päätösten mukaisesti.

Valtioneuvosto on lisäksi asettanut 28.4.2016 harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa koskevan parlamentaarisen seurantaryhmän toimikaudeksi 1.5.2016–31.3.2019. Seurantaryhmän tehtävänä on seurata harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian 2016–2020 toteutumista.

Toimenpideohjelmassa on 20 hanketta, jotka on jaoteltu strategian kärkihankkeiden mukaisesti. Toimenpideohjelmaan on valittu kansallisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian tavoitteiden kannalta keskeisimmät, vaikutuksiltaan merkittävimmät toimenpiteet. Varsinkin toimenpideohjelman kärkihankkeessa 4 on useita hankkeita, jotka tukevat rikostorjuntaketjun vaikuttavuuden arviointia ja seuraamusten kehittämistä.

Sisäministeriö on asettanut 12.1.2016 talousrikostorjunnan johtoryhmän toimikaudelle 15.1.2016 - 31.12.2019. Asettamispäätös, SMDno-2015-2083.

Ohjaus, valvonta ja raportointi

EK 26/2015 vp – K 9/2015 vp, K 15/2015 vp

Hallituksen vuosikertomuksen kehittäminen

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus edelleen kehittää vuosikertomusta ottaen huomioon mietinnössä aiempina esitetyt näkökohdat. Vuosikertomukseen sisältyvän aineiston tulee olla aiempaa lukijaystävällisempää ja informatiivisempää sekä sisältää analysoitua tietoa toiminnan ja toimintamuutosten tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta, erityisesti yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Vuosikertomuksesta tulee muodostua toimiva osa valtionhallinnon ja hallituksen suunnittelu- ja seurantajärjestelmää, mikä edellyttää muun muassa tavoitteiden asetannan selkeyttämistä budjettia laadittaessa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtioneuvoston kanslia yhdessä valtiovarainministeriön kanssa on todennut seuraavaa:

Hallituksen vuosikertomusta koskeva lakitasoinen sääntely tuli voimaan helmikuun 2014 alussa lailla 17/2014. Valtion talousarviosta annettua asetusta muutettiin (118/2016) helmikuussa 2016 siten, että siinä säädetään vuosikertomuksen sisällöstä kokonaisuutena. Asetuksen muutoksessa muun ohella ministeriöiden toimialan toi-

minnan tuloksellisuuden kuvausta koskevaa sääntelyä karsittiin ja yksinkertaistettiin. Muutokset koskivat jo vuoden 2015 vuosikertomuksen valmistelua. Tavoitteena on, että tuloksellisuuden kuvausten pääpaino olisi jatkossa yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa ja vaikuttavuuden kehityksessä.

Vuoden 2016 hallituksen kertomuksen laadinnassa on edelleen pyritty kehittämään sisällöllisesti yhteiskunnallisten vaikuttavuuden tavoitteiden saavuttamisen ja toiminnan tuloksellisuuden esittämistä ja analysointia. Informatiivisuutta ja luettavuutta on pyritty parantamaan lisäämällä havainnollistavia taulukoita ja kaavioita.

Jatkossa on tarkoitus uudistaa tulostavoitteiden asettamista ja esittämistä valtion talousarvioesityksessä. Vuosikertomusprosessissa raportoidaan valtion talousarvioesityksessä asetetuista tavoitteista, joita ei kertomusprosessissa enää voida muuttaa. Talousarvioon otettujen tavoitteiden muuttaminen vaikuttaa viiveellä. Paraikaa valtioneuvostossa valmistellaan julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2018–2021. Suunnitelma sisältää valtiontalouden kehukset, jonka pohjalta valmistellaan eduskunnalle syksyllä 2017 annettava vuoden 2018 talousarvioesitys.

Viranomaisten välinen tiedonvaihto harmaan talouden torjunnassa

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle selvityksen vuoden 2016 loppuun mennessä siitä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt viranomaisten välisen tiedonvaihdon kehittämiseksi harmaan talouden torjunnassa sekä myös yleisemmin.

Tällä kohtaa olevan huomautuksen johdosta sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö toteavat seuraavaa:

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmassa on huomioitu tiedonvaihtoon liittyvä asiakokonaisuus ja viranomaisten välisen tietojenvaihdon edelleen kehittäminen on toimenpideohjelman kärkihanke 3.

http://www.intermin.fi/download/68106_harmaan_talouden_toimenpideohjelma_07062016.pdf?a25021ce55e8d388

Viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien harmaan talouden ja talousrikosten torjuntatoimenpiteiden tehokkuuden ensisijainen edellytys on pystyä perustehtäviään hoitaessaan tunnistamaan asiakkaistaan harmaan talouden toimijat. Harmaan talouden toimijoiden tunnistamista ja valvontaa helpottavat ja tehostavat erityisesti yritystoimintaa koskevien tietojen hyvä saatavuus sekä sähköiset palvelut viranomaisten välisessä tietojenvaihdossa.

Harmaan talouden torjunnan tehokkuuden lisäämiseksi tulisi selvittää tietojenvaihtoon liittyvät ongelmat sellaisten viranomaisten ja muuta julkista tehtävää hoitavien osalta, joita koskevasta lainsäädännöstä kyseiset säännökset ovat puutteellisia tai puuttuvat kokonaan. Lisäksi on selvitettävä, tukevatko viranomaisten tietojenvaihtoon liittyvät työmenetelmät julkisten velvoitteiden hoitamista koskevien rekisteritietojen ja näihin liittyvien palveluiden tehokasta käyttöä.

Harmaan talouden torjuntatoimenpiteiden arviointi

EK 58/2014 vp – M 7/2014 vp

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja varmistaa, että harmaan talouden torjunta perustuu jatkossa viranomaisten yhteiseen tilannekuvaan ja kokonaisuuteen, jota johdetaan hallituksen toimesta tarkastusvaliokunnan mietinnössä esitetyllä tavalla.

Tällä kohtaa olevan huomautuksen johdosta sisäministeriö, oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö toteavat seuraavaa:

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmassa on kärkihankkeen 2 alakohdassa 2.1 otettu omaksi hankkeekseen harmaan talouden ja talousrikollisuuden tilannekuvatoiminnon luominen.

http://www.intermin.fi/download/68106_harmaan_talouden_toimenpideohjelma_07062016.pdf?a25021ce55e8d388

Tilannekuvan laatimiseen ja ylläpitämiseen osallistuvat viranomaiset ja muut julkista tehtävää hoitavat, joiden tehtäviin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta kuuluu sekä ministeriöt ja yksityinen sektori. Tilannekuva perustuu mm. analysoituun tietoon, eri tahojen verkostoitumiseen, sovittuihin työmenetelmiin muun muassa toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnissa.

Tavoitteen toteutuminen edellyttää toimintojen ja käsitteistön yhtenäistämistä, nykyistä reaaliaikaisempaa tiedonkulkua, yhdessä kehitettyjä mittaristoja, verkostoja sekä tietojen analysointia. Tilannekuva on keino saada tietoa päätöksenteon pohjaksi. Tilannekuva toteutetaan kunkin ministeriön ja viranomaisen tehtävien ja toimivaltuuksien puitteissa

Talousrikostorjunnan johtoryhmä päätti 6.9.2016 kokouksessa perustaa työryhmän valmistelemaan tilannekuvatoimintoa. Toimenpideohjelman valmisteluryhmä suorittaa tilannekuvatoiminnon käynnistämiseen liittyvät esivalmistelut ja esittää johtoryhmälle näkemyksensä asiaan. Ryhmä on kokoontunut tiiviisti syksyn aikana ja se on esittänyt talousrikostorjunnan johtoryhmälle suunnitelmansa hankkeen toteuttamisesta 29.11.2016 kokouksessa. Valmistelu jatkuu.

Julkisen sektorin tietojärjestelmät

EK 10/2012 vp – TRO 4/2012 vp – M 3/2012 vp – TrVM 2/2012 vp

2. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät ja rahoitus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja käyttää pikaisesti tietohallintolain mahdollisuutta asetuksin säätää muun muassa avoimista rajapinnoista. Samanaikaisesti kun päätetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteista ja järjestämisvastuusta, tulee linjata tietohallintorakenteen vaatimat toimivalta- ja vastuusuhteet tavalla, joka ei jätä epäselvyyttä siitä, millä toimijalla on viimekätinen vastuu asiassa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Asetus kokonaisarkkitehtuurista ja yhteentoimivuuden kuvauksista ja määräyksistä.

Valtiovarainministeriö valmistelee valtioneuvoston asetusta julkisen hallinnon tietohallinnon kokonaisarkkitehtuurista ja sen edellyttämien yhteentoimivuuden kuvauksista ja määräyksistä. Asetuksen tarkoituksena on tarkentaa julkisen hallinnon tietohallinnon yhteisen kokonaisarkkitehtuurin ja sen edellyttämien yhteentoimivuuden kuvausten ja määritysten suunnittelu- ja kuvaustapoja ja tietosisältöjä. Asetus muodostaa myös tietohallintolain 13 § 2 mom. mukaisen velvoitteen ja aikataulun edellä mainittujen kuvausten laatimiselle.

Lainsäädännön yhdenmukaisuuden varmistamiseksi asetuksen tarkempi sisältö ja sen antamisen ajankohta määräytyvät käynnissä olevan tiedonhallinnan yleislainsäädännön uudistamistyön tulosten perusteella.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittävä työryhmä

Hallitusohjelman Digitalisoidaan julkisten palvelut -kärkihankkeen tavoitteena on muun muassa tiedonhallintaa koskevan sääntelyn uudistaminen. Valtiovarainministeriö on asettanut 17.11.2016 työryhmän (VM098:00/2016) selvittämään julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevan sääntelyn ja tiedonhallintakäytäntöjen nykytilaa ja kehittämistarpeita sekä arvioimaan onko eri hallinnonaloilla syntynyt julkisuuslain kanssa tarpeetonta tai päällekkäistä tiedonhallintaa koskevaa erityislainsäädäntöä. Osana tiedonhallintalain valmistelua arvioidaan mahdollisuudet säätää velvoittavasti julkisen hallinnon tietojärjestelmien avoimien rajapintojen käytöstä. Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus lainsäädännön kehittämiseksi siten, että tiedonhallinnan lainsäädäntöä koskeva esitys voidaan antaa kevätistuntokaudella 2017.

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

Tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi valtiovarainministeriö on valmistanut 29.6.2016 annetun lain hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (571/2016). Laissa säädetään julkisen hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ja niitä koskevista vaatimuksista sekä oikeudesta ja velvollisuudesta käyttää yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja sekä palvelujen käytön edellytyksistä. Lain tarkoituksena on erityisesti vaikuttaa siihen, että säätämällä tukipalvelujen yhtenäisestä tuotannosta ja käytöstä, voidaan hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen avulla saavuttaa parempaa kustannustehokkuutta palvelujen tuotannossa sekä varmistaa palvelujen laatu ja yhteentoimivuus.

Laissa säädettyjen palvelujen käyttöön velvoitettujen organisaatioiden on kuvattava palvelujaan koskevat tiedot palvelutietovarantoon ja tuotava rekisteritietojaan palvelunäkymään viimeistään 1.7.2017, otettava luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu ja verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu käyttöön viimeistään 1.1.2018 sekä viestinvälityspalvelu käyttöön viimeistään 1.7.2017.

Maakuntien tietohallinnon rakenteet ja ohjaus

Maakuntien tietohallinnon ohjausta valmistellaan maakuntien tiedonhallintaa ja yhteisiä tietojärjestelmiä ja digitalisaatiota valmistelevassa ryhmässä (nk. Maakuntadigi -valmisteluryhmä, VM037:04/2016). Ryhmän tehtävänä on muun muassa valmistella hallituksen 5.4.2016 linjauspäätöksen mukaan maakunnille siirtyviä tehtäviä koskien ehdotukset maakuntien tietohallinnon kansallisesta ohjauksesta. Ohjauksen

tarvitseman informaation tuottamiseksi maakuntien toiminta-arkkitehtuuria valmistellaan Maakuntauudistuksen palvelut ja prosessit -ryhmässä (VM037:04/2016). Valtiovarainministeriö osallistuu myös sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon ohjauksen kansallisen ja alueellisella tason valmisteluun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen Digitalisaatio, ICT-palvelut ja tietohallinto -ryhmässä (nk. Sotedigi-valmisteluryhmä).

Valtiovarainministeriö ohjaa maakuntalakiehdotuksen 16 luvussa tarkoitetun maakuntien valtakunnallisen tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskuksen (ICT-palvelukeskus) valmistelua (VM093:00/2016). Kansallinen ICT-palvelukeskuksen on tarkoitus tuottaa maakunnille tietohallinto-, tietojärjestelmä- ja tietotekniikkapalveluita.

Keväällä 2017 on ryhdytty toimenpiteisiin sote- ja maakuntauudistuksen digivalmistelun ja -toimeenpanon organisoinnin tarkistamiseksi ja vahvistamiseksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriö osallistuu valtiovarainministeriön asettaman Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittävän työryhmän työskentelyyn. Työryhmän tehtävänä on lainsäädännön muutosten lisäksi valmistella myös tietojen kokonaisvaltaisen hyödyntämisen ja avoimien rajapintojen edellyttämää käsitteellistä yhteentoimivuutta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun yhteydessä on tarkasteltu erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämistä, ICT-palvelutuotannon järjestämistä ja ohjausta. Vuonna 2016 on valmistunut tähän liittyen erillisselvitys tietohallinnon ohjauksesta maakunta- ja sote-uudistuksessa. Tietohallinnon ohjausrakennetta ja siihen liittyviä vastuita valmistellaan edelleen STM/ VM -yhteistyössä.

ICT-hankkeiden tuottavuushyödyt

EK 37/2014 vp K 12/2014 vp, K 16/2014 vp –TrVM 7/2014 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi merkittävien ICT-hankkeiden tuloksia, kustannuksia ja tuottavuushyötyjä osana hankesalkun seurantaa ja raportoi tuloksista eduskunnalle.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiovarainministeriö antoi vuonna 2016 yhteensä seitsemän lausuntoa julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (634/2011) ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (1249/2014) mukaisesti merkittävistä hankkeista tai hankinnoista. Lausuntomenettelyn keskeisenä tarkoituksena on nostaa esiin tavoiteltavien hyötyjen toteutumisen kannalta olennaisia näkökohtia. Valtiovarainministeriö teki vuonna 2016 kyselyn lausuntomenettelyn vaikuttavuudesta 36 hankkeelle, joista on annettu em. lausunto vuosina 2011–2016. Kyselyyn saatiin 17 vastausta, jotka liittyivät yhteensä 21 hankkeen lausuntoihin. Kyselyssä lausuntoa edeltäneen hankearvioinnin hyödyllisyys sekä arviointiin käytettävän arviointikehikon soveltuvuus

saivat keskiarvon 3,71 (1 = huonoin, 5 = paras). Lausunnon ja siinä annettujen suositusten hyödyllisyys sai keskiarvon 3,53.

Tilannekuvaa valtionhallinnon merkittävistä tieto- ja viestintätekniikan kehittämistä sisältävistä hankkeista ylläpidetään yhteisessä hankesalkkujärjestelmässä. Tilannekatsaus käydään kolme kertaa vuodessa läpi tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmässä (TIETOKEKO). Toteutus- ja päättämisympäristössä oli joulukuussa 2016 yhteensä 110 kokonaiskustannuksiltaan yli miljoonan euron hanketta, joiden liikennevalvontaseuranta näytti kokonaisuutena seuraavalta:

	Aikataulu	Kustannukset	Tuotosten laatu	Tuotosten laajuus	Henkilöstö	Riskit	Hyödyt
Suunniteltu (vihreä)	62 %	79 %	76 %	77 %	79 %	54 %	86 %
Poikkeama (keltainen)	30 %	17 %	21 %	19 %	15 %	40 %	7 %
Ongelma (punainen tai ei tiedossa)	8 %	4 %	3 %	4 %	6 %	6 %	7 %

Seurantatietojen perusteella hankkeiden hyötyjen arvioidaan toteutuvan pääosin suunnitellusti, vaikka mm. hankkeiden aikatauluissa on raportoitu poikkeamia. Riskien osalta poikkeama- tai ongelmatasolla on kuitenkin 46 prosenttia hankkeista.

Vuonna 2016 käynnistettiin päättyneiden hankkeiden hyötyjen jälkiseurannan raportointi. Hyötyjen seurantakatsauksia on tähän mennessä tehty yhteensä 18 hankkeesta. Jälkiseurannassa on raportoitu erityisesti laadullisista ja asiakkaita koskevista hyödyistä, esimerkiksi palvelujen käyttöasteesta tai asiakaspalautteesta. Hankesalkkuseurannan kautta ei ole toistaiseksi noussut esiin merkittäviä toteutuneita tuottavuushyötyjä.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aikaisempia lausumia ja muitakin seikkoja koskevat kannanotot.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Hallitus on ottanut huomioon eduskunnan valiokuntien lausumat ja kannanotot.

Rakennusten kosteus- ja homeongelmat

EK 5/2013 – M 5/2013 – TrVM 1/2013 – TRO 1/2011 vp

1. Rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan uudistaminen kosteuden hallitsemiseksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan uudistamiseksi, koska nykyinen ohjausjärjestelmä ei toimi. Tässä yhteydessä tulee saada aikaiseksi toimiva rakennusten elinkaaren aikainen ja rakentamisen kosteudenhallintaa koskeva keskitetty valtion ohjaus- ja neuvontajärjestelmä. Nykyisistä viranomaisista tehtävän hoitoon soveltuisivat esimerkiksi ARA tai yksi ELY -keskuksista.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Pääministeri Sipilän hallitus on käynnistänyt laajan aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistuksen, joka koskettaa myös rakentamisen ohjausrakennetta. Uutta ohjausjärjestelmää valmisteltiin vuoden 2016 aikana. Samaan aikaan on tarkasteltu keskushallinnon ja sen eri virastojen rakennetta. Aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistus jatkuu vuonna 2017.

Rakennusvalvonnan kosteudenhallintaan liittyvän toiminnan kehittämistä nykyisten tehtävien puitteissa on selvitetty ympäristöministeriön ja Oulun rakennusvalvonnan yhteisessä kehittämishankkeessa. Ns. Kuivaketju10-hankkeessa on luotu rakennusvalvonnalle monistettavat menettelytavat rakennusaikaisen kosteudenhallinnan varmistamiseksi ohjauksen ja neuvonnan keinoin. Hankkeessa on kehitetty kosteudenhallintaa tukemaan selkeät ohjauksen ja yhteistoiminnan mallit kuhunkin rakennushankkeen vaiheeseen ja osioon. Hankkeeseen voi tutustua osoitteessa www.kuivaketju10.fi. Vuoden 2016 aikana rakennus- ja kiinteistöalan eri toimijoita on sitoutettu mukaan Kuivaketju10-toimintamalliin ja tarkoituksena on lanseerata toimintamalli käytäntöön Rakennustarkastusyhdistys RTY ry:n tilaisuudessa maaliskuussa 2017. Näin toimintamallit tulevat tiedoksi niin rakennusvalvonnan TOPTEN-kuntiin (Espoo, Helsinki, Jyväskylä, Kouvola, Kuopio, Lahti, Oulu, Tampere, Turku, Vantaa) kuin myös pienempiin rakennusvalvontayksiköihin. Helsingin kaupungin rakennusvalvonta on julkistanut syksyllä 2016 uudet ohjeensa rakennustyömaan kosteudenhallintaan.

Rakentamisen aikaiseen kuivana pitoon liittyvässä yhteistyöhankkeessa luodun rakentamisen kosteudenhallinnan neuvonta- ja ohjaussivuston www.kosteudenhallinta.fi ylläpitoa on jatkettu v. 2016–2017. Sivustolla on ollut noin 600–1000 kävijää kuukaudessa.

Ympäristöministeriö ja kuntien rakennusvalvonnat ovat kannanoton perusteella kiinnittäneet rakentamisen kosteudenhallintaan erityistä huomiota. Rakennusvalvontojen osalta asiassa on vaihtelua johtuen kulloisistakin resursseista ja käytettävissä olevasta osaamisesta. Asiaa käsitellään myös osana maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistusta.

Ympäristöministeriö toteaa, että kannanotto liittyy keskeisesti valmisteilla olevan laajan hallintouudistukseen ja sen toteutumiseen vaikuttaa se, miten rakennusvalvonta jatkossa toteutetaan kunnissa, kuntien yhteistyönä tai maakunnallisena rakennusvalvontana.

3. Rakennusten terveellisyys ja rakennusalan pätevyysvaatimukset

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa jo nyt käynnissä olevissa maankäyttö- ja rakennuslain sekä rakentamismääräyskokoelman muutosten valmistelussa rakennusten terveellisyyden paremmin huomioon. Valmisteluun tulee sisältyä myös selkeät rakennusalan pätevyysvaatimukset, joiden avulla parannetaan alan osaamista ja lisätään pätevien asiantuntijoiden määrää. Pätevyysvaatimusten tulee olla myös yhdenmukaisia terveydensuojelua ja työsuojelua koskevien säädösten kanssa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Rakennusten terveellisyys on otettu huomioon vuosina 2013, 2014 ja 2015 voimaantulleissa maankäyttö- ja rakennuslain muutoksissa ja niiden nojalla annetuissa uusissa säädöksissä.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella (958/2013) rakentamisen terveellisyyttä koskeva olennainen vaatimus tuli lain tasolle. Tätä ollaan tarkentamassa rakennusten kosteusteknisen turvallisuuden osalta rakentamismääräyskokoelman osien C2 (Rakennuksen kosteus) ja D1 (Vesi- ja viemärlaitteistot) valmistelussa olevilla muutoksilla. Asetusluonnos rakennuksen kosteusteknisestä toimivuudesta on laitettu lausunnolle 22.12.2016. Asetusluonnos kiinteistön vesi- ja viemärlaitteistoista on tarkoitettu laittaa lausunnolle keväällä 2017. Kyseiset asetukset tulevat voimaan 1.1.2018.

Kohdassa 7 on kerrottu tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta (545/2015), jossa on tarkemmin säädetty asuntojen ja muiden oleskelutilojen fyysisistä, kemiallisista ja biologisista olosuhteista sekä terveydensuojeluviranomaisten ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista. Asetusta hyödynnetään tarpeellisin osin myös rakennushankkeissa ja rakentamista koskevassa viranomaisohjauksessa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut rakennusterveyttä tukevan koulutuksen ja rakennusarkkitehti-koulutuksen kehittämishanketta. Hankkeessa kartoitettiin ja auditointiin rakennusterveyden opetuksen tilanne 14 ammattikorkeakoulussa ja 2 yliopistossa. Korkeakouluille laadittiin yhteiset rakennusterveyden ohjeelliset opintosuunnitelmat. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen sekä tutkimuslaitosten ja yritysten opetusyhteistyötä laajennettiin mm. kehittämällä yhteisiä verkko-opintoja. Hankkeella oli yhteinen ohjausryhmä ympäristöministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön Terveiden talojen erikoisjoukot -hankkeen kanssa. Näiden hankkeiden yhteinen loppuraportti löytyy: <http://www.hometalkoot.fi/file/15936.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut Raksa Erko -Rakennusalan erikoistumiskoulutuksen kehittämishanketta. Kehittämishankkeen pohjalta on syntynyt Korjausrakentamisen erikoistumiskoulutushanke, jossa on mukana seitsemän ammattikorkeakoulua. Ministeriö rahoittaa hanketta vuosina 2017 - 2020.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Kohdassa 7 on kerrottu tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta (545/2015), jossa on tarkemmin säädetty asuntojen ja muiden oleskelutilojen fyysisistä, kemiallisista ja biologisista olosuhteista sekä terveydensuojeluviranomaisten ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista.

4. Rakennusten terveellisyden valvonta

Eduskunta edellyttää, että hallitus löytää tosiasialliset keinot rakennusten terveellisyttä koskevien säädösten ja määräysten noudattamiseksi. Rakentamista on pystyttävä valvomaan nykyistä paremmin ja valvonnan on oltava oikea-aikaista. Tärkeää on parantaa rakennushankkeen vaihekohtaista dokumentointia mietinnössä esitetyllä tavalla ja tarkastusasiakirjamenettelyä, jotta reaaliaikaisesti voidaan todentaa, kuka on rakennushankkeen eri vaiheissa tehnyt, mitä ja miten. Tämän lisäksi tulee rakennuksesta näkyä, esim. kyltissä, mikä taho on toiminut pääsuunnittelijana, pääurakoitsijana ja valvojana.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Rakennusvalvonnat ovat merkittävästi kehittäneet ja tehostaneet käytännön toimiaan kosteudenhallinnan ohjauksessa ja valvonnassa (vrt. kohta 1).

Maankäyttö- ja rakennuslain 1.9.2014 voimaan tulleella muutoksella (41/2014) vahvistettiin rakennushankkeen laadunvalvontaa ja tarkastusasiakirjan asemaa laadunvarmistuksessa. Tarkastusasiakirja tukee osaltaan myös hankkeen vaihekohtaista dokumentointia, kun vaiheiden toteutumista seurataan erillisellä asiakirjalla. Vastaavan työnjohtajan on huolehdittava, että rakennustyön aloittamisesta ilmoitetaan rakennusvalvontaviranomaiselle ja että rakennustyön tarkastusasiakirja pidetään rakennustyömaalla ajan tasalla (122.3 §). Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennustyömaalla pidetään rakennustyön tarkastusasiakirjaa. Rakennusluvassa tai aloituskokouksessa sovittujen rakennusvaiheiden vastuuhenkilöiden sekä työvaiheita tarkastaneiden on varmennettava tekemänsä tarkastukset rakennustyön tarkastusasiakirjaan. Tarkastusasiakirjaan on merkittävä myös perusteltu huomautus, jos rakennustyö poikkeaa rakentamista koskevista säännöksistä (150 f § 1 - 3 mom.). Rakennushankkeeseen ryhtyvän on loppukatselmuksen toimittamiseksi ilmoitettava rakennusvalvontaviranomaiselle, että rakennustyön tarkastusasiakirjaan on tehty 150 f §:ssä edellytetyt merkinnät ja tarkastusasiakirjan yhteenvedo on toimitettu rakennusvalvontaviranomaiselle (153.2 § 4 kohta). Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen yhtenäistä soveltamista tukevassa 1.6.2015 julkaistussa ohjeessa (YM5/601/2015) rakennustyön suorituksesta ja valvonnasta annetaan käytännönläheistä opastusta tarkastusasiakirjan käytöstä.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan rakennusvalvontaviranomainen voi rakennusluvassa tai aloituskokouksen perusteella edellyttää rakennushankkeeseen ryhtyvältä erillistä laadunvarmistusselvitystä toimenpiteistä rakentamisen laadun varmistamiseksi (121 a.1 §).

Rakennushankkeen pääsuunnittelijan, pääurakoitsijan ja valvojan ilmoittavan kyltin käyttöä on selvitetty ympäristöministeriössä. Käyttöänoton jälkeen rakennukseen liitettävän kyltin käyttöön liittyy selvitettäviä asioita muun muassa sen suhteen, vastaavatko tiedot rakennuksen käyttäjien, omistajien ja mahdollisten muiden tahojen tiedontarpeisiin, miten esimerkiksi projektinjohtourakkana toteutetussa kohteessa ratkaistaan pääsuunnittelija ja -urakoitsija sekä voivatko annettavat tiedot ja niiden perusteella syntyvä käsitys antaa väärän kuvan rakennuksen kunnosta ja siitä vastuullisista. Rakennus- ja kiinteistöalan näkemyksiä rakennukseen kiinnitettävästä kyltistä selvitettiin marraskuussa 2015 toteutetulla kyselyllä. Kysely lähetettiin 23:lle rakennus- ja kiinteistöalan toimijataholle ja vastauksia saatiin yhteensä 26 henkilöltä. Esimerkiksi vajaa 60 % vastaajista katsoo, että kyltti voisi olla hyvä kaikessa uudisrakentamisessa. Kyselyn perusteella kyltin käyttöä olisi mahdollista kehittää yhteistyössä rakennus- ja kiinteistöalan toimijoiden kanssa.

5. Rakennustyömaiden kosteudenhallinnan parantaminen

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin rakennustyömaiden kosteudenhallinnan parantamiseksi. Vaativille kohteille tulee nimetä kosteuden ja puhtauden hallinnasta vastaava asiantuntija. Muissa kohteissa vastaavan työnjohtajan vastuuta työmaan kosteudenhallinnasta tulee lisätä. Hallituksen on luotava ohjeistus rakennushankekohtaiselle kosteudenhallintasuunnitelmalle, jonka liittämistä osaksi rakennushankkeen tarjouspyyntöä muodostuisi luonteva ja vakiintunut käytäntö.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Rakennuksen kosteusteknistä toimivuutta koskevan asetuksen valmistelun yhteydessä toteutettiin hanke, jossa tarkasteltiin rakennustyömaista kosteudenhallintaa laajasti ja laadittiin verkossa julkaistavaa ohjeistusta. Asiaa on käsitelty jo aiemmin kohdassa 1. Joulukuussa 2016 lausunnolle laitetussa asetusluonnoksessa on esimerkiksi edellytetty rakennustyömaan kosteudenhallintasuunnitelman laatimista ja esitetty vaatimuksia kosteudenhallintasuunnitelman sisällöstä. Asetuksen tueksi annettavaa ohjetta valmistellaan vuoden 2017 aikana. Ohjeessa on tarkoitus käsitellä tarkemmin ja ohjeistaa rakennustyömaan kosteudenhallintatoimenpiteiden toteutusta.

Mikäli rakennusluvassa, aloituskokouksessa tai erityisestä syystä rakennustyön aikana on määrätty laadittavaksi ja toimitettavaksi rakennushankkeen laadun tai laajuuden vuoksi tarpeellinen erityissuunnitelma, on vastaavan työnjohtajan velvollisuus huolehtia, että sen mukaisesti toimitaan. Vastaavalla työnjohtajalla on nykyisten säännösten puitteissa mahdollisuus rakennustyön laadun varmistamiseksi nimetä kosteuden ja puhtauden hallinnasta vastaava asiantuntija.

Laissa säädetään asiasta yleisellä tasolla. Rakennusteollisuus ja RAKLI ovat selvittäneet mahdollisuutta lisätä rakennustyömaan kosteudenhallintaa edistävää sopimusklausuleke rakennusalan urakasopimuksiin. Syksyllä 2016 rakennusteollisuus ilmoitti eduskunnan ympäristövaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan yhteistilaisuudessa, että asia on lisätty urakkaohjelma-asiakirjaan.

7. Toimintatavat ja menetelmät kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta toimintatavat ja menetelmät kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseksi ovat nykyistä luotettavampia. On käynyt ilmi, että kosteus- ja homevauriokorjaukset ovat usein epäonnistuneet. Vireillä olevan terveydensuojelulain sekä asumisterveysohjeen uudistamisen yhteydessä tulee parantaa terveyshaittojen syiden etsimisessä käytettävien menetelmien laatua ja selkeyttää ohjearvojen käyttöä. Lisäksi kansalaisille on kerrottava, mitä kosteus- ja homeongelmasta ei tutkimustiedonkaan perusteella tiedetä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Terveydensuojelulain muutos (1237/2014) asumisterveyttä koskevien pykälien osalta tuli voimaan 3.1.2015. Samalla sosiaali- ja terveysministeriön julkaisema asumisterveysohje uudistettiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksiksi (545/2015), jossa on tarkemmin säädetty asuntojen ja muiden oleskelutilojen fysikaalisista, kemiallisista ja biologisista olosuhteista sekä terveydensuojeluviranomaisten ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista. Tämä ns. asumisterveysasetus tuli voimaan 15.5.2015. Valvira on laatinut asetukselle soveltamisohjeen, jossa ohjeistetaan tarkemmin asetuksessa säädetyistä asioista. Lisäksi Valvira on laatimassa asunnontarkastusohjetta, jossa ohjeistetaan terveydensuojeluviranomaisia teknisesti tehokkaiden ja hallinnollisesti oikein toteutettavien asunnontarkastusten tekemisessä. Ympäristö- ja terveystieteiden tutkimuskeskus julkaisee vuoden 2017 aikana myös laboratoriokäsikirjan asumisterveysasetuksen mukaisista luotettavista tutkimusmenetelmistä. Työterveyslaitos on laatinut työpaikoille suunnatun sisäilman valvontaohjeen. Ohjeessa on yhdenmukaistettu asuntojen, muiden oleskelutilojen ja työpaikkojen terveydellisten olosuhteiden valvontaa.

Terveydensuojelulain muutoksessa (1237/2014) parannettiin terveydensuojeluviranomaisten mahdollisuuksia edellyttää kiinteistön omistajalta nykyistä perusteellisempia selvityksiä rakennuksen kunnosta esimerkiksi kuntotutkimuksia riskialttiiden rakenteiden selvittämiseksi. Lainmuutoksessa ja siihen liittyvässä viestinnässä on myös korostettu terveyshaittojen selvittämisessä rakennuksen kokonaisvaltaista tutkimista, ei yksittäisiä mittaustuloksia. Laissa säädetään ulkopuolisten asiantuntijoiden käytöstä ja pätevyyden osoittamisesta siten, että asiantuntijoiden pätevyyden arviointi muutettiin kuntakohtaisesti hyväksymismenettelystä valtakunnalliseksi henkilösertifioinniksi. Tämä helpottaa ja yhdenmukaistaa asiantuntijoiden pätevyyden arviointia ja se lisää asiantuntijoiden käyttöä terveydensuojeluvalvonnassa, mikä parantaa ja nopeuttaa terveyshaittojen laadukasta selvittämistä ja poistamista.

Asumisterveysasetuksessa on säädetty toimenpiderajoista asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydellisille olosuhteille. Asetuksessa on säädetty olosuhteiden arvioinnin yleisistä periaatteista siten, että haitan arviointia tehdään kokonaisuutena ja mittaustulosten tulkinnessa otetaan huomioon epävarmuustekijät. Tarkoituksena on, että terveyshaitan arviointi perustuu tosiseikkoihin ja on oikeasuhtaista. Asumisterveysasetuksen mukaista olosuhteen arviointia voidaan tehdä vain sellaisia menetelmiä käyttäen, joiden luotettavuus on varmistettu. Tämä vastaa myös aikaisempaa viranomaisohjeistusta. Uusien menetelmien hyödyntäminen viranomaiskäytössä edellytetään sitä, että menetelmän luotettavuus ja toistettavuus terveyshaittojen sel-

vittämiseksi on osoitettu asiantuntevan ja riippumattoman sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymän toimijan toimesta.

Työterveyslaitos on tuottanut työpaikoille suunnatun ohjeen sisäilmasto-ongelmien tunnistamiseen ja hallintaan. Ohjeeseen on koottu keskeiset toimintatavat sisäilma-ongelmien selvittämisessä työpaikoilla työsuojeluhenkilöstön, esimiehien, kiinteistöhallinnasta vastaavien ja sisäilma-asiantuntijoiden hyödynnettäväksi. Ohjeen avulla sisäilmaongelmien tunnistaminen ja hallinta työpaikoilla helpottuu ja selkeytyy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on testannut kvantitatiivisen PCR -menetelmän (qPCR) ja Mycometer -menetelmän luotettavuutta mikrobivaurioiden arviointiin. Lisäksi Työterveyslaitos selvittää laskeutuneesta huonepölystä tehtävien mikrobiallyksien luotettavuutta sisäympäristön mikrobihaitan toteamiseen erityisesti toimistoympäristöissä. Näiden menetelmien avulla voidaan nopeuttaa ja monipuolistaa mikrobihaitan tunnistamista tutkimuskohteessa.

Kosteus- ja homevaurioiden merkityksestä ihmisten terveyteen THL:lla on käynnissä useita hankkeita (mm. HOTES, SISU, SISU -home, HITEA, LUKAS/LUKAS2).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on kehittänyt koululaisille suunnatun oirekyselyn ja sille vertailuaineiston ja tulkintaohjeen. Oirekyselyä voidaan hyödyntää osana koulujen sisäilmaongelmien selvittämistä ja kohteiden vertailua.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on myös kerännyt yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa olemassa olevan tutkimustiedon biosidi- ja otsonointikäsittelyistä kosteus- ja homevaurioiden yhteydessä, niiden haitoista ja hyödyistä sekä on laatinut tiedon perusteella ohjeen ja kannanoton biosidien ja otsonoinnin käytöstä kosteus- ja homevaurioissa sekä niiden korjaamisen yhteydessä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos selvittää ilmanpuhdistimien vaikutusta sisäilmaongelmallisessa rakennuksessa olevien henkilöiden terveydentilaan. Ilmanpuhdistimia ja muita ”ensiaputoimenpiteitä” joudutaan käyttämään terveysriskin pienentämiseksi sisäilmaongelman havaitsemisen ja korjaamisen tai väistötiloihin siirtymisen välillä. Ilmanpuhdistajista on tärkeää tietää, mikä merkitys niillä on terveysriskin hallinnassa ja minkälaisissa tilanteissa niistä on hyöttyä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on toteuttanut ”Avaimet terveelliseen ja turvalliseen rakennukseen” (Avater) hanketta, jonka tavoitteena on tuottaa ja koota tietoa rakennusterveyskysymyksissä oleviin tietoaukkoihin. Hankkeessa on selvitetty mm. rakennusten korjaamisen toimintamalleja, rakennusten terveyshaittoja aiheuttavia tekijöitä, terveyshaittojen torjuntatoimenpiteitä, rakennusten terveellisyyteen ja turvallisuuteen liittyvien toimijoiden johtamista ja rakennusalaalla työskentelevien koulutustarpeita. Hanketta on toteutettu yhteistyössä Tampereen teknillisen yliopiston ja Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa. Hanke on rahoitettu valtioneuvoston kanslian valtioneuvoston päätöksentekoa tukevaan selvitys- ja tutkimustoimintaan myönnetystä määrärahasta.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on lisäksi käynnissä hallitusohjelman hyvinvoinnin ja terveyden kärkihanke. Tässä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä eriarvoisuuden vähentämiseen painottuvassa kärkihankkeessa yhtenä tavoitteena on myös rakennusterveyden edistäminen. Hanke ajoittuu vuosille 2016–2018 ja sillä

pyritään osaltaan täyttämään kannanoton tavoitteita erityisesti siitä näkökulmasta, että kansalaisille välitetään kosteus- ja homevaurioista oikeaa tietoa.

Lääkäriseura Duodecim julkaisi syksyllä 2016 Käypä hoito -suosituksen kosteus- ja homevaurioista oireilevalle potilaalle. Kyseinen suositus sisältää myös luotettavaan tutkimusnäyttöön perustuvan yhteenvedon kosteus- ja homevaurioiden merkityksestä ihmisten terveyteen. Käypä hoito -suosituksen myötä lääkärit voivat välittää potilaille ajantasaista tietoa kosteus- ja homevaurioiden merkityksestä heidän terveyteen.

8. Tiedottaminen kosteus- ja homevaurioituneista rakennuksista ihmisten altistumisajan lyhentämiseksi

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin mm. antamalla ohjeita ja tiedottamalla hyvistä käytänteistä, jotta ihmisten altistumisaika kosteus- ja homevaurioituneissa rakennuksissa saadaan mahdollisimman lyhyeksi.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Kohdassa esitettyjä tavoitteita voidaan edistää yleisen tiedottamisen lisäksi muun muassa viranomaisten antaman ohjauksen, neuvonnan ja valvonnan sekä viranomaisyhteistyön avulla. Sosiaali- ja terveysministeriö on painottanut kansalaisten ohjauksen ja neuvonnan tärkeyttä viranomaisvalvonnassa ja myös viranomaisten välisen yhteistyön sujuvuuden merkitystä, jotta kansalaiset saavat oikeaa tietoa kosteus- ja homevaurioihin liittyen ja asian selvittämisprosessit etenisivät sujuvasti. Nämä tavoitteet sisällytetään myös Valviran vuoden 2017 aikana valmistuvaan terveydensuojeluviranomaisten asunnontarkastusohjeeseen.

Sisäilmaongelmista aiheutuvat terveyshaitat tulisi tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta vakavammilta seurauksilta voidaan välttää. Ihmisten altistumisaikaa kosteus- ja homevaurioituneissa rakennuksissa voidaan lyhentää tunnistamalla ja selvittämällä terveyshaitat heti oikein ja tarkoituksenmukaisilla tutkimusmenetelmillä. Suuri osa terveyshaittaa aiheuttavista kosteus- ja homevaurioista esiintyy piilevinä rakenteiden sisällä ja siksi rakenteiden kuntotutkiminen on tärkeää. Kosteus- ja homevaurioissa on laadittu terveydensuojeluviranomaisille ohje piilevien kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseksi viranomaisten tekemien asunnontarkastusten yhteydessä. Tämän ohjeistuksen periaatteet sisällytetään myös Valviran laatimaan asunnontarkastusohjeeseen.

Tilanteissa, joissa ihmiset kohtaavat sisäilmaongelman, tarvitsevat he sujuvasti etenevän selvitysprosessin lisäksi myös oikeaa tietoa ja oikein esitettynä, jotta he osaisivat toimia oikein, eivätkä huolestuisi tarpeettomasti. Kansalaiset hakevat nykyisin tietoa paljon internetistä, joka sisältää hyvin monen tasoista tietoa, osin väärää ja jopa pelottelevaa. Vääristyneestä tiedosta voi aiheutua hyvinkin pahoja lieveilmiöitä. Kosteus- ja homevaurioiden www-sivujen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos jakavat omilla www-sivuillaan kosteus- ja homevaurioihin liittyvää luotettavaa, tutkimustietoon perustuvaa tietoa. Tämän lisäksi Lääkäriseura Duodecim on julkaissut oppiportti-

portaalissa kaikille avoimen opetusmateriaalin kosteus- ja homevaurioiden merkityksestä ihmisten terveyteen.

Osana Terveellisten talojen Suomi -kärkihankeprojektia STM on laatinut rakennusterveyskysymyksiin liittyvää kokonaisarkkitehtuurikuvausta, jossa kuvataan tiedonkulkuun ja prosesseihin liittyviä kehitystarpeita. Terveellisten talojen Suomi-projektiin liittyen THL selvittää vuoden 2017 aikana, miten ihmiset kokevat ympäristötekijöihin liittyvät riskit omassa elinympäristössään ja mitkä tekijät vaikuttavat riskikokemuksiin. Hankkeessa selvitetään suomalaisten käsityksiä erityisesti rakennusterveyteen liittyvien ympäristöaltisteiden terveysriskeistä ja verrataan koettua riskiä asiantuntijoiden arvioimaan ja laskennalliseen riskiin. Tämän selvityksen pohjalta voidaan suunnata rakennusterveyskysymyksiin liittyvää riskiviestintää nykyistä paremmin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on painottanut omassa viestinnässään asiantuntijoiden roolia ja pätevyyden merkitystä kosteus- ja homevaurioiden selvittämisessä sekä oikean ja tutkitun tiedon välittämistä ihmisille. Pätevien asiantuntijoiden avulla terveyshaitat saadaan selvitettyä tehokkaasti ja altistusaika jää mahdollisimman lyhyeksi, kun rakennukset tutkitaan kerralla kunnolla ja tarkoituksenmukaisin menetelmin. Lisäksi oikean ja yhdenmukaisen tiedon välittäminen ihmisille vähentää asiaan liittyvää huolta ja ristiriitoja.

11. Sisäilmasta oireilevien ja sairastuneiden ihmisten hoitoon pääsy

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin huonosta sisäilmasta oireilevien ja sairastuneiden ihmisten tutkimusten, hoidon sekä viranomaisten antaman tuen parantamiseksi mietinnössä ehdotetulla tavalla. Tärkeää on huolehtia, että kaikki terveyshaitoista kärsivät pääsevät asianmukaisiin tutkimuksiin ja saavat apua riippumatta siitä, ovatko he työelämässä tai missä päin Suomea asuvat. Myös silloin, kun oireiden ja sairauksien lääketieteellisistä syistä ei ole varmuutta, tulee käytettävissä olevin keinoin varmistaa, että potilas saa hoitoa mahdollisimman hyvin.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Lääkäriseura Duodecim on julkaissut syksyllä 2016 Käypä hoito -suosituksen kosteus- ja homevaurioista oireilevalle potilaalle. Suosituksen avulla parannetaan ja yhdenmukaistetaan lääkärin toimintaa sisäilma-asioissa. Käypä hoito -suositukset ovat riippumattomia, tutkimusnäyttöön perustuvia kansallisia hoitosuosituksia. Kyseisessä suosituksessa on korostettu sitä, että oireiden ja sairauksien diagnostiikka, erotusdiagnoosi ja hoito aloitetaan hoitosuosituksen mukaisesti riippumatta siitä, voidaanko oireiden taustalla osoittaa tai olettaa olevan rakennuksen kosteusvaurio. Suosituksessa korostetaan myös sitä, että rakennuksen sisäilman rooliin potilaan oireessa tai sairaudessa ei oteta kantaa ilman, että käytettävissä on pätevän asiantuntijan selvitys rakennuksesta. Näin lääkärit ohjaavat potilaat heti yhteistyöhön terveydensuojeluviranomaisten tai terveydensuojelulaissa säädettyjen pätevien asiantuntijoiden kanssa, jotta sisäilmaongelmalliseksi epäilty rakennus tutkitaan heti oikein ja tarkoituksenmukaisin menetelmin.

Työterveyslaitos on valmistelemassa ohjetta, johon on koottu erityisesti työterveys-huollon tarpeisiin tämän hetken tietoon perustuva ohjeistus hyvistä käytännöistä kosteus- ja homevaurioiden terveydellisen merkityksen arviointiin. Ohje auttaa työterveyshuoltoja oireiden ja työpaikan olosuhteiden välisen yhteyden huomioimisessa potilastutkimuksissa ja potilaan hoidossa. Ohje valmistuu alkuvuodesta 2017.

Sosiaali- ja terveysministeriössä toimii ympäristöherkkyysverkosto. Ympäristöherkkyydellä tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö saa ns. tavanomaisissa olosuhteissa merkittäviä oireita. Ympäristöherkkyys voi liittyä kosteus- ja homevaurioiden lisäksi myös muihin tekijöihin. Vuonna 2014 Ympäristöherkkyysverkosto esitti ympäristöherkkyydelle omaa ICD -koodia R68.81 ”Muulla luokittamaton, jatkuva tai toistuva herkkyys saada oireita tai sairauden merkkejä ympäristön tavanomaisista tekijöistä”. Kyseinen ICD -koodi lisättiin tautiluokitukseen ja se tuli voimaan 1.1.2015. ICD -koodin avulla saadaan tilastotietoa siitä, kuinka paljon ympäristöherkkiä Suomessa on ja minkälaisia terveydenhuollon palveluja he käyttävät. Tämän lisäksi ympäristöherkkyysverkosto on selvittänyt mm. ympäristöherkkyteen liittyviä sosiaaliturvasioita ja hoitokäytäntöjä.

Työterveyslaitoksen toteuttamassa hankkeessa tuotettiin kriteeristö ja ohjeistus ympäristöherkkyiden tunnistamiseen, jotta ympäristöherkkyys-oirekoodin käyttö saataisiin yhdenmukaistettua. Työterveyslaitoksella on myös toteutettu useita hankkeita, joissa on selvitetty eri hoitomuotojen vaikuttavuutta sisäilmaongelmista seuraavien toiminnallisten oireiden hoidossa sekä käynnistetty kosteus- ja homevaurioista poikkeavan herkästi oireilevien tutkimus- ja hoitokäytäntöjen kehittämistyö ja kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen.

Vuoden 2017 alussa ympäristöverkosto tulee esittämään kuntoutusmenetelmää ympäristöherkkyydelle. Kuntoutus pohjautuu kanadalaiseen ja tanskalaiseen kuntoutusmenetelmään ja sitä on kehitetty yhdessä potilasjärjestöjen kanssa.

14. Rakennusten laatu sekä kokonaisvastuu puutteiden korjaamisesta

Eduskunta edellyttää hallituksen raportoivan kannanoton kohdissa 1–13 edellytettyjen toimenpiteiden toteuttamisesta ensimmäisen kerran vuodelta 2013 annettavassa hallituksen vuosikertomuksessa. Tässä yhteydessä tulee selvittää, miten uudis- ja korjausrakentamisen sekä rakennusten ylläpidon laatua voidaan parantaa merkittävästi ja mikä taho ottaa tarkastusvaliokunnan mietinnössä esille otettujen puutteiden korjaamisesta kokonaisvastuun.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Ympäristöministeriö koordinoi kannanoton kohtien 1 - 13 toimenpiteiden toteutusta.

Euroalueen riskit

EK 8/2013 – M 7/2013 – TrVM 2/2013 – TRO 3/2013 vp

Tavoitteenasettelu euroalueen tulevaisuudesta

Eduskunta edellyttää, että hallitus edelleen vahvistaa ja selkeyttää tavoitteen asettelua euroalueen tulevaisuudesta ja sen vaihtoehtoista ja niiden sisältämistä riskeistä sekä tavoitteen asettelua koskevan kokonaiskuvan antamista eduskunnalle. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat myös Euroopan keskuspankkijärjestelmän kautta syntyvät riskit ja vastuut.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiovarainministeriö julkaisee puolivuositain selvityksen niistä Suomen valtion vastuista, sitoumuksista ja saatavista, jotka aiheutuvat euroalueen rahoitustukiohjelmista. Selvityksen mukaan Suomen valtion vastuut eivät enää nousseet merkittävästi vuonna 2016, koska vakautumiskehitys euroalueella jatkui.

Lisäksi valtioneuvosto toimitti eduskunnalle heinäkuussa 2016 selvityksen Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoden 2015 vuosikertomuksesta ja tilintarkastuslautakunnan kertomuksesta ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) vuoden 2015 tilinpäätöksestä, johdon kertomuksesta ja tilintarkastajan kertomuksesta (E 68/2016 vp). Selvityksessä kuvataan euroalueen tilannetta, ja kriisinhallintaan liittyviä taloudellisia vastuita, mukaan lukien Euroopan keskuspankkijärjestelmän kautta syntyviä vastuita. Selvitystä käsiteltiin syyskuussa eduskunnan tarkastusvaliokunnassa.

Omistajaohjaus

EK 20/2013 – M 8/2013 – TrVM 7/2013 – TRO 3/2012 vp

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla se varmistaa talouspoliittisen ministerivaliokunnan palkitsemisohjeen yhtenä lähtökohtana olevan kohtuullisuusperiaatteen toteutumisen valtionyhtiöiden johdon palkitsemisessa. Jotta kohtuullisuuteen päästään, pitää pystyä nykyistä paremmin ottamaan huomioon peruspalkan vaikutus kokonaispalkitsemistasoon. On tärkeää, ettei talouspoliittisen ministerivaliokunnan uusi tiukempi linjaus enimmäispalkkioiden määrästä johda peruspalkkojen nousuun.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtioneuvoston kanslia on todennut seuraavaa:

Uusin talouspoliittisen ministerivaliokunnan palkitsemiskannanotto julkistettiin 13.5.2016 omistajapoliittisen periaatepäätöksen liitteenä. Kannanoton linjauksilla pyritään edelleen vahvistamaan kohtuullisuuden, oikeudenmukaisuuden ja läpinäkyvyyden toteutumista palkitsemisessa. Linjauksilla pyritään vaikuttamaan kokonaispalkitsemisen kehitykseen pitäen sisällään kaikki palkitsemisen osa-alueet. Henkilöstön palkitseminen huomioidaan johdon palkitsemisen rinnalla. Yhtiöitä edellytetään yhtiökokouksissa kuvaamaan palkitsemispolitiikka ja perustelemaan toteutunut tulospalkitseminen. Johdon irtisanomiskorvauksia pienennettiin. Pörssi-yhtiöiden johtoa ja henkilöstöä kannustettiin ostamaan oman yhtiön osakkeita.

miseksi. Tavoitteena on mallintaa ja juurruttaa vaikuttava eri palvelu- ja tukijärjestelmien yhteistoiminta, jotta nuorten tuen tarpeisiin voitaisiin vastata yhdeltä luukulta kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti. Valitussa hankkeessa rakennetaan, juurrutetaan ja levitetään yhteistoimintamalli vähintään viiteen kaupunkiin, joissa nuorten Vamos-palvelut ovat tiiviissä yhteistyössä sote-palvelujen, ohjaamoiden ja muiden alueen toimijoiden kanssa. Paikkakuntaakohtaisiin tarpeisiin rakennetut palvelut toteutetaan kahdella kärjellä: 1) riskiryhmiin kuuluvien nuorten (mielenterveys- ja päihdeongelmat) parempi ja vaikuttavampi tavoittaminen kotona aloitettavilla valmennuksilla ja matalan kynnyksen toiminnalla ja 2) yksilö- ja ryhmävalmennuksella rakennetaan eteneminen kohti koulutus- ja työelämäpolkuja. Sekä toiminnan hyvinvointi- että kustannusvaikuttavuutta mitataan ja nuorten jatkopolkuja seurataan. Hankkeessa valmistaudutaan myös sote-uudistukseen kehittämällä poikkihallinnolliset alueelliset toimintamallit.

Lisäksi osana sosiaalihuollon ja terveydenhuollon päivystysjärjestelmän uudistamista vahvistettiin sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä psykososiaalisen tuen järjestämisessä sekä selkeytettiin velvoitetta toteuttaa mielenterveys- ja päihdetyön päivystystä sekä sosiaali- että terveydenhuollon päivystyksen yhteydessä.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lasten, nuorten ja perheiden palveluja koskevissa tietosuoja- ja salassapitoasioissa. Valmistelu on määrättävä yhdelle ministeriölle. Ministeriölle tulee antaa toimintaedellytykset ja toimivalta koota ja yhtenäistää viranomaisten tietosuoja- ja salassapitosäännökset mainittuja palveluja koskien. Ministeriön tulee ryhtyä tarvittaviin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin sähköisen asiakirjahallinnon ja moniammatillisen yhteistyön esteiden poistamiseksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä ja syrjäytyneiden nuorten auttamisessa.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE) palvelukokonaisuus muodostuu usean eri toimijan vastuulla olevista palveluista. Erityisesti paljon tukea tarvitsevien asiakkaiden palveluista vastaavat usein varhaiskasvatuksen, opetuksen sekä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimijat. Lisäksi asiakas voi saada palveluita myös nuorisotyön ja TE-palveluiden piiristä sekä yksityiseltä sektorilta. Näiden asiakkaiden palveluiden neuvonta, ohjaus ja suunnittelu yhteistyössä yli viranomaisrajojen on tärkeää. Tässä keskeistä on toimiva tiedonvaihto eri viranomaisten välillä.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa on kiinnitetty tähän huomiota ja viireillä on työryhmän asettaminen, jonka tehtävänä olisi selvittää lainsäädännön nykytilanne, selvittää moniammatillisen yhteistyön tietojen hallinnan toiminnalliset tarpeet, hahmotella alustavasti moniammatillisen palveluarvioinnin ja suunnitelman sisällön rakenne ja tietojen laajuus, määritellä ne periaatteet, joiden mukaisesti yhteistä suunnitelmaa ja sitä täydentäviä tietoja eri ammattiryhmät saisivat käsitellä sekä selvittää eri hallinnonalojen tiedonsiirron tietotekniset mahdollisuudet. Työryhmän ehdotukset tulisi sovittaa jo meneillään olevien lakihankkeisiin ja muihin hankkeisiin, joissa on käsitelty eri viranomaisten välistä tiedonsiirtoa.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus edellä kannanottokohtaan neljä pohjautuen varmentaa tiedonkulun ja yhtenäiset tietosuoja- ja salassapitokäytännöt viranomaisyhteistyössä määräyksen, ohjein ja koulutuksella. Lainsäädännössä, käytännön esimiestyössä ja johtamisessa on korostettava vi-

ranomaisen velvollisuutta ottaa vastuu lapsen ja nuoren ongelmista ja etsiä niihin ratkaisuja yhteistyössä perheen ja muiden toimijoiden kanssa. Puutumisessa tulee lähtökohtana olla aina lapsen etu ja lapsen oikeus tulla autetuksi, eikä vastuullisen toiminnan esteenä tulkintatilanteessa pidä olla pelko tietosuoja- ja salassapitosäännösten rikkomisesta ja sen seurauksista.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE) on kiinnitetty huomiota tiedonvaihdon tärkeyteen eri viranomaisten välillä. Edellä kohdassa 4 on selvitetty niitä toimenpiteitä, joiden avulla pyritään parantamaan viranomaisten välistä tiedonvaihtoa sekä kartoittamaan tiedonvaihtoon liittyviä ongelmakohtia kuitenkin siten, että perusoikeuksiin kuuluva asiakkaan yksityisyyden suoja ja arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn periaatteet otetaan huomioon.

Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa (LAPE) toimitaan lasten, nuorten ja perheiden kanssa vastavuoroisesti heidän näkemyksiään ja mielipiteitään kuunnellen ja arvostaen. Ohjelmassa korostetaan oma- tai vastuutyöntekijän vastuunottoa lapsen, nuorten ja perheen tilanteesta. Lapsen etu ja lapsen oikeudet kuuluvat LAPE:n keskeisiin periaatteisiin, joita toteutetaan kautta linjan koko ohjelmassa.

Asiakastietolain (159/2007) muutosten valmistelun yhteydessä on erityisesti tarkasteltu sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen yhteiskäyttöä, joka on oleellista erityisesti lasten ja nuorten palveluiden kehittämisessä. Lausuntokierroksella olevassa lakiluonnoksessa on esitetty tietojen laajempaa käyttöoikeutta. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen yhteiskäyttömahdollisuus laajenee myös Kanta-palveluiden laajenemisen myötä.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaista rahoitusjärjestelmää uudistaessaan ottaa huomioon, että rahoitus jatkossa ohjaa järjestämään nuorten syrjäytymisen ehkäisyn vaatimat ennalta ehkäisevät ja korjaavat palvelut kokonaisuutena matalalla kynnyksellä, yhdeltä luukulta ja moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Hallitus valmistelee parhaillaan sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaisen rahoitusjärjestelmän uudistamista osana sosiaali- ja terveydenhuollon ja maakuntareformia. Valmistelussa korostetaan palvelujen integraatiota, ennaltaehkäiseviä toimintatapoja sekä maakuntien vahvaa järjestämisvastuuta, jotta paikallisiin tarpeisiin voitaisiin vastata mahdollisimman tehokkaasti.

7. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja ottaa käyttöön yli hallinnonrajojen ulottuvan yhtenäisen toimintatavan, jonka avulla voidaan käytännön työssä tehokkaasti toteuttaa lasten ja nuorten ongelmiin varhainen puuttuminen, tiedonkulku ja toimenpiteiden seuranta sekä estää ongelmien paheneminen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Osana lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaa (LAPE) vahvistetaan lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuvaa toimintakulttuuria päätöksenteossa sekä palveluissa kehittämällä välineitä, pilotoimalla ja ottamalla mahdollisuuksien mukaan käyttöön seuraavia toimintamalleja: lapsiystävällinen hallinnon toimintamalli, päätösten lapsivaikutusten arviointi, välineet lapsilähtöiseen budjetointiin sekä perheystävällisen työpaikan toimintamalli. Lisäksi kansallisessa kehitystyössä valmistellaan järjestelmää ja välineitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja palvelujen seurantaan ja raportointiin. Myös ammattilaisten osaamista uudistetaan muutosta tukevaksi. Muutosta tuetaan kaikille maakunnille myönnettyillä valtionavustuksilla kärkihanketta toteutaviin maakunnallisiin hankkeisiin. Muutosta tehdään yhteistyössä valtion, kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Tulevaisuuden kunnan ja maakunnan toimintaympäristö otetaan muutostyössä huomioon.

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2015 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

EK 14/2016 vp — K 10/2016 vp — K 15/2016 vp

1. Harmaan talouden torjunnan keskeiset hankkeet

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa toimenpideohjelmaan ne keskeiset hankkeet, joilla on harmaan talouden torjunnan kannalta merkittävää vaikutusta ja varmistaa hankkeiden toteutukseen ja toimeenpanoon riittävät voimavarat.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtionvarainministeriö, oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja sisäministeriö toteavat seuraavaa:

Valtioneuvosto antoi 28.4.2016 periaatepäätöksen kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi vuosille 2016–2020. http://www.intermin.fi/download/67237_Periaatepaatos_harmaa_talous_28042016.pdf?8eb142ce55e8d388

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma valmistui 7.6.2016.

http://www.intermin.fi/download/68106_harmaan_talouden_toimenpideohjelma_07062016.pdf?a25021ce55e8d388

Talousrikostorjunnan johtoryhmä seuraa toimenpideohjelman etenemistä, arvioi sen muutostarpeita ja raportoi hankkeiden etenemisestä talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle vuosittain. Toimenpideohjelmaa voidaan päivittää sen voimassaolon aikana toimeenpanon tarkastelun yhteydessä sekä hallituksen tekemien päätösten mukaisesti.

Valtioneuvosto on lisäksi asettanut 28.4.2016 harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa koskevan parlamentaarisen seurantaryhmän toimikaudeksi

1.5.2016–31.3.2019. Seurantaryhmän tehtävänä on seurata harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian 2016–2020 toteutumista.

Toimenpideohjelmassa on 20 hanketta, jotka on jaoteltu strategian kärkihankkeiden mukaisesti. Toimenpideohjelmaan on valittu kansallisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian tavoitteiden kannalta keskeisimmät, vaikutuksiltaan merkittävimmän toimenpiteet.

Poliisin osalta harmaan talouden torjuntaan on eduskunta osoittanut vuodelle 2017 noin 3,3 miljoonan euron erillisrahoituksen harmaan talouden torjuntaan ja Poliisihallitus on sitoutunut hoitamaan loppurahoituksen muusta poliisin toimintamenokehyksestä. Tällä menettelyllä turvataan aikaisempien vuosien 6,4 miljoonan euron erillisrahoituksen säilyminen ja samalla turvataan talousrikostutkinnan nykyiset henkilöstöresurssit.

2. Valtion uuden vuokrajärjestelmän ja tilankäytön vuokralaisvaikutukset

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ulkopuolisella taholla uuden vuokrajärjestelmän ja tilankäyttöä koskevien toimenpiteiden vaikutukset vuokralaisten asemaan, toimitilatarpeisiin ja asiakastyytyvyyteen.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtioneuvoston kanslia on todennut seuraavaa:

Valtioneuvosto päätti 25.8.2016 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin. Kannanotossa edellytettyä selvitystä valtion toimitilapalveluiden järjestämiseen liittyvistä vaikutuksista on valmisteltu kertomusvuoden aikana. Selvitys pyritään toteuttamaan vuoden 2017 aikana.

3. Seutukaupunkien ja alueiden talouden kehitysarviot

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää etenkin seutukaupunkien taloudellista elinvoimaisuutta ja pärjäämistä sekä julkisten tehtävien sijoitumista ja vaikutuksia alueiden talouksille joko erillisselvityksenä tai osana laajempaa aluetalouksien kehitysarviota ja raportoi eduskunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työ- ja elinkeinoministeriö on todennut seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö on huomioinut alueiden kehityksen seurannassa ja ennakoinnissa myös seutukaupungit, joiden tilanteesta raportoidaan eduskunnalle aikataulun mukaisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee, yhteistyössä valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osaston, opetus- ja kulttuuriministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa, seutukaupunkien ja alueiden talouksien kehitysarvioista erillisselvityksen. Selvitys pohjautuu valtion työpaikkojen alueelliseen jakaumaan ja alueiden elinkei-

norakenteesta johtuvaan yleiseen muutosjoustavuuteen. Selvityksessä otetaan huomioon eduskunnan esittämät näkökulmat ja siitä raportoidaan eduskunnan edellyttämässä aikataulussa.

4. Vastaukset eduskunnan lausumiin ja kannanottoihin (EK 14/2016 vp)

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aiempia lausumia ja muitakin seikkoja koskevat kannanotot.

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskunnan kirjelmässä (EK 14/2016 vp) on todettu, että eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon tarkastusvaliokunnan mietinnön (TrVM 2/2016 vp), että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aiempia lausumia ja muitakin seikkoja koskevat kannanotot.

Hallitus on ottanut huomioon eduskunnan valiokuntien lausumat ja kannanotot.

1.5 Hallintovaliokunta

Biometriset tunnisteet

HE 25/2005 vp – EV 92/2006 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.2006, että hallitus käynnistää biometrisiä tunnisteita ja niiden käyttöä koskevan yleisen henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön valmistelutyön.

Oikeusministeriössä on vireillä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanohanke, jonka yhteydessä valmistellaan myös tarvittavat yleiset säännökset biometristen tunnisteiden käsittelystä ottamalla huomioon liikenne- ja viestintäministeriössä tehty asiaa koskeva selvitystyö.

Tuula Majuri, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Selviämisasematoiminnan ja muun akuutin päihdehuollon kehittäminen

HE 90/2005 vp – EV 94/2006 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 5.9.2006 hallituksen selvittävän mahdollisuudet edistää selviämisasematoiminnan ja muun akuutin päihdehuollon kehittämistä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ja poliisin kanssa.

Sisäasiainministeriöllä ei uutta ilmoitettavaa.

Päihteisiin ja päihdetyöhön liittyvät kysymykset, kuten lainsäädäntö ja ohjaus, kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan. Sisäministeriö on yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa tehnyt työtä asioiden kehittämiseksi. Ministeriöiden yhteinen päihtyneiden kiinniottamista, kuljettamista, kohtelua ja hoitoa selvittävän työryhmä toimi 2009–2011 ja asian kehittämistä jatkettiin sisäisen turvallisuuden ohjelmassa. Sekä työryhmän että sisäisen turvallisuuden ohjelman ministeriöryhmän johtopäätökset olivat samat: poliisin osuutta päihtyneiden kiinniotoissa, kuljettamisessa ja säilöönotoissa on perusteltua vähentää ja vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden roolia. Ei ole perusteltua rakentaa erillisistä selviämisasemista koostuvaa verkostoa, vaan jatkaa jo meneillään olevaa palvelujärjestelmän kehittämistä.

Palvelujärjestelmän kehittäminen on käynnissä. Hallitusohjelmaan perustuen kuntien järjestämisvastuulla nyt olevat sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut on vuoden 2019 alusta lukien tarkoitus siirtää perustettavien itsehallinnollisten maakuntien tehtäväksi.

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Jari Pajunen, poliisitarkastaja, sisäministeriö

Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutokset

HE 101/2010 vp – EV 261/2010 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2010 hallituksen 1) seuraavan tarkkaan uudistuksen vaikutuksia muun muassa kuntien välisiin kustannuksiin sekä 2) selvittävän itsenäisesti asuvien ja avohuollon piirissä olevien henkilöiden kotikunnan määräytymiseen liittyvät eri kysymykset ja ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan lainsäädännöllisiä muutoksia.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulossopimuksen mukaisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteutti toukokuussa 2013 kuntiin suunnatun kyselyn, jonka tulokset julkaistiin syksyllä 2013 (Ulla Lehtonen, Eeva Nykänen ja Marja Pajukoski: Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain 1.1.2011 voimaan tulleiden muutosten vaikutukset kunnissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 35/2013). Kyselyyn vastasi 129 kuntaa ja yhteistoiminta-aluetta. Selvityksen mukaan vuoden 1982 sosiaalihuoltolain 16 a §:n mukaista oikeutta hakeutua toisen kunnan palvelujen piiriin oli käyttänyt 207 henkilöä, ja kotikuntalain 3 a §:n mukaista oikeutta vaihtaa kotikunnaksi todellinen, sijoituksen mukaan määräytynyt asuinkunta 84 henkilöä, yhteensä 291 henkilöä.

Henkilön vaihtaessa kotikuntaa edellä mainittujen lainkohtien perusteella vastuu hänen saamansa perhehoidon, laitoshoidon tai asumispalvelujen kustannuksista säilyy entisellä kotikunnalla. Kuntien terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kyselyyn antamat vastaukset osoittivat, että muuttoa ei ole tapahtunut kovin huomattavassa määrin, eikä 1.1.2011 voimaan tulleilla lakimuutoksilla ole eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta ollut merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia kunnille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kyselyssä tiedusteltiin myös, pitäisikö lainsäädäntöä muuttaa niin, että myös avohuollon piirissä olevat henkilöt voisivat hakea palveluja toiselta kunnalta ja siirtyä kyseisen kunnan asukkaaksi. Kysymykseen vastanneista 112 kunnasta tai yhteistoiminta-alueesta 88 katsoi, ettei lakimuutoksille ole tarvetta. Perustelunaan asiaa vastustaneilla oli usein se, että avohuollon piirissä olevilla on mahdollisuus vaihtaa kotikuntaa ilman eri lainsäädäntöäkin. Osa vastaajista ilmaisi huolensa kustannusten, hallinnollisen työn ja kuntien välisten riitojen lisääntymisestä. Lisäksi vastaajat toivat esiin, että kotikunnan vaihtomahdollisuuden laajentaminen vaikeuttaisi palvelutarpeen ennakointia kunnassa.

Vastaajista 24 piti muutosta tarpeellisenä perustellen kantaansa valinnanvapaudella, oikeudenmukaisuudella ja tarpeella turvata kaikille tasavertaiset mahdollisuudet.

Hallitus julkaisi lakiluonnokset maakunta- ja sote -järjestämisuudistuksesta päivitetynä 22.12.2016. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiluonnoksen perusteissa (55 §) todetaan, että kotikunnan vaihtumisia ja siitä seuranneita palvelujen järjestämisvastuun siirtymisiä ei ole tapahtunut kovin suuressa määrin, eikä muuttojen kunnallistaloudellinen vaikutus ole ollut merkittävä. Lisäksi lakiluonnoksessa todetaan, että kustannusvastuun siirtymisen merkitys tulee pienenemään järjestämisvastuun ja kustannusvastuun siirtyessä uudistuksen myötä nykyistä laajemmalle väestöpohjalle. Kustannusvastuu jääminen entiselle kotikunnalle on myös osoittautunut hallinnollisesti raskaaksi. Kuntien välisen kustannusvastuun toteuttaminen vuoden 1982 sosiaalihuoltolain 42 b §:ssä tarkoitettulla tavalla on siten osoittautunut epätarkoituksenmukaiseksi ratkaisuksi. Tämän vuoksi sosiaalihuoltolain 42 b § esitetään kumottavaksi järjestämislain säätämisen yhteydessä. Uuteen lakiin ei esitetä säännöstä, jonka mukaan kustannusvastuu säilyisi entisen kotikunnan mukaisella

maakunnalla. Henkilöllä, joka haluaa muuttaa toisen kunnan asukkaaksi, mutta joka ei ikänsä, vammaisuutensa tai muun sellaisen syyn vuoksi kykene asumaan siellä ilman perhehoitoa, laitoshoidtoa tai asumispalveluita, olisi lakiesityksen 56 §:n mukaan oikeus hakea palveluja kyseiseen kunnan mukaiselta maakunnalta samoin perustein kuin muuton kohteena olevan kunnan asukkaalla. Säännös vastaa pääpiirteissään vuoden 1982 sosiaalihuoltolain 16 a §:ää. Laki sisältäisi säännökset maakunnan menettelystä muuttotilanteessa. Avohuollon piirissä olevien henkilöiden palvelujen turvaamisen muuttotilanteissa ei katsota jatkossakaan edellyttävän erillislainsäädäntöä. Viimeistelty hallituksen esitys on tarkoitettu antaa eduskunnalle helmikuussa 2017.

Anne-Mari Raassina, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveystieteiden osasto

Ulkomaalais-, maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikan seuranta

HE 185/2010 vp – EV 239/2010 vp

Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.12.2010 hallituksen antavan eduskunnalle vaalikausittain ulkomaalais-, maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikasta ja sen toimivuudesta selonteon, jossa muun ohella verrataan Suomen maahanmuuttoa koskevia säännöksiä, käytäntöjä ja taloudellisia etuuksia muihin EU-maihin muun muassa sen arvioimiseksi, muodostavatko Suomen säännökset, käytännöt tai taloudelliset etuudet vetovoimatekijöitä turvapaikan hakemiselle tai humanitaariselle maahanmuutolle.

2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan turvapaikkamenettelyn nopeuttamisesta käsittelyaikojen lyhentämiseksi olennaisesti ja pysyvästi.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus varaa valtion talousarvioesityksiin riittävän rahoituksen kotoutumisen edistämiseksi annettavan lain tehokkaaseen ja kattavaan toimeenpanoon kuntakorvausten korottaminen mukaan lukien.

4. Eduskunta edellytti hallituksen antavan vuoden 2011 loppuun mennessä hallintovaliokunnalle selvityksen, jossa arvioidaan

1) asetetaanko kotoutumisen edistämisestä annettavassa laissa tarkoitetun perustietoaineiston omaksuminen Suomen kansalaisuuden saamisen edellytykseksi hakijoille tehtävässä testissä,

2) voidaanko kotoutumistukea maksaa maahanmuuttajille kieli- ja muiden opintojen edistymisen perusteella ja

3) onko syytä ohjata maahanmuuttajien kotoutumisen alkuvaiheen koulutusta nykyistä suuremmassa määrin ja pitkäjänteisemmin kansalais-, työväen- ja kansanopistojen tehtäväksi.

1. Selontekoa ei annettu eduskunnan ilmoitettua, ettei se työkiireiden vuoksi ehdi käsittelemään selontekoa vaalikauden 2011–2015 loppuun mennessä.

Selontekoon kootun aineiston pohjalta laadittiin sisäministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön katsaus vaalikauden 2011–2015 maahanmuutto - ja kotouttamispolitiikasta. Katsaus julkaistiin vuonna 2015.

Linkki katsaukseen: <http://www.intermin.fi/julkaisu/022015?docID=58218>

2. Maahanmuuton tuloksellisuushanke päättyi 31.12.2014. Hankkeessa vastaanoton kokonaiskustannuksia pyrittiin sopeuttamaan hakijoiden määrää ja käsittelyaikojen lyhenemistä vastaavasti.

Hankkeen aikana turvapaikkaprosessi tehostui ja turvapaikkahakemusten käsittelyajat lyhenivät keskimäärin kolmella kuukaudella (v. 2011: 263 vrk, v. 2014: 170 vrk). Turvapaikanhakijamäärät olivat kesään 2015 tultaessa useita vuosia n. 3000–4000 hakijan vuotuisella tasolla.

Linkki tuloksellisuushankkeen loppuraporttiin:
<http://www.intermin.fi/julkaisu/092015?docID=59200>

Sisäministeriössä asetti 10.2.2016 poikkihallinnollisen työryhmän selvittämään turvapaikkaprosessin tehostamistarpeita. Tarkastelu alkoi turvapaikkahakemuksen jättämisestä ja ulottui turvapaikanhakijan maasta poistumiseen tai oleskeluluvan saaneen kuntaan sijoittumiseen. Työryhmän loppuraportti julkaistiin syyskuussa 2016. Maahanmuuttovirasto hyödyntää poikkihallinnollisen työryhmän tuloksia turvapaikkaprosessin kehittämisessä. Tuloksien hyödyntäminen on kirjattu viraston tulosuunnitelmaan 2017 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2018–2021.

Linkki työryhmän loppuraporttiin turvapaikkaprosessin tehostamisesta: http://www.intermin.fi/download/70029_TpPros_tehostamisen_loppuraportti_280916.pdf?324519cf55e8d388

Lisäksi Maahanmuuttoviraston tavoitteeksi on vuoden 2016 tulosneuvotteluissa asetettu tuottavuuden parantaminen 30 %:lla vuoteen 2021 mennessä vuoden 2014 tasoon verrattuna, eli tuottavuus kasvaa 5 %:n vuositahtia. Tuottavuuden kasvu saavutetaan kehittämällä Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmiä ja lisäämällä sähköistä asiointia. Lisäksi eliminoidaan hakemuskäsittelyn viiveitä prosessin eri vaiheissa sekä parannetaan päätösten tiedoksiantoa. Maahanmuuttoviraston tavoitteena on lyhentää turvapaikkahakemusten käsittelyaikaa vuoden 2016 tasosta. Myös sähköisen asiointikanavan kautta tulleiden hakemusten käsittelyaikoja pyritään nopeuttamaan.

3. 1.9.2011 voimaan tullessa laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010, kotoutumislaki) säädetään maahanmuuttajan kotoutumista edistävistä toimenpiteistä siten, että ne muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Kotoutumisen ja työllistymisen nopeuttamiseksi laissa säädetään kotoutumisen alkuvaiheen palveluista, kuten kaikille annettavasta perustiedosta, ohjauksesta ja neuvonnasta, alkukartoituksesta, alkukartoituksen perusteella laadittavasta kotoutumissuunnitelmasta ja kotoutumiskoulutuksesta. Perustieto sisältää myös tietoa mahdollisuudesta osallistua alkukartoitukseen ja muihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin. Perustietoaineisto ja alkukartoitus ovat 1.9.2011 voimaan tullessa kotoutumislaisissa uusia toimenpiteitä.

Perustietoaineisto on valmisteltu Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella. Aineistoa myös kehitetty edelleen vuonna 2013 Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella, johon

vuoden 2014 talousarviosta perustietoaaineiston päivittäminen ja jakeluun on varattu määrärahan valtion talousarviossa. Kotoutumislain säädös alkukartoituksesta on uusi, mutta alkukartoituksia on tehty osana työvoimapolitiittista kotoutumiskoulutusta Opetushallituksen opetussuunnitelmasuosituksen mukaisesti. Työ- ja elinkeinotoimisto laatii alkukartoituksen työnhakijaksi rekisteröityneille ja ne rahoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta momentilta 32.30.51, Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet. Kunta laatii alkukartoituksen toimeentulotukiasiakkaille ja sitä pyytävälle muille maahanmuuttajille. Valtion korvaa kunnille alkukartoituksen laatimisesta aiheutuneet kustannukset laskennallisena korvauksena. Tarkoitukseen on varattu määräraha työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa momentilla 32.70.30, Kunnille maksettavat korvaukset Kotoutumislain 45 §:n mukaisesti kunnille kansainvälistä suojelua saavista maksettavien laskennallisten korvausten tasoa nostettiin 1.1.2011 lukien 10 %. Uudessa kotoutumislaisissa korvausaikaa pidennettiin kolmesta vuodesta neljään vuoteen kiintiöpakolaisten osalta.

Kotouttamisen osaamiskeskuksen toimintaan on osoitettu määräraha vuodesta 2014 alkaen. Osaamiskeskus toimii työllisyys- ja yrittäjyysosaston kotouttamisenryhmässä omana vastuualueenaan ja sen toiminta käynnistyi 21.3.2014. Osaamiskeskuksen ydintehtävä on paikallisen kotouttamistyön osaamisen tukeminen. Osaamista tuetaan informaatio-ohjauksen, verkostojen ja koulutuksen avulla eri ammattialoilla (esimerkiksi terveydenhoitajat, opettajat eri koulutusasteilla, TE- toimiston asiantuntijat, sosiaalityöntekijät) niin, että myös asiakaskunnan ikä ja heidän elinkaarensa otetaan huomioon.

Järjestöjen rooli on keskeinen kotoutumisen edistämisessä. Vuonna 2016 TEM on myöntänyt 800 000 euroa järjestöavustusta hankkeille, joilla koordinoitaan vapaaehtoistoimintaa tai vahvistetaan paikallisten yhdistysten osaamista maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisessä. Lisäksi on myönnetty avustusta järjestöjen rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäisemiseen ja seurantaan liittyvään työhön.

Kotoutumiskoulutuksen saatavuuden parantamiseksi kotoutumiskoulutuksen määrärahoja on lisätty. Kohdennus kotoutumiskoulutukseen momentin 32.30.51 määrärahasta vuoden 2016 talousarviossa oli arviolta 80,48 milj. euroa.

Sekä vuosien 2016 ja 2017 talousarviovalmistelussa että julkisen talouden suunnitelmassa 2018–2021 on huomioitu oleskeluluvan saavien turvapaikanhakijoiden ja heidän perheen yhdistämisenä tulevien perheenjäsentensä arvioitu määrä kunnille ja Kelalle kotouttamisesta maksettavien korvausten sekä kotoutumiskoulutuksen määräraharavetta laskettaessa. Kunnalle maksettavan laskennallisen korvauksen osalta ei ole tehty tasokorotuksia vuoden 2016 eikä 2017 osalta.

Maahanmuuttajien hyvä kotoutuminen on koko yhteiskunnan etu, ja hallittu ja nopea siirtyminen kuntiin eri puolelle Suomea tukee tätä. Kuntapaikkoja on kuitenkin ollut riittämättömästi jo useiden vuosien ajan. Työ- ja elinkeinoministeriö on muun muassa eri hankkein pyrkinyt vauhdittamaan kuntaan osoittamista. Viimeisin hankkekokonaisuus on EU:n AMIF -rahaston rahoittama SYLVIA -hanke, jonka puitteissa kunnille on suunnattu lisätukea pakolaisten vastaanottoon noin 3 milj. euroa vuosien 2014–2015 osalta ja vuosina 2016–2017 rahoitus on noin 5,3 milj. euroa. Kuntapaikkoja on saatu ELY -keskuksiin osoitettujen lisäresurssien ja hankkeiden myötä aiempaa enemmän, mutta turvapaikanhakijoiden kasvaneiden määrien vuoksi neuvoteltujen kuntapaikkojen määrät ovat edelleen olleet kaukana tavoitteista. Suunnitelmallinen pakolaisten vastaanotto auttaa pakolaistaustaisia henkilöitä kotoutumaan no-

peammin, ja mahdollistaa kuntien ja alueiden toimijoiden pitkäjänteisen, vaikuttavan kotouttamistyön.

Kotoutumislakia muutettiin 1.5.2016 siten, että kunnalle pakolaisten ohjauksen, neuvonnan ja muun kotoutumista edistävän toiminnan järjestämisestä maksettavat laskennalliset korvaukset maksetaan automaattisesti ilman erillistä hakemusta. Kunta saa korvauksen kuukausittain jälkikäteen. Uudistuksen tavoitteena on ollut muun muassa vähentää korvausten hakuun ja maksatukseen liittyvää manuaalista valmistelua, mikä tuo taloudellisia säästöjä sekä kunnissa että ELY-keskuksissa.

4. Hallitus antoi hallintovaliokunnalle selvityksen alkuvuodesta 2012.

1) Ei uutta ilmoitettavaa.

"Perustietoaineiston omaksumisesta Suomen kansalaisuuden edellytyksenä hallituksen selvityksessä viitataan sisäasiainministeriössä kansalaisuuslain muutostarpeista tehtyyn selvitykseen. Selvitystä käytettiin valmistelun pohjana kansalaisuuslain uudistusta valmisteltaessa. Eduskunta hyväksyi lakiesityksen 19.1.2011 (579/2011). Sisäasiainministeriön selvityksessä otettiin kantaa myös testien merkitykseen Suomen kansalaisuuden myöntämisen edellytyksenä sekä muun muassa tarkasteltiin kansainvälisiä käytäntöjä. Selvityksen johtopäätöksenä omaksuttiin lähtökohta, jonka mukaan mahdollisuus saada Suomen kansalaisuus tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tästä syystä hallituksen esitykseen ei sisällytetty yhteiskunta- ja historiatietoutta tai arvoja mittaavia testejä. Tämänkaltaisten testien ei nähty toimivan maahanmuuttajan yksilöllisen kotoutumisprosessin tukena. Lisäksi testiin liittyvät hallinnolliset, oikeudelliset, pedagogiset ja hakijoiden yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset eivät sisäasiainministeriön näkemyksen mukaan tukeneet testin käyttöönottoa Suomessa."

2) Ei uutta ilmoitettavaa. "Kotoutumislain (1386/2010) valmistelussa tarkasteltiin erilaisia mahdollisuuksia tukea maahanmuuttajaa kotoutumiskoulutuksen aikana. Valitussa perusratkaisussa kotoutumistuki on useimmiten sidottu työmarkkinatukeen, ja sen pohjalla olevaan lainsäädäntöön. Työvoimaan kuulumattomien osalta kotoutumistuki voi olla sidottu toimeentulotukeen.

Työmarkkinatuen maksaminen kotoutumistukena edellyttää, että maahanmuuttajan ensimmäinen kotikunta Suomessa on merkitty väestötietojärjestelmään ja että hän noudattaa kotoutumissuunnitelmaa. Lisäksi edellytetään, että maahanmuuttaja on taloudellisen tuen tarpeessa ja täyttää muutoinkin työmarkkinatuen saamisen edellytykset. Kotoutumistukena maksettavaan työmarkkinatukeen sovelletaan samoja säännöksiä kuin normaaliin työmarkkinatukeen. Edellytyksenä on toisin sanoen muun muassa se, että hänen voidaan katsoa asuvan Suomessa soveltamisalalain mukaisesti.

Kotoutumisen edistämisestä annettua lakia valmisteltaessa haluttiin korostaa maahanmuuttajan omaa aktiivisuutta kotoutumisprosessissa, erityisesti kielen opiskelussa. Lain 17 §:n 3 momenttiin otettiin tämän vuoksi säännös, jonka mukaan maahanmuuttajan on noudatettava suunnitelmaansa sekä hakeuduttava ja osallistuttava säännöllisesti kotoutumissuunnitelmaan sisältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin. Kotoutumiskoulutuksessa keskeinen osa on suomen tai ruotsin kielen oppimisella. Maahanmuuttajan kieltäytyessä ilman pätevää syytä osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuun toimenpiteeseen, hänen oikeuttaan kotoutumistuke-

na maksettavaan etuuteen voidaan rajoittaa siten kuin työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään tai alentaa siten kuin toimeentulotuesta annetussa laissa säädetään. Sanktiot ovat vastaavia kuin työstä, työvoimapoliittisesta toimenpiteestä, aktivointisuunnitelman laadinnasta tai esimerkiksi kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäydyttäessä. Lienee perusteltua, että seuraamukset ovat ainakin joltain osin yhteismitallisia.

Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Oikeus koskee kaikkia ja sen tarkoituksena on turvata ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistaso (HE 309/1993 vp., s. 69/II). Säännöksellä jokaiselle on perustettu subjektiivinen oikeus, jolla on läheinen yhteys toimeentulotukeen. Perustuslakivaliokunta on muun muassa katsonut, että toimeentulotukea voidaan käytännössä pitää perustuslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun ihmisarvoisen elämän edellyttämän välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon takuuna siltä osin kuin turvaa annetaan rahamääräisinä suorituksina (PeVL 31/1997 vp, s. 2/II, PeVL 20/1998 vp, s. 2/II, PeVL 18/2001 vp, s. 4/I). Perustuslain 19 §:n 1 momentin subjektiivisen oikeuden perustavasta luonteesta ja perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle asetetusta perusoikeuksien turvaamisvelvoitteesta on kuitenkin johdettavissa lainsäätäjään kohdistuva velvoite järjestää tukijärjestelmä sellaiseksi, että yksilöillä on riittävät tosiasialliset mahdollisuudet päästä oikeuksiinsa (vrt. PeVL 31/1997 vp, s. 3/I).

Kotoutumissuunnitelmien edellytetään sisältävän kattavasti sellaisia toimenpiteitä, jotka edistävät kotoutumista ja soveltuvat yhteisesti sovittuun palvelukokonaisuuteen. Keskeinen väline kotoutumista edistävien ja tukevien taitojen saavuttamiseksi on kotoutumiskoulutus, jota järjestetään sekä työvoimapoliittisena että omaehtoisena koulutuksena.

Kotoutumiskoulutuksesta ei ole ollut omaa erillislainsäädäntöä. Aikuisten kotoutumiskoulutus järjestetään pääasiassa työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena, josta säädetään julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002). Kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin on otettu säännökset kotoutumiskoulutuksesta. Pääpaino koulutuksessa on kielen opiskelussa.

Kotoutumiskoulutuksena voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Opintojen seurantaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetään. Julkisen työvoimapalvelulain 9 luvun 6 §:n mukaan työnhakijan on osallistuttava säännöllisesti koulutus- tai opintosuunnitelman mukaiseen opetukseen. Työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä on, että työnhakija etenee opinnoissaan. Korkeakouluopintojen katsotaan etenevän riittävästi, jos työnhakija saa tutkintoonsa kuuluvia opintosuorituksia keskimäärin 5,5 opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muiden opintojen osalta edellytetään, että opinnot etenevät koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla.

Mikäli maahanmuuttajan omaehtoisia opintoja ei tuettaisi enää työttömyysetuudella huonon opintomenestyksen takia, saisi hän jatkossakin edelleen kotoutumistukena maksettavaa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea.

Kotoutumistuen saamisen edellytysten sitominen opintomenestykseen voisi saattaa kotoutumiskoulutuksessa olevat maahanmuuttajat eriarvoiseen asemaan, sillä maahanmuuttajien koulutustaustat eroavat varsin paljon toisistaan maahan tullessa. Kyse on myös alkuvaiheessa monien maahanmuuttajien vähimmäistoimeentulosta

riippumatta siitä maksetaanko kotoutumistuki työmarkkinatukena tai toimeentulotukena. Lähtökohtana henkilön vähimmäistoimeentulon sanktioinnissa tulee olla, ettei sanktiointi saa kuitenkaan vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa eikä olla muutenkaan kohtuutonta.

Kotoutumiskoulutusta kehitettiin vuosina 2010–2013 Osallisena Suomessa -hankkeen puitteissa, ja hanketta ohjaa lain kotoutumisen edistämisestä 9 luvun säännökset kokeilusta.. Hankkeessa laadittiin kotoutumiskoulutuksen kehittämistä suosituksia, jotka arvioidaan ja soveltuvin osin täytäntöönpannaan seuraavalla hallituskaudella.”

3) Ei uutta ilmoitettavaa. ”Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Päävastuu työikäisten ja työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien neuvonnasta, ohjauksesta ja koulutuksesta on työ- ja elinkeinotoimistoilla (TE -toimisto), työvoimaan kuulumattomien maahanmuuttajien kotouttamispalvelujen järjestämisestä vastaavat kunnat.

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien kieli- ja yhteiskuntaan ohjaavaa koulutusta, kotoutumiskoulutusta järjestetään pääasiassa työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena, josta säädetään julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002). Maahanmuuttaja voi hakeutua myös opetushallinnon hallinnoimaan omaehtoiseen koulutukseen.

Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen sisältöä on kehitetty tiiviissä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa ja sitä toteutetaan ”Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus” -suositusten mukaan. Suositusta voidaan soveltaa työvoimapoliittiseen koulutukseen ja omaehtoiisiin opintoihin. Suositusten mukaan aikuisen maahanmuuttajan kotoutumiskoulutuksen tehtävänä on antaa aikuiselle maahanmuuttajalle sellaiset kielelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet, joiden avulla hän pystyy selviytymään jokapäiväisen elämän tilanteissa uudessa ympäristössään, toimimaan työelämässä, hakeutumaan jatko-opintoihin sekä toimimaan suomalaisen kansalaisyhteiskunnan aktiivisena, täysivaltaisena ja tasa-arvoisena jäsenenä.

Ennen varsinaista kotoutumiskoulutusta voidaan tarvittaessa järjestää luku- ja kirjoitustaidon opintoja. Luku- ja kirjoitustaidottomien koulutusta hankittaessa tulee ottaa huomioon ko. koulutusta koskeva opetushallituksen opetussuunnitelma.

Työvoimapoliittisella aikuiskoulutuksella parannetaan työikäisen väestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai pysyä työmarkkinoilla. Siksi työvoimapoliittinen aikuiskoulutus on pääasiassa ammatillisia valmiuksia edistävää koulutusta. Valmentavan työvoimakoulutuksen ensisijainen tavoite ei ole välitön työllistyminen, vaan sen avulla ohjataan työnhakijoita valitsemaan sopivia ammatillisia koulutusvaihtoehtoja ja parannetaan esimerkiksi maahanmuuttajien työllistymisedellytyksiä. Hankittavaan koulutukseen voi käytännön ammatillisten valmiuksien parantamiseksi sisältyä työssä oppimista ja harjoittelua.

Työ- ja elinkeinohallinto hankkii maahanmuuttajien tarvitsemaa työvoimapoliittista kotoutumiskoulutusta valmentavana koulutuksena. Työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena järjestetty kotoutumiskoulutus ei ole riittänyt, eikä tulevaisuudessakaan riitä vastaamaan muodoltaan ja määrältään kaikkeen kieli- ja kotoutumiskoulutuk-

sen tarpeeseen. Työvoimapoliittista kotoutumiskoulutusta ei myöskään ole välttämättä tarjolla jokaisessa yksittäisessä kunnassa.

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaan työnhakijan omaehtoista opiskelua kansanopistoissa, kansalais- ja työväenopistoissa ja muissa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa voidaan tukea työttömyysetuudella. Omaehtoista opiskelua voidaan kotoutumislain mukaisesti tukea kotoutumistukena maksettavalla työmarkkinatuelle. Omaehtoisella koulutuksella voidaan parantaa kotoutujien yksilölliset tarpeet ja voimavarat huomioonottavaa koulutustarjontaa. Myös paikkakunnilla, joilla maahanmuuttajien pienestä määrästä johtuen on ollut vaikeuksia hankkia kotoutumiskoulutusta työvoimapoliittisena koulutuksena, on kotoutujia voitu ohjata muutoin alueella toteutettaviin heille soveltuviin koulutuksiin.

Omaehtoisen koulutuksen määrät ovat viime vuosina kasvaneet, mutta kasvun myötä on kuitenkin syntynyt koulutukseen ohjaamiseen ja sen seurantaan liittyviä ongelmia. Kotoutumisprosessin etenemistä saattaa olla vaikea seurata, kun koulutuksen sisällöstä ja tavoitteista ei ole tarkkaa tietoa. Omaehtoisessa koulutuksessa on kotoutumistoimenpiteiden piiriin kuuluvien maahanmuuttajien lisäksi myös muita maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Nykyiset tilastointikäytännöt ja seurantajärjestelmät eivät mahdollista kotoutujien erillistä seurantaa.

Omaehtoisen koulutuksen tavoitteet määrittyvät kunkin koulumuodon mukaan. Kotoutumiskoulutukseen liittyvät työelämätaitojen osaamisen kehittymiseen liittyvät sisällöt eivät aina sisälly näihin koulutuksiin. Siksi omaehtoiseen koulutukseen osallistuvien ammatillisen osaamisen kartoittaminen, ammatillisen kehittymisen suunnitelmien teko tai työllistymisen tukeminen jää usein huomiotta.

Vapaan sivistystyön rahoitus on osa laskennallista valtionosuusjärjestelmää. Vapaan sivistystyön valtionosuus on 57 %. Rahoituksessa ei ole lakisääteistä kuntaosuutta, mistä syystä opiskelijoilta perittävät maksut ovat oleellinen osa toiminnan rahoitusta. Opintoaseteliavustuksilla lisätään oppilaitosten mahdollisuuksia olla perimättä tai alentaa maksuja niiltä kohderyhmiltä, joiden osallistumista vapaan sivistystyön opintoihin halutaan lisätä. Maahanmuuttajat ovat yksi kohderyhmistä.

Kotoutumiskoulutuksen kehittäminen on tärkeää maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi ja nopeuttamiseksi. Vuoden 2013 lopussa päättyneessä Osallisena Suomessa -kokeilussa laadittiin kotoutumiskoulutuksen kehittämisestä suositukset, jotka arvioidaan ja soveltuvin osin täytäntöönpannaan seuraavalla hallituskaudella. Myös vapaan sivistystyön oppilaitosten roolia kotoutumisen tukemisessa on selvitetty Osallisena Suomessa -kokeilussa.”

Kirta Sandström, erityisasiantuntija, sisäministeriö

Poliisin pitkän aikavälin tehtävä-, resurssi- ja rahoitussuunnitelma sekä poliisimiehen hätävarjelua koskevat säännökset

HE 224/2010 vp – EV 371/2010 vp

Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti hallituksen laativan ajantasaisen poliisin pitkän aikavälin tehtävä-, resurssi- ja rahoitussuunnitelman, johon myös sitoudutaan.
2. Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan poliisimiehen hätävarjelua koskevien säännösten toimivuutta ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.

1. Poliisin pitkän aikavälin tehtävä-, resurssi- ja rahoitussuunnitelmaa on valmisteltu vuodesta 2011 lähtien muun muassa poliisin tulosoajasta ja voimavarojen kohdenusta selvittäneessä työryhmässä, jonka jälkeen hallituksen kehyspäätöksessä 4.4.2012 poliisille myönnettiin tasokorotuksena lisärahoitusta talouden tasapainottamiseen ja toimintakyvyn varmistamiseen. Lisäksi poliisin tuli toteuttaa osana taloutensa tasapainottamista toimenpiteet, jotka merkitsivät menotason alentumista vuoteen 2016 mennessä yhteensä 35 milj. eurolla. Tähän perustuen sisäasiainministeri asetti 12.4.2012 poliisin hallintorakenteen kehittämistä valmistelevan hankkeen (Pora III).

Pora III -hankkeessa tehtyjen päätösten toimeenpano annettiin Poliisihallituksen tehtäväksi. Pora III -hankkeen toimeenpanovaihe ajoittui vuosille 2014–2016. Poliisihallitus laati uudistuksen käytännön toimeenpanoon liittyen selvityksen "Poliisin hallintorakenteen kehittämishanke (PORA III) -toimeenpanon loppuraportti (Poliisihallituksen julkaisusarja 4/2014).

Sisäministeriö toimitti Eduskunnalle 19.12.2014 Perustuslain 47 §:n 2 momentin mukaisen selvityksen poliisin hallintorakennemuutoksesta (SM022:00/2012) (http://www.intermin.fi/download/57375_pora_III_selvitys_eduskunnalle_19122014.pdf?c0ae968eabe9d188). Hallintovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (HaVL 42/2014vp – MINS 5/2014vp).

Sisäministeriö asetti 13.11.2014 työryhmän laatimaan poliisin pitkän aikavälin resurssisuunnitelman, joka ulottuu vuoteen 2019. Kyseessä oli lähinnä v. 2011 asetetun työryhmätyön laskelmien päivitys ja tarkistus ensisijaisesti kevään 2012 kehyspäätöksen jälkeen poliisin määräraha-kehyskehyksiin tehtyjen määräraha-leikkausten johdosta. Työryhmän selvitys julkaistiin 5.2.2015 (<http://www.intermin.fi/julkaisu/062015>).

Sisäministeri Räsänen ja oikeusministeri Henriksson asettivat 7.11.2014 sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon resurssitarpeita arvioivan parlamentaarisen työryhmän, jonka ensisijaisena tehtävänä oli tuottaa Eduskunnalle tietoa Suomen sisäisen turvallisuuden sekä oikeudenhoidon strategisista resurssitarpeista seuraavalla kehyskaudella 2016–2019 (SM37:00/2014, SMDno/2014-2398). Parlamentaarisen työryhmän toimikausi päättyi 28.2.2015

(http://www.oikeusministerio.fi/material/attachments/om/valmisteilla/kehittamishankkeet/fhfGTR15z/Sisainen_turvallisuus_ja_oikeudenhoito_parlamentaarinen_tyoryhma_loppuraportti_06032015.pdf).

Sisäministeriö asetti 18.9.2015 hankkeen Sipilän hallitusohjelman mukaisen sisäisen turvallisuuden selonteon laatimiseksi. Hallitusohjelman mukaan selonteossa tuli kuvata sisäisen turvallisuuden tila, määritellä sisäisen turvallisuuden seurantaan soveltuvan tavoitteet ja mittarit sekä arvioida poliisin tehtävät ja toiminnan tavoitteet. Valtioneuvosto antoi sisäisen turvallisuuden selonteon toukokuussa 2016 ja sen pohjalta aloitettiin sisäisen turvallisuuden strategian valmistelu. Sisäisen turvallisuuden strategia ja sen toimenpidesuunnitelma valmistellaan vuoden 2017 aikana.

Kaisa Turunen, erityisasiantuntija, sisäministeriö

2. Asiassa ei ole eduskunnalle uutta ilmoitettavaa.

”Uusi poliisilaki (872/2011) tuli voimaan 1.1.2014. Valtioneuvosto on ryhtynyt lain voimaantulosta lähtien seuraamaan poliisimiehen hätävarjelua koskevien säännösten toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi. Poliisilaki on ollut voimassa vasta kaksi vuotta, ja poliisimiehen hätävarjelua koskevaa oikeuskäytäntöä ei ole ehtinyt syntyä siinä määrin, että sen perusteella voitaisiin arvioida säännösten toimivuutta.”

Marko Meriniemi, erityisasiantuntija, sisäministeriö

Metropolialueen alueellinen eheys ja kilpailukyky

VNS 9/2010 vp – EK 48/2010 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta hyväksyi 25.2.2011 selonteon johdosta mietinnön mukaisen kannanoton:

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta ja että eduskunta edellyttää valtioneuvoston tekevän seuraavan vaalikauden aikana tarvittavia päätöksiä, joilla vaikutetaan segregaatioon eli asuinalueiden eriytymiskehitykseen ja aluetta kehitetään alueellisesti eheäksi, yhdyskuntarakenteeltaan toimivaksi ja kansainvälisessä vertailussa entistä kilpailukykyisemmäksi alueeksi, joka voi edistää koko Suomen menestystä vielä nykyistäkin paremmin ja jossa kansalaisilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa oman elinympäristönsä päätöksentekoon.

Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti metropolipolitiikkaa jatkettiin ja sen toteuttaminen organisoitiin 2011. Metropolipolitiikan sisällöllisiä painopisteitä olivat hallinnon rakenteiden kehittäminen sekä maakäyttö, asuminen ja liikenne, kansainvälinen kilpailukyky, maahanmuuttokysymykset ja sosiaalinen eheys. Painopisteistä täsmennetyt keskeiset hankkeet ja niiden toteuttamisen edistyminen vuosien 2011–2015 aikana on kuvattu aiemmissa lausumavastauksissa.

Metropolipolitiikkaa on jatkettu myös nykyisellä Juha Sipilän hallituksen toimikaudella. Metropolipolitiikan neuvottelukunta ja sihteeristö asetettiin 9.12.2015. Asettamispäätösten mukaisesti metropolipolitiikan keskeisiä teemoja ovat alueen kansainvälisen kilpailukyvyn, elinkeinopolitiikan ja aluekehityksen edistäminen, maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteistyö sekä yhteistyö segregaatian ehkäisyssä. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti valtion ja pääkaupunkiseudun ja Lahden välinen kasvusopimus allekirjoitettiin 24.5.2016 ja valtion ja Helsingin seudun välinen

MAL-sopimus 9.6.2016. Valtioneuvoston periaatepäätös asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelmasta (AUNE) tehtiin 9.6.2016.

Lausuma viittaa vaalikauden 2011–2015 toimenpiteisiin ja lausuma voidaan poistaa.

Olli Maijala, neuvotteleva virkamies, ympäristöministeriö

Julkisen hallinnon tietohallinnon yhteentoimivuus

HE 246/2010 vp — EV 331/2010 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan lainsäädännön tavoitteiden, kuten tietojärjestelmien yhteentoimivuuden ja kustannustehokkuuden, toteutumista sekä ryhtyvän tarvittaviin toimenpiteisiin, mikäli ilmenee, etteivät lainsäädännön tavoitteet toteudu. Eduskunta edellyttää lisäksi, että hallintovaliokunnalle annetaan perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu kirjallinen selvitys saavutetuista tuloksista mukaan lukien vapaaehtoisen yhteistyön eteneminen seuraavan vaalikauden aikana.

Eduskunta on edellyttänyt, että hallintovaliokunnalle annetaan perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu kirjallinen selvitys saavutetuista tuloksista mukaan lukien vapaaehtoisen yhteistyön edistyminen. Selvitys on annettu hallintovaliokunnalle joulukuussa 2014. Hallintovaliokunta on antanut valtiovarainministeriön selvityksestä lausunnon (HaVM 41/2015 vp).

Hallintovaliokunta toteaa lausunnon yhteenvedossa muun muassa, että tietohallintolain täytäntöönpanoa tulee tehostaa ja ottaa myös laissa säädetyt asetuksenantovaltuudet nykyistä laajemmin käyttöön. Myös kunnat tarvitsevat valtion taholta nykyistä tehokkaampaa ohjausta. Hallintovaliokunta pitää lain täytäntöönpanon ja kustannustehokkuuden kannalta olennaisena, että kokonaisuuksia koordinoidaan ja järjestelmien toiminnallisesta yhteensopivuudesta huolehditaan. Valiokunta tähdentää johdon roolia ja vastuuta. Valiokunta korostaa, että tietojärjestelmien kehittäminen tulee nähdä osana valtionhallinnon toiminnan ja palvelujen kehittämistä. Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä ICT-hankkeiden nykyistä parempaa suunnittelua, ohjausta ja seuranta. Valiokunta tähdentää hallinnonalojen oman toiminnan merkitystä, mutta korostaa samalla valtiovarainministeriön JulkICT:n roolia kokonaisarkkitehtuurityössä, hankkeiden koordinoinnissa ja arvioinnissa sekä riskienhallinnassa. Valiokunta katsoo, että hankkeiden seuranta tulee tehostaa. Valiokunta pitää kannatettavana, että oikeusministeriön, valtiovarainministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyönä selvitetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), tietohallintolain ja arkistolain (831/1994) muutostarpeet ja arvioidaan kokonaisuudistuksen tarpeellisuus.

Tietohallintolain tarkoituksena on tehostaa julkisen hallinnon toimintaa sekä parantaa julkisia palveluja ja niiden saatavuutta säätämällä julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämisestä ja varmistamisesta.

Tietohallintolain toimeenpanoa on tehostettu johtamalla julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurityötä Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan JUHTA:n toiminnan puitteissa tapahtuvalla suunnitelmallisella kehittämistyöllä. Julkisen

hallinnon kokonaisarkkitehtuurityötä koskeva julkisen hallinnon suositus (JSH 179) uudistettiin vuonna 2016. Sen rinnalla on valmisteltu tietohallintolain nojalla annettavaa asetusta, joka voidaan antaa keväällä 2017. Yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja koskeva laki (571/2016) tuli voimaan kesällä 2016, mikä osaltaan tehostaa merkittävästi julkisen hallinnon yhteentoimivuutta.

Kokonaisarkkitehtuuri-osaamisen kehittämistä on jatkettu yhteisillä koulutuksilla. Hallinnonalojen kokonaisarkkitehtuurityön tasoa on seurattu vuodesta 2013 saakka. Valtionhallinnon organisaatioista 91 % on vähintään osittaista arkkitehtuuri-osaamista. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on kokonaisarkkitehtuurityössä pisimmällä.

Julkisen hallinnon tietohallinnon ja ICT:n kehittämisen kokonaisuutta koordinoidaan ja johdetaan muun muassa valtionhallinnossa käytössä olevalla yhteisellä hankesalkkuratkaisulla. Sinne viedään tiedot vähintään kaikista tieto- ja viestintätekniikan kehittämistä sisältävistä hankkeista, joiden kokonaiskustannukset ovat yli miljoona euroa. Hankkeiden tilanteesta raportoidaan salkussa vähintään kolme kertaa vuodessa. Valtiovarainministeriö tekee salkusta yhteenvedon raportointijaksoittain. Yhteenvedo käydään läpi mm. tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmässä (TIETOKEKO).

Valtion ICT-toiminnan kokonaismenot olivat vuonna 2015 yhteensä 775,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2014 vertailukelpoiset menot olivat 727,1 miljoonaa euroa, joten menot kasvoivat 48,4 miljoonaa euroa (+6,7 %). Menot kasvoivat ensimmäistä kertaa vuoden 2011 jälkeen.

Hallituksen arvion mukaan kokonaisnäkemys ja johdon ymmärrys tietohallinnon roolista osana toiminnan ja palvelujen kehittämistä on edelleen parantunut. Tietohallinto ja tieto- ja viestintätekniikka nähdään laajasti keinona parantaa julkisia palveluja ja tehostaa julkisen hallinnon toimintaa. Tämä näkyy erityisesti pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman toimeenpanon yhteydessä valmisteltu osana julkisten palvelujen digitalisoinnin kärkihanketta. Kärkihankkeissa luodaan ja otetaan käyttöön useita digitalisoituja palveluja, kuten asunto-osakerekisteri ja tulorekisteri, semanttista yhteentoimivuutta edistäviä menetelmiä, välineitä ja ohjausmalleja sekä laaditaan hallituksen esitys tiedonhallinnan yleislainsäädännöksi.

Eduskunnan edellyttämä selvitys on annettu ja tietohallintolain tavoitteiden toteutumisen seuranta on osa normaalia julkisen hallinnon tietohallinnon ohjaustoimintaa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin ja lausuma voidaan poistaa.

Sami Kivivasara, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö

Poliisin henkilötietolain kokonaisuudistus

HE 66/2012 vp – EV 216/2013 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.2013, että hallitus käynnistää mahdollisimman pian poliisin henkilötietolain kokonaisuudistuksen ja että sen yhteydessä huomioidaan muiden seikkojen ohella EU:ssa valmisteilla olevan uuden

tietosuojalainsäädännön lopullinen sisältö ja vaatimukset kansalliselle lainsäädännölle sekä hallintovaliokunnan mietinnöstä HaVM 26/2013 vp ilmenevät lain rakennetta ja sisältöä koskevat huomautukset, mukaan lukien poliisin henkilötietolaissa tarkoitettujen rekisterien valvonnan kehittäminen. Samassa yhteydessä tulee tarkistaa myös rajavartiolaitoksen henkilötietolain säännökset.

Sisäministeriö sisällytti lainsäädäntösuunnitelmaansa 2015–2019 kyseistä asiaa koskevan esiselvityksen, jonka tavoitteena oli kartoittaa valmisteilla olevasta EU:n tietosuojalainsäädännön uudistuksesta ja siihen liittyvästä kansallisen yleislainsäädännön muuttamisesta aiheutuvia sisäministeriön hallinnonalan lainsäädännön muutostarpeita. Tässä yhteydessä tuli ottaa huomioon hallintovaliokunnan mietinnössään HaVM 26/2013 vp esittämät huomautukset. Esiselvitys oli tarkoitus käynnistää vuoden 2015 aikana.

Sisäministeriö asetti 28.1.2016 hankkeen valmistelemaan ehdotukset poliisin henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kokonaisuudistamiseksi. EU:n tietosuoja-asetus ja tietosuojadirektiivi annettiin 27.4.2016. Säädöshankkeessa otetaan huomioon hallintovaliokunnan mietinnössään HaVM 26/2013 vp esittämät huomautukset EU:n tietosuojalainsäädännön täytäntöönpanon lisäksi sekä eräät keskeisimmät rikostorjunnan tarpeet. Työskentelyyn on otettu mukaan sisäministeriön hallinnonalan lisäksi oikeusministeriö, puolustusministeriö ja valtiovarainministeriö sekä näiden hallinnonalan viranomaisia

Tavoitteena on valmistella hallituksen esitykset niin, että ne saatettaisiin eduskunnan käsiteltäväksi syysistuntokauden loppupuolella 2017.

Sisäministeriö on sisällyttänyt lainsäädäntösuunnitelmaansa 2016–2020 hankkeen Rajavartiolaitoksen henkilötietolain tarkistamisesta. Hankkeessa toteutetaan EU:n tietosuojalainsäädännön uudistamisen edellyttämät muutokset lakiin sekä arvioidaan lain muut muutostarpeet. Hanke toteutetaan tiiviissä yhteistyössä poliisin henkilötietolain kokonaisuudistuksen kanssa.

Tiina Nuutinen, erityisasiantuntija, sisäministeriö

Poliisin hallintorakenneuudistuksen toimeenpano ja kokonaisvaltainen selonteko sisäisen turvallisuuden tilasta

HE 15/2013 vp – EV 77/2013 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 11.6.2013 hallituksen

1) seuraavan tarkkaan poliisin hallintorakenneuudistuksen toimeenpanoa ja

2) antavan hallintovaliokunnalle vuoden 2014 loppuun mennessä perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun selvityksen poliisin hallintorakenneuudistuksen toimeenpanosta mukaan lukien asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen kiinnittäen erityistä huomiota muun muassa liikenteen valvontaan ja liikenneturvallisuustyöhön sekä poliisin palvelujen saatavuuteen maan eri osissa, ja

3) antavan eduskunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä kokonaisvaltaisen seikkaperäisen selonteon sisäisen turvallisuuden tilasta, sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja muiden toimijoiden toiminnan tuloksellisuudesta, toimintojen kehittämistarpeista ja haasteista sekä eri tehtävien edellyttämistä pidemmän tähtäimen taloudellisista voimavaroista ja muista resurssitarpeista.

Sisäministeriö antoi valiokunnan edellyttämän selvityksen 19.12.2014. Hallintovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (HaVL 42/2014vp – MINS 5/2014vp).

Poliisin hallintorakenneuudistuksen kolmannen vaiheen hankkeen toimeenpanossa on vuoden 2015 loppuun mennessä saavutettu ne taloudelliset tavoitteet, joita sille asetettiin.

Hallitus antoi 19.5.2016 sisäisen turvallisuuden selonteon eduskunnalle. Selonteko kattaa tässä lausumassa tarkoitetut kysymykset. Lisäksi sisäministeriössä on valmis teilla sisäisen turvallisuuden strategia.

Asia ei anna enää aihetta muihin toimenpiteisiin.

Sanna Heikinheimo, poliisijohtaja, sisäministeriö

Hallinnon turvallisuusverkko toiminta

HE 54/2013 vp – EV 245/2014 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää hallituksen tarkkaan seuraavan ja arvioivan turvallisuusverkkouudistuksen toimeenpanoa sekä antavan hallintovaliokunnalle vuoden 2016 valtiopäivien loppuun mennessä perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun seikkaperäisen kirjallisen selvityksen uudistuksen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä kysymyksistä mukaan lukien hallintovaliokunnan mietinnöstä HaVM 35/2014 vp ilmenevät eri seikat.

Hallitus on antanut eduskunnan hallintovaliokunnalle 14.12.2016 eduskunnan vastauksessa EV 245/2014 edellyttämän kirjallisen selvityksen julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnan toimeenpanon käynnistymisestä. Selvityksessä todetaan, että hallinnon turvallisuusverkko toiminnan toimeenpano käynnistyi julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta annetun lain (10/2015) tultua voimaan 15.1.2015. Vuoden 2016 loppuun mennessä on saatu toteutettua lain edellyttämät palvelutuoannon uudelleen järjestelyt ja palvelut ovat noin 35 000 virkamiehen jokapäiväisessä käytössä. Palveluita käytetään valtioneuvostossa, poliisihallinnossa, Rajavartiolaitoksessa, Hätäkeskuslaitoksessa, Maahanmuuttovirastossa, Puolustusvoimissa, Tulissa, pelastustoimessa, ensihoidon johtamisessa sekä eräissä näitä viranomaisia tukevilla organisaatioissa. Palveluilla mahdollistetaan turvallisuusviranomaisten jokapäiväinen työskentely ja yhteistoiminta, jolla turvataan kansalaisten arjen turvallisuus ja mahdollistetaan viranomaisten välinen viestintä myös erilaisissa häiriötilanteissa. Palveluita käytetään sekä operatiivisissa että hallinnollisissa tehtävissä niin kotimaassa kuin ulkomailla, joka päivä ympäri vuorokauden.

Valtionalouden tarkastusvirasto toimeenpani turvallisuusverkon ohjaustoimintaan kohdistuvan tarkastuksen syksyn 2015 ja alkukevään 2016 välisenä aikana. Tarkas-

tuksen loppuraportti (VTV 14/2016) julkaistiin kesäkuussa 2016. Kokonaisuutena raportti antaa kattavan kuvan turvallisuusverkkotoiminnan ohjaustoiminnan tilanteesta toiminnan alkuvaiheessa sekä käsityksen erityisesti käyttäjäorganisaatioiden kokemuksista toimintaa käynnistettäessä. Keskeisimpänä tarkastuksen havaintona on, että turvallisuusverkkotoiminta on käynnistynyt ilman suurempia ongelmia. Lisäksi raportissa todetaan, että verkko- ja infrastruktuuripalveluiden tuottajan, Suomen Erillisverkot Oy:n, yhtiömuotoinen organisaatio ei ole osoittautunut toiminnan kannalta haasteelliseksi eikä yhtiön ohjauksen jakautuminen kahdelle ministeriölle toiminnan esteeksi. Valtiotalouden tarkastusviraston raportissa havaitut ohjauksen ja toiminnan kehittämistarpeet on huomioitu ja kehittämistoimenpiteet on käynnistetty mukaan lukien hallinnon turvallisuusverkkotoiminnan korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimuksen mukaisuuden kehittäminen. Lain valmistelun aikana tunnistetut, palvelutuotannon järjestämiseen ja palvelutuottajien kyvykkyyteen liittyneet riskit eivät ole toteutuneet. Kokonaisuudessaan turvallisuusverkkopalvelut muodostavat tällä hetkellä valtionhallinnon laajimmin käytetyn yhtenäisen tieto- ja viestintätekniisen palvelukokonaisuuden, joka toimii ja on täyttänyt hyvin sille laissa asetetut vaatimukset.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Timo Saastamoinen, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Tarkastelujaksolla on luotu toimintamallit TUVE -toimijoiden (Haltik/ Valtori/ ER-VE) kesken. Toimijoiden roolien selkeyttäminen on käynnissä VM:n ja VNK:n omistajaohjauksen edustajien kesken. VM on käynnistänyt TUVE -toimintaan liittyvän strategian päivittämisen. Sisäministeriön ja sen toimialojen edustajat ovat osallistuneet luotuihin yhteistyöryhmiin.

Sisäasiainhallinnon tietotekniikkapalveluja hoitanut Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK lopetti toimintansa 1.6.2016. Valtion perustietotekniikkapalvelut keskitettiin vuonna 2015 valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorille. Hallinnon turvallisuusverkkotoiminnan tehtävät ja niitä tekevä henkilöstö siirtyvät 1.6.2016 Valtoriin. Niin kutsutut toimialasidonnaiset tehtävät, jotka liittyvät kiinteästi esimerkiksi poliisin tietojärjestelmien toimintaan, siirtyivät Häätäkeskuslaitoksen ja Poliisihallituksen hoidettavaksi 1.1.2016 ja 1.4.2016. Tehtävien lisäksi niitä hoitava henkilöstö siirtyi näiden virastojen palvelukseen. Nämä tehtävä- ja henkilösiirrot menivät suunnitelmien mukaisesti. Toimintamallien vakiinnuttaminen ja kehittäminen on käynnissä.

Tapio Aaltonen, tietohallintojohtaja, sisäministeriö

Poliisin henkilötietojen käsittely

HE 57/2013 vp – EV 79/2014 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että hallintovaliokunnalle annetaan viimeistään vuoden 2015 loppuun mennessä kattava selvitys 1) niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty erityisesti epäiltyjen tietojärjestelmän, mutta myös muiden poliisin henkilörekisterien osalta, sen varmistamiseksi, että tietojärjestelmät ovat virheettömiä ja että henkilötietojen käsitleminen tapahtuu kaikilta osin lainsäädännön edellyttämällä ta-

valla ja muutoinkin asianmukaisesti sekä 2) niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty henkilörekisterien ja henkilötietojen käsittelyn sekä niihin liittyvän koulutuksen, ohjeistuksen ja valvonnan kehittämiseksi.

Sisäministeriö on toimittanut selvityksen hallintovaliokunnalle 26.10.2016.

Poliisihallitus on antanut 30.3.2016 päivätyn ohjeen; "Tietojen käsittely epäiltyjen tietojärjestelmässä". Ohjeen tarkoituksena on ohjata valtakunnallisesti epäiltyjen tietojärjestelmän käyttöä, yhdenmukaistaa menettelytavat sekä antaa käyttäjille tulkintaohjeet tietojärjestelmän tietosisältöä koskeviin menettelytapoihin ja syöttöjen perusteisiin. Tavoitteena on lisäksi selkeyttää tietojärjestelmän tietosisällön valvonta.

Sanna Heikinheimo, poliisijohtaja, sisäministeriö

Rahankeräyslain muuttaminen

HE 6/2014 vp – EV 69/2014 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää, että rahankeräyslainsäädännön muutostarpeita koskevaa selvitystyötä kiirehditään ja että selvitystyössä arvioidaan eri vaihtoehtoja rahankeräystoiminnan järjestämiseksi, mukaan lukien mahdollisuudet ilmoitusperusteisen järjestelmän käyttöönottoon, ja tarkastellaan lain uudistamista myös joukkorahoituksen kehittämis- ja sääntelytarpeiden näkökulmasta. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös rahankeräysten tehokkaaseen valvontaan ja siihen, miten rahankeräysten luotettavuus ja kohdentuminen lailliseen toimintaan varmistetaan.

Pääministeri Stubbin hallitusohjelmakirjauksen perusteella käynnistettiin hanke rahankeräyslain kokonaisuudistamiseksi kesällä 2014. Samalla aikaisemmin sisäministeriössä käynnistynyt selvityshanke rahankeräyssääntelyn vaihtoehtoisista ratkaisuista lakkautettiin. Sisäministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys uudeksi rahankeräyslaiksi loppuvuonna 2014. Hallitus ei antanut esitystä eduskunnalle käsiteltäväksi. Hallitusryhmät ovat 19.2.2016 antaneet normien purun ja säädösten sujuvoittamisen edistämiseksi alustavan ehdotuksen rahankeräyslain uudistamiseksi siten, että varainhankinta olisi mahdollista pienemmällä byrokratialla ja nopeammin poistamalla rekisteröidyiltä yhdistyksiltä velvollisuus hakea poliisin lupa ja korvata se ilmoitusmenettelyllä. Sisäministeriö on asettanut elokuussa 2016 hankkeen rahankeräyslain uudistamiseksi. Tehtävänä on kartoittaa rahankeräystoiminnan nykytila ja kehittämiskohteet sekä selvittää vaihtoehtoiset toteuttamisvaihtoehdot rahankeräystoiminnan sujuvoittamiseksi pitäen kiinni voimassa olevan rahankeräyslain tavoitteesta estää epärehellinen toiminta rahankeräysten yhteydessä. Hankkeessa arvioidaan myös nykyistä sääntelyä laajemmin julkisyhteisöjen asemaa rahankeräysten toimeenpanijoina.

Sini Lahdenperä, ylitarkastaja, sisäministeriö

Todistajansuojeluohjelmaa koskeva lainsäädäntö

HE 65/2014 vp – EV 248/2014 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisesti lainvalmistelutoimenpiteisiin todistajansuojeluohjelmaa koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi siten, että suojeltavan asunnon ja sen lähiympäristön valvonnassa teknisen laitteen, menetelmän tai ohjelmiston avulla saatavaa tietoa voidaan käyttää mahdollisimman laajasti myös muihin kuin suojeltavaan kohdistuvien rikosten estämisessä, esitutkinnassa ja koko rikosprosessissa.

Sisäministeriössä on käynnissä lainsäädäntöhanke poliisin henkilötietolainsäädännön kokonaisuudistamiseksi. Samassa yhteydessä on tarkoituksenmukaista arvioida todistajansuojeluohjelmia koskevaan rekisteriin talletettujen tietojen käyttö myös muihin kuin suojeltavaan kohdistuvien rikosten estämisessä, esitutkinnassa ja koko rikosprosessissa.

Katriina Laitinen, lainsäädäntöjohtaja, sisäministeriö

Kuntiin kohdistuvien uudistushankkeiden valmistelu

HE 268/2014 vp – EV 348/2014 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää, että jatkossa suuria ja kauaskantoisia kuntiin kohdistuvia uudistushankkeita valmistellaan aidossa yhteistyössä parlamentaarisesti.

Sekä maakunta- että sote -uudistuksen ensimmäiseen ja toiseen vaiheeseen (muut valtiolta ja kunnilta siirrettävät tehtävät) on asetettu omat parlamentaariset seurantaryhmät. Lisäksi Tulevaisuuden kunta- hankkeen valmisteluun on asetettu parlamentaarinen ryhmä, jonka tehtävänä on valmistella linjaukset kuntien rooleista ja asemasta tulevaisuudessa ja luoda näin pohjaa valtion pitkäaikaiselle kuntapolitiikalle.

Auli Valli-Lintu, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö

Viranomaisyhteistyö uhkan arvioinnissa ja uhkaavan teon estämisessä

HE 333/2014 vp – EV 268/2014 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää hallituksen antavan hallintovaliokunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun kirjallisen selvityksen siitä,

1. kuinka viranomaiset ja muut toimijat ovat uuden lainsäädännön nojalla ilmoittaneet oma-aloitteisesti poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia tai uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot salassapitovelvollisuuden estämättä

2. kuinka luovutettuja tietoja on hyödynnetty ja niiden avulla toiminnan vaikuttavuutta on parannettu sekä

3. millä tavoin erimuotoinen viranomaisyhteistyö ja sen vaikuttavuus on kehittynyt uudistuksen myötä.

Hallitus antaa kirjallisen selvityksen vuoden 2017 loppuun mennessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että tiedot tehdyistä ilmoituksista poliisille ovat kootusti vain poliisilla. Sisäministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat yhteistyössä kehittäneet poliisille uhka-arvion työkalua henkilön vaarallisuuden arvioimiseksi.

Kirjallinen selvitys laaditaan yhteistyössä sisäministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa ja se toimitetaan eduskunnalle määräaikaan mennessä.

Pia-Liisa Heiliö, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain uudistamistarpeet

HE 348/2014 vp – EV 334/2014 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kiireellisesti poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain kokonaisuudistuksen.

Sisäministeriö asetti 30.3.2015 työryhmän, jonka tehtävänä on laatia esiselvitys poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) uudistamistarpeista. Hankkeen toimikautta on jatkettu 31.5.2017 asti. Työryhmän tehtävänä on laatia esiselvitys poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) uudistamistarpeista. Ehdotus voidaan laatia hallituksen esityksen muotoon.

Jarkko Nieminen, ylitarkastaja, sisäministeriö

1.6 Lakivaliokunta

Vaikutusvallan väärinkäyttö

HE 79/2010 vp – EV 373/2010 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 15.3.2011, että hallitus ryhtyy kiireellisesti valmistelemaan lainsäädäntöehdotuksen vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoinniseksi.

Oikeusministeriö asetti 25.4.2014 työryhmän selvittämään muun muassa tätä kysymystä (lahjusrikoksia koskevien säännösten eräitä muutostarpeita selvittävä työryhmä, OM 7/41/2014). Työryhmän mietintö valmistui helmikuussa 2015 ja siitä pyydettiin lausunnot. Jatkovalmistelussa laadittiin asiaa koskeva lainsäädäntöluonnos, josta 31.5.2016 lähetettiin lausuntopyynnöt. Lainsäädäntöehdotuksen jatkovalmistelu on käynnissä oikeusministeriössä.

http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1424344162095/Files/OMML_9_2015_Lahjusrikos_126_s.pdf

http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1441269834090/Files/OMML_47_2015_Lausuntotiiv_42_s.pdf ”

Jussi Matikkala, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Esitutkitaviranomaisten toiminnan valvonta ja salaisista tiedonhankintakeinoista päättäminen

HE 222/2010 vp – EV 374/2010 vp

Lakivaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ja harkitsee, tulisiko salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva ratkaisutoimivalta osoittaa tuomioistuinten toimivaltaan.

Vuoden 2014 alussa voimaan tulleen uuden pakkokeinolain (806/2011) käsittelyä koskevista eduskunnan valiokunta-asiakirjoista ilmenee, että kirjaus koskee peite-toiminnasta, valeostosta ja salaisen tiedonhankinnan suojaamisesta päättämistä. Kun uuden lain soveltamiskäytännöstä on saatu riittävästi kokemuksia, lainsäädännön muuttamistarpeet tulevat pohdittaviksi lähivuosina. Tämä koskee myös salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä päättämistä.

Janne Kanerva, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Syyteneuvottelujärjestelmän seuranta

HE 58/2013 vp – EV 68/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.2014, että oikeusministeriö seuraa ja arvioi syyteneuvottelua koskevan lainsäädännön soveltamista ja toimeenpanoa edellä todettujen periaatteellisten ongelmien ja järjestelmän uutuuden vuoksi ja antaa lakivaliokunnalle selvityksen lainsäädännön toimivuudesta vuoden 2017 loppuun mennessä.

Asiassa ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Oikeusministeriö tulee teettämään tällaisen selvityksen.”

Kirsi Pulkkinen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Avoliittolain muutokset

M 10/2013 vp – EK 41/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viivytyksettä valmistelemaan esityksen tasa-arvoisen avoliittolain edellyttämistä muutoksista tarvittaviin muihin lakeihin ja antaa esityksen eduskunnan käsiteltäväksi 31.12.2015 mennessä.

Hallitus antoi 15.10.2015 eduskunnalle lausumassa edellytetyn sisältöisen esityksen eräksi avoliittolain muutoksen edellyttämiksi lainmuutoksiksi (HE 65/2015 vp). Esitys sisälsi tasa-arvoista avoliittoa tarkoittavan avoliittolain muutoksen edellyttämät lainsäädäntömuutosehdotukset muuhun paitsi sosiaali- ja terveysministeriön toimialan lainsäädäntöön. Sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvan lainsäädännön muutosehdotukset annettiin eduskunnalle 3.11.2016 (HE 232/2016 vp). Eduskunta on hyväksynyt esityksiin sisältyneet lakimuutokset, jotka kaikki saatetaan voimaan avoliittolain muutoksen kanssa samanaikaisesti 1.3.2017.

Asia ei enää aiheuta toimenpiteitä.

Antti Leinonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Vakuutusosoikeuden yksimielisten asioiden ratkaiseminen

HE 104/2014 vp – EV 330/2014 vp

Lakivaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että oikeusministeriö seuraa yksimielisten asioiden ratkaisemista ilman muodollisen istunnon pitämistä koskevan sääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia sekä antaa lakivaliokunnalle vuoden 2018 loppuun mennessä selvityksen siitä, millaisissa ja kuinka suuressa osassa eri kokoonpanoissa ratkaistavia asioita menettelyä on sovellettu, miten se on toiminut ja millaisia vaikutuksia sillä on ollut vakuutusosoikeuden toimintaan ja asianosaisten oikeusturvaan.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi mahdollisuudet muuttaa vakuutus oikeuden työoloja, yritystoimintaa sekä sotilasvamma-asioita tuntevien jäsenten nimitysmenettelyä nykyistä avoimemmaksi sekä kelpoisuusvaatimusten asettamista tällaisille jäsenille. 1. Oikeusministeriö seuraa vakuutus oikeuden yksimielisten asioiden ratkaisemista ilman muodollisen istunnon pitämistä koskevan sääntelyn toimivuutta ja sitä, millaisia vaikutuksia sillä on ollut vakuutus oikeuden toimintaan ja asianosaisten oikeus turvaan. Seurantakohteena on myös se, millaisissa ja kuinka suuressa osassa eri kokoonpanoissa ratkaistavia asioita menettelyä on sovellettu. Oikeusministeriö toimittaa selvityksen lakivaliokunnalle 31.12.2018 mennessä.

1. Asiassa ei uutta ilmoitettavaa:

”Oikeusministeriö seuraa vakuutus oikeuden yksimielisten asioiden ratkaisemista ilman muodollisen istunnon pitämistä koskevan sääntelyn toimivuutta ja sitä, millaisia vaikutuksia sillä on ollut vakuutus oikeuden toimintaan ja asianosaisten oikeus turvaan. Seurantakohteena on myös se, millaisissa ja kuinka suuressa osassa eri kokoonpanoissa ratkaistavia asioita menettelyä on sovellettu. Oikeusministeriö toimittaa selvityksen lakivaliokunnalle 31.12.2018 mennessä.”

2. Oikeusministeriössä on laadittu muistio vakuutus oikeuden työoloja, yritystoimintaa sekä sotilasvamma-asioita tuntevien jäsenten tämän hetkisestä nimitysmenettelystä. Ministeri Lindström on linjannut, että oikeusministeriö selvittää mahdollisuudet muuttaa vakuutus oikeuden työoloja, yritystoimintaa sekä sotilasvamma-asioita nykyistä avoimemmaksi sekä asettaa kelpoisuusvaatimuksia näille jäsenille. Oikeusministeriö toimittaa selvityksen lakivaliokunnalle 31.12.2018 mennessä.

Tuula Kivari, kehittämisspäälikkö, oikeusministeriö

Säätiölain toimivuus ja täytäntöönpano

HE 166/2014 vp – EV 276/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi uuden säätiölain toimivuutta ja toimeenpanoa sekä antaa lakivaliokunnalle asiasta selvityksen vuoden 2018 loppuun mennessä.

Asiassa ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Uuden säätiölain soveltamista seurataan ja eduskunnalle tullaan antamaan lausumassa tarkoitettu selvitys lausumassa edellytetyssä määräajassa.”

Antti Leinonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Tuomioistuinlaki

HE 224/2014 vp – EV 328/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee tarvittavat säännökset sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden ulottamisesta tuomioistuinten lautamiehiin.

Lausumassa edellytetyt säännökset on otettu huomioon tuomioistuinlaissa (L 673/2016) ja laissa tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä (L 686/2016), jotka tulevat voimaan 1.1.2017. Tietojärjestelmätasolla asia on otettu huomioon tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisterissä, joka on tarkoitus ottaa käyttöön 1.1.2017. Ilmoitus rekisterin on tehtävä vuoden kuluessa tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annetun lain voimaantulosta. Tuomioistuimille on järjestetty koulutusta asiasta. Asia ei aiheuta muita toimenpiteitä.

Anne Hallavainio, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Identiteettivarkaudet

HE 232/2014 vp – EV 335/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa itsenäisenä esiintyvän identiteettivarkauden nykyisten tutkintakeinojen ja -valtuuksien toimivuutta ja riittävyyttä, ja jos aihetta ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin kyseisten rikosten torjunnan ja selvittämisen tehostamiseksi.

Asiassa ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Identiteettivarkautta koskeva rikoslain 38 luvun uusi 9 b § (368/2015) on tullut voimaan 4.9.2015. Uuden rikoksen torjunnasta ja selvittämisestä ei ole vielä kertynyt mainittavasti kokemuksia. Tarvittavat soveltamiskäytäntöä koskevat tiedot voidaan hankkia sekä selvittämiskeinojen ja -valtuuksien toimivuus ja riittävyys arvioida, kun vuoden 2014 alussa voimaan tulleen pakkokeinolain (806/2011) muuttamis- ja täydentämistarpeet tulevat pohdittaviksi.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.”

Janne Kanerva, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Hallintolainkäyttölain kokonaisuudistus

HE 245/2014 vp – EV 296/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus saattaa ripeästi loppuun pitkään jatkuneen hallintolainkäyttölain kokonaisuudistuksen ja antaa asiasta esityksen eduskunnalle.

Hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön uudistusta on valmisteltu pitkään. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan oikeusprosesseja nopeutetaan ja mahdollistetaan tuomioistuinten keskittyminen ydintehtäviin. Lyhennetään tuomioistuinten käsittelyaikoja muun muassa joustavoittamalla tuomioistuinten kokoonpanosäännöksiä, kehittämällä korkein hallinto-oikeus aidoksi ennakkoratkaisutuomioistuimeksi sekä rajaamalla valitusoikeuksia huomioon ottaen perustuslaista ja ihmisoikeussopimuksista tulevat reunaehdot. Hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön uudistaminen liittyy kiinteästi näihin tavoitteisiin.

Hallintolainkäyttölainsäädännön uudistusta on viimeistellyt oikeusministeriön muo-
dostamassa verkostossa, johon kuuluu tuomareita korkeimmasta hallinto-
oikeudesta, alueellisista hallinto-oikeuksista, vakuutus-oikeudesta ja markkinaoikeu-
desta sekä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta. Tarkoitus on, että luonnos
hallituksen esitykseksi lähetetään lausuntokierrokselle kevätkauden 2017 aikana ja
että asiasta annetaan hallituksen esitys eduskunnalle kuluvalle vaalikaudella.

Arja Manner, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Oikeudenhoidon uudistamisohjelma

HE 246/2014 vp – EV 308/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus joutuisasti selvittää tarpeen ja mahdolli-
suudet ottaa käyttöön järjestelmä, jossa suullinen näyttö otetaan muutok-
senhakutuomioistuimessa vastaan käräjäoikeudessa tehdyn kuva- ja ääni-
tallenteen avulla.

Asiassa ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Oikeudenhoidon uudistamisohjelman vuosille 2013–2025 (OMML 16/2013) keski-
pitkän aikavälin tavoitteena on selvittää edellytykset ja aikataulu sellaisen järjestel-
män käyttöönottamiselle, jossa suullinen näyttö otetaan muutoksenhakutuomiois-
tuimessa vastaan käräjäoikeudessa tehtyä videotallennetta katsomalla. Kysymys olisi
periaatteellisella ja teknisellä tasolla merkittävästä muutoksesta oikeudenkäyntime-
nettelyyn. Muutoksen toteuttaminen edellyttäisi käytännössä oikeudenhoidon uudis-
tamisohjelman muiden uudistusten toimeenpanoa, esimerkiksi käräjäoikeusverkos-
ton supistamista. Tämän vuoksi selvitystyötä ei ole vielä käynnistetty.”

Maarit Leppänen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta

HE 263/2014 vp – EV 345/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa yhtenäistettyjen järjestäytyntä
rikollisuutta koskevien rikoslain säännösten soveltamista ja toimivuutta, ja
jos aihetta ilmenee, ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin järjestäytyneen rikol-
lisuuden torjunnan ja rikosvastuun toteutumisen tehostamiseksi.

Asiassa ei uutta ilmoitettavaa.

”Yhtenäistetyt järjestäytyneitä rikollisryhmiä koskevat uudet rikoslain säännökset ovat tulleet voimaan 1.10.2015. Tarvitaan näin ollen kokemuksia uusien säännösten soveltamisesta ja toimivuudesta. Hallitus seuraa asiaa ja, jos aihetta ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan ja rikosvastuun toteutumisen tehostamiseksi.”

Jussi Matikkala, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö.

Rattijuopumuksen rangaistukset

M 5/2014 – EK 56/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta on hylännyt rattijuopumusta koskevan kansalaisaloitteen.

Eduskunta on kirjelmässään ilmoittanut hyväksyneensä seuraavat lausumat:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisesti toimiin alkolukon käytön lisäämiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lainsäädäntöehdotukset siitä, että valvontaviranomaiselle annetaan toimivalta keskeyttää alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alaisena ajoneuvoa kuljettavan henkilön ajo, vaikka teko ei sellaisenaan täyttäisi rattijuopumusrikoksen tunnusmerkistöä.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selvityksen, jossa sekä perustunusmerkistön mukaisen rattijuopumuksen että törkeän rattijuopumuksen promillerajan tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan kokonaisvaltaisesti eri näkökohdat huomioon ottaen.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selvityksen rattijuopumuksen rangaistuskäytännöstä. Selvityksessä tulee erityisesti kiinnittää huomiota kuolemantapauksiin päätyneiden rattijuopumusten rangaistuskäytäntöön ja vähimmäis- ja enimmäisrangaistuksiin.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa nuorten rattijuopumuksesta epäiltyjen päihdetilanteen kartoitusta ja siihen liittyviä jatkotoimia.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee uuden kokonaisvaltaisen periaatepäätöksen liikenneturvallisuuden parantamiseksi.

1. Alkolukkolainsäädäntöä on uudistettu siten, että alkolukon käyttö olisi jatkossa houkuttelevampaa (HE 68/2016 vp). Uuden, 30.12.2016 voimaan tulleen alkolukkolainsäädännön tavoitteena on muun muassa lisätä laitteiden lukumäärää ja alentaa alkolukko-ohjelmien hintaa.

2. Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee parhaillaan tieliikennelainsäädännön kokonaisuudistusta. Osana kokonaisuudistusta valmistellaan poliisille toimivalta-

säännös, joka mahdollistaa maistelleen henkilön (veressä alle 0,5 promillea alkoholia) ajon keskeyttämisen.

3. Oikeusministeriössä valmistellaan lausuman mukaisesti selvitystä, jossa arvioidaan kokonaisvaltaisesti sekä perustunnusmerkistön mukaisen rattijuopumuksen että törkeän rattijuopumuksen promillerajan tarkoituksenmukaisuutta.

4. Oikeusministeriö teettää tutkimuksen, jossa tarkastellaan rattijuopumusten rangaistuskäytäntöä sekä yleisesti että erityisesti kuolemaan johtavissa tapauksissa (kuolemantuottamus, törkeä kuolemantuottamus). Tutkimuksessa kuvataan rangaistuskäytäntöä eri rikosten yhdistelmissä, niihin liittyviä rangaistusasteikkoja ja rikosten yleisyyttä.

5. Hallitus toteuttaa SOTE-uudistuksen, jossa sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen siirretään SOTE-alueiden vastuulle vuonna 2019. Hallitusohjelma suhtautuu erittäin kriittisesti kunnille osoitettaviin lisätehtäviin. Tässä tilanteessa kuntien sosiaalitoimelle ei voida eikä ole järkevää osoittaa erillisiä päihdekartoitusta tai päihdekeskusteluja koskevia lisätehtäviä. Eduskunnan lausumaa toteutetaan jatkamalla nykyisten mallien toteutusta, hakemalla yhteistyötä muiden vastaavien mallien kanssa ja erityisesti varmistamalla Tie selväksi -mallin toteuttaminen SOTE-alueiden ohjauksen yhteydessä.

6. Valtioneuvosto on 15.12.2016 tehnyt periaatepäätöksen tieliikenneturvallisuuden parantamiseksi (Tiedosta turvallisuutta). Periaatepäätöksen pitkän aikavälin visiona on, ettei kenenkään tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä.

Lausumat 1 ja 6 eivät anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ville Hinkkanen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Sakon muuntorangaistusmenettelyn keventäminen ja yksinkertaistaminen

HE 291/2014 vp – EV 363/2014 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää mahdollisuudet keventää ja yksinkertaistaa sakon muuntorangaistusmenettelyä ja sitä edeltäviä vaiheita ja valmistelee tarvittavat ehdotukset annettavaksi samanlaisesti eduskunnalle sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen kanssa

Sakon muuntorangaistusmenettelyn keventämistä ja yksinkertaistamista on selvitetty oikeusministeriössä eduskunnan lausuman mukaisesti. Säädösvalmistelun aikana on katsottu, ettei hallituksen esitystä ole ollut tarkoituksenmukaista antaa sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen kanssa erityisesti siitä syystä, ettei esityksellä ole juurikaan yhtymäkohtia sakkomenettelylain voimaantuloon. Sitä vastoin sakon muuntorangaistusmenettelyn yksinkertaistamiseen liittyvien lainmuutosten valmistelu on katsottu perustelluksi yhdistää parhaillaan valmisteltavaan laajempaan oikeusprosessien keventämishankkeeseen. Tällainen ratkaisu on perusteltu, koska näin vältetään päällekkäiseltä työltä ja

varmistetaan esitysten sisällöllinen yhdenmukaisuus. Molemmissa esityksissä on kyse muun muassa videoneuvottelun käytön laajentamisesta.

Oikeudenkäyntien keventämishanke on työryhmävalmistelussa. Työryhmän määräaika on 30.4.2017. Sakon muuntorangaistusmenettelyn yksinkertaistamishanke etenisi samassa aikataulussa.

Erikseen valmistellaan sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamistehävien siirtämistä ulosotolta Rikosseuraamuslaitokselle siten, että muutos voitaisiin toteuttaa samaan aikaan Rikosseuraamuslaitoksessa valmisteltavan ROTI - tietojärjestelmän käyttöönoton kanssa.

Lausuman otsikossa mainittu lainsäädäntö on kumottu lailla 1695/2015, koska uudistuksen edellyttämä rahoitus 12,4 miljoonaa euroa on poistettu Julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2016–2019. Tällä ei ole kuitenkaan vaikutusta lausumassa mainitun menettelyn yksinkertaistamistavoitteen kannalta.

Juho Martikainen, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Tuomarien koulutusta koskeva uudistus

HE 7/2016 vp – EV 99/2016 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tuomareiden koulutusta koskevan uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia kiinnittäen erityistä huomiota muun muassa uudistuksen aiheuttamiin kustannuksiin, tuomarinkoulutuslautakunnan voimavaroihin, asessorien haku- ja nimitysmenettelyyn ja uudistuksen vaikutuksiin tuomarin uran avoimuuteen ja antaa lakivaliokunnalle asiasta selvityksen sekä vuoden 2020 että vuoden 2023 loppuun mennessä.

Tuomarinkoulutuslautakunta on asetettu 15.12.2016. Oikeusministeriön tarkoituksena on seurata tuomareiden koulutusta koskevan uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia yhteistyössä lautakunnan kanssa.

Anne Hallavainio, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Kansainvälistä suojelua koskevien valitusten käsittelyn hajauttamisen vaikutukset

HE 234/2016 vp – EV 218/2016 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellyttää, että turvapaikkaa ja muuta kansainvälistä suojelua koskevien valitusasioiden käsittelyn hajauttamisen vaikutuksia seurataan ja arvioidaan paitsi yleisesti myös siitä näkökulmasta, onko esityksen myötä kansainvälistä suojelua koskevia valitusasioita käsitteleviin hallinto-oikeuksiin saatu rekrytoitua riittävästi asiantuntevaa henkilökuntaa ja että lakivaliokunnalle annetaan asiasta selvitys elokuun 2018 loppuun mennessä.

Lain voimaantuloajankohta on 1.2.2017. Henkilöstön rekrytointi ja koulutus on aloitettu jo ennen lain voimaantuloa. Rekrytointia ja muita hajauttamisen vaikutuksia kansainvälistä suojelua koskevien valitusten käsittelyyn seurataan ja arvioidaan, kun on saatu kokemusta uusien säännösten soveltamisesta.

Arja Manner, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

1.7 Liikenne- ja viestintävaliokunta

Pisteytysjärjestelmään pohjautuva ajokorttiseuraamusjärjestelmä

HE 212/2010 vp – EV 269/2010 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti pisteytysjärjestelmään pohjautuvan ajokorttiseuraamusjärjestelmän toteuttamista.

Tieliikennelainsäädännön uudistamishanke on käynnissä. Hallituksen esitys on tarkoitus lähettää laajalle lausuntokierrokselle keväällä 2017 ja antaa eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 2017 aikana.

Hankkeessa arvioidaan mahdollisuutta ottaa käyttöön maksuseuraamus, joka olisi mahdollista määrätä lievestä liikenne rikkomuksista rikosoikeudellista menettelyä joustavammissa hallinnollisissa menettelyissä. Valtioneuvosto linjasi seuraamusjärjestelmän uudistuksen lähtökohdat 15.12.2016 hyväksymässään periaatepäätöksessä tieliikenneturvallisuuden parantamiseksi. Tieliikennelain valmistelussa on arvioitu tieliikennelaissa säädettävien liikenne rikkomusten vaikutusta ajo-oikeuteen.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan hallitus valmistelee ajokorttilakiin ajokortin suoritusjärjestelmää ja kuljettajaopetusvaatimuksia koskevia muutoksia niin, että hallituksen esitys olisi lausunnolla vuonna 2017. Ajokieltosäännöksiä ei arvioida tässä yhteydessä.

Kimmo Kiiski, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Väylämaksulainsäädännön kokonaisuudistus

HE 65/2011 vp – EV 53/2011 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.2011, että hallitus käynnistää väylämaksulainsäädännön kokonaisuudistuksen, jossa otetaan huomioon myös alusten ympäristöominaisuudet ja jäänmurtopalvelujen tosiasiallinen käyttö.

Väylämaksulakia muutettiin vuoden 2015 alusta siten, että väylämaksut puolitetaan vuosiksi 2015–2017. Väylämaksun alentamisen tavoitteena on keventää elinkeinoelämän, erityisesti teollisuuden, kustannusrasitetta. Väylämaksun yksikköhintoja alennetaan lastialuksia ja parhaita jääluokkia painottaen. Samassa yhteydessä tehtiin pieniä rakenteellisia muutoksia, kuten jäänmurtopalveluiden vapauttaminen väylämaksusta sekä alusten aluskäyntikohtaisen enimmäismaksun puolittaminen.

Liikenne- ja viestintäministeriö selvittää vuosien 2015–2017 aikana kokemukset väylämaksun alentamisesta sekä arvioi rakenteellisten uudistusten tarpeen sekä muutosten toteuttamisen edellyttämän aikataulun. Seurantaselvitys vuoden 2015 osalta on valmistunut.

Tuomo Suvanto, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Eduskunta hyväksyi 21.6.2012 mietinnön mukaisen kannanoton:

2. Alemman asteisen tieverkon ja yksityisteiden hoitoon ja kehittämiseen on yhteistyössä kuntien ja tienhoitokuntien kanssa saavutettava rahoituksellinen ja lainsäädännöllinen kokonaisratkaisu, joka takaa alemman asteisen ja yksityistieverkon nykyistä riittävemmän rahoituksen sekä selvittää eri tahojen vastuita.

3. Maamme elinkeinoelämän kilpailukykyä verrattuna kilpailijamaihin on parannettava alentamalla logistiikkakustannuksia. Erityisesti tulee selvittää mahdollisuus ottaa käyttöön dieserveron korotuksen palautusjärjestelmä ammattiliikenteelle.

5. Liikennesektorin on saavutettava Suomelle asetetut liikenteen päästövähennystavoitteet mm. edistämällä uusimman ajoneuvoteknologian ja kesäviiden biopolttoaineiden käyttöä ja kehittämistä. Lisäksi tulee edistää hybridi- ja sähköautojen käyttöä esimerkiksi kehittämällä latausinfrastruktuuria sekä panostamalla alan kotimaiseen innovaatiotoimintaan ja tuotekehitykseen.

6. Kansallista edunvalvontaa maamme kannalta keskeisten liikennepoliittisten päätösten valmistelussa on yhteistyössä keskeisten etujärjestöjen kanssa tehostettava ja terävöitettävä sekä EU:ssa että kansainvälisesti päätösvaltaisilla eri foorumeilla.

2. Jotta korjausvelan kasvu saataisiin pysäytettyä ja kääntymään laskuun, hallituskauden aikana suunnataan perusväylänpitoon lisärahoitusta yhteensä noin miljardi euroa. Tästä summasta 35 miljoonaa suunnataan yksityistieavustuksiin vuosina 2016–2019.

Yksityistielain kokonaisuudistus käynnistettiin vuonna 2015 ja hallituksen esitys on lähetetty lausunnoille 25.1.2017. Lakiuudistuksen tavoitteena on antaa edellytykset yksityistieverkon kehittämiselle ja ylläpidolle sekä selkeyttää eri osapuolten vastuita yksityisteiden rakentamisen, ylläpidon sekä rahoituksen suhteen. Avustuskriteereitä, rahoitusta ja hallintoa uudistettaisiin. Maakuntauudistuksen yhteydessä yksityisteiden valtionavustustehtävä siirretään maakunnille. Jatkossa avustuskriteereinä olisi vain yksityistien järjestäytyneisyys sekä yksityistietä koskevan tiedon olemassaolo, ajantasaisuus ja avoimuus. Laissa ei rajoitettaisi avustettavia kohteita ja avustustaso määräytyisi kuntien ja maakuntien oman harkinnan perusteella. Jatkossa maakunta, kunta tai valtio voisi myös olla tieosakas. Ulkopuolisten tienkäyttö olisi lähtökohtaisesti luvanvaraista ja tällaisesta käytöstä voitaisiin periä maksu. Lupaa ei kuitenkaan tarvittaisi sellaiseen satunnaiseen toimintaan, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia.

Uudistuksen myötä kuntien tielautakunnat lakkautettaisiin ja niiden tehtävät siirretäisiin Maanmittauslaitokselle, maa- ja metsätalouden sekä valtion lupa- ja valvontavirastoon. Samalla kevennettäisiin menettelyjä; tiekunnan perustaminen, jakaminen, yhdistäminen ja lakkauttaminen olisi mahdollista tehdä ilman toimitusta.

Lisäksi uudistuksessa tieoikeuden määritelmää laajennettaisiin, ja jatkossa tiekunta voisi antaa luvan muun muassa johtojen sijoittamiseen yksityistien alueelle. Tieoikeus perustettaisiin kulkuoikeuden lisäksi myös sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden tien vaikutuspiiriin kiinteistöjen käyttöä palvelevien rakenteiden sijoittamista varten. Hallituksen esitys on tarkoitettu antamaan eduskunnalle loppukeväällä 2017.

(<https://www.lvm.fi/-/yksityistielain-uudistuksesta-pyydetään-lausuntoja-920690>
<https://www.lvm.fi/sv/-/reformen-av-lagen-om-enskilda-vagar-pa-remiss-921401>).

3. Toimivat kansalliset ja kansainväliset yhteydet ovat Suomen elinkeinoelämän ja sitä kautta koko yhteiskunnan kilpailukyvyn elinehto. Merenkulku vastaa pääosin Suomen tavarakuljetuksista. Kilpailukyvyn turvaamiseksi väylämaksut on puolitettu vuosien 2015–2017 väliseksi ajaksi ja ratamaksusta on luovuttu vastaavaksi ajaksi. Lisäksi elinkeinoelämän kilpailukykyä on parannettu toteutetuilla tie- rata- ja vesi-väyläverkon parantamis- ja kehittämishankkeilla.

5. Kansallisen energia- ja ilmastostrategian (2008/2013) mukaan Suomen kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöt saisivat vuonna 2020 olla yhteensä enintään 11,4 miljoonaa tonnia hiilidioksidiekvivalenttia. Päästöjen määrä oli vuonna 2015 pienempi kuin asetettu tavoite: kotimaan liikenteen päästöt olivat tuolloin Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan noin 11,1 miljoonaa tonnia CO₂ ekv. Päästöjen vähenemisen taustalla vaikuttavat erityisesti taloudellinen taantuma ja liikennesuoritteiden erittäin maltillinen kasvu sekä biopolttoaineiden lisääntynyt käyttö. Kolmas liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentymiseen vaikuttava tekijä on ollut henkilöautojen ominaispäästöjen pienentyminen eli autojen energiatehokkuuden parantuminen.

Marraskuussa 2016 valmistuneessa uudessa energia- ja ilmastostrategiassa tavoitteeksi asetettiin, että liikenteen päästöjä tulisi vähentää jopa 50 % vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon. Strategiassa linjattiin, että liikenteen biopolttoaineiden fyysinen osuus nostettaisiin 30 prosenttiin vuonna 2030. Sähköautotavoitteeksi asetettiin 250 000 sähköauton määrä ja kaasuautojen tavoitteeksi 50 000 kaasuauton määrä vuonna 2030. Sähköautojen lataus- ja kaasuautojen kaasu-jakeluinfra rakennetaan strategian mukaan pääosin markkinaehtoisesti, mutta olemassa olevia tukia hyödyntäen. Työ- ja elinkeinoministeriö julkisti 30.1.2017 päätöksensä vuonna 2017 tuettavista uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointihankkeista. Yksi hankkeista liittyy sähköautojen latausinfrastruktuuriin (Eera Oy, 4,8 milj. euroa).

Suomessa vähäpäästöisten henkilöautojen hankintoja on pyritty edistämään autoverotuksen kautta. Suomen autovero on porrastettu auton ominaispäästöjen mukaisesti (CO₂/km). Nykyinen veromalli yhdessä EU:n autovalmistajia koskevien raja-arvojen kanssa on kääntänyt Suomessa myytyjen uusien henkilöautojen ominaispäästöt huomattavaan laskuun vuodesta 2008 alkaen. Veromalli ei kuitenkaan ole ollut riittävä kannustin uusien teknologioiden (esimerkiksi sähkö- tai kaasuautojen) saamiseksi liikenteeseen. Sähköautojen ja muiden vaihtoehtoisten teknologioiden osuus uusista myydyistä autoista on edelleen vain noin yksi prosentti. Marraskuussa 2016 työnsä valmiiksi saanut jakeluinfra-työryhmä ehdotti muutoksia sekä auto- että ajoneuvoveroon sähköautojen ynnä muiden uusien teknologioiden myynnin vauhdittamiseksi. Energia- ja ilmastostrategiassa linjattiin, että on mahdollista, että näiden autojen yleistymistä tulisi edistää uudella, määräaikaikaisella riskituella, jonka arvioitu vuotuinen määrä lähivuosina olisi 25 milj. euroa.

6. Ministeriöiden välistä yhteistyötä sekä yhteistyötä sidosryhmien kanssa on edelleen kehitetty ja edellytyksiä parempaan ennakoivaan edunvalvontaan parannettu. Vuoden 2016 aikana keskeisten liikennepoliittisten päätösten valmisteluun on vaikuttettu ennakoivasti ja tuloksellisesti niin EU- kuin kansainvälisellä tasolla. Suomen suurlähetystössä on toiminut huhtikuusta 2015 lähtien IMO- asioihin keskittynyt erityisasiantuntija, jonka toimikausi päättyy maaliskuussa 2017.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Eeva Ovaska, ylitarkastaja, liikenne- ja viestintäministeriö
Saara Jääskeläinen, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Sähköisen median viestintäpoliittinen ohjelma

VNS 4/2012 vp – EK 32/2012 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta on 12.12.2012 hyväksynyt selonteon johdosta seuraavan mietinnön mukaisen kannanoton:

4. Televisiosisällön laajakaistajakelun yhtäaikaaisesti suurille katsojamäärille mahdollistavien teknologioiden käyttöönottoa tulee edistää. Alan toimijoiden on keskeistä pyrkiä sopimaan tämän kaltaisten tekniikoiden käyttöönotosta, teknisestä ja muusta toteutuksesta sekä kustannusten jakautumisesta. Mikäli näistä toimenpiteistä huolimatta tämän kaltaisten katsojien valinnanmahdollisuuksien, televisiotoimialan tulevaisuuden ja laajemmin tietoyhteiskuntakehityksen kannalta tärkeää teknistä toteutusta ei saada markkinoilla käyttöön, tulee arvioida mahdolliset asiaa koskevat sääntelyn tarpeet ja mahdollisuudet.

Asiassa ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Valtioneuvosto päätti 20.12.2012 ryhtyä kannanotosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö on 5.12.2012 asettanut työryhmän valmistelemaan yksityiskohtaisen siirtymäsuunnitelman maanpäällisen televisiotoiminnan jakelutekniikkaan siirtymisen jouduttamiseksi. Työryhmässä ovat laaja-alaisesti edustettuina kaikki eri maanpäällisen televisiotoiminnan harjoittajat, vastaanottimien vähittäis- ja tukkukauppa, viranomaistahot, merkittävimmät teletoimijat sekä kuluttajien edustajat. Työryhmä antoi väliraporttinsa marraskuussa 2013.

Liikenne- ja viestintäministeriö on ottanut hallitusohjelman mukaisen tietoyhteiskuntakaaren valmistelussa huomioon eduskunnan kannanotossa edellytetyt toimenpiteet. Tietoyhteiskuntakaari tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Radiotoiminnan toimintaedellytysten edistämiseksi liikenne- ja viestintäministeriö asetti 11.9.2013 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää toimia suomalaisen radiotoiminnan elinvoimaisuuden turvaamiseksi tulevaisuudessa. Työryhmän oli määrä laatia toimintasuunnitelma suomalaisen radiotoiminnan elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Työryhmän toimikausi alkoi 1.10.2013 ja se päättyi 15.6.2014. Työryhmän laatimassa toimintasuunnitelmassa esitetään 13 toimenpide-ehdotusta, joiden avulla

pyritään mahdollistamaan niin nykyisten radiotoimijoiden kuin uusien toimijoiden ja ohjelmasisältöjen toimintaedellytykset muuttuvassa toimintaympäristössä.

Valtioneuvosto myönsi vuonna 2015 antennitelevisiion verkkotoimiluvat sähköisen median viestintäpoliittisen ohjelman linjauksia noudattaen.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että tarvittavat toimenpiteet ohjelman osalta on tehty vuosina 2012–2015 tietoyhteiskuntakaaren säätämisen yhteydessä.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.”

Mirka Meres-Wuori, neuvotteleva virkamies, liikenne- ja viestintäministeriö

Ajoneuvojen katsastus- ja yksittäishyväksyntätehtävien järjestäminen

HE 17/2013 vp – EK 126/2013 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

3. Eduskunta edellytti, että lain tavoitteiden toteutumisesta, lain vaikutuksista sekä mahdollisista lain muutostarpeista tulee toimittaa kattava selvitys liikenne- ja viestintävaliokunnalle viimeistään vuoden 2016 loppuun mennessä.

3. Liikenne- ja viestintäministeriön ja Liikenteen turvallisuusviraston toteuttaman katsastustoiminnan seurannan ja arvioinnin tulosten perusteella eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle toimitettiin Liikenteen turvallisuusviraston (Trafi) laatima lausumassa tarkoitettu kattava selvitys Katsastusalan tilannekatsaus 2/2016 (Trafin julkaisu 28/2016). Selvityksen perusteella voidaan todeta lakimuutoksen tavoitteiden toteutuneen, sillä katsastushinnat ovat tarkastelujaksolla laskeneet, palvelujen tarjonta on lisääntynyt, raskaan kaluston katsastusverkosto on pysynyt laajana ja katsastustoimipaikkojen väliset laatuerot ovat kaventuneet.

Edellä kerrotun vuoksi kolmas lausuma ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

Joel Karjalainen, ylitarkastaja, liikenne- ja viestintäministeriö

Tietoyhteiskuntakaari

HE 221/2013 vp – EV 106/2014 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

3. Eduskunta edellytti, että viestintämarkkinoiden sääntelyssä ja tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanossa pyritään keskeisinä lähtökohtina sääntelyn ja hallinnollisen taakan vähenemiseen, palvelukehityksen mahdollistamiseen sekä alan investointien edistämiseen.

4. Eduskunta edellytti, että palvelujen käyttäjien oikeuksien, kuten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan säilymisestä sähköisissä palveluissa ja verkkoympäristössä huolehditaan kaikin keinoin ja mm. kyberturvallisuuden kehittämistyössä pyritään erityisesti ottamaan näiden oikeuksien toteutuminen huomioon.

5. Eduskunta edellytti, että välitystietojen säilyttämistä viranomaistarpeisiin koskevan sääntelyn arviointia varten perustetaan laajapohjainen työryhmä, jonka tulee tehdä kattava selvitys viranomaisten tarpeista, tietojen säilyttämisestä sekä säilyttämisen yksityisyyden suojaan liittyvistä kysymyksistä. Työn pohjalta tulee tehdä arvio kyseisen sääntelyn mahdollisista muutostarpeista ja tarvittaessa laatia muutosehdotukset ilman tarpeetonta viivästystä.

6. Eduskunta edellytti, että liikenne- ja viestintäministeriö antaa edellä kuvattujen verkkoneutraliteetin, sääntelyn vähenemisen ja alan investointien sekä luottamuksellisen viestin suojan toteutumisen näkökulmista liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvityksen viimeistään 1.9.2017 mennessä.

Tietoyhteiskuntakaari tuli voimaan 1.1.2015.

3. Säännösten sujuvoittaminen on käynnissä hallitusohjelman kärkihankkeen mukaisesti kaikissa ministeriöissä niiden toimialaan kuuluvan lainsäädännön osalta. Televiestintätoimialan investointeja ja yhteiskunnan digitaalista kehitystä on edistetty myös myöntämällä tietoyhteiskuntakaaren nojalla uusia toimilupia matkaviestintönnän sekä antennitelevisiön verkko- ja ohjelmistotoiminnan harjoittamiseen (esimerkiksi marraskuussa 2016 laajakaistakäyttöön huutokaupatut 700 MHz:n verkkotoimiluvat). Sääntelyn ja hallinnollisen taakan vähentäminen, uusien digitaalisten palveluiden kehittymismahdollisuuksien turvaaminen sekä investointien edistäminen ovat toimineet EU-lainsäädännön uudistamiseen liittyvässä vaikuttamistyössä ja liikenne- ja viestintäministeriön keskeisinä lähtökohtina sähköistä viestintää koskeissa lainsäädäntöhankkeissa. Sääntelyn keventämiseksi pyritään mm. muuttamaan tietoyhteiskuntakaaren kuluttajasääntelyä. Komissio antoi 14.9.2016 laajan esityksensä unionin televiestintäsääntöjen uudistamiseksi. Tämän lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö on pyrkinyt vaikuttamaan aktiivisesti vireillä olevaan verkkovierailua (roaming) koskevaan uuteen EU-sääntelyyn kansallisen viestintämarkkinan kilpailukyvyn ja investointien sekä edullisten käyttäjähintojen turvaamiseksi.

4. Liikenne- ja viestintäministeriö on julkaissut maaliskuussa 2016 osana hallitusohjelman kärkihanketta tietoturvastrategian. Valtion ja yritysten yhteistyönä laadittava kokonaisvaltainen strategia painottuu suomalaisten kilpailukyvyn ja vientiedellytysten varmistamiseen, EU:n digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämiseen sekä yksityisyyden suojan ja muiden perusoikeuksien turvaamiseen. Strategialla puututaan luottamusta heikentäviin ilmiöihin kuten tietoturvaloukkauksiin ja laajamittaisiin yksityisen suojan loukkauksiin verkoissa. Strategian täytäntöönpano on aloitettu ja täytäntöönpanon etenemistä seurataan liikenne- ja viestintäministeriössä. Kansallisen tiedustelulainsäädännön valmistelun yhteydessä liikenne- ja viestintäministeriö on antanut työryhmille asiantuntija-apua ja pitänyt tärkeänä, että lainsäädännön valmistelun yhteydessä tarkasteltaisiin erilaisia vaihtoehtoisia keinoja, joilla viranomaisille voitaisiin turvata sellaiset tehokkaat ja oikeasuhtaiset toimivaltuudet lakisääteisten tehtäviensä suorittamiseen, ja joista aiheutuisi kuitenkin mahdollisimman vähän haittaa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään niin, että pystyttäisiin takaamaan parhaiten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan säilymisen sähköisissä palveluissa ja verkkoympäristössä. Euroopan komissio antoi heinäkuussa 2016 tiedonannon Euroopan kyberresilienssijärjestelmän vahvistamiseksi sekä kilpailukyvyn ja innovatiivisen kyberturvallisuustoimialan tukemiseksi. Valtioneuvosto on pitänyt eduskunnalle antamansa selvityksen mukaisesti tärkeänä, että EU:n digitaalisten sisämarkkinoiden sekä talous- ja yhteiskuntaelämän luotettavampi toiminta

turvataan niin, että kansalaisten perusoikeudet (ml. yksityisyyden suoja ja luottamuksellisenviestinnän suoja) toteutuvat.

5. Tietoyhteiskuntakaaren säännöksiä välitystietojen säilyttämisestä viranomaistarpeisiin on arvioitu liikenne- ja viestintäministeriössä osana hallitusohjelman kärkihankkeeseen kuuluvaa sääntelyn sujuvoittamisen toimenpidettä. Kansallisen sääntelyn perusteellista arviointia varten perustetaan laaja-alainen työryhmä keväällä 2017. Ennen arviointityön käynnistämistä on odotettu seuraavia arviointityön kannalta merkittäviä EU:n toimenpiteitä. EU-tuomioistuin antoi 21.12.2016 ennakkoratkaisun asioissa *Tele2 ja Watson ym.*, jossa arvioitiin edellytyksiä rajoittaa sähköisen viestinnän luottamuksellisuutta kansallisilla säännöksillä vakavan rikollisuuden torjumiseksi. Lisäksi komissio antoi alkuvuonna 2017 ehdotuksen asetukseksi sähköisen viestinnän tietosuojasta, jolla korvattaisiin voimassaoleva sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi (2002/58/EY), johon välitystietojen käsittelyyn liittyvä kansallinen sääntelymme tällä hetkellä perustuu.

6. Liikenne- ja viestintäministeriö seuraa edelleen edellä kuvattujen verkkoneutraliteetin, sääntelyn vähenemisen ja alan investointien sekä luottamuksellisen viestintäsuojan toteutumista ja tulee antamaan pyydetyt selvitykset eduskunnan asettamassa määräajassa.

Johanna Tuohino, neuvotteleva virkamies, liikenne- ja viestintäministeriö
Maija Rönkä, ylitarkastaja, liikenne- ja viestintäministeriö
Sini Wirén, neuvotteleva virkamies, liikenne- ja viestintäministeriö

Väylämaksulain muuttaminen

HE 146/2014 vp – EV 138/2014 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää selvityksen siitä, millaisia taloudellisia yms. vaikutuksia väylämaksun poistamisella olisi elinkeinoelämän kilpailukyvyyn, turvallisuuden ja talvimerenkulun toimivuuden kannalta.

Asiassa ei ole uutta lausuttavaa.

”Liikenne- ja viestintäministeriö selvittää vuosien 2015–17 aikana kokemukset väylämaksun alentamisesta sekä arvioi rakenteellisten uudistusten tarpeen ja mahdollisuudet sekä muutosten toteuttamisen edellyttämän aikataulun.”

Tuomo Suvanto, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Uudet liikkumisvälineet

HE 24/2015 vp – EV 110/2015 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa jalankulkua avustavan tai korvaavan liikkumisvälineen sekä kevyen sähköajoneuvon käyttöä koskevien joko jalankulkijaa tai polkupyöräilijää koskevien säännösten rajanvedon toimivuutta ja vaikutusta liikenneturvallisuuteen, sekä että hallitus tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin liikenneturvallisuuden turvaamiseksi.

Lait ajoneuvolain, tieliikennelain sekä rikoslain 23 luvun 9 ja 12 §:n muuttamisesta vahvistettiin 30.12.2015 ja ne tulivat voimaan 1.1.2016. Kansalaisten suhtautumista uusiin sähköisiin liikkumisvälineisiin on selvitetty muun muassa Kuluttajatutkimuskeskuksen ja Liikenneturvan kyselytutkimuksissa. Tutkimusten perusteella voidaan sanoa, ettei näiden laitteiden käyttö ole vielä juurikaan yleistynyt ja kuluttajat pitävät niitä ennen kaikkea tulevaisuuden liikkumisvälineinä, joilla on edellytykset nousta yhdeksi vallitsevista liikennemuodoista jatkumoksi polkupyöräilylle ja henkilöautoilulle sekä täydentämään joukkoliikennettä.

Uusilla liikkumisvälineillä ja niiden lailliseksi tulolla ei ole ollut liikenneturvallisuutta heikentävää vaikutusta. Onnettomuustietoinstituutin mukaan kuluneen vuoden aikana ei ole sattunut vakavia onnettomuuksia. Myös Liikenneturvan kyselytutkimuksen mukaan kokemuksia onnettomuuksista sähköisillä liikkumisvälineillä ei ole juuri kertynyt.

Liikenne- ja viestintäministeriö seuraa jatkossakin yhdessä Liikenteen turvallisuusviraston kanssa uusien liikkumisvälineiden yleistymistä ja onnettomuuskehitystä sekä arvioi säännösten toimivuutta myös tieliikennelain uudistuksen yhteydessä kiinnittäen huomiota myös polkupyöräilyn ja jalankulun säännösten selkeyteen uusien liikkumisvälineiden osalta.

Joel Karjalainen, ylitarkastaja, liikenne- ja viestintäministeriö

Laki liikenneturvallisuusmaksusta

HE 125/2015 vp – EV 43/2016 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että uudella liikenneturvallisuusmaksujärjestelmällä ja avustusten jakamisella mahdollisesti nykyistä laajemmalle hakijaryhmälle ei vaaranneta nykyisen vakiintuneen, arvostetun ja hyvin toimivan liikenneturvallisuustyön toimintaa ja jatkuvuutta.

2. Eduskunta edellyttää, että liikenneturvallisuusmaksuun liittyvien hakeusten käsittelyn ja avustusten myöntämisen järjestämisessä tulee huolehtia siitä, että mahdolliset esteellisyyskysymykset otetaan asianmukaisesti huomioon ja toiminta järjestetään kaikilta osin siten, ettei liikenteen turvallisuustyön riippumattomuudesta synny jatkossakaan mitään epäilyksiä.

1. Laki liikenneturvallisuusmaksusta (471/2016) tuli voimaan 1.1.2017. Laissa on säädetty liikennevakuutustoimintaa Suomessa harjoittavien vakuutusyhtiöiden maksettavaksi tulevasta liikenneturvallisuusmaksusta, jota kerätään liikenneturvallisuus-

den edistämiseksi. Veroluonteisena maksuna liikenneturvallisuusmaksu on sisällytetty valtion talousarvioon ja valtion talousarviossa on vastaavasti tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämiseen osoitettu avustusraha, jonka taso päätetään osana valtion budjettiprosessia. Valtionavustuksen myöntämisen tarkemmista perusteista on säädetty Tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämiseen myönnettävästä valtionavustuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1207/2016), joka tuli voimaan 1.1.2017.

Kyseisen asetuksen yhtenä keskeisenä tarkoituksena on ollut varmistaa aiemmin suoraan liikenneturvallisuusmaksutulolla rahoitetun liikenneturvallisuustyön jatkuminen. Asetuksen perustelumuistiossa on todettu, että kyseinen toiminta on yhteiskunnan liikenneturvallisuustyön vaikuttavuuden kannalta merkittävää ja sen työn jatkuvuuden edellytykset on tärkeä turvata. Asetuksen (1207/2016) 3 pykälän mukainen tieliikenteen yleiseen turvallisuustoimintaan tarkoitettu yleisavustus on tarkoitettu tähän toimintaan.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

2. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi toimii Tieliikenteen turvallisuustoiminnan edistämiseen myönnettävästä valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1207/2016) mukaisena valtionapuviranomaisena.

Esteellisyyskysymyksestä on huolehdittu kyseessä olevan asetuksen 2 §:n 3 momentin mukaisella menettelyllä. Sen mukaan Liikenteen turvallisuusviraston pääjohtajan on viraston työjärjestyksessä määrättävä virkamies vastaamaan tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkimaan myönnettävien valtionavustusten valmistelun riippumattomuudesta. Järjestelyllä on otettu huomioon niitä mahdollisia esteellisyysnäkökohtia, joita voi syntyä Liikenteen turvallisuusviraston päättäessä valtionavustuspäätöksellä tutkimuksen rahoituksesta ja hallinnollisesta ohjauksesta ja toisaalta ollessa mahdollisena asianosaisena tutkimuksen kohteena. Vastaavaa käytäntöä on sovellettu ajoneuvo- ja autoverotusasioissa sekä polttoainemaksuja koskevissa asioissa, joissa valtion edunvalvontaa hoitavana veroasiamiehenä toimii Trafín pääjohtajan määräämä virkamies. Asia on otettu huomioon Trafín 1.1.2017 voimaantulleessa työjärjestyksessä.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Marcus Merin, yli-insinööri, liikenne- ja viestintäministeriö

Sähköinen ensitunnistaminen

HE 74/2016 vp – EV 103/2016 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa sähköisen ensitunnistamisen toimivuutta ja kohtuuhintaisuutta erityisesti tunnistuspalveluiden markkinoiden liikkeellelähdön varmistamiseksi sekä tarvittaessa ryhtyy tunnistuspalveluiden markkinoiden liikkeellelähdön edellyttämiin toimenpiteisiin ennen luottamusverkoston käyttöönottoa.

Liikenne- ja viestintäministeriö on seurannut sähköisen ensitunnistamisen toimivuutta ja kohtuuhintaisuutta ja katsoo, että ensitunnistustietojen välittämisestä peri-

tyt korkeat hinnat vaikeuttavat olemassa olevien sähköisten tunnistusvälineiden hyödyntämistä uusien sähköisten tunnistusvälineiden hankkimisessa ja siten vaikeuttavat kilpailun toimivuutta ja markkinoiden kehitystä sekä jatkossa todennäköisesti myös luottamusverkoston kehittymistä.

Edellä esitetyn johdosta liikenne- ja viestintäministeriö käynnisti säädöshankkeen vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta. Lakia on tarkoitus ehdottaa muutettavaksi siten, että ensitunnistamista koskevan tiedon ketjuttamiselle asetetaan enimmäishinta määrääjäksi. Esiityksen tavoitteena on poistaa sähköistä ensitunnistamista koskevan tiedon ketjuttamisen esteitä ja siten edistää sähköisen tunnistamisen markkinoiden kehittymistä. Hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoja 8.12.2016 päivätyllä lausuntopyynnöllä.

Jenni Rantio, neuvotteleva virkamies, liikenne- ja viestintäministeriö

1.8 Maa- ja metsätalousvaliokunta

Riistavahinkolain vaikutukset

HE 90/2008 vp – EV 198/2008 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.12.2008, että annettavan riistavahinkolain vaikutuksia seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2010 loppuun mennessä.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti vuoden 2010 loppuun mennessä selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Selvityksessä todettiin, että riistavahinkolaissa ja -asetuksessa on otettu korostetusti huomioon erityisen merkittävien suurpetovahinkojen korvaaminen. Riistavahinkolain tuomat rakenteelliset uudistukset kuten vasahävikkikorvausjärjestelmä ja poikkeuksellisen suurten porovahinkojen korvaaminen luotiin erityisesti suurpetokantojen aiheuttamien vahinkojen aiempaa kattavamman korvauksen varmistamiseksi ja porotalouselinkeinojen turvaamiseksi.

On kuitenkin tullut esille seikkoja, joita ei vuoden 2010 selvityksessä vielä ollut todettavissa. Riistavahinkolakiin on syytä tehdä suhteellisen nopeasti välttämättömimmät muutokset, täsmentää pykäläiä ja menettelyitä sekä pyrkiä keventämään kaikkien viranomaisien (erityisesti kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten) hallinnollista taakkaa. Tätä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2018. Maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt petovahinkoilmoitusten ja -hakemusten sähköistämishankkeen. Hanke on pilotointivaiheessa ja saadaan sähköisen vahinkoilmoituksen osalta valmiiksi vuoden 2017 aikana. Hankkeen sähköinen vahingonkorvaushakemusosio rajapintoinen on tarkoitus saattaa valmiiksi Maaseutuviraston Tukisovelluksen uusimisen yhteydessä vuosina 2018-2019. Tarkoituksena on nopeuttaa vahinkoilmoitusten saamista riistavahinkorekisteriin sekä keventää kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten tallennustyötä.

Jussi Laanikari, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi, valtioneuvoston selonteko

VNS 5/2009 vp – EK 7/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 28.4.2010 selonteon johdosta seuraavan kannanoton, jossa edellytetään, että:

1. Hallitus huolehtii maaseudun infrastruktuurin ja palveluiden kehittämistä asukkaiden ja elinkeinojen tarpeet huomioon ottaen siten, että maaseutu on yhdenvertaisessa asemassa koko maahan nähden.
2. Hallitus edistää maaseudun elinkeinoelämän kehittymistä siten, että perinteisten elinkeinojen rinnalla kehitetään erityisesti sellaisia aloja, joilla on globaalisten muutosten seurauksena erityisvahvuuksia, esimerkkinä hajautettu uusiutuva energia ja puhdas ruoka.

3. Hallitus huolehtii maaseutua koskevan perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen samoin kuin koulutuksen tarpeista siten, että ne voivat vastata uusiin, muun muassa globaaleista muutoksista johtuviin haasteisiin.

4. Hallitus ottaa valtiontaloudellisessa suunnittelussa huomioon maaseudun kehittämisen edellyttämät voimavaratarpeet ja ryhtyy toimenpiteisiin toimivamman yhteistyön luomiseksi eri hallinnonalojen viranomaisten välille saattaen samalla maaseutuvaikutusten arvioinnin ennakkotoimeksi kaikkeen sellaiseen kansalliseen päätöksentekoon, jolla on alueellisia vaikutuksia.

1.–4. Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kanssa periaatepäätöksen maaseudun kehittämisestä, jonka TEM esitteli ja valtioneuvosto hyväksyi 24.2.2011. Maaseudun tulevaisuuden kannalta keskeiset haasteet, joihin periaatepäätöksellä pyritään vastaamaan, ovat:

- 1) Maaseudun väestön kaupunkeja nopeampaan ikääntymiseen varautuminen
- 2) Palvelujen saatavuuden varmistaminen maaseudulla
- 3) Liikenne- ja tietoliikenneinfrastruktuurin kattavuudesta ja kunnosta huolehtiminen
- 4) Maaseudun elinkeinojen elinvoimaisuuden edistäminen.

Kataisen hallitusohjelman mukaisesti kansallisen maaseutupolitiikan tehtävien hoito siirrettiin vuoden 2012 alussa maa- ja metsätalousministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. Edellä mainittujen ministeriöiden yhteisellä sopimuksella maaseutupolitiikan kansallisten tehtävien (mm. maaseutupolitiikan neuvosto, MANE, ent. maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, YTR) ja lisäksi saaristoasiain neuvottelukunnan toiminta sekä niihin liittyvät resurssit on siirretty vuoden 2016 alusta maa- ja metsätalousministeriölle. Samalla on siirtynyt myös vastuu valtioneuvoston selonteon toteutuksen seurannasta.

Hallitus edistää lausumassa edellytetyjä toimia maaseudun infrastruktuurin, elinkeinoelämän kehittymisen sekä t&k&i -tarpeiden toteutusta ennen kaikkea alueellisesti ja paikallisesti toteutettavien maaseutu- ja koheesiopolitiikkaohjelmien tuella. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020 sisältää resursseja ja mahdollisuuksia toimeenpanna alueellisia ja paikallisia strategioita maaseutualueiden elämän laadun, ympäristön ja elinkeinotoiminnan edistämiseksi. Alueellisesti tavoitteena on erityisesti maaseudun elinkeinotoiminnan ja työllisyyden edistäminen.

Myös rakennerahastojen (EAKR ja ESR) rahoituksesta merkittävä osa kohdistuu erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen maaseutualueiden kehittämistoimenpiteisiin.

Valtuudet edellä mainitun sekä kansallisen kehittämisrahoituksen käytöstä ja päätöksenteosta on delegoitu pääosin alueille ja paikalliselle tasolle. Alueellisten strategioiden ja tavoitteiden mukainen toiminta tapahtuu eri hallinnonalojen ja maakuntien liittojen yhteistyönä. Alueellinen hallinnonalojen yhteistyö kaikissa maaseudun kehittämistoimissa on avainasemassa ja sitä korostetaan myös aluehallintoon kohdentuvassa ohjauksessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Christell Åström, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Riistanhoitomaksut

HE 237/2010 vp – EV 275/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.1.2011, että riistanhoitomaksuista kertyvistä varoista nykyistä suurempi osuus osoitetaan riistanhoitoyhdistysten menoihin.

Eduskunnan lausuman mukaisesti riistanhoitoyhdistysten osuutta riistanhoitomaksuista on nostettu lainsäätämisen ajankohdan 18,5 prosentista asteittain.

Riistanhoitoyhdistysten osuus riistanhoitomaksuista oli vuoden 2013 talousarviossa 20 prosenttia, vuoden 2014 talousarviossa 22 prosenttia, ja vuosien 2015, 2016 ja 2017 talousarvioissa 23 prosenttia.

Sami Niemi, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Pienteurastamojen lihintarkastus

HE 293/2010 vp – EV 333/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 1.3.2011, että pienteurastamoille lihintarkastuksesta ja valvontatoiminnasta aiheutuvien kustannusten alentaminen toteutetaan siten, että hyöty kustannusten alenemisesta koituu täysimääräisesti pienteurastamoiden hyväksi, ja että kustannusten alenemisesta ja sen seurannasta toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2012 syyskuun loppuun mennessä.

Pienteurastamojen ja riistan käsittelylaitosten lihintarkastus ja siihen liittyvä valvonta siirrettiin 1.9.2011 valtiolle. Siirron vaikutuksia koskevan selvityksen laati Helsingin yliopiston elintarvike- ja ympäristöhygienian laitos. Arviointiraportti sekä Elintarviketurvallisuusviraston selvitys pienteurastamojen lihintarkastuskustannuksista ja laitosvalvonnasta vuonna 2012 toimitettiin eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle 27.9.2012.

Elintarviketurvallisuusvirasto toimitti vuonna 2013 maa- ja metsätalousministeriön pyynnöstä lisäselvityksen, jonka mukaan elintarvikelain (23/2006) 70 §:n mahdollistamaa valtion tukea on käytetty pelkästään pienteurastamoiden lihintarkastuskustannusten alentamiseksi. Lisäksi Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista annettua maa- ja metsätalousministeriön asetusta (1056/2012) muutettiin asetuksella (694/2014) siten, että valtion tukea käytetään myös pienteurastamoihin tehtävien hygieniavalvontakäyntien maksujen alentamiseen. Lihintarkastusmaksujen valtion tukea on jatkettu uudella Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (1161/2014). Asetuksen muutoksella (488/2016) on otettu huomioon sorkka- ja kavioeläinten pienteurastamoiden enimmäisteurastusmäärien nostaminen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Anna-Maija Grönlund, eläinlääkintöylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Maatilainvestointien hankinta

HE 294/2010 vp – EV 367/2010 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.3.2011, että viljelijöiden hallinnollisen taakan keventäminen tulee olla tärkeimpänä tavoitteena myös uudistuksen alemmanasteisissa säädöksissä ja uudistuksen muussakin toimeenpanossa.

Lausumaan ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Valtioneuvosto päätti 12.5.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Marraskuussa 2011 on annettu asetus (1140/2011) maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. Asetuksessa säädetään julkisista hankinnoista annettua lakia (348/2007) yksinkertaisemmasta kilpailutusmenettelystä, joka vähentää tuen hakijoiden hallinnollista taakkaa. Jos tuen hakija ei ole tehnyt julkista hankintailmoitusta ennen tuen myöntämistä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee ilmoituksen hakijan puolesta. Julkisten hankintojen sähköiseen ilmoitusjärjestelmään on luotu oma osio maatalouden hankintailmoituksille. Maaseutuvirasto on tuottanut tuen hakijoille ohjeistusta asetuksen mukaisesta kilpailutusmenettelystä ja sähköisen ilmoitusjärjestelmän käyttämisestä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.”

Mika Saari, vanhempi hallitussihteeri, maa- ja metsätalousministeriö

Kaupallisen kalastuksen vakuutustuki

HE 129/2012 vp – EV 151/2012 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että hyljekantojen hoitosuunnitelma päivitetään.

2. Maa- ja metsätalousministeriö arvioi, että hyljekantojen hoitosuunnitelman päivittämisellä sinänsä ei olennaisesti voida vaikuttaa hyljekantojen kalastukselle aiheuttamiin vahinkoihin, vaan keskeistä on toimeenpanna nykyistä hoitosuunnitelmaa ja joustavoittaa metsästystä koskevia säännöksiä. Valtioneuvosto on 1.8.2014 voimaan tulleella metsästysasetuksen muutoksella (412/2014) hylkeiden aiheuttamien vahinkojen vähentämiseksi ja metsästyksen tehostamiseksi joustavoittanut hallin metsästystä niin, että entisestä pyyntilupakäytännöstä on siirrytty alueelliseen kiintiöön perustuvaan keskeytysmetsästykseseen. Hallin metsästyskiintiöt ja itämerennorpan suurimmat sallitut saalismäärät asetetaan vuosittain maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriö on joustavoittanut myös itämeren norpan pyyntiä erityisesti kalastusvahinkojen vähentämiseksi. Metsästysvuodelle 2016–2017 annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (614/2016) sallitaan enintään

200 itämeren norpan pyyntilupien myöntäminen Perämeri-Merenkurkun kannan-
hoitoalueella (Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maa-
kunnissa).

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Maija Mela, vanhempi hallitussihteeri, maa- ja metsätalousministeriö

Janne Pitkänen, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Viljelylohkojen hyväksytty pinta-ala

HE 156/2012 vp – EV 7/2013 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 12.2.2013, että viljelylohkojen hyväksytyn pinta-alan muuttumisesta tukihakemusten käsittelyn aikana tai sen jälkeen aiheutuvi-
en epäoikeudenmukaisten seuraamusten estämiseksi Suomi ajaa EU:n
maatalousuudistuksessa tukihakemusten esittäytetyille (digitoiduille) vilje-
lylohkotiedoille virallista asemaa hallinnon hyväksymänä pinta-alana.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy kaikkiin mahdollisiin kansalli-
siin toimiin, jotta maataloustuottajien oikeusturva taataan pinta-alojen
ajantasauksissa ja että tuottajien asema turvataan muutoinkin säännösten
soveltamisessa.

1.–2. Maa- ja metsätalousministeriö on pyrkinyt eri tavoin edistämään hallinnon
hyväksymän pinta-alan palauttamista EU-asetuksiin. Komission kanssa on useissa
yhteyksissä nostettu esiin digitointiin ja pinta-alojen muutoksiin liittyvät ongelmat.

Maa- ja metsätalousministeriö on myös komissiolle lähettämässään kirjeissä, mm.
maatalouskomissaari Phil Hoganin pyyntöön toimittaa ehdotuksia yhteisen maatalo-
uspolitiikan (YMP) yksinkertaistamiseksi ja kommentoidessaan varainhoitoasetuk-
sen uudistamisen yhteydessä esitettyjä yhteisen maatalouspolitiikan perusasetusten
yksinkertaistamismuutoksia (ns. Omnibus-asetus), tuonut esiin ongelmia ja esittänyt
mm. hallinnon hyväksymän pinta-alan palauttamista EU-säädöksiin. Maa- ja metsä-
talousministeriön johto on myös muissa hallinnollisen taakan vähentämistarpeeseen
liittyvässä kirjelmöinnissä ja tapaamisissa komission virkamiesjohdon kanssa otta-
nut asiaa esille.

Maataloushallinnon asettaman peltolohkorekisterin selvityshankkeen
(MMM031:00/2014) johtopäätöksissä tuodaan esiin kehittämistyökaluja pinta-
aloihin liittyvissä prosesseissa ja moniin toimenpiteisiin on jo ryhdyttykin.

Selvityksen johtopäätösten mukaan Euroopan unionin lainsäädännön kehittäminen
on keskeisessä roolissa pinta-alamuutosten vähentämiseksi, koska peltolohkolle ei
ole määriteltävissä absoluuttisesti yhtä ja ainoaa oikeaa pinta-alaa. Mittaukseen vai-
kuttavat aina monet eri tekijät, mm. viljelijän viljelytoimenpiteet, erilaiset mittausvä-
lineet ja menetelmät, mittaajan tulkinnat viljelyalan ulottuvuudesta yms. Selvityksen
mukaan YMP:n yhteydessä EU-säädöksiin saatu 2 %:n marginaali, jolla pyritään pel-
tolohkorekisterin pinta-alojen muutostarpeiden vähentämiseen rekisterin ajantasais-
tuksessa, tulisi olla Suomen peltolohkojen koko huomioon ottaen korkeampi. Maa- ja

metsätalousministeriö on jo toimittanut muun muassa tällaisen muutosehdotuksen komissiolle yhtenä vastauksena ja parannusehdotuksena maatalouskomissaari Phil Hoganin pyyntöön toimittaa ehdotuksia YMP:n yksinkertaistamiseksi. Toisaalta on muistettava, että selkeät virheet joudutaan edelleen korjaamaan ilman toleransseja. Näkyvät tukikelvottomat alueet tulee poistaa peltolohkorekisteristä, koska muutoin rekisterin laatu vähitellen heikkenee.

Peltolohkorekisteri on keskeinen välinen, jonka perusteella komissio arvioi jäsenmaan hallinto- ja valvontajärjestelmän luotettavuutta ja kykyä suojata EU:n rahastoja riskeiltä, joten peltolohkorekisterin laadusta ja luotettavuudesta ei selvityksen mukaan ole syytä tinkiä. Useat jäsenmaat ovat saaneet ko. rekisterin puutteista jopa useiden kymmenien miljoonien eurojen rahoituskorjauksia. Tämä tarkoittaa sitä, että EU:n komissio voi rekisterin puutteiden ja virheiden vuoksi jättää maksamatta jäsenmaalle suuren määrän EU-rahoitusta. EU-säädösten lähtökohtana on, että viljelijä on itse vastuussa ilmoittamistaan pinta-aloista, eikä hallinnon hyväksymää pinta-alaa säädöksissä tunneta.

YMP:n viimeisessä uudistuksessa on saatu EU-asetuksiin kaikkiin tuki- ja korvausmuotoihin yhtenäinen 100 euron takaisinperintäraja. Myös tämä auttaa osaltaan pienien pinta-alamuutosten hallinnoinnissa siten, että myös viljelijöiden taakkaa näissä takaisinperintäselvityksissä voidaan keventää. Toimijoiden koulutus nähtiin selvityksessä osaamistason parantamisen, osaamistason yhdenmukaistamisen ja laadun parantamisen tärkeäksi keinoksi. Pinta-alavalvonta- ja digitointiprosessien osallisten koulutusta on tarpeellista jatkaa ja tehostaa.

Maataloushallinnon ja maanmittauslaitoksen yhteistyö kuvien hankintaan, mittaukseen ja sen tekniikkaan liittyvissä asioissa on ollut keskeisessä asemassa ja sen merkitys on jatkossakin tärkeä. Maanmittauslaitos kehittää muun muassa laserkeilausaineistoon perustuvaa nykyistä tarkempaa korkeusmallia. Peltolohkojen ulkorajojen kartoittaminen maastotietojen ajantasaistuksen yhteydessä on aloitettu maanmittauslaitoksessa ja tämän työn hyödyntämismahdollisuudet peltolohkorekisterin osalta ovat selvityksen alla.

Mirja Kiviranta, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Metsälain muutos

HE 75/2013 vp – EV 175/2013 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 10.12.2013 varmistamista lakia alemman tason säännöksillä, etteivät vesat ja siemensyntyiset lehtipuut tavoita havupuuvaltaisilla taimikoilla, muun muassa kuusitaimikoilla, istutustaimien keskipituutta.
2. Eduskunta edellytti, että selvitetään vaikutukset siirtymisestä metsälain 11 §:n mukaisten, maanomistajalle taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijalle aiheutuvien taloudellisten menetysten arvioinnissa kuntakohtaisesta tarkastelusta metsäkiinteistökohtaiseen tarkasteluun.

1. Valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä sisältää 9 §:n 2 momentin, jossa säädetään taimikon perustamista haittaavien puiden ja pensaiden poistamisesta. Asetuksen 9 §:n 2 momentin mukaan katsotaan metsälain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuiksi taimikon perustamista haittaaviksi puiksi tai pensiksi havupuuvaltaisissa taimikoissa siemen- ja vesasyntyiset lehtipuiden taimet, jotka haittaavat taimikon jatkokehitystä.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio arvioi vuonna 2014 metsälain metsänuudistamisvelvoitteen toteutumista taimikon jatkokehityksen osalta. Arvioinnin yhteenvedossa todetaan, että metsälaille ja alemman tason säännöksillä sekä metsänhoidon suosituksilla ja metsätalouden edistämistoiminnalla pystytään varmistamaan istutustaimikoiden varhaishoito ja näin turvaamaan taimikoiden kasvatettavan puuston kehittyminen siten, ettei lehtipuuvesakko tukehduta istutustaimia. Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki (34/2015) tuli voimaan kesäkuussa 2015. Määräaikaiseen rahoituslakiin sisältyy uutena työläjina taimikon varhaishoito, joka tukee osaltaan kasvatettavan taimikon jatkokehitystä. Vuonna 2016 taimikon varhaishoidon tukea myönnettiin 42 073 hehtaarille.

Taimikoiden metsänhoidollista laatua ja laadun kehitystä seurataan osana valtakunnallista metsien inventointia. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan asia ei edellytä toimenpiteitä, mikäli seuranta ei jatkossa osoita merkittävää heikentymää taimikoiden laadussa.

2. Lausumaan ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio arvioi vuonna 2014 vaikutuksia siirtymisestä taloudellisen menetyksen arvioinnissa kuntakohtaisesta tarkastelusta metsäkiinteistökohtaiseen tarkasteluun. Arvioinnin yhteenvedossa Tapio toteaa, että vähäisen haitan raja kertaantuu, kun omistajalla on saman kunnan alueella useita metsäkiinteistöjä, joilla on 10 §:n kohteita. Tilastoihin perustuvan arvion mukaan tällaisia on alle 10 % metsänomistajista. Arvioinnissa kuitenkin todetaan, että kokonaisuuden kannalta merkittävä on eduskunnan metsälakiin tekemä muutos, joka laskee vähäisen haitan ylärajan 4 000 eurosta 3 000 euroon. Siten valtaosalla metsänomistajista muutos taloudellisten menetysten arvioinnissa ei aiheuta negatiivisia taloudellisia vaikutuksia: vähäisen haitan raja pysyy ennallaan tai pienenee. Selvitys on toteutettu asianmukaisella tarkkuudella ja maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.”

Matti Mäkelä, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisen vaikutusten seuranta

HE 121/2013 vp – EV 186/2013 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2013, että maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisen vaikutuksia muun muassa asioiden käsittelyaikoihin ja ruotsinkielisten valitusten käsittelyyn seurataan ja seurannan tulokista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys 31.12.2016 mennessä.

Asiassa ei uutta ilmoitettavaa.

”Oikeusministeriö seuraa maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisen vaikutuksia muun muassa asioiden käsittelyaikoihin. Seurantakohteena on myös hallinto-oikeuksissa käsiteltävien asioiden käsittelykieli. Oikeusministeriö toimittaa selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle 31.12.2016 mennessä.”

Raimo Ahola, suunnittelupäällikkö, oikeusministeriö

Satovahinkovakuutusten vakuutusmaksuvero

HE 143/2013 vp – EV 196/2013 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.2013, että mahdollisuudet vakuutusveron välttämiseksi tai palauttamiseksi uudessa korvausjärjestelmässä selvitetään mahdollisimman nopeasti ottaen huomioon veron vaikutukset maatalouden kannattavuuteen ja tuottajien kiinnostukseen vakuutuksen ottamiseen.

Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa AtRisk -tutkimushankkeessa on selvitetty vakuutusmaksuveron mahdollista tuottoa valtiolle sekä veron vaikutusta satovahinkovakuutusten kysynnälle. Tutkimuksen mukaan vero vakuutuksen hintaa lisäävänä tekijänä vähentää vakuutuksen kysyntää. Maa- ja metsätalousministeriö teki esityksen valtionvarainministeriölle vakuutusmaksuveron poistamiseksi tai alentamiseksi satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutuksilta vuodesta 2016 lähtien. Valtiovarainministeriö katsoi lausunnossaan vuonna 2014, että uuden vakuutusperusteisen järjestelmän mahdollisesti tarvitsema valtiontuki satovahinkovakuutuksille tulisi toteuttaa aikaisemmin tehtyjen linjausten mukaisesti MMM:n menokehyksen sisäisin kohdennuksin ja MMM:n tulisi selvittää mahdollisesti tarvittavan tuen tarve ja määrä sekä toteuttamistapa olemassa olevia maatalouden tukijärjestelmiä soveltaen.

Maatalouden heikko taloudellinen kannattavuustilanne ei kuitenkaan ole mahdollistanut MMM:n menokehyksen määrärahojen käyttöä vakuutusperusteisen järjestelmän toteuttamiseen, eivätkä tuottajajärjestöt ole olleet tässä tilanteessa halukkaita käyttämään viljelijätukiin tarkoitettuja määrärahoja tähän tarkoitukseen. Vero kohdistuisi näin toteutettuna edelleen viljelijöihin.

Anne Vainio, maatalousylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Elintarviketurvallisuuselonteko 2013–2017

VNS 5/2013 vp – EK 5/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 11.3.2014 selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

1. hallitus huolehtii alkutuotannon kannattavuudesta elintarviketuotannon ja -turvallisuuden perustana.
2. hallitus huolehtii elintarvikkeiden alkuperämerkintöjen sisällyttämisestä kaikkiin elintarviketuotteisiin.

3. hallitus edistää sitä, että tuontielintarvikkeilta vaaditaan samojen standardien täyttämistä kuin kotimaisilta tuotteilta.

4. hallitus edistää elintarvikevalvonnan sekä Tullin yhteistyön tiivistämistä ja turvaa riittävät resurssit näille toiminnoille.

Elintarviketurvallisuuselonteko 2013–2017 kuvaa tärkeimmät elintarviketurvallisuutta uhkaavat vaaratekijät ja tulevaisuudennäkymät sekä keskeiset tavoitteet seurantamenetelmineen. Selonteko nimeää 74 kpl toimenpiteitä, joiden avulla asetettuihin tavoitteisiin päästään. Selonteon toimenpiteiden toteutumista seurataan ja edistetään ruokapoliittisen neuvottelukunnan kautta. Maatalous- ja ympäristöministerin johtama ruokapoliittinen neuvottelukunta on asetettu uudelle kolmivuotiskaudelle 1.8.2016.

1. Alkutuotannon kannattavuudesta huolehditaan edistämällä elintarvikealan yritysten vientiä ja kansainvälistymistä (elintarvikkeiden vientiohjelma Food from Finland), edistämällä pk-yritysten tiedonsaantia (viestintä, ohjeistuksen parantaminen, hyvän käytännön oppaat) sekä kannustamalla toimijoita luomaan vapaaehtoisia vastuullisuus- ja jäljitettävyyssjärjestelmiä. Alkutuotannon kannattavuutta edistää lisäksi lähialueen tuotteiden käyttö hallituksen luomualan ja lähiruokaohjelmien toimenpiteiden kautta. Kesäkuussa 2016 julkaistu valtioneuvoston periaatepäätos julkisten elintarvike- ja ruokapalveluhankintojen kriteereistä edistää osaltaan tuotannon kannattavuutta vahvistamalla vastuullisesti tuotettujen elintarvikkeiden julkisia hankintoja. Lisätietoja suomalaisen elintarvikeketjun kustannuskilpailukyyn ja tuottavuuden tärkeimmistä tekijöistä saatiin Elintarvikeketjun kilpailukykykyselyksestä (TEM, MMM) alkuvuonna 2017.

2. Elintarvikkeen alkuperämaa on ilmoitettava, jos sen ilmoittamatta jättäminen voi johtaa kuluttajaa harhaan. Elintarviketietojen antamista koskeva lainsäädäntö uudistettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille. Uusia vaatimuksia alettiin soveltaa joulukuussa 2014. Kansallinen velvoite ainesosana käytettävän maidon ja lihan alkuperämaan merkitsemisestä elintarvikepakkauksiin on valmisteilla. Velvoite ei koskisi tuontielintarvikkeita tai pakkaamattomia tuotteita. Säädösehdotus on ilmoitettu komissiolle ja ollut kansallisella lausuntokierroksella, missä saapuneet lausunnot olivat suurimmaksi osaksi kielteisiä. Kuluttajien kannan selvittämiseksi maa- ja metsätalousministeriö teetti kyselytutkimuksen tammikuussa 2017, mutta tämäkään ei osoittanut pakolliselle merkintävaatimukselle suurempaa tarvetta. Mikäli asetuksen valmistelua päätetään jatkaa, voisi se tulla voimaan keväällä 2017.

3. Elintarvikkeiden tuontia ja vientiä koskee sama lainsäädäntö. Yhtenäistä kohtelua parannetaan edistämällä valvontaviranomaisten yhteistyötä mm. elintarvikkeiden vientiohjelman kautta sekä elintarviketurvallisuusvirasto, Eviran vientitiimin avulla. Maa- ja metsätalousministeriö myönsi Eviralle lisärahoituksen elintarvikevientiin liittyvien selvitysten laatimista varten. Lisäksi Evirasta on saatavilla erilaisia palveluita olemassa olevaan elintarvikevientiin liittyen.

4. Elintarvikevalvonnan ja Tullin yhteistyötä tiivistetään varmistamalla kotimaan- ja tuonnin valvonnan tasapaino hyödyntämällä valvonnan tilastotietoja ja toimenpiteiden vaikutusarviointeja aiempaa enemmän.

Minna Huttunen, elintarvikeylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Metsäpoliittisen selonteon toimeenpano

VNS 1/2014 vp – EK 13/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 20.5.2014 selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

1. maamme luontaisia edellytyksiä ja metsäalan osaamista nykyistäkin tehokkaammin hyödyntämällä vahvistetaan maamme asemaa maailman johtavana metsämaana;
2. maamme metsät kattavalla kestäväällä hoidolla ja hyödyntämisellä mahdollistetaan puun käytön lisääminen ja edistetään ilmastonmuutokseen sopeutumista ehkäisten ilmastonmuutoksen haittavaikutuksia – metsien hoidon ja käytön tulee olla hyväksyttävää ja tavoiteltavaa;
3. metsien monipuoliseen käyttöön perustuvaa aktiivista yrittäjyyttä edistetään muun muassa helpottamalla sukupolvenvaihdosten toteuttamista sekä edistämällä yhteismetsien muodostumista, joilla toimenpiteillä samalla ehkäistään metsälöiden pirstoutumista;
4. metsäalan kilpailukykyä lisäämällä luodaan edellytykset alan uusille investoinneille ja puunkäytön lisäämiselle;
5. metsäalan uudistumisen ja monipuolistamisen tueksi vahvistetaan monitieteistä tutkimusta ja
6. panostetaan nykyistä voimakkaammin ja määrätietoisemmin aloitteellisuuteen, koordinaatioon, johdonmukaisuuteen ja laaja-alaiseen vaikuttamiseen EU:n ja kansainvälisen metsä- ja ympäristöpolitiikan metsiä koskevien asioiden valmistelussa metsien monipuolisen käytön varmistamiseksi.

1–6. ”Valtioneuvosto hyväksyi helmikuussa 2015 Kansallinen metsästrategia 2025:n, joka linjaa metsäalan tärkeimmät tavoitteet ja hankkeet metsäalan kasvun, kilpailukyyn ja uudistumisen edistämiseksi. Metsästrategian linjaukset pohjautuvat metsäpoliittiseen selontekoon ja eduskunnan siitä tekemiin kannanottoihin. Strategia sisältää vision, strategiset päämäärät, tavoitteet mittareineen sekä strategisesti tärkeitä hankkeista muodostetun hankesalkun.

Maa- ja metsätalousministeriön johdolla strategisesti tärkeille hankkeille on laadittu vuonna 2015 toimeenpanosuunnitelma ja hankkeiden toteuttaminen on jatkunut osana hallitusohjelman toimeenpanoa.”

Marja Kokkonen, metsäneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Vähämerkityksisen tuen myöntämistä koskeva rekisteri

HE 138/2014 vp – EV 219/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että tuki Pohjois-Suomen vajaatuottoisten ja vaajaapuustoisten metsien uudistamiselle otetaan erillisen valmistelun jälkeen mahdollisimman pikaisesti käyttöön ja että samassa yhteydessä luodaan

eri viranomaiset kattava vähämerkityksisen tuen myöntämistä koskeva rekisteri.

”Eduskunnan lausuman johdosta on selvitetty, ettei eri viranomaiset kattavaa vähämerkityksisen tuen myöntämistä koskevaa rekisteriä ole tarkoituksenmukaista lähteä valmistelemaan. Sellaisen valtakunnallisen rekisterin kustannukset olisivat erittäin suuret suhteessa rekisteristä saataviin hyötyihin.

Kukin tuensaaja vastaa jatkossakin vastaanottamansa vähämerkityksisen tuen ilmoittamisesta tukea myöntävälle viranomaiselle, joka näiden ilmoitusten perusteella seuraa vähämerkityksisten tukien tukikaton täyttymistä.

Ottaen huomioon tuensaajien yhdenvertaiseen kohteluun liittyvät seikat, käytettävissä olevien määrärahojen rajallisuus metsätalouden toimenpiteisiin sekä vähämerkityksiseen tukeen liittyvän hallinnollisen työn lisääntyminen maa- ja metsätalousministeriö on arvioinut, ettei tässä valtion taloudellisessa tilanteessa ole edellytyksiä valmistella uutta erillistä metsätalouden tukijärjestelmää vähämerkityksisen tuen myöntämiseksi Pohjois-Suomen metsänuudistamisen.”

Marja Hilska-Aaltonen, metsäneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Uudistetun maatalouspolitiikan toimeenpanoon liittyvät lausumat

HE 140/2014 vp – EV 229/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.12.2014, että tukijärjestelmän pysyvän nurmen säilyttämisvelvoitteeseen liittyen, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä nurmikierron katkaisemisesta todettua noudatetaan tukisäännöksiä sovellettaessa.
2. Eduskunta edellytti edellyttää, että hallitus toimii aloitteellisesti EU:n maatalouspolitiikan yksinkertaistamiseksi ja tukien hallinnointiin liittyvän byrokratian karsimiseksi.
3. Eduskunta edellytti, että maatalouden suorat tuet, kansalliset tuet kuin myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmankin mukaiset tuet maksetaan ajallaan ja siinä aikataulussa kuin nykyisinkin, mikäli EU:n säännöksistä ei suoranaisesti muuta johdu.
4. Eduskunta edellytti esityksen pohjalta säädettävien lakien tulkinnan seuraamista ja maa- ja metsätalousministeriön varmistavan, etteivät lakien perusteella annettavat valtioneuvoston asetukset, ministeriön asetukset, Maaseutuviraston määräykset tai soveltamisohjeet ole ristiriidassa valiokunnan mietinnössä esitettyjen linjausten kanssa, ja että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa valiokunnalle vuosittain selvityksen lakien soveltamisesta.

Laki Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain muuttamisesta (1356/2014) ja laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta (1358/2014) ovat tulleet voimaan 1.1.2015.

1. Pysyvän nurmen säilyttämisvelvoitteeseen liittyen Maaseutuvirasto on ohjeistanut ilmeisen virheen säännön soveltamisesta niihin tapauksiin, joissa nurmi halutaan muuttaa takautuvasti vihantaviljaksi.

2. EU:n maatalouspolitiikan yksinkertaistamiseen ja tukien hallinnointiin liittyvän byrokratian karsimiseen liittyviä kohtia on asetettu maa- ja metsätalousministeriön EU-vaikuttamisen prioriteeteiksi vuodelle 2015 ja 2016. Maatalouskomissaari Hoganin pyyntöön yksinkertaistamishdotuksista on vastattu laajalla konkreettiset asetusmuutokset ja perustelut sisältävällä koosteella.

Komissio on keväällä ja kesällä 2015 tehnyt ja saattanut voimaan ensimmäiset konkreettiset ehdotuksensa yksinkertaistamiseksi. Muutokset toteutettiin asetuksilla (EU) 2015/747 ja (EU) 2015/1383 sekä neljän komission antaman työasiakirjan muuttamisella. Yksinkertaistamistyötä jatkettiin muuttamalla täytäntöönpanoasetusta (EU) N:o 809/2014 asetuksella (EU) 2015/2333 ja delegoitua asetusta (EU) N:o 639/2014 asetuksella (EU) 2016/141 muun muassa tuotantosidonnaista tukea koskevien sääntöjen yksinkertaistamiseksi vuodesta 2016 alkaen.

Valvontaseuraamusten yksinkertaistamisessa saatiin vuonna 2016 etenemään Suomen ehdotuksia, joilla on vaikutusta myös Suomessa. Komission delegoitu asetusta (EU) 2016/1393 mahdollisti eläinten pitopaikan virheissä palaamisen vuonna 2014 noudatettuun käytäntöön, jossa eläin voidaan hyväksyä, jos se on tilan toisessa pitopaikassa välittömästi tunnistettavissa. Jäsenvaltioissa, joissa on käytössä tuotantosidonnaisen tuen malli, jossa tukimäärä perustuu niiden päivien lukumäärään, jotka eläin on tukikelpoisuusehtojen täytettyä tilalla, myös seuraamusten laskenta on mahdollista tehdä päiväkohtaisesti. Suomessa EU-palkkiot perustuvat eläimen ruokintapäiviin eli tilallaolopäiviin. Tämän takia muutos, joka mahdollistaa seuraamusten laskemisen näiden ruokintapäivien perusteella on Suomelle myönteinen. Jatkossa mahdollisten seuraamusten laskenta perustuisi eläimelle kalenterivuonna kertyneisiin ruokintapäiviin eikä 365 ruokintapäivään kuten aiemmin. Ruokintapäiväkohtainen laskentamalli ottaa huomioon eläinten todellisen tilallaolopäivien määrän kalenterivuonna. Pinta-alapuolelle tuli portaaton ja nykyistä lievempi seuraamuskäytäntö Suomessa käytössä olevista EU:n kokonaan rahoittamista tukijärjestelmistä perustukeen ja nuoren viljelijän tukeen sekä EU:n osittain rahoittamista tukijärjestelmistä luonnonhaittakorvaukseen. Seuraamus lieveni eli aiemman kaksinkertaisen seuraamuksen sijaan seuraamus on 1,5-kertainen määritettyyn pinta-alaan nähden. EU-asetuksen muutoksen myötä uutena mallina voitiin ottaa käyttöön ns. keltainen kortti ja edellä mainitusta puolella (0,75-kertainen seuraamus määritettyyn pinta-alaan nähden) alennetut seuraamukset enintään 10 % pinta-alavirheisiin edellä mainituissa tukijärjestelmissä.

Suoriin tukiin kuuluvan viherryttämistuen ja sitä koskevien seuraamusten muutos ehdotukset ovat käsittelyssä EU:n toimielimissä. Maataloushallinto jatkaa vaikuttamista EU:n lainsäädännön yksinkertaistamiseksi.

3. Euroopan unionin lainsäädännöstä tulee vaatimus maksujen suorittamisesta vastaa sitten kuin sekä hallinnollinen ja paikan päällä tehtävä valvonta on saatettu loppuun. Tähän on poikkeuksena ainoastaan maaseudun kehittämistuen ennakkomaksun mahdollisuus sen jälkeen kun hallinnolliset valvonnat on saatettu päätökseen. Näiden säännösten noudattamatta jättäminen johtaa EU-palautuksen keskeytykseen ja/tai menettämiseen. Näiden menetysten välttämiseksi maksuaikataulut on sopeutettu voimassa oleviin Euroopan unionin säädöksiin. Lisäksi yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistus on tuonut vuonna 2015 käyttöön uusia tietojärjestelmiin ra-

kennettavia elementtejä, jotka eivät mahdollista täysin samanlaista maksuaikataulua kuin aiempina vuosina. Muun muassa tietojärjestelmien rakentamista on priorisoitu siten, että saadaan maksuun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ne tuet, joiden saajina on laajin joukko viljelijöitä.

Suomi on aloitteellisesti ehdottanut yksinkertaistamista ja etsinyt yhteistyökumppaneita myös tukien maksatusmahdollisuuksien aikaistamiseksi. Suomi on edelleen yksinkertaistamishdotuksissaan, samoin kuin voimassa olevan asetuksen valmisteluvaiheessa, ehdottanut muun muassa mahdollisuutta suorien tukien ennakkomaksuihin hallinnollisten valvontojen perusteella.

Yhdessä niiden maiden kanssa, joihin Venäjän tuontikielto on vaikuttanut haitallisesti maidon tuottajien taloudelliseen tilanteeseen, on pyydetty komissiolta mahdollisuutta maksaa ennakoita poikkeusjärjestelyin. Tällaisena poikkeusjärjestelynä ehdotettiin valvonnassa mahdollisesti havaittujen poikkeamien korjaamista jo maksettujen tukien takaisinperintämahdollisuutta hyödyntäen.

Komissaari tuo vastauksessaan esiin, että tällaisen poikkeuksen käyttäminen olisi moitteettoman varainhoidon pääperiaatteesta poikkeamista. Tällaisen poikkeuksen myöntäminen aiheuttaisi siten suuren riskin EU-rahastoille ja voisi johtaa odottamattomiin budjettiseurauksiin.

Taloudellisen tilanteen vaikutuksesta EU:n lainsäädäntöön vuodelle 2016 tehtiin kuitenkin vuoden 2015 tapaan syyskuussa 2016 poikkeus (komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2016/1617). Tämä poikkeus mahdollisti muun muassa sen, että luonnonhaittakorvauksen enakkona voitiin 75 %:n sijaan maksaa 85 % korvauksesta lokakuun 2016 alussa. Muiden maksatusten toteutumaa on kuvattu kohdassa 4 mainituissa selvityksessä.

4. Maa- ja metsätalousministeriön lähtökohtana lakien soveltamisessa, niitä alempiasteisten säädösten antamisessa ja Maaseutuviraston ohjauksessa on ollut se, että tulkinnat ovat Euroopan unionin lainsäädännön mukaisia ja siten turvataan käytävissä olevin keinoin EU-rahoituksen täysimääräinen tulouttaminen. Maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut 22.12.2016 eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen HE 140/2014 vp kuuluneiden lakien soveltamisesta vuoden 2016 osalta (Dnro 1942/01.06.02/2016) .

Arja-Leena Kirvesniemi, maatalousneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Ympäristökorvaukset Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa 2014–2020

HE 177/2014 vp – EV 230/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Ympäristökorvauksen perustason alenemisen vaikeuttaessa jo viljelijöiden uuteen ympäristökorvausjärjestelmään sitoutumista eduskunta edellytti 16.12.2014, että järjestelmään ei sisällytetä uusia kansallisia lisäehtoja.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014–2020 sisältyvä maatalouden ympäristö-ilmastotoimenpide (ympäristökorvaukset) on uusi järjestelmä, jossa kuitenkin on vanhasta ympäristötuesta mukana hyväksi koetut elementit tarkemmin

kohdennettuna. Koko tilaa koskeva ravinteiden tasapainoinen käyttö ei ole sisällöltään aiempaa perustoimenpidettä vastaava ja sen vuoksi myöskään korvaustaso ei voi olla sama kuin aiemmissa perustoimenpiteissä. Ympäristökorvauksissa on lisäksi useita lohkokohtaisesti valittavia toimia. Komissio hyväksyi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 12.12.2014. Kevään 2015 ympäristökorvausten haku ylitti ennusteet niin pinta-alojen kuin hakijoiden määrän osalta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tiina Malm, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Yhteisaluelain muutostarpeiden arviointi

HE 192/2014 vp – EV 353/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää osakaskuntia koskevan yhteisaluelain (758/1989) muutostarpeiden arvioimista osakkaiden keskinäisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja osakaskuntatoiminnan kehittämiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että kalastuslain 13 §:n mukaisen lupajärjestelmän käytännön toimivuutta kaupallisten kalastajien kalavesien saantiin sekä kotimaisen pyydetyn kalan tarjontaan seurataan ja vaikutusten arvioinnista toimitetaan selvitys maa- ja metsätalousvaliokunnalle kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulon jälkeen.

1. Maa- ja metsätalousministeriö laatii selvityksen mahdollisista yhteisaluelain (758/1989) muutostarpeista koskien osakkaiden keskinäisen yhdenvertaisuuden edistämistä ja osakaskuntatoiminnan kehittämistä.

Raimo Vajavaara, johtaja, maa- ja metsätalousministeriö

2. Maa- ja metsätalousministeriö toimittaa selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 2018 loppuun mennessä.

Orian Bondestam, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Maaseudun kehittämisen tukemiseen liittyvän byrokratian karsiminen

HE 195/2014 vp – EV 200/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2014, että niin EU-lainsäädännön liikkumavara kuin kansallinenkin liikkumavara hyödynnetään täysimääräisesti byrokratian karsimiseksi siten, että tukien hallinnointi tulee kevyemmäksi kuin edellisellä tukiohjelmakaudella.

Valtioneuvoston asetukseen maaseudun hanketoiminnan tukemisesta (1174/2014) sisältyvät uusina tukimuotoina niin sanotut yksinkertaistetut kustannusmallit, joita ovat kertakorvaus ja prosenttimääräiset korvaukset. Kertakorvaus keventää erityisesti pienten hankkeiden maksatushakemusten käsittelyä ja prosenttimääräiset korva-

ukset laajempien hankkeiden välillisten kustannusten käsittelyä. Näiden käyttöönoton arvioidaan vähentävän yksittäisten menotositteiden käsittelyä merkittävästi. Uutena hankemuotona on teemahanke, jonka tavoitteena on myös keventää hallinnollista työtä ELY -keskuksissa ja paikallisissa toimintaryhmissä, kun monia pieniä toimenpiteitä voidaan yhdistää ja käsitellä hallinnollisesti yhtenä hakemuksena.

Yksinkertaistetuista kustannusmenettelyistä säädetään EU:n yleisasetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1303/2013) ja ne koskevat kaikkia Euroopan rakenne- ja investointirahastoja (ERI -rahastoja). Syksyllä 2015 ilmeni komission tulkinta, jonka mukaan kaikista kertakorvausmenettelyn kustannuksista tulisi tehdä ennakoarviointi, joka liitetään osaksi Manner-Suomen maaseudun kehittämishanketta (maaseutuohjelma). Tämä tarkoittaa sitä, että hyvin monenlaisten, innovatiivisten ja uniikkien hankkeiden kehittämiskohteille pitäisi ennakoon määrittellä arvot, joita noudatetaan kaikissa hakemuksissa yhteneväisesti. Toisin sanoen kehittämishankkeissa voisi toteuttaa kertakorvausmenettelyllä vain sellaisia toimia, joista on olemassa etukäteen laskettu kustannusarvio ohjelma-asiakirjan liitteessä. Lisäksi edellytetään ulkopuolisen ja riippumattoman elimen vakuutus laskentamethodista. Tällainen vaatimus on käytännössä mahdotonta toteuttaa, eikä yksinkertaistaisi käytäntöjä, päinvastoin se rajoittaisi kertakorvauksen käyttömahdollisuuden lähes olemattomaksi. Maa- ja metsätalousministeriön teettämän ulkopuolisen arvioinnin mukaan ei ole mahdollista tuottaa sellaisia laskelmia, jotka olisivat sopivat, kustannustehokkaat ja oikeudenmukaiset kaikille hakijoille. Muussa tapauksessa esim. hankkeessa tehtävien rakennusten pitäisi olla kooltaan, materiaaleiltaan ja työ kustannuksiltaan kaikkialla samat tarpeesta ja käyttötarkoituksesta riippumatta tai hankkeessa järjestettävän koulutustilaisuuden pitäisi olla sisällöltään, kestoaltaan ja osallistujamäärältään kaikkialla yhteneväinen.

Muissa rahastoissa eli rakennerahastoissa ja meri- ja kalatalousrahastossa kertakorvaus-menettely on EU:n yleisasetuksen mukainen, yksinkertainen sekä hallinnolle ja tuensaajalle toimiva. Rakennerahastoissa hakijan on mahdollista laatia hakemukselleen kustannusarvio perusteluineen ja tuen myöntäjä tarkastaa, että se on kohtuullinen ja realistinen suhteessa hankkeen tavoitteisiin. Sen jälkeen, mikäli hankkeen tavoitteet ovat toteutuneet, tuki voidaan maksaa hakijalle kertakorvauksena, mikä vähentää sekä tuen saajan että hallinnon työtä. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että maaseuturahaston kehittämishankkeiden ja yritystukien menettelyiden tulisi olla samanlaiset kuin vastaavissa hankkeissa muissa ERI -rahastoissa, mutta neuvottelut komission kanssa ovat kesken. Kertakorvausmenettelyä ei voida käytännössä soveltaa ennen neuvotteluiden päättymistä.

Komissio antoi 14.9.2016 monivuotisen rahoituskehityksen 2014–2020 väliarvion. Se koostuu komission tiedonannosta sekä varainhoitoasetuksen ja sektorikohtaisen lainsäädännön muutosesityksistä. Ehdotuksella tuetaan kahta väliarviointin keskeistä tavoitetta: yksinkertaistamista ja joustavuutta.

Suomi on useassa otteessa nostanut esiin EU-vaikuttamisessa sen, että yksinkertaistettujen kustannusmenettelyiden käyttö maaseuturahastossa on hankalampaa kuin muissa ERI -rahastoissa. Asetusluonnoksissa komissio esittääkin muutoksia kertakorvausmenettelyn sääntöihin. Vasta, kun komissio on hyväksynyt asetukset, selviää, millä tavoin yksinkertaistetut kertakorvausmenettelyt ovat käytettävissä myös maaseuturahastossa (esim. komission vaatimus kustannusten ennakoarvioinnista maaseutuohjelman kehittämishanketukien osalta). Mahdolliset muutokset voivat tulla voimaan aikaisintaan vuonna 2018.

Yritystukia koskevassa kansallisessa valmistelussa on pyritty yksinkertaistamaan tukijärjestelmää kokoamalla ja vähentämällä tukitoimenpiteitä ja luopumalla useista aiemmin erillisistä tukimuodoista. Hallinnollista taakkaa vähennetään myös ottamalla yrityksen perustamiseen myönnettävän tuen osalta käyttöön kertakorvaus-tyyppinen menettely. Tämä vähentää ja yksinkertaistaa ELY -keskusten käsittelemiä maksatushakemuksia ja lyhentää käsittelyaikoja. Tuettavan toimenpiteen toteuttamista koskevien määräaikojen väljentäminen oletettavasti vähentää määräajan pidentämistä koskevia hakemuksia.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla tukien hallinnoinnin sähköistäminen etenee. Hyrrä-tietojärjestelmän avulla toimeenpannaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 (maaseutuohjelma) toimenpiteitä. Järjestelmän kehittämisessä keskeisenä tavoitteena on ollut sähköistää koko hanke-, yritys- ja rakennetukien haku-, päätös- ja maksuprosessi. Tietojärjestelmän kehittäminen on osoittautunut suuremmaksi työksi kuin Maaseutuvirastossa ennalta arvioitiin. Tämän vuoksi järjestelmän rakentamisessa on jouduttu asettamaan eri osioiden valmistaminen tärkeysjärjestykseen. Priorisointia on tehty yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Priorisointi on merkinnyt sitä, että uusi Hyrrä-järjestelmä on otettu vaiheittain käyttöön ohjelmakauden aikana. Toteuttamiseen käytettävät resurssit sekä tehtävänä olevien kokonaisuuksien vaikutukset asiakasvolyyymeihin ovat määritelleet toimintojen valmistumisjärjestyksen. Hyrrä-tietojärjestelmä tulee olemaan merkittävä käytännön apu niin yrityksille kuin hanketoimijoille. Tukiprosessien sähköistäminen sujuvoittaa niin tuen hakijan kuin myös hallinnon työtä. Järjestelmän viimeiset toiminnot on tarkoitus saada kuntoon vuoden 2017 aikana.

Sanna Sihvola, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Aluehallintoa ja ympäristöterveydenhuoltoa koskevat rakenteelliset uudistukset

HE 235/2014 vp – EV 344/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että aluehallintoa ja ympäristöterveydenhuoltoa koskevat rakenteelliset uudistukset tulee valtiovarainministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön toimesta toteuttaa välittömästi siihen sisällyttäen myös järjestelmä, jolla kunnaneläinlääkärin tekemästä työstä aiheutuvat valvontakustannukset korvataan valtion varoista kunnille yksinkertaista ja selkeää menettelyä käyttäen.

Laiksi eläimistä saatavista sivutuotteista annetun hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä eduskunta edellytti valtion korvaamien kunnaneläinlääkäreiden valvontakustannusten korvausjärjestelmän selvittämistä. Maa- ja metsätalousministeriön ja aluehallintovirastojen läänineläinlääkäreiden kokouksessa 13.11.2015 selvitettiin nykyisen korvausjärjestelmän toimivuutta ja muutostarpeita. Aluehallintovirastojen mukaan laskutusjärjestelmä toimii alkuvaikeuksien jälkeen hyvin ja tilanne on vaikiintunut. Tulevasta aluehallintouudistuksesta johtuen ei järjestelmään toivota tässä vaiheessa muutoksia. Hallituksen 5.4.2016 tekemän linjauksen mukaisesti perustettaville maakunnille siirretään tehtäviä aluehallintovirastoista ja kunnista ja maakunnat vastaavat ympäristöterveydenhuollosta 1.1.2019 lukien. Maakuntaudistuksen yhteydessä maakuntahallinnolle on tarkoitus osana valtion yleiskatteellista rahoitusta osoittaa rahoitus eläinlääkintähuollon valvontakustannusten kattamiseen. Tällöin

nykyinen laskutusmenettely poistuisi ja maakunnat vastaisivat itse maksullisten suoritteiden laskutuksesta.

Pirjo Tomperi, lainsäädäntöneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Kalataloushallinnon uudelleen organisointi

HE 353/2014 vp – EV 301/2014 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että kalataloushallinnon organisaatiouudistuksen vaikutuksia seurataan sekä asiakkaan että hallinnon näkökulmasta ja seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys 1.11.2016 mennessä.

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut asiasta selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle tammikuussa 2017. Kalataloushallinnon uudelleen organisointia on pidetty onnistuneena sekä hallinnon että asiakkaiden näkökulmasta.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Risto Lampinen, kalatalousneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskeva lainsäädäntö

HE 132/2015 vp – EV 25/2016 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimiin perustettavan yhtiön kotipaikan sijoittamiseksi Rovaniemelle.

2. Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan vuoden 2017 loppuun mennessä selvitys nyt säädettävän lainsäädännön vaikutuksista.

1. Eduskunnan lausuman mukaisesti Metsähallituksen Metsätalous Oy:n kotipaikaksi on yhtiöjärjestyksessä määrätty Rovaniemi.

2. Maa- ja metsätalousvaliokunnalle tullaan toimittamaan vuoden 2017 loppuun mennessä selvitys lainsäädännön vaikutuksista.

Leena Arpiainen, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttaminen

HE 142/2015 vp – EV 32/2016

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että alkutuotannon asemaa markkinoilla vahvistetaan kaikissa tuotantosuunnissa

Lausumassa mainitun hallituksen esityksen (HE 142/2015) perusteella annettu maa-
taloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muutos mahdollisti tuottajaor-
ganisaatioiden hyväksymisen tietyillä tuotealoilla. Tuottajaorganisaatiot voivat vah-
vistaa tuottajien asemaa muun muassa siksi, että niille on sallittu tietyt poikkeukset
yleisestä kilpailulainsäädännöstä. Esityksen käsittelyn yhteydessä eduskunta kiinnitti
huomiota siihen, että hyväksymismahdollisuus tulisi laajentaa kaikille tuotealoille.
Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli hallituksen esityksen (HE 144/2016) maa-
taloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta. Laki
(1074/2016) tuli voimaan 1.1.2017. Se mahdollistaa tuottajaorganisaatioiden hyväk-
symisen kaikilla tuotealoilla. Lisäksi se mahdollistaa elintarvikeketjun kaikkien toi-
mijoiden yhteisten toimialaorganisaatioiden perustamisen. Lausumassa edellytetty
toimenpide on siten toteutettu.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Aku-Petteri Korhonen, lainsäädäntöneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

1.9 Puolustusvaliokunta

Asevelvollisten taloudelliset etuudet

HE 37/2007 vp — EV 110/2007 vp

Puolustusvaliokunta

Eduskunta edellytti 11.12.2007, että hallitus ryhtyy toimiin varusmiespalvelusajan ottamiseksi huomioon eläkkeen määräytymisessä sekä kotiuttamisrahan maksamiseksi palveluksesta kotiutuville. Eduskunta edellyttää lisäksi, että asevelvollisille kuuluvia taloudellisia etuuksia kehitetään edelleen.

Reserviläispalkkoja korotettiin 1.2.2016 lukien. Muilta osin asiassa ei ole eduskunnalle uutta ilmoitettavaa.

”Asevelvollisten taloudellista ja sosiaalista asemaa on pyritty kehittämään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti. Asevelvollisten etuuksien kehittämistä koordinoi puolustusministeriön poikkihallinnollinen yhteistyöfoorumi, joka on toiminnassaan systemaattisesti korostanut asevelvollisten taloudellisten ja sosiaalisten etujen parantamisen sekä heidän yhteiskunnallisen asemansa (työelämä, opinnot) arvostamisen merkitystä.

Yhteistyöfoorumin linjausten mukaisesti asevelvollisten taloudellisia etuuksia on parannettu viimeksi 1.1.2015 lukien korottamalla asevelvollisten päivärahoja ja erilliskorvauksia.

Reserviläispalkan maksuperusteet uusittiin vuonna 2008, jolloin reserviläispalkka sidottiin puolustusministeriön palkkataulukkaan.

Varusmiespalvelusajan mahdollinen huomioon ottaminen eläkkeen määräytymisessä sekä mahdolliseen kotiuttamisrahaan liittyvät toimenpiteet kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Ottaen huomioon taloudellisten tukien kokonaisuus, sosiaali- ja terveysministeriö ei ole pitänyt tarpeellisena kotiuttamisrahan palauttamista.”

Asevelvollisten etuuksia kehitetään jatkuvasti lausuman edellyttämällä tavalla, joten esitetään lausuman poistamista.

Janne Torvinen, ylitarkastaja, puolustusministeriö

Valmiuslakia koskeva kokonaisarvio

HE 3/2008 vp – EV 71/2010 vp

LJL 1 /2011 vp – EK 28 /2011 vp

Puolustusvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.12.2011, että valtioneuvosto laatii kokonaisarvion valmiuslain suhteesta perustuslain uuteen 23 §:ään perustuslakivaliokunnan esittämät näkökohdat huomioon ottaen.

Uusi valmiuslaki ja perustuslain 23 §:n muutos tulivat voimaan 1.3.2012. Valmiuslain valmistelussa ei aikanaan kyetty ottamaan huomioon perustuslain uuden, perusoikeuksia poikkeusoloissa koskevan 23 §:n sääntelyä hankkeiden valmistelun ja säätämisen eriaikaisuuden vuoksi. Uuden valmiuslain ja perustuslain 23 §:n välistä suhdetta koskevan kokonaisarvion laatiminen on mittava selvitystyö, jonka käynnistäminen on vasta nyt tullut mahdolliseksi valtioneuvoston osoitettua hankkeelle tutkimusmäärärahan. Tutkimushanke on tarkoitus toteuttaa vuoden 2017 aikana.

Tuula Majuri, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Ulkopuolisen rahoituksen hyödyntäminen Maanpuolustuskorkeakoulun toiminnassa

HE 73/2016 vp – EV 72/2016 vp

Puolustusvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että puolustusministeriö antaa vuoden 2016 loppuun mennessä puolustusvaliokunnalle selvityksen rahastotalousmahdollisuuden hyödyntämisestä Maanpuolustuskorkeakoulun toiminnassa

Puolustusministeriö on antanut asiasta selvityksen puolustusvaliokunnalle joulukuussa 2016.

Ulkopuolisen, täydentävän rahoituksen tavoitteena on Maanpuolustuskorkeakoulun tieteellisen uskottavuuden ja tutkimuksen vaikuttavuuden lisääminen. Ulkopuolinen rahoitus on mahdollistanut lisähenkilöstön tutkimustoimintaan sekä tukenut julkaisutoimintaa ja tieteellistä verkottumista. Pääasiallisena ulkopuolisena rahoituslähteenä ovat kansalliset ja kansainväliset tutkimusohjelmat. Nykysääntely ei aseta ulkopuoliselle rahoitukselle periaatteellisia esteitä. Rahoitusmalli on huomioitu valtion taloushallinnon sääntelyssä ja ohjeistuksessa. Ulkopuolinen rahoitus on kuitenkin paikoin sopinut huonosti yhteen puolustusvoimien resurssien suunnittelu- ja raportointijärjestelmien kanssa. Se on ollut käytännössä rajoittava tekijä kyvylle hakea, vastaanottaa ja hallinnoida ulkopuolista rahoitusta.

Puolustusministeriön yhteistyössä Pääesikunnan ja Maanpuolustuskorkeakoulun kanssa laatimassa selvityksessä yksilöitiin tarpeellisia korjaavia toimenpiteitä mm. henkilöstöhallinnon sekä toiminnan ja resurssien suunnittelun sekä toiminnanohjausjärjestelmän sisäisiin määräyksiin ja käytäntöihin. Välittömästi toimeenpantavilla sisäisillä toimenpiteillä vastataan Maanpuolustuskorkeakoulun esittämiin akuutteihin kehittämistarpeisiin. Tilannetta tarkastellaan uudelleen noin vuoden kuluttua, jolloin voidaan arvioida nykyisten toimenpiteiden riittävyys sekä mahdolliset lisätarpeet.

Ulkopuolisen rahoituksen hyödyntämisen kysymykset sisällytetään jatkossa osaksi puolustusministeriön ja puolustusvoimien säännönmukaista dialogia Maanpuolustuskorkeakoulun tiedepoliittisista tavoitteista. Puolustusministeriö vahvistaa myös kanssakäymistä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa, jotta Maanpuolustuskorkeakoulun intressit tulevat soveltuvin osin huomioiduksi yliopistojen ja korkeakoulujen kehittämiskysymyksissä. Vastaavasti kansalliset tiedepoliittiset suunnat kyetään huomioimaan myös Maanpuolustuskorkeakoulun toiminnassa sen erityispiirteet huomioiden.

Kari Laitinen, tutkimusjohtaja, puolustusministeriö

1.10 Sivistysvaliokunta

Ammattikorkeakoulut, rahoitusjärjestelmä

HE 206/2002 vp – EV 306/2002 vp

Sivistysvaliokunta

3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijoille turvataan terveydenhuoltopalvelut opiskelupaikkakunnalla.

Terveys- ja hyvinvointilain 17 § velvoittaa kuntia järjestämään alueellaan sijaitsevien oppilaitosten, myös ammattikorkeakoulujen, opiskelijoille opiskeluterveydenhuollon. Vuonna 2012 tehdyn selvityksen mukaan opiskeluterveydenhuollossa oli puutteita muun muassa palvelujen saatavuudessa, resursseissa sekä opiskeluterveydenhuollon järjestämisessä toiminnallisena kokonaisuutena. STM:n asettama työryhmä (STM 2014:10) esitti useita toimenpiteitä kaikkien opiskelijoiden, myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden, opiskeluterveydenhuollon kehittämiseksi. STM:n ja THL:n tulossopimukseen sisältyy opiskeluterveydenhuollon kehittäminen.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kautta selvitettiin kolmevuotisena ns. YTHS-mallin kokeiluna vuosina 2011–2014 hallitusohjelman mukaisesti. YTHS-mallissa yliopisto-opiskelijoilla on pakollinen terveydenhoitomaksu ja Kansaneläkelaitos maksaa sairaanhoitovakuutuksesta YTHS:lle korvausta yliopisto-opiskelijoiden perusterveydenhuollon kustannuksista. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti v. 2010 työryhmän valmistelemaan, ohjaamaan ja seuraamaan ammattikorkeakoulujen opiskeluterveydenhuollon kokeilua. Työryhmän toimikausi oli 7.12.2010–1.12.2015.

Kokeilun tavoitteena oli selvittää YTHS -mallin soveltuvuutta ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistavaksi. Kokeilun perusteella YTHS -malli soveltuu hyvin ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistavaksi/malliksi niin opiskelijoiden kuin palveluntuottajienkin näkökulmasta. Opiskelijat olivat tyytyväisiä YTHS -kokeilumallilla tuotettuihin palveluihin. He myös käyttivät niitä ja opiskelijoiden terveydellisiin tarpeisiin pystyttiin vastaamaan. YTHS -mallissa opiskeluterveydenhuollon sisältö määräytyy terveydenhuoltolain 17 §:n mukaan samoin kuin kunnallisesti tuotetun opiskeluterveydenhuollon. YTHS- mallin rahoitus koostuu Kelan, opiskelijoiden ja kunnan rahoitusosuuksista. YTHS- mallissa opiskelijat maksavat käyntimaksujen lisäksi pakollisen terveydenhoitomaksun ylioppilaskunnan jäsenmaksun yhteydessä. Kokeilu toteutettiin perustuen opiskelijoiden vapaaehtoisesta terveydenhoitomaksun maksamiseen. Kokeilu osoitti, että vapaaehtoinen terveydenhoitomaksu ei toimi.

Toimeksiantonsa puitteissa kokeilun suunnittelu- ja toimeenpanoryhmä esitti sotevalmistelussa huomioitaviksi seuraavia asioita: Opiskeluterveydenhuollon erityisluonteen vuoksi on perusteltua, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuotanto olisi valtakunnallista ja opiskeluterveydenhuoltoon erikoistunutta. Kaikkien korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämiseksi nykyisellä yliopisto-opiskelijoiden terveydenhuoltomallilla on ratkaistava valtiontuki- ja hankintaoikeudelliset näkökohdat sekä terveydenhoitomaksuun liittyvät kysymykset. Jatkovalmistelussa on selvitettävä, mitä lainsäädännöllisiä muutoksia tarvitaan, jotta kaikki korkeakouluopiskelijat saataisiin laadukkaiden, integroitujen ja opiskelukykyä tukevien palveluiden piiriin.

Yo- ja amk -opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisen säädöspohja ja YTHS:n rahoitus sekä opiskelijoiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden valinnanvapauteen liittyvät asiat ovat sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelussa arvioitavia asioita.

Maire Kolimaa, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Tekijänoikeuslain lainauskorvausjärjestelmä

HE 126/2006 vp – EV 226/2006 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2006, että valtion talousarviossa osoitetaan lisämääräraha, jolla mahdollistetaan tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen ottaminen tekijänoikeuslain 19 §:n tarkoittaman lainauskorvausjärjestelmän piiriin.

Tekijänoikeuslain 19 §:n muutos toteutettiin siten, että järjestely täyttäisi vain vuonna 1992 annetun niin sanotun vuokraus- ja lainausdirektiivin (92/100/ETY) vähimmäisvaatimukset. Lainauskorvausjärjestelmän soveltamisala on näin mahdollisimman rajoitettu ja ulottuu käytännössä vain yleisiin kirjastoihin. Lainauskorvausjärjestelmän toteutuksen alkaessa vuodesta 2007 lähtien selvitetään mahdollisuudet eduskunnan lausuman mukaiseen soveltamisalan laajennukseen.

Lainauskorvausjärjestelmän laajentaminen tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuvaan lainaamiseen sisältyi valtion talousarvion valmisteluun opetusministeriössä keväällä 2007. Kulttuurimäärärahojen niukkuuden vuoksi lisämäärärahaa tähän tarkoitukseen ei kuitenkaan voitu esittää lopullisessa talousarvioehdotuksessa.

Vuoden 2008 valtion talousarvio sisältää määrärahan lainauskorvauksen maksamiseen vain yleisistä kirjastoista tapahtuvan lainaamisen osalta.

Tarvittavaa määrärahan korotusta ei ole saatu sisällytetyksi vuoden 2009 valtion talousarvioon.

Tarvittavaa määrärahan korotusta ei ole saatu sisällytetyksi vuoden 2010 valtion talousarvioon.

Entisestään vähentynyt liikkumavara valtion talousarvion kehyksissä ei ole mahdollistanut tarvittavaa määrärahan korotusta vuoden 2011 valtion talousarviossa.

Valtion talousarvion kehykset eivät ole mahdollistaneet määrärahan korotusta vuoden 2012 valtion talousarviossa tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen ottamiseksi lainauskorvausjärjestelmän piiriin.

Valtion talousarvion määrärahan korotus, joka vuoden 2013 talousarviossa on ollut mahdollista kohdistaa tekijänoikeudella suojatun aineiston käyttöoikeuskorvauksiin, on kohdistettu nykyisen laajuisen lainauskorvauksen tason korottamiseen. Vuoden 2013 talousarvioesityksen eduskuntakäsittelyssä hyväksyttiin 200 000 euron korotus määrärahaan. Lainauskorvausmääräraha kasvoi siten 3 625 000 eurosta (2012) 3 825 000 euroon (2013). Valtion talousarvion kehykset eivät ole mahdollistaneet

tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuvan lainaamisen sisällyttämistä lainauskorvausjärjestelmän piiriin.

Määrärahan korotus vuoden 2014 talousarvioesityksessä on kohdistettu nykyisen laajuisen lainauskorvauksen tason korottamiseen. Vuoden 2014 talousarvioesityksessä lainauskorvausmäärärahaa esitettiin korotettavaksi 150 000 eurolla, minkä lisäksi eduskunta hyväksyi 100 000 euron lisäkorotuksen. Lainauskorvausmäärärahan suuruus vuonna 2014 oli 4 075 000 euroa.

Valtion talousarvion kehykset eivät ole mahdollistaneet tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuvan lainaamisen sisällyttämistä lainauskorvausjärjestelmän piiriin.

Vuoden 2015 talousarviossa määrärahaa korotettiin 4 150 000 eurolla 8 225 000 euroon. Korotus kohdistettiin lainauskorvauksen tason nostamiseen. Vuonna 2015 aloitettiin lainmuutoksen valmistelu, jonka tarkoituksena on lainauskorvauksen laajentaminen tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuvaan lainaamiseen. Tavoitteena on, että asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vuonna 2016.

Vuoden 2016 talousarviossa määrärahaa korotettiin 1 088 000 eurolla 9 313 000 euroon, joka sisältää myös arvonnäköveron osuuden. Korotus kohdistettiin lainauskorvauksen tason nostamiseen.

Vuodelle 2017 hyväksytyssä talousarviossa määrärahaa korotettiin 6 335 000 eurolla 15 648 000 euroon, joka sisältää myös arvonnäköveron osuuden. Vuoden 2017 alusta tuli voimaan tekijänoikeuslain muutos (972/2016), jolla lainauskorvaus laajennettiin myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastoista (korkeakoulukirjastot) tapahtuvaan teosten lainaamiseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Yliopistouudistus, toteutumisen ja vaikutusten seuraaminen

HE 7/2009 vp – EV 103/2009 vp

Sivistysvaliokunta

5. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että yliopistokeskuksille suunnataan vuosittain vähintään nykyisen tasoiset määrärahat.

5. ”Opetus- ja kulttuuriministeriö osoittaa kaudella 2017–2020 yliopistokeskuksia koordinoiville yliopistoille rahoitusta osana valtakunnallisia tehtäviä. Vuonna 2017 rahoitusta osoitetaan 595 000 euroa kutakin yliopistokeskusta kohden. Valtakunnallisten tehtävien lisäksi yliopisto saa rahoitusta perusrahoituksen laskennallisten panos/tuotos -kriteerien kautta, joista osa liittyy myös yliopistokeskuksissa tapahtuvaan toimintaan.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.”

Jorma Karhu, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Oppimisen tukeminen

Erityisopetus

HE 109/2009 vp – EV 90/2010 vp

Sivistysvaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että valtiontalouden kehyksissä ja tulevissa valtion talousarvioissa otetaan huomioon perusopetuslain erityisopetusta ja muuta erityistä tukea koskevien lainmuutosten johdosta syntyvät lisärahoitustarpeet.

Asiassa ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Opetus- ja kulttuuriministeriö laati eduskunnan sivistysvaliokunnalle selvityksen (2014:2) kolmiportaisen tuen toimeenpanosta keväällä 2013. Selvityksen perusteella kolmiportaisen tuen toimeenpano on sujunut kokonaisuutena hyvin. Erot kuntien välillä ovat kuitenkin suuria. Selvityksen perusteella vaativan erityisopetuksen kehittämisen osalta ilmeni isoja haasteita.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti maaliskuussa 2015 vaativan erityisen tuen kehittämisyhmän jaostoineen. Kehittämisyhmän tehtävä kattaa sairaalaopetusyksiköiden, kuntien ja kuntayhtymien ja yksityisten laitosten ja erityiskoulujen tarjoaman opetuksen ja koulunkäynnin, joilla on opetuksen järjestämislupa. Vaativan erityisen tuen kehittämisyhmä ja sen jaostot asetettiin ajalle 1.4.2015–30.6.2017. Kehittämisyhmän väliraportti valmistui marraskuussa 2015 ja toinen väliraportti valmistuu marraskuussa 2016. Työryhmän loppuraportti julkaistaan 30.6.2017 mennessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtion erityisavustusta erityisopetuksen laadun kehittämiseen ja siihen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen.

Vuonna 2015 Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtion erityisavustusta koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen 7 255 000 euroa ja vaativan erityisen tuen koulutukseen 2 720 400 euroa. Tämä mahdollisti vaativan erityisen tuen henkilöstön koulutusta sekä koulunkäyntiavustajien palkkaamista.

Ei aiheuta enää toimenpiteitä.”

Jussi Pihkala, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kuvaohjelmalainsäädäntö, lakiuudistuksen toteutumisen ja vaikutusten seuraaminen

HE 190/2010 vp – EV 348/2010 vp

Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 15.3.2011, että kuvaohjelmalain säätämisen johdosta Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskukselle turvataan laajenevien velvoitteiden mukainen riittävä rahoitus niin, ettei lasten mediasuojelun kannalta merkittävän uudistuksen menestyksellinen toteutuminen vaarannu.

Asiasta ei ole uutta ilmoitettavaa.

”Valtioneuvosto päätti 16.6.2011 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Kuvaohjelmalaki (710/2011) ja Laki Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksesta (711/2011) tulivat voimaan 1.1.2012. Lakiuudistuksen myötä Valtion elokuvatarkastamo muuttui Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskukseksi.

Eduskunta lisäsi Media- ja kuvaohjelmakeskuksen toimintamenomomentille 100 000 euroa vuoden 2013 talousarviossa. Lisäksi eduskunta lisäsi ministeriön esityksestä momentille 48 000 euroa vuoden 2013 IV lisätalousarvioesityksessä välttämättömien uusittavien tietojärjestelmien hankintaan sekä 60 000 euroa vuoden 2014 III lisätalousarvioesityksessä. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus ja Kansallinen audiovisuaalinen arkisto yhdistettiin yhdeksi virastoksi vuoden 2014 alusta lailla Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista. Yhdistämisen yhtenä tavoitteena oli Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksen toimintamahdollisuuksien turvaaminen osana suurempaa virastoa. Viraston resurssien turvaaminen on kuitenkin haasteellista nykyisessä valtion taloudellisessa tilanteessa.”

Laura Mäkelä, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kulttuurin tulevaisuus

VNS 4/2010 vp – EK 38/2010 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 20.1.2011 valtioneuvoston selonteon johdosta kannanoton:

1. Kehitetään taiteilijoiden sosiaaliturvaa niin, että nykyistä suurempi osa taiteilijoista saadaan sosiaaliturvan piiriin.
2. Ratkaistaan kulttuurialan sosiaali- ja työttömyysturvaan ja eläkekysymyksiin liittyvät erityiskysymykset niin, että mahdollisimman moni työllistymisen este voidaan poistaa.
5. Edistetään Prosentti taiteeseen -periaatetta, jota voidaan toteuttaa rakentamis- ja perusparannuskustannuksiin sidottuna.

Kohdat 1. ja 2.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 5.9.2012 työryhmän selvittämään luovilla aloilla työskentelevien ja muiden itsensä työllistävien sosiaaliturvassa ja sosiaaliturvaan vaikuttavassa verotuksessa mahdollisesti olevat epäkohdat ja tekemään tarvittavat muutosehdotukset epäkohtien korjaamiseksi. Työryhmä luovutti ehdotuksensa sosiaali- ja terveysministeriölle 7.10.2013. Työryhmän ehdotuksesta antoivat lausuntonsa useat taiteen ja luovien alojen järjestöt. Työryhmän jatkotyöskentelyä koordinoi sosiaali- ja terveysministeriö.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys (HE 226/2014 vp), jossa ehdotettiin, että apurahakauden johdosta otettavan vakuutuksen voi keskeyttää muun ansiotyön vuoksi. Esitys hyväksyttiin ja laki tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2015. Muutos paransi apurahansaajien mahdollisuutta ottaa vastaan lyhytaikainen työsuhde.

Sosiaali- ja terveysministeriön esittelemällä hallituksen esityksellä työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ää muutettiin lailla 1654/2015. Yrittäjämääritelmää muutettiin siten, että yrittäjänä pidetään henkilöä, jota pidetään yrittäjänä yrittäjän eläkelaisissa tai maatalousyrittäjän eläkelaisissa. Täten työttömyysturvalain yrittäjämääritelmä laajeni koskemaan henkilöitä, joiden toimintaa on aiemmin arvioitu omassa työssä työllistymisenä. Muutos koskee erityisesti yksityisiä elinkeinonharjoittajia, joita on muun muassa luovien alojen toimijoissa.

Työ- ja elinkeinoministeriön esittelemällä hallituksen esityksellä muutettiin muun muassa työttömyysturvalain 2 luvun 6, 9 ja 11 §:ä lailla 1374/2014. Pykälää muutettiin siten, ettei työttömyysetuuden saaminen edellytä yrityksessä työskentelyn, omassa työssä työllistymisen tai opiskelun päättymistä koskevien selvitysten esittämistä työ- ja elinkeinotoimistolle eikä pykälistä voi saada tällaista käsitystä. Muutokset koskevat vain velvollisuutta esittää selvitystä eikä niillä olisi vaikutusta muihin työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin.

Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee yrityksessä työskentelyn, omassa työssä työllistymisen ja päätoimisen opiskelun päättymisen työnhakijan ilmoittamien tietojen perusteella, mutta toimistolla säilyi mahdollisuus pyytää tarvittaessa muita selvityksiä 11 luvun 2 §:n perusteella. Muutos ei tarkoita sitä, että työttömyysetuuden maksajalle syntyy velvollisuus tarkistaa työvoimapoliittisen lausunnon oikeellisuus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettivat 13.12.2016 työryhmän tekemään ehdotuksia luovien alojen vahvistamiseksi. Työryhmän toimikausi on 13.12.2016 - 31.3.2017. Työryhmän tehtäviin kuuluu mm. tehdä ehdotuksia luovien alojen ammattilaisten ja taiteilijoiden sosiaaliturvan kehittämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö aikoo vuonna 2017 lähteä selvittämään sitä, kuinka itsensä työllistäjien ja täten myös taiteen ja kulttuurin alan toimijoiden, eläkevakuuttamista voitaisiin jatkossa joustavoittaa.

5. Opetus- ja kulttuuriministeriön Ympäristötaiteen säätiöltä ja Arkkitehtuurikeskus ry:ltä tilaama selvitys vaihtoehtoista ns. prosenttiperiaatteen edistämiseksi julkisen rakentamisen yhteydessä valmistui maaliskuussa 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriö tuki veikkausvoittovaroin prosenttiperiaatteen edistämistä myöntämällä valtionavustusta alan organisaatioille prosenttiperiaatteen pilotointiin käytettäväksi vuosina 2013–2015 sekä jatkotoimenpiteille vuonna 2016. Vuodesta 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö on delegoinut taiteen edistämiskeskuksen jaettavaksi vuosittain valtionavustuksia "Prosentti rakennuskustannuksista taiteeseen" -hankkeille. Vuosiksi 2015–2017 asunto- ja kulttuuriministeri asetti poikkihallinnollisen ohjausryhmän, jonka tehtävä on tukea ja ohjata prosenttiperiaatteen edistämistä, miettiä kannustimia ja ohjauskeinoja julkisen rakentamisen prosenttiperiaatteen käytölle, kartoittaa tutkimustietoa prosenttiperiaatteen vaikutuksista sekä kerätä kokemuksia ja hyviä käytäntöjä ulkomaisista taiteen ja rakentamisen yhdistämiseen liittyvistä hankkeista.

Taiteen edistämiskeskuksessa kohdennettiin vuonna 2016 yhteensä 5,2 henkilötyövuotta prosenttiperiaatteen edistämiseen, pääosin läänintaiteilijoiden työpanoksena, sekä jaettiin 300 000 euroa valtionavustuksina prosenttiperiaatteen mukaisten taidekohteiden tukemiseen ja käynnistämiseen.

Valtioneuvoston selonteko kulttuurin tulevaisuudesta -asiakirjan voimassaolo päättyi 30.12.2015. Tämä liittyy valtioneuvoston päätökseen vähentää voimassa olevien erilisstrategioiden määrää.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Petra Havu, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (kohdat 1. ja 2. sekä 5.)

Erik Strömberg, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö (kohdat 1. ja 2.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, uudistuksen vaikutusten seuraaminen

HE 67/2013 vp – EV 218/2013 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa uudistuksen vaikutuksia oppilashuollon vaikuttavuuteen ja tehostumiseen sekä henkilöstön riittävyyteen ja palvelujen saatavuuteen eri puolilla maata ja antaa asiasta sivistysvaliokunnalle selvityksen kevätistuntokaudella 2018.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tuli voimaan 1.8.2014. Keväällä 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja paikallisten aluehallintoviranomaisten kanssa kahdeksan isoa koulutustilaisuutta eri puolilla Suomea lain toimeenpanon edistämiseksi. Koulutustilaisuuksissa oli noin 3 000 osallistujaa. Näiden tilaisuuksien lisäksi Opetushallitus sekä Terveystieteiden tutkimuskeskus ovat kouluttaneet runsaasti toimijoita uuden opiskeluhuoltolain mukanaan tuomiin uudistuksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö on yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, OPH:n ja THL:n kanssa laatinut ja julkaissut soveltamisohjeen lain toimeenpanon tueksi.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus on käynnistänyt oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevan arviointityön koskien uudistuksen vaikuttavuutta ja tehokkuutta sekä henkilöstön riittävyyttä ja palvelujen saatavuutta.

Anne-Marie Brisson, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Esittävien taiteilijoiden oikeudet av-teoksissa

HE 73/2013 vp – EV 120/2013 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.11.2013, että hallitus huolehtii av-teoksissa esiintyvien esittävien taiteilijoiden oikeuksista tasavertaisesti muiden taiteilijoiden kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on ryhdytty valmistelemaan selvityksen tekemistä audiovisuaalisten esitysten suojasta Euroopan unionissa. Selvitys luo pohjaa kansallisten lainsäädäntötarpeiden arvioinnille siinä yhteydessä, kun Euroopan unionissa valmistellaan unionin ja sen jäsenvaltioiden liittymistä vuonna 2012 tehtyyn audiovi-

suaalisten esitysten suojaa koskevaan Pekingin sopimukseen. Osaselvitys on valmistunut 2016.

Tekijänoikeusasioita käsittelevässä neuvoston työryhmässä aloitettiin syksyllä 2014 keskustelu Pekingin sopimuksen voimaansaattamisprosessista.

Valmistelut Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden liittymiseksi Pekingin sopimukseen ovat olleet komission johdolla edelleen käynnissä eikä niitä ole vielä saatettu loppuun. Suomessa tapahtuva kansallinen valmistelu ja selvitystyö on tarkoituksenmukaisuussyistä sovitettu aikataulullisesti yhteen Euroopan unionin valmistelun kanssa.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opintotuki

HE 116/2013 vp ja HE 197/2013 vp – EV 189/2013 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.12.2013, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin opintotukilainsäädännön uudistamiseksi siten, ettei samassa tilanteessa olevia täysi-ikäisiä opiskelijoita aseteta enää eri asemaan iän perusteella.

Vanhempien tulot eivät vaikuta korkeakouluopiskelijoiden opintotukeen vähentävästi.

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot vähentävät opintorahaa, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisää, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tavoitteena on ollut, että vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta toisen asteen 18–19-vuotiaiden itsenäisesti asuvien opintorahaan luovutaan vaiheittain.

Itsenäisesti asuvien 18–19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tulo-rajot on korotettu 1.8.2014 ja 1.1.2016 ja tulojen vähentävästä vaikutuksesta luovutaan hallituksen esityksen (229/2016) mukaisesti 1.1.2018 kokonaan (laki xxx/2017).

Virpi Hiltunen, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ammattikorkeakoululaki ja laki yliopistolain 49 §:n muuttamisesta

HE 26/2014 vp – EV 134/2014 vp

Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tiiviisti ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistuksen kokonaisvaikutuksia ja antaa siitä selvityksen sivistysvaliokunnalle vuoden 2018 aikana.

2. Eduskunta edellyttää, että ammattikorkeakoulutuksen on oltava työelämälähtöistä ja aluekehitystä tukevaa. Alueellisen ja paikallisen päätöksen teon pitää olla ammattikorkeakoulutuksen vahvuus myös jatkossa.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii viivytyksettä ehdotuksen, joka perustuslain vaatimukset täyttäen mahdollistaa pakollisen terveydenhoitomaksun keräämisen ammattikorkeakouluopiskelijoilta opiskeluterveydenhuollon palveluiden järjestämiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on toteuttanut yliopistouudistuksen vaikutusten arvioinnin. Asiasta on annettu selvitys eduskunnan sivistysvaliokunnalle joulukuussa 2016. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arviointi on hankittu samalta arvioinnin toteuttajalta, Owal Group Oy:ltä. Arvioija on aloittanut työnsä vuoden 2017 alussa. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arviointi sisältää eduskunnan edellyttämän selvityksen rahoitusuudistuksesta. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arviointi valmistuu eduskunnan edellyttämässä aikataulussa vuonna 2018.

Yliopistolakiuudistuksen arvioinnin ja käynnistetyn ammattikorkeakoululakiuudistuksen arvioinnin pohjalta valmistuu kokonaiskuva ja analyysi molemmista toteutetuista korkeakoulureformeista vuonna 2018.

Maarit Palonen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

2. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksella edistetään ammattikorkeakoulujen profiilia työelämäläheisinä ja aluekehitystä tukevinä korkeakouluina. Ammattikorkeakoulujen profiili on otettu huomioon mm. ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin kehittämistyössä sekä korkeakoulujen sopimuskauden 2017–2020 tavoitteissa.

Vuoden 2017 alusta voimaan tullut rahoitusmalli turvaa ammattikorkeakoulujen pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet ja kannustaa profiloitumaan sekä kehittämään laatua ja toimimaan tuottavasti ja taloudellisesti. Rahoitusmalli vahvistaa valtakunnallisia korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita sekä ammattikorkeakoulusektorin profiilia suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä. Samalla se pyrkii kannustamaan uusimuotoisia ammattikorkeakouluja strategiseen kehittämiseen.

Rahoitusmallin pääosiot muodostuvat edelleen koulutuksesta, tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sekä koulutus-, tutkimus- ja kehittämiss politiikan tavoitteista.

Opetus- ja kulttuuriministerin asettama työryhmä laatii mallin laadullisen työllistymisen sisällyttämiseksi ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoituskriteereihin vuodesta 2019 alkaen. Tavoitteena on edistää työllisyyttä sekä kannustaa korkeakouluja yhteistyöhön työelämän kanssa. Työryhmä laatii esityksensä helmikuun 2017 loppuun mennessä.

Ammattikorkeakoulujen sopimuskauden 2017–2020 tavoitteiden valmistelu on pohjautunut hallitusohjelman kehittämislinjauksiin, korkeakoululaitoksen uudistamisen tarpeisiin sekä ammattikorkeakoulujen strategisiin linjauksiin ja päätöksiin. Tutkintotavoitteet on sovittu opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä pohjautuen ennakointityöhön työelämän edellyttämistä osaamistarpeista.

Maarit Palonen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus- ja lainsäädäntöpohjaa koskevat päätökset vaikuttavat opiskelijoiden terveydenhuollon toteutumiseen.

Johanna Moisio, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämät opiskeluhuollon palvelut

HE 189/2014 vp – EV 224/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistuksen yhteydessä hallitus huolehtii siitä, että oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämät opiskeluhuollon palvelut voidaan jatkossakin toteuttaa kouluissa lähipalveluna.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut ovat osa peruspalveluja ja järjestetään oppilaitoksissa lähellä oppilasta ja opiskelijaa. Opiskeluhuollon tärkeä osa on yhteisöllinen opiskeluhuolto, jota toteutetaan opiskeluhoitopalvelujen ja oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa yhteistyössä laaditun oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelman mukaan. Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut (psykologin ja kuraattorin palvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut) on säädetty lainsäädännöllä oppilaitoksiin ja opiskeluyhteisöihin, joissa opiskelijat opiskelevat ja viettävät suuren osan päivästä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut (osa opiskeluhoitoa) on sidottu myös terveydenhuoltolain mukaan osaksi koulu- ja opiskeluyhteisöä lähelle oppilaita ja opiskelijoita.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluissa toteutuu sote-palvelujen yhteensovittaminen kunnan muiden palvelujen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset tekevät tiivistä yhteistyötä koulun muun henkilöstön kanssa. Asiakaslähtöisyys konkretisoituu palveluja ohjaavaksi toiminnaksi. Tavoitteena on tarvittavien palvelujen keskittäminen opiskelijan ympärille. Terveiden ja hyvinvoinnin on julkaissut oppaan opiskeluhuollon monialaisen johtamisen tueksi (THL Opas 36/2015). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos seuraa yhteistyössä Opetushallituksen kanssa opiskeluhuollon toteutumista peruskouluissa, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisohjeen (Kuntainfo 13a/2015, STM).

Marjo Malja, sosiaalineuvos

Maire Kolimaa, neuvotteleva virkamies

Päivi Kaukonen, erityisasiantuntija

Marjaana Pelkonen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Opintotukilain uudistaminen

HE 210/2014 vp – EV 360/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti, että seuraavalla vaalikaudella toteutetaan opintotukilainsäädännön kokonaisuudistus, jolla turvataan päätoimisen opiskelun taloudelliset edellytykset ja jossa otetaan huomioon myös järjestelmän selkeyttä, läpinäkyvyyttä, joustavuutta ja kannustavuutta sekä opiskelijoiden keskinäistä yhdenvertaisuutta parantavat näkökohdat.

Opintotukea on kehitetty eduskunnan edellyttämän lausuman suuntaisesti 1.8.2016 voimaan tulleella lailla (1402/2015) opintotukilain muuttamisesta.

Ministeriö nimesi 9.10.2015 professori Roope Uusitalon laatimaan selvitystä opintotuen uudistamiseksi hallitusohjelman mukaisesti. Selvitystyössä tuli ottaa huomioon hallitusohjelman reunaehdot ja opintotukimenojen säästötavoite. Selvitystyö sisälsi vaihtoehtoisia ratkaisuehdotuksia opintotuen uudistamiseksi siten, että järjestelmä turvaa mahdollisuuden päätoimiseen opiskeluun ja kannustaa ripeään valmistumiseen.

Hallitusohjelman edellyttämä opintotukiuudistus toimeenpantiin hallituksen esityksellä laeiksi opintotukilain ja tuloverolain 127 d §:n muuttamisesta (229/2016). Esityksen mukaan eri koulutusasteiden opintorahan tasot ja tarveharkintaperusteet yhtenäistyvät. Vanhempien tulot eivät enää vaikuta vähentävästi 18–19-vuotiaiden itsenäisesti asuvien opintorahaan toisella asteella. Lisäksi toisen asteen opiskelija voi nostaa lukukauden lainan yhdessä erässä, kuten korkeakouluopiskelijakin jo nykyisin voi nostaa. Opintotuen tarveharkintaa uudistetaan lisäksi siten, että opiskelijan omat tulorajat sidotaan ansiotasoindeksiin ja niitä tarkistetaan kahden vuoden määräajoin vain, jos tulorajat nousevat. Opiskelijan omien tulojen perusteella takaisinperittäväksi määrätyn opintorahan ja asumislisän määrän korotus lasketaan 15 prosentista 7,5 prosenttiin.

Tuen taso paranee lainatakauksen nousun myötä parantaen opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun. Opintolainahyvityksen ja -vähennyksen ehdot säilyvät nykytasolla kannustaen tutkinnon suorittamiseen tavoiteajassa. Lainan käyttökelpoisuus paranee siten, että maksuhäiriömerkintä ei enää estä valtiontakauksen myöntämistä. Lisäksi valtion opintovelalliselta perimän takausvastuulain sääntely selkeytyy.

Opiskelijat siirtyvät pääasiassa yleisen asumistuen piiriin, jolloin heidän asumistaan tuetaan samoin perustein kuin muidenkin pienituloisten asumista. Muutos parantaa erityisesti pienituloisimpien ja korkeita asumismenoja maksavien yksin asuvien opiskelijoiden taloudellista tilannetta.

Tukiaika lyhenee ensimmäisen korkeakoulututkinnon 1.8.2017 tai sen jälkeen aloitavilla lisäten opintotukilain tukiaikasäännöksiä. Nk. vanhoja tukiaikasäännöksiä on tarpeen vähentää järjestelmän selkeyttämiseksi.

Virpi Hiltunen, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ammatillisen valmentavan koulutuksen uudistus

HE 211/2014 vp, HE 357/2014 vp – EV 311/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ammatillisen valmentavan koulutuksen uudistuksen vaikuttavuutta määrätietoisesti kaikkien koulutukseen osallistuvien eri henkilöryhmien osalta. Hallituksen tulee antaa sivistysvaliokunnalle selvitys uudistuksen toimeenpanosta ja vaikuttavuudesta keväällä 2017.

Lailla ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta (246/2015) lisättiin lainsäädäntöön ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä työhön ja itsenäiseen elämää valmentavaa koulutusta koskevat säännökset. Laki hyväksyttiin maaliskuussa 2015 ja uudet koulutukset käynnistyivät 1.8.2015. Opetus-

ja kulttuuriministeriö myönsi järjestämisluvut ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen koulutustehtävään 51 koulutuksen järjestäjälle, joista 12 koulutuksen järjestäjää sai luvan järjestää valmentavaa koulutusta erityisopetuksen erityisen koulutustehtävän perusteella.

Hallituksen esityksen mukaan ennen lain voimaantuloa myönnettyjen valmistavien ja valmentavien koulutusten (ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutuksen valmistava koulutus, vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus sekä talouskouluopetus) yhdistettiin uudeksi ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaksi koulutuskokonaisuudeksi. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus on tarkoitettu ensisijaisesti perusopetuksen päättäneille nuorille, jotka tarvitsevat eri syistä johtuvaa opiskeluvalmiuksien parantamista sekä ohjausta ja tukea koulutuksen ja ammatin valinnassa. Koulutukseen voivat osallistua myös muut vailla tutkintoa olevat nuoret ja aikuiset, jotka tarvitsevat valmiuksia ammatilliseen peruskoulutukseen siirtymiseksi.

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus vastaa erilaisten koulutukseen osallistuvien kohderyhmien yksilöllisiin tarpeisiin niin, että erilaiset koulutukseen osallistuvat henkilöryhmät voivat opiskella omien osaamistarpeidensa ja oppimispolkujen mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt keväällä 2016 selvityksen vaikeimmin vammaisten erityisopetuksen tarpeesta ja koulutuksen saatavuudesta ammatillisessa peruskoulutuksessa. Lisäksi ministeriö on tehnyt selvityksen yhteistyössä Opetushallituksen kanssa ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutusten vaikuttavuudesta kaikkien koulutukseen osallistuvien eri henkilöryhmien osalta. Ministeriö antaa keväällä 2017 näiden selvitysten perusteella sivistysvaliokunnalle selvityksen uudistuksen toimeenpanosta ja vaikuttavuudesta.

Anne Mårtensson, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Erikoistumiskoulutusta koskeva tiedonkeruu

HE 241/2014 vp – EV 210/2014

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa korkeakoulujen tarjoaman jatkokoulutuksen toteutumista ottaen huomioon koulutuksen tarpeen eri aloilla, koulutusmäärien riittävyyden ja muut koulutuksen tarjoajat, sekä jatkokoulutuksen rahoituspohjan laajentumista ja opiskelijakohtaisten maksujen tason määräytymistä. Hallituksen tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle vuoden 2018 loppuun mennessä.

Erikoistumiskoulutuksen kehittämishankkeita toteutetaan useilla eri koulutus- ja toimialoilla.

Sanna Hirsivaara, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Varautuminen hyvitysmaksun rahoituksen monipuolistamiseen

HE 249/2014 vp – EV 239/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2014, että hallitus varautuu hyvitysmaksun rahoituksen monipuolistamiseen esimerkiksi ottamalla valtion rahoituksen rinnalle myös kattavan laitemaksujärjestelmän, jos valtion rahoituksella ei tulevaisuudessa kyetä suorittamaan EU:n tietoyhteiskuntadirektiivin 2001/29/EY edellyttämää sopivaa korvausta (fair compensation) yksityisen kopioinnin sallimisesta. Hallituksen tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle viimeistään vuoden 2018 loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päätti 18.12.2014 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtion vuoden 2016 talousarviossa yksityisen kopioinnin hyvitys on toteutunut hallituksen esittämällä tavalla. Hyvityksen suuruus vuonna 2016 oli 11 miljoonaa euroa, ja se sisälsi myös arvonnlisäveron osuuden.

Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen

HE 258/2014 vp – EV213/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin tällä vaalikaudella toteutettujen säästöpäätösten tosiasiallisia vaikutuksia opetus- ja kulttuuritoimeen liittyvien sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen ja ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin, kun etenkin nuorten ihmisten tosiasialliset ja yhtäläiset mahdollisuudet saada koulutusta heikkenevät. Hallituksen tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (1410) ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (1411/2014, 1412/2014, 1413/2014, 1414/2014, 1415/2014, 1416/2014, 1417/2014, 1418/2014) tulivat voimaan 1.1.2015. Säästöjen vaikutuksia opetus- ja kulttuuritoimeen liittyvien sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen eri puolilla maata voidaan arvioida sen jälkeen, kun lain edellyttämät säästötoimenpiteet on toteutettu ja niiden vaikutuksia seurataan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on neuvotellut Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen kanssa säästöpäätösten tosiasiallisten vaikutusten selvittämisestä ja Karvi tekee selvityksen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisesta OKM:n Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osaston toimialalla. Selvitys kattaa varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen liitännäisine toimintoineen, taiteen perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja vapaan sivistystyön.

Kirsti Kotaniemi, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ruotsin kieli valinnaiseksi oppiaineeksi kaikilla kouluasteilla

M 2/2014 vp – EK 54/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii kokonaisselvityksen, jossa tarkastellaan maamme yleistä kielten opiskelun politiikkaa ja miten sitä pitäisi kehittää tulevia kielitaitohaasteita ennakoiden sekä huomioiden yhteiskunnan ja elinkeinoelämän yhä laajentuva ja monipuolistuva vieraiden kielten osaamisen tarve.

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää lainsäädännölliset edellytykset alueellisiin kokeiluihin kielivalikoiman laajentamiseksi ilman velvoittavaa toisen kansalliskielen opiskelua.

Edellä mainittua selvitystä ei ole vielä tehty. Eduskunnan edellyttämä selvitys kattaisi kaikki koulutusmuodot ja koulutusasteet varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Selvityksessä tulisi ennakoida nopeasti muuttuvien työmarkkinoiden osaamistarpeita. Erityisesti elinkeinoelämän tarpeiden huomioon ottaminen edellyttää ministeriöiden, virastojen ja alan toimijoiden yhteistyötä. Lisäksi meneillään on hallitusohjelman toimeenpanoon kuuluvia hankkeita, joilla monipuolistetaan kieltenopiskelua. Mainittua selvitystä ei ole vielä käynnistetty.

2. Kielikokeilua koskeva eduskunnan ponsi (M 2/2014vp — EK 54/2014 vp) on tarkoitus toteuttaa osana kärkihanketta ja siitä on raportoitu vuosikertomuksessa osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeiden yhteydessä.

Hallituksen vuosikertomuksen 2015 kärkihankkeita koskevassa osassa 2.2.2 sivulla 20 todetaan, että kielten opiskelun lisäämistä ja monipuolistamista koskevaa kärkihanketta on valmisteltu kahdessa osassa. Ehdotusta alueelliseksi kokeiluksi vieraan kielen opiskelun aloittamisesta jo ensimmäisellä luokalla on valmisteltu. Samoin eduskunnan ponnien mukaisen alueellisen kokeilun valmistelu on aloitettu.

Hallitus on 14.4.2016 tarkentanut kärkihankesuunnitelmaansa (Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015–2019 - Päivitys 2016) kuulumaan seuraavasti:

"Mahdollistetaan alueellinen kokeilu kielivalikoiman laajentamisesta eduskunnan hyväksymän ponnien mukaisesti. Selvitetään lainsäädännölliset edellytykset alueellisiin kokeiluihin kielivalikoiman laajentamiseksi ilman velvoittavaa toisen kansalliskielen opiskelua. Opetus- ja kulttuuriministeriön osalta on selvitetty mitä lainsäädäntömuutoksia toimintalainsäädäntöön tarvitaan. Lisäksi asiaan liittyy perusoikeuksien toteutumiseen liittyviä selvitettäviä asioita, joita opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää yhteistyössä oikeusministeriön kanssa. 9/2016 lainsäädännölliset edellytyksen selvitetty, päättyy 12/2018."

Lainsäädännöllisten edellytysten selvittelyn osalta valmistelun ollessa vielä kesken, on todettava seuraavaa:

Kokeilu, jossa toinen kotimainen kieli jätettäisiin pois kaikille yhteisestä perusopetuksen oppimäärästä edellyttää perusopetuslain muutosta. Nykyiset kokeilupykälät eivät mahdollista eduskunnan ponnessa tarkoitettua kokeilua. Esitysluonnos perusopetuslain muuttamiseksi on valmisteilla ja se pyritään antamaan eduskunnalle kevätkaudella 2017. Asiaa on käsitelty osaamisen ja koulutuksen ministerityöryhmässä.

Kokeilun perustuslain asettamia reunaehtoja on pyritty ennakolta selvittämään mm. oikeusministeriön ja oikeuskanslerin viraston kanssa. Hallituksen esityksen voidaan ennakoida edellyttävän sen käsittelyä perustuslakivaliokunnassa. Perustuslainmukaisuutta harkitessa on otettava huomioon oppilaiden yhdenvertaisuus ja sivistykselliset oikeudet, esityksen vaikutus kielellisiin oikeuksiin sekä lainsäädäntökokeiluille muun muassa perustuslakivaliokunnassa muotoutuneet vaatimukset.

Janne Öberg, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Museolain ajantasaisuuden ja kokonaisuudistuksen tarpeen arviointi

HE 303/2014 vp – EV 275/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee museolain kokonaisuudistuksen siten, että laki voidaan hyväksyä vaalikaudella 2015–2018.

Museolaissa (729/1992) ja siihen liittyvässä valtioneuvoston asetuksessa museoista (1192/2005) säädetään museoiden tehtävistä ja valtionosuuden edellytyksistä, valtionosuuden piiriin hyväksymisestä, korotetun valtionosuuden maksamisesta sekä eräistä museoille myönnettävistä valtionavustuksista.

Museolain edellinen kokonaisuudistus tehtiin vuonna 2005. Vuoden 2005 jälkeen museolakia on täydennetty valtakunnalliseksi erikoismuseoksi nimeämistä koskevilla kriteereillä (3 a §). Tässä yhteydessä eduskunta antoi museolain kokonaisuudistusta koskevan lausuman.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 29.6.2015 työryhmän museopoliittisen ohjelman laatimiseksi. Työryhmän tehtävänä on mm. arvioida museolain ajantasaisuus ja tarve lain kokonaisuudistukselle.

Työryhmän toimikautta on jatkettu 28.2.2017 asti. Museopoliittisen työryhmän linjaukset otetaan huomioon museoiden, teattereiden (mukaan lukien tanssi ja sirkus) ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmän uudistamisessa, jota valmistelevan työryhmän toimikausi päättyy 31.10.2017. Museolaki uudistetaan osana rahoituslain säädännön kokonaisuudistusta, joka tulee ajoittumaan vuosille 2017–2018.

Päivi Salonen, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen kehittämissuunnitelma

HE 304/2014 vp – EV 297/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että vaalikaudella 2015–2018 hallitus arvioi kokonaisuudessaan uudelleen opetuksen ja tutkimuksen merkityksen sille yhteiskunnalliselle kehitykselle, jota muun muassa hallitusohjelmissa on tavoiteltu, ja laatii selkeän opetuksen ja tutkimuksen rahoituksen kehittämissuunnitelman, jolla rahoitustaso kytketään realistisella tavalla opetuksen ja tutkimuksen keskeisiin tavoiteasetteluihin.

Opetus- ja kulttuuritoimen sektorille aikaisemmalla ja nykyisellä hallituskaudella päätetyt menosäästöt toteutetaan lisäämällä koulutuksen ja tutkimuksen tuottavuutta ja tehokkuutta sekä tekemällä rakenteellisia uudistuksia. Keskeisimpiä uudistuksia ovat varhaiskasvatuksen uudistukset, toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi sekä korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen. Tarkoituksena on toteuttaa uusitukset siten, että laadukkaiden koulutus- ja kulttuuripalveluiden tarjonnan edellytykset voidaan turvata. Järjestelmää on tarkoitus kehittää erityisesti osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeilla. Uusien oppimisympäristöjen ja digitaalisten materiaalien käyttöönoton edistämiseen sekä opettajien osaamisloikkaan panostetaan yhteensä 90 milj. euroa kolmessa vuodessa, jonka keskeisin toimeenpanon vuosi on 2017.

Osana opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalan ohjausta ja määrärahatasoa koskevaa valmistelutyötä hallitus selvittää opetuksen ja tutkimuksen merkitystä hallitusohjelman mukaisen yhteiskunnallisen kehityksen saavuttamiselle. Hallitus pitää tärkeänä, että julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvion valmistelun yhteydessä määrärahataso asetetaan vastaamaan lainsäädännön ja muun tavoitteenasettelun edellyttämää tasoa. Hallitus on käynnistänyt kehittämissuunnitelman valmistelun, jossa arvioidaan rahoituksen riittävyttä pidemmän aikavälin tavoitteenasetteluihin. Samassa yhteydessä huomioidaan esi- ja perusopetuksesta vastaavien kuntien uusi rooli.

Pasi Rentola, talouspäällikkö, opetus- ja kulttuuriministeriö

Varhaiskasvatuslaki

HE 341/2014 vp – EV 357/2014 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa uuden varhaiskasvatuslain kokonaisvaikutuksia sekä vaikutuksia laatuun ja ryhmäkokoihin ja ryhtyy varhaiskasvatuslain toisen vaiheen uudistamisen yhteydessä toimenpiteisiin laista puuttuvien keskeisten määritelmien täsmentämiseksi, jotta turvataan lasten kokonaisvaltainen hoiva, kasvu ja kehitys. Hallituksen tulee antaa asiasta sivistysvaliokunnalle selvitys vuoden 2017 keväällä.

Hallituksen esitys laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (341/2014) annettiin 18.12.2014. Lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) nimike muuttui varhaiskasvatuslaiksi elokuun ensimmäisenä päivänä 2015 voimaan tulleella päivähoitolain muutoksella (580/2015). Varhaiskasvatuslaissa päivähoito-käsite korvattiin varhaiskasvatuksella ja varhaiskasvatus määritellään suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaksi kokonaisuudeksi, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Myös varhaiskasvatuksen tavoitteet ajanmukaistettiin. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä korostetaan lapsen etua ja oikeus varhaiskasvatukseen määritellään lapsen oikeutena. Lisäksi laissa säädetään lapsiryhmän enimmäiskoosta. Varhaiskasvatuslaissa korostetaan myös lasten ja vanhempien osallisuuden ja vaikuttamisen vahvistamista sekä monialaisen yhteistyön merkitystä.

Eduskunnan lausuman toteuttamiseksi valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintana toteutetaan selvitys ”Varhaiskasvatuslain kokonaisvaikutuksista”. Selvityksen toteuttaa Oulun yliopisto vuosien 2016 – 2017 aikana kaksivaiheisesti. Syksyllä 2016

hankkeessa toteutettiin kyselytutkimus Manner-Suomen kuntien varhaiskasvatuspalveluiden johtajille sekä yksityisille varhaiskasvatuspalveluiden tuottajille. Vuoden 2017 keväällä tehdään toinen kysely varhaiskasvatuksen työntekijöille ja lasten vanhemmille. Lisäksi hankkeessa kootaan syventävää haastatteluaineistoa. Tavoitteena on selvittää, millaisia laadullisia ja taloudellisia vaikutuksia lainsäädäntöön tehdyillä muutoksilla on sekä millaisina muutokset näyttäytyvät eri osapuolten näkökulmista. Selvityksen ensimmäisen vaiheen tuloksia hyödynnetään eduskunnalle annettavassa selvityksessä.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toteuttaa arvioinnin valtiontalouden säästöjen vaikutuksista sivistyksellisiin oikeuksiin. Myös tästä arvioinnista saatua tietoa hyödynnetään eduskunnalle annettavassa selvityksessä. Uudistuksen kokonaisvaikutuksia on kuitenkin vielä varhaista arvioida keväällä 2017. Opetushallitus on vahvistanut uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 18.10.2016. Perusteiden pohjalta laaditut paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat tulee ottaa käyttöön ja uudistettavia lapsikohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia tulee laatia 1.8.2017 lähtien.

Tarja Kahiluoto, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Yliopistojen rahoitustason ja -järjestelmän muutokset

HE 38/2015 vp – EV 75/2015 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus kattavasti seuraa korkeakoulujen rahoituksen riittävyyttä suhteessa korkeakouluille osoitettuihin tehtäviin. Erityisesti tulee seurata yliopiston perusrahoituksen vaalikaudella 2011–2015 toteutettujen ja tällä vaalikaudella toteutuvien leikkausten tosiasiallisia vaikutuksia yliopistojen toimintaan ja sitä, miten perusrahoituksen merkittävä väheneminen vaikuttaa tutkimuksen laatuun ja toteuttamisedellytyksiin sekä tutkimukseen perustuvan opetuksen tasoon ja saatavuuteen. Hallituksen tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle vuoden 2018 keväällä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ottaa yliopistojen toiminnan ja talouden seurannassa sekä mahdollisessa erilliskyselyssä huomioon tarpeen selvittää menosäästöjen vaikutuksia yliopistojen toimintaan.

Käynnissä olevassa yliopistouudistuksen vaikutusten arvioinnissa yhtenä näkökulmana oli yliopistojen rahoitustason ja -järjestelmän muutosten vaikutus yliopistojen toimintaan. Yliopistolain uudistuksen vaikutuksista annettiin eduskunnan sivistysvaliokunnalle selvitys joulukuussa 2016. Yliopistouudistuksessa yliopistot perustettiin maksukykyisinä, vakavaraisina ja luottokelpoisina. Talouden heikentymisen seurauksena yliopistojen rahoitusasema ei ole vahvistunut siinä määrin kuin uudistusta valmisteltaessa tavoiteltiin. Yliopistot eivät myöskään ole täysimääräisesti hyödyntäneet yliopistolain vahvistamaa autonomiaa voimavarojen strategiansa mukaisessa suuntaamisessa.

Ministeriön ja korkeakoulujen uudistumisen tueksi opetus- ja kulttuuriministeriö on työ- ja elinkeinoministeriön kanssa tilannut OECD:ltä teema-arvioinnin Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmästä. Arviointi valmistuu kesällä 2017.

Valtioneuvosto on päättänyt yliopistojen pääomittamisesta vuosina 2017 ja 2018. Lisäksi valmistelussa on vaihtoehtoiset mallit osoittaa lisäresursseja kestävä kasvun edellytyksiä tukevaan korkeakoulujen tutkimus- ja innovaatiotoimintaan sekä tutkimustulosten hyödyntämiseen. Yliopistolakiuudistuksen arvioinnin ja käynnistetyn ammattikorkeakoululakiuudistuksen arvioinnin pohjalta valmistuu kokonaiskuva ja analyysi molemmista toteutetuista korkeakoulureformeista vuonna 2018.

Jorma Karhu, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opintuen reaalikehityksen seuranta

HE 40/2015 vp – EV 39/2015 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkossa vaalikaudella 2015–2019 arvioi opintotuen reaalikehitystä tasapuolisesti suhteessa vastaavaan kehitykseen muiden perustulon muotojen reaalikehityksen kanssa.

Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä sekä opintolainan valtiontakauksesta. 1.8.2016 lukien opintorahoja ei enää koroteta kansaneläkeindeksin perusteella. Hallitusohjelman mukaan opintotuen enimmäistasoa nostetaan. Opintotuen rakenne uudistuu 1.8.2017 siten, että korkea-asteen tukiaika lyhenee ja opintorahoja leikataan samalle tasolle kuin toisen asteen opintorahat ovat. Samalla korotetaan opintolainan valtiontakauksen määrää siten, että tuen enimmäismäärä nousee. Opintotuen osana olevasta asumislisästä luovutaan ulkomailla ja opistojen asuntoloissa maksullisella linjalla opiskelevia lukuun ottamatta ja opiskelijat siirtyvät pääosin yleisen asumistuen piiriin. Opintotuen reaalikehitystä seurataan vuosittain. Erityisesti on tarpeen seurata opintotuen käyttöastetta. Opiskelijoiden asumisen tuen kehittymistä seurataan osana yleistä asumistukijärjestelmää.

Virpi Hiltunen, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Apteekkimaksun korvaus

HE 76/2015 vp – EV 92/2015 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto, eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunnossaan PeVL 14/2015 vp (HE 76/2015 vp) esittämän kannan mukaisesti, harkitsee valtion vuoden 2017 talousarvioehdotuksen laatimisen yhteydessä apteekkimaksun korvauksen poistumisesta aiheutuvan tulonmenetyksen korvaamista asianomaisille yliopistoille kuitenkin siten, että tähän mahdollisesti varattava erillisrahoitus ei vaaranna muiden yliopistojen tai muun opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan julkisen talouden suunnitelman mukaista rahoitusosuutta vuodelle 2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriö otti vuosien 2017–2020 julkisen talouden suunnitelman valmistelussa kehusehdotuksena huomioon apteekkimaksun korvauksen poistumisesta aiheutuvaa tulonmenetystä osittaisen korvaamisen asianomaisille yliopistoille. Julkisen talouden kokonaistilanne ja muiden yliopistojen rahoitustason turvaaminen huomioon ottaen valtioneuvosto ei esittänyt kertaluonteista lisärahoitusta

tulonmenetyksen korvaamiseksi vuodelle 2017. Eduskunta ei myöskään lisännyt tällaista kertaluonteista lisärahoitusta päättämäänsä vuoden 2017 talousarvioon.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Jorma Karhu, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Varhaiskasvatuslain uudistusten vaikutukset

HE 80/2015 vp – EV 112/2015 vp

Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii kokonaisarvioinnin eri uudistusten aiheuttamista vaikutuksista sekä lapsiin että perheen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja että tämä arviointi huomioidaan varhaiskasvatuslain uudistuksessa.
2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto osana varhaiskasvatuslain uudistusta tekee varhaiskasvatuslain asetuksenantovaltuuksia koskevan kokonaistarkastelun, jonka yhteydessä harkitaan myös päiväkodissa ja perhepäiväkodissa hoito- ja kasvatustehtävissä olevan henkilöstön sekä lasten välisen henkilöstömitoituksen kirjaamista lakiin.

Lausuman ensimmäisen osion osalta opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että kokonaisarvioinnin laatiminen eri uudistusten vaikutuksista sekä lapsiin että perheen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon olisi erittäin tarpeellinen. Tällaisen kokonaisarvioinnin tekeminen tulisi vastuuttaa esimerkiksi valtioneuvoston kanslialle tai valtiovarainministeriölle ja se voitaisiin toteuttaa esimerkiksi valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintana. Selvityksessä tulisi ottaa huomioon kaikilla hallinnonaloilla tehdyt uudistukset, joilla on vaikutuksia lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Oulun yliopisto toteuttaa vuosina 2016–2017 selvityksen ”Varhaiskasvatuslain kokonaisvaikutuksista” valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimintana.

Lausuman toisen osion osalta opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee varhaiskasvatuksen lainsäädännön kokonaisuudistusta. Valmistelun yhteydessä arvioidaan voimassa olevaan lakiin sisältyvät asetuksenantovaltuudet sekä nykyiseen lasten päivähoidosta annettuun asetukseen sisältyvät säännökset. Kuntien tehtäviin ja velvoitteisiin sekä lasten ja perheiden asemaan ja oikeuksiin keskeisesti vaikuttavista seikoista, kuten henkilöstön ja lasten välisestä henkilöstömitoituksesta, on jatkossa tarkoitus säätää kattavasti lain tasolla.

Tarja Kahiluoto, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hakemusten käsittelymaksujen poistamisen ja lukuvuosimaksujen käyttöönoton vaikutukset

HE 36/2016 vp – EV 61/2016 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hakemusten käsittelymaksujen poistamisen ja lukuvuosimaksujen käyttöönoton vaikutuksia korkeakoulujen hakijamääriin, hakijoiden keskimääräiseen koulutus- ja osaamistasoon ja korkeakoulujen kansainvälistymiseen seurataan ja arvioidaan huolella. Hakemusten käsittelymaksujen poistumisen vuoksi opetushallitukselle on turvattava riittävä lisärahoitus korkeakoulujen haku- ja valintapalvelujen kehittämiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle viimeistään syksyllä 2018.

Yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on velvollisuus periä lukuvuosimaksuja 1.8.2017 tai sen jälkeen opintonsa aloittavilta Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolisilta opiskelijoilta alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa vieraskielisessä koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa alkuvuodesta 2017 työryhmän korkeakoulujen lukuvuosimaksujen käyttöönoton ja hakemuksen käsittelymaksun poistamisen seurantaan ja arviointia varten. Työryhmä arvioi lukuvuosimaksujen käyttöönoton ja hakemuksen käsittelymaksun poistamisen vaikutuksia korkeakoulujen kansainvälistymiseen ja opiskelijavirtoihin, seuraa korkeakoulujen apurahakäytäntöjen toimivuutta ja vaikuttavuutta sekä raportoi lukuvuosimaksujen käyttöönotosta ja apurahakäytäntöjen kehittymisestä säännöllisesti opetus- ja kulttuuriministeriölle. Arviointi- ja seurantaryhmään kutsutaan edustajat korkeakouluista, opiskelijajärjestöistä, Opetushallituksesta, Koulutuksen arviointikeskuksesta sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen välisissä tulosneuvotteluissa on sovittu 1 miljoonan euron lisämäärärahasta korkeakoulujen tarvitseman tietojärjestelmätoiminnallisuuden kehittämiseen vuodelle 2017.

Laura Hansén, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Nuorisolain tavoitteiden toteutuminen

HE 111/2016 vp – EV 175/2016 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää maakunta- sekä sosiaali- ja terveystalouden palveluja koskevien merkittävien uudistusten vaikutuksen laajasti nuorisotyöhön ja varmistaa myös jatkossa nuorisolain tavoitteiden toteutumisen niin kunnan kuin maakunnankin tasolla. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle viimeistään seuraavan vaalikauden alkupuolella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kartoittaa maakuntauudistuksen toimeenpanon aloittamisen jälkeen selvityksen laadinnan vaatimat toimenpiteet.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa erillisen työryhmän selvittämään maakunta- sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusten johdosta toimialalle aiheutuvia vaikutuksia, jonka yhteydessä huomioidaan vaikutukset myös nuorisotyöhön.

Georg Henrik Wrede, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Yksityisarkistot

HE 191/2016 vp – EV 181/2016 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lain muutoksen vaikutuksia yksityisarkistojen itsenäiseen asemaan ja arkistotoiminnan moninaisuuteen ja että hallitus arvioi seurannan ja tehtyjen johtopäätösten pohjalta mahdollisuutta vahvistaa ja kehittää yksityisarkistojen edustajista koostuvan yksityisarkistoneuvottelukunnan roolia.

Laki, johon lausuma liittyy, on tullut voimaan 1.1.2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa lain 5 §:n 2 momentin mukaisen yksityisarkistojen neuvottelukunnan. Yksityisiin arkistoihin kohdistuvan arkistotoiminnan monimuotoisuus otetaan huomioon neuvottelukunnan kokoonpanossa. Muilta osin eduskunnan edellyttämän arvioinnin tekeminen ei ole vielä ajankohtaista.

Immo Aakkula, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kiusaamisen ehkäisy ja koulurauha

HE 206/2016 – EV 259/2016

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee perusopetuksen kurinpitoa selkeyttävät ja vaikuttavuutta lisäävät toimet kevätistuntokauden 2018 loppuun mennessä. Ministeriön on syytä harkita muun muassa jälki-istunnon suorittamista osana oppivelvollisuutta sekä perusopetuksen rehtorin oikeutta erottaa oppilas lyhyeksi määräajaksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 24.11.2016 työryhmän pohtimaan kiusaamisen ehkäisyä ja koulurauhaa. Sen yhtenä tehtävänä on tehdä esitys lainsäädännöllisistä mahdollisuuksista lisätä velvoitteita puuttua kiusaamiseen. Työryhmä on asetettu 30.12.2017 loppuun asti. Valmistelussa huomioidaan tarkoin perustuslailliset näkökohdat

Jussi Pihkala, opetusneuvos

Matti Sillanmäki, hallitussihteeri, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opintotuen huoltajakorotus

HE 229/2016 vp – EV 238/2016

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto harkitsee opintotukeen huoltajakorotusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on selvittänyt opintorahan huoltajakorotuksen käyttöönottoa Opiskelijaperheet ja opintotuki-työryhmässä, joka on antanut mietintönsä 1.4.2009. Selvityksen perusteella perheen perustaminen ja lapsen saaminen opiskeluaikana merkitsee usein taloudellisia rasitteita, joita pelkkä opintotuki ei pysty kattamaan. Taloudellisia vaikeuksia on erityisesti yksinhuoltajilla ja silloin, kun molemmat vanhemmat opiskelevat. Opintotuki poikkeaa muista syyperusteisista etuuksista siten, että tuen määrään ei vaikuta hakijan perhetilanne tai lasten lukumäärää. Myös muiden pohjoismaiden opintotuessa on huoltajakorotukset. Työryhmän mukaan oikeus opintorahan huoltajakorotukseen voisi olla opiskelijalla, joka on alle 18-vuotiaan lapsen huoltaja. Opintorahan huoltajakorotus voisi olla huoltajakohtainen, koska lasten lukumäärä tulee huomioiduksi lapsilisän määrässä. Huoltajakorotuksen saisi noin 20 000 lasta huoltavaa opintotukea saavaa opiskelijaa. Koulutuspoliittisten tavoitteiden vuoksi opintorahan huoltajakorotusta ei tulisi ottaa huomioon yleiseen asumistukeen vaikuttavana tulona.

Korkea-asteen opintorahahan määrä laskee 1.8.2017 lukien toisen asteen opiskelijoiden opintorahan tasolle enintään 86 euroa kuukaudessa opintolainan valtiontakauksen noustessa samalla 250 euroa kuukaudessa. Lisäksi opiskelijoiden siirtäminen asumistukijärjestelmään kiristää erityisesti lasta huoltavien taloudellisen asemaan, koska opintoraha otetaan huomioon asumistukea myönnettäessä. Myös lapsilisät pienenevät 1.1.2017 lukien.

Perheellisten opiskelijoiden toimeentuloa voidaan selvittää yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää tarkemmin edellytyksiä opintorahan huoltajakorotuksen käyttöönottoon.

Virpi Hiltunen, neuvotteleva virkamies

1.11 Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut

HE 49/2002 vp – EV 299/2002 vp

Suuri valiokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusäännösten kokonaisuudistukseen sekä laitoshoidon että avopalveluiden osalta ryhdytään pikaisesti ja sen yhteydessä yhtenäistetään avo- ja laitoshoidon tulokäsite ja turvataan myös pitkäaikaisessa avohoidossa olevalle käyttövara. Eduskunta edellytti lisäksi, että uudistuksessa huolehditaan koko perheen toimeentulon turvaamisesta perheenjäsenen pitkäaikaisen avo- tai laitoshoidon aikana.

Pääministeri Sipilän hallitus linjasi huhtikuussa 2016, että hallitus käynnistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulainsäädännön kokonaistarkastelun kevään 2017 aikana. Hallituksen linjauksen mukaisesti asiakasmaksuja koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan niin, että se ottaa huomioon sote-palveluiden integraation ja ennaltaehkäisyn tavoitteet. Asiakasmaksujärjestelmän kehittämisessä otetaan huomioon, että se tukee osaltaan asiakkaiden omaa vastuunottoa ja sote-uudistuksen kustannussäästötavoitteiden saavuttamista. Uudistuksessa ja sitä koskevassa lainsäädännössä huomioidaan, ettei asiakasmaksuihin tule kohtuuttomia korotuksia. Uudessa lainsäädännössä säädetään maksujen tasapainoisesta suhteesta saatuun palveluun ja henkilön maksukykyyn sekä kohtuullisuudesta integroiduissa sote-palveluissa sekä siitä, miten maksut tukevat kustannusvaikuttavaa asiointia eri tavoin palveluita tarvitsevilla käyttäjillä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2018 ja uudistus tulisi voimaan 1.1.2019. Erillisenä asiakkaiden asemaa ja yhdenvertaisuutta parantavana hankkeena pääministeri Sipilän hallitusohjelmaan sisältyy toimenpide, jonka mukaan sosiaalihuoltolakiin perustuvan kunnallisen palveluasumisen ja kotona annettavien palvelujen asiakasmaksuille säädetään valtakunnallisesti mahdollisimman yhdenmukaiset maksujen määräytymisperusteet. Myös tämä uudistus on tarkoitus sisällyttää kokonaisuudistukseen.

Johanna Huovinen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Lääkehoidon kustannusten rajanvedon selkeyttäminen kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välillä

HE 50/2004, 164/2004 vp – EV 160/2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.2004, että hallitus selvittää, miten kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välistä rajanvetoa lääkehoidon kustannusten osalta voidaan edelleen selkeyttää, jotta perusteeton kustannusten siirto järjestelmien välillä estyisi.

Asiaan liittyviä selvityksiä on tehty eri hallituskausina.

Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaisesti valmisteltavina ovat sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen, sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen uudistaminen ja rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman toteuttaminen. Lääkkeet

ovat oleellinen osa sairauden ja terveydenhoitoa ja lääkehuolto on osa sosiaali- ja palvelujärjestelmää. Siksi kustannusvastuuta koskevat kysymykset, joihin kuuluu myös kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välinen rajanveto, tulevat selvitettäviksi osana edellä mainittuja uudistuskokonaisuuksia.

Kirsi Päivänsalo, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Lastensuojelu

HE 252/2006 vp – EV 309/2006 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

4. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa lapsen huostaanottoa koskevan päätöksenteon toimivuutta ja että hallitus tarvittaessa ja mahdollisimman ripeästi valmistelee ehdotuksen sellaisen lastensuojelua tehostavan päätöksentekomenettelyn käyttöönotosta, että päätöksen tahdonvastaisesta huostaanotosta tekee moniammatillinen toimielin, joka perustettaisiin esimerkiksi kunta- ja palvelurakennemuutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettujen kuntayhtymien yhteyteen.

Asiassa ei ole eduskunnalle uutta ilmoitettavaa

”4. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että nykyinen päätöksentekojärjestelmä tulee säilyttää. Vuonna 2008 voimaan tullessa lastensuojelulaissa uudistettiin tahdonvastaisen huostaanoton päätösprosessia siten, että kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen sijaan hallinto-oikeus ratkaisee viranhaltijan hakemuksesta ensimmäisenä asteena huostaanottoa tai siihen liittyvää sijaishuoltoon sijoittamista koskevan asian. Perusteluna hallituksen esityksessä oli, että näin voidaan varmistaa päätöksenteossa tarvittava asiantuntemus ja puolueettomuus sekä parantaa asianosaisten oikeusturvaa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuonna 2012 julkaiseman tutkimuksen mukaan huostaanottoasioita koskevien valitusten määrä on lisääntynyt korkeimmassa hallinto-oikeudessa, mutta määrän kasvua selittävät muutkin tekijät kuin lastensuojelulain uudistus. Lapsen hyvinvoinnin ja oikeusturvan kannalta on olennaisen tärkeää, että sijaishuoltopaikka arvioidaan puolueettomasti. Kunta voi olla tässä tilanteessa päätöksentekijänä jäävi. Meneillään olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutuksen yhteydessä lasten huostaanoton järjestämiseen liittyvät vastuut tullaan kuitenkin määrittämään ja tässä yhteydessä voidaan etsiä keinoja myös huostaanottopäätösprosessin parantamiseen.”

Marjo Malja, sosiaalineuvos

Annika Parsons, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Lääkkeiden annosjakelun korvaaminen

HE 134/2008 vp – EV 106/2008 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.11.2008, että lääkkeiden annosjakelutoiminnan sääntelyyn liittyvän selvitystyön yhteydessä annosjakelun korvattavuuden rajoitusten, kuten kuuden korvattavan lääkkeen rajan, tarkoituksenmukaisuus ja kokonaistaloudellisuus arvioidaan ja tehdään tarvittavat esitykset lainsäädännön muutoksiksi.

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 5 luvun 10 §:n mukaan vakuutetulla, joka on täyttänyt 75 vuotta, on oikeus korvaukseen annosjakelun kustannuksista, jos hänellä on annosjakelun alkaessa vähintään kuusi annosjakeluun soveltuvaa sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa lääkettä. Lisäksi edellytyksenä on, että vakuutetun lääkitys on tarkistettu tarpeettomien, keskenään yhteen sopimattomien ja päällekkäisten lääkitysten poistamiseksi ja annosjakeluun siirtyminen on pitkäaikaisessa lääkeshoidossa lääketieteelliseltä kannalta perusteltua.

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla toimi työryhmä, joka selvitti avohuollon apteekkitoiminnan kehittämistarpeita. Työryhmän 24.3.2011 valmistuneessa muistiossa (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2011:16) oli useita ehdotuksia koneellisen annosjakelun kehittämiseksi. Eräs ehdotuksista oli annosjakelupalkkioiden korvauskriteereiden tarkistaminen tukemaan pitkäaikaissairaiden asianmukaisen lääkehoidon toteutumista.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 18.11.2013 apteekkitoiminnan ja muun lääkehuollon kehittämiseksi työryhmän valmistelemaan, miten apteekkijärjestelmää ja muuta lääkehuoltoa kehitetään vastaamaan väestön lääkehuollon tarpeisiin sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenteiden muuttuessa. Työryhmän toimikausi päättyi vuoden 2014 lopussa. Annosjakelutoiminnan kehittämistarpeita arvioitiin tässä työryhmässä, mutta työryhmä ei käsitellyt annosjakelun sairausvakuutuskorvattavuuden mahdollisia kehitystarpeita.

Lääkehuollon käytäntöjä ja lääkehoitojen tuloksia pohditaan myös osana rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelmaa. Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman, jonka tarkoituksena on parantaa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon toteutumista, parantaa ihmisten toimintakykyä sekä luoda edellytykset kustannustehokkaalle lääkehoidolle niin potilaan kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Kirjaus kuuluu hallitusohjelman rakennepoliittisiin uudistuksiin osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Rationaalinen eli asianmukainen lääkehoito on tehokasta, turvallista, tarkoituksenmukaista ja taloudellista. Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelmassa selvitetään keinoja näiden tavoitteiden toteuttamiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 18.1.2016 Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman ohjausryhmän toteuttamaan hallitusohjelman linjausta.

Kirsi Päivänsalo, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Eläkerahastoja koskeva kokonaisuudistus

HE 152/2008 vp – EV 8/2009 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.2.2009, että hallitus välittömästi valmistelee eläkerahastoja koskevan kokonaisuudistuksen, joka sisältää uudet lisäeläkejärjestelyt ja joka turvaa vakuutettujen ja työnantajien oikeudet ja velvollisuudet sekä eläkesäätiöiden ja kassojen toimintaedellytykset tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lausuman taustalla on eduskunnan aikaisempi, lähes samankaltainen lausuma HE 156/2005 vp – EV 34/2006 vp, jonka johdosta sosiaali- ja terveysministeriö päätti helmi-/maaliskuulla 2008, että ensimmäisessä vaiheessa valmisteltaisiin kansainvälisesti kilpailukykyinen lisäeläkeuudistus, joka koskisi maksuperusteisia lisäeläkejärjestelyjä nykyuotoisissa eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa. Tarvittavat säännökset otettaisiin erillislakiin, ja nykyiset eläkesäätiölaki (1774/1995) ja vakuutuskassalaki (1164/1992) toimisivat erillislain taustalakeina.

Uudistusta koskeva lait 173/2009, 174/2009 ja 175/2009 hyväksyttiin 27 päivänä maaliskuuta 2009 ja ne tulivat voimaan 1.4.2009.

Ministeriössä laadittu arviomuistio oli lausuntokierroksella keväällä 2013. Ministeriö asetti 30.5.2013 laajapohjaisen työryhmän valmistelemaan eläkesäätiö- ja vakuutuskassalain kokonaisuudistusta. Työryhmän toimikausi päättyi 31.1.2016, minkä jälkeen työryhmän loppuraportista järjestettiin lausuntokierros. Kokonaisuudistuksen valmistelua on kertomusvuonna jatkettu. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2018. Eläkesäätiöitä ja eläkekassoja koskevien esitysten osalta ratkaisevana on pidettävä sosiaaliturvan tehokasta ja turvaavaa toimeenpanoa. Lisäksi erot työeläkelaitosten ja lisäeläkkeitä hoitavien eläkelaitosten kilpailuolosuhteissa huomioidaan lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Riitta Kokko-Herrala, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Palveluseteli

HE 20/2009 vp – EV 67/2009 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että maksukattojärjestelmää uudistettaessa selvitetään, millä tavoin palvelusetelin omavastuuosuus huomioidaan maksukaton kertymisessä.

Nykyinen palvelusetelilainsäädäntö on ollut voimassa kuusi vuotta. Toistaiseksi palvelusetelien osuus kuntien palvelutuotannossa on ollut melko vähäinen.

Palvelusetelilaki on tarkoitus kumota ja korvata valinnanvapauslailla, jota koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevätistuntokaudella 2017. Palvelusetelin tilalle tulisi kaksi uutta asiakkaalle palvelujen valintaan annettavaa seteliä: maksuseteli ja asiakasseteli. Asiakas maksaisi näissä palveluissa asiakasmaksulain mukaisen maksun, jolloin omavastuuosuus kerryttäisi maksukattoa. Hallitus on käynnistämässä asiakasmaksulain kokonaisuudistuksen keväällä 2017. Asiakasmaksula-

kia koskeva hallituksen esitys annettaisiin keväällä 2018. Maksukattoa koskevat säädökset sisältyvät tähän valmisteluun.

Johanna Huovinen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Biopankkilainsäädännön toimivuus

HE 86/2011 vp – EV 78/2012 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.10.2012, että hallitus seuraa ja arvioi biopankkilainsäädännön toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 29.11.2012 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Biopankkilaki vahvistettiin 30.11.2012. Laki tuli voimaan 1.9.2013. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut yleistä ohjausta lain täytäntöönpanosta. Biopankkilainsäädännön operatiivinen toimeenpano kuuluu Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira). Valvira kiinnittää huomiota muun muassa riittävään henkilötietojen suojaan, rekisterinpitäjien velvollisuuksiin ja oikeuksiin, itsemääräämisoikeuden toteutumiseen sekä tutkimuksen tukemiseen. Viestinnän avoimuus ja kansalaisten luottamus biopankkitoimintaan ovat ensiarvoisen tärkeitä. Tästä syystä biopankit kiinnittävät erityistä huomiota siihen, ettei kansalaisten tutkimusmyönteistä asennetta ja luottamusta menetetä. Jokaisella biopankilla on viestintäsuunnitelma ja koulutettu henkilökunta. Valvira käy biopankkien laatujärjestelmät sekä riskienhallinnan läpi rekisteröimisprosessin yhteydessä. Valtakunnalliseen biopankkirekisteriin on merkitty alun perin kaikki yhdeksän biopankkia, joista kaksi yhdistyi vuoden 2016 aikana. Tällä hetkellä Suomessa toimii kahdeksan rekisteröityä biopankkia. Vuoden 2017 aikana on odotettavissa, että Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu perustaa oman uuden biopankin, joka rekisteröidään valtakunnalliseen biopankkirekisteriin. Lisäksi biopankit suunnittelevat yhteisen toimijan perustamista operatiivisten toimintojensa yhtenäistämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 27.11.2012 biopankkilainsäädännön ohjausryhmän ja virkamiestyöryhmän. Virkamiestyöryhmä valmisteli seuraavat biopankkilain nojalla annettavat alemmanasteiset säädökset: STM:n asetus alueellisen eettisen toimikunnan ja valtakunnallisen lääketieteellisen tutkimuseettisen toimikunnan lausunnoista perittävistä maksuista 650/2013, STM:n asetus biopankin tiedonannosta 649/2013 sekä valtioneuvoston asetus biopankin suostumusasiakirjasta 643/2013.

Biopankkilainsäädännön ohjausryhmän tehtävänä on seurata ja arvioida biopankkilainsäädännön toimivuutta ihmisperäisiä näytteitä käyttävässä tutkimuksessa sekä ohjata biopankkitoiminnan edellyttämän infrastruktuurin rakentamista Suomessa yhteistyössä tutkijoiden, rahoittajien, terveydenhuollon palvelujärjestelmän, asian- tuntuja laitosten sekä muiden sidosryhmien kanssa. Ohjausryhmän toimikausi on 3.12.2012–31.12.2017.

Ohjausryhmä antoi väliraporttinsa 2.6.2015 (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistiota 2015:26). Väliraportti on luettavissa täällä:

<https://www.julkari.fi/handle/10024/126257>.

Väliraportin tarkoituksena on antaa kokonaiskuva käynnistyneestä biopankkitoiminnasta lainsäädännön, viranomaisten ja biopankkien näkökulmasta. Se käsittelee seuraavia asiakokonaisuuksia:

- Biopankkilain toimeenpano ja viranomaistoiminta
- Biopankkien perustaminen ja toiminnan käynnistyminen
- Biopankkitoiminnan infrastruktuuri
- Näytteiden antajien oikeuksien toteutuminen
- Yhteiskunnalliset vaikutukset, vaikutukset toimintaympäristöön ja kansainvälinen yhteistyö
- Lainsäädännön toimivuus
- Biopankkitutkimukseen kohdistuvat asenteet ja niiden muutokset

Ohjausryhmän väliraportti osoittaa, että nykyinen biopankkilaki vaatii säännösmuutoksia. Väliraportin liitteessä on koottu tähän asti esiin nousseita säännösmuutostarpeita yleistasolla. Osa ehdotuksista koskee lainsäädännön selkiyttämistä ja terminologian tarkentamista ja osa on eri intressiryhmien toiveita siitä, mitä lain tulisi mahdollistaa tulevaisuudessa.

Ohjausryhmässä on keskusteltu myös muun muassa seuraavista asioista:

- EU:n tietosuoja-asetuksen vaikutukset biopankkitoimintaan
- biopankissa olevien tietojen hyödyntäminen käytännön terveydenhuollossa
- biopankkien toiminnan yhdistäminen
- biopankkisuostumuksen hallinta Omakanta-palvelussa
- biopankkien ja genomikeskuksen välinen yhteistyö

Sosiaali- ja terveysministeriö on aloittanut väliraportin pohjalta biopankkilain muutosten valmistelun virkatyönä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyn 2017 aikana. Säädösmuutokset on katsottu tarkoituksenmukaisiksi tehdä biopankkien yhdistymistä sekä genomikeskuksen perustamista koskevan työn yhteydessä. Ohjausryhmä antaa loppuraporttinsa vuoden 2017 loppuun mennessä.

Eurooppalaisia biopankkeja ja biologisia aineistoja koskeva tutkimusinfrastruktuuri-konsortio BBMRI-ERIC on uusi komission toimivallalla perustettu ERIC -muotoinen tutkimusinfrastruktuurikonsortio, jonka perustajana on 12 jäsenmaata ja isäntämaana toimii Itävalta. Suomi liittyi BBMRI-ERIC:n perustajajäseneksi 31.10.2013. Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi kansallisen BBMRI-yhteistyöverkoston toimintaa.

Sandra Liede, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö

Työllistymisbonus

HE 115/2012 vp – EV 148/2012 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.12.2012, että työllistymisbonus mahdollisessa seuraavassa vaiheessa laajenee koskemaan myös palkkatuettua työtä.

Ns. työllistämisbonusokeilu oli voimassa 1.1.2013–31.12.2015. Työllistymisbonusokeilu liittyi pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen tähtäävään kuntakokeiluun. Kokeilun tulokset osoittivat, että työllistymisbonus jäi merkitykseltään vähäiseksi. Kokeilua ei jatketa eikä laajenneta koskemaan palkkatuettua työtä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Pekka Paaermaa, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Vanhuspalvelulain toteutuminen

HE 160/2012 vp – EV 162/2012 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.12.2012, että hallitus arvioi henkilöstömitoituksen toteutumisen vanhuspalvelulaissa tarkoitetulla tavalla vuoden 2014 aikana ja mikäli ympärivuorokautisessa hoidossa ei ole saavutettu suositusten mukaista henkilöstömitoitusta (vähintään 0,5), antaa eduskunnalle esityksen lain täsmentämisestä.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi lain tavoitteiden toteutumista ja vaikutusta erityisesti ikääntyneen väestön hyvinvointiin, terveyteen ja toimintakykyyn ja sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen sekä kunnille aiheutuviin kustannuksiin.

Valtioneuvosto päätti 27.12.2012 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Seurantaa ja arviointia varten Terveiden ja hyvinvoinnin laitos kokosi laajat aineistot kunnista, kuntayhtymistä ja yhteistoiminta-alueilta sekä koti- ja ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköistä toukokuussa 2013 ja syyskuussa 2014. Seurannan tavoitteena oli tuottaa tietoa lain keskeisten sisältöjen (mm. ikääntyneen väestön hyvinvointiin, terveyteen ja toimintakykyyn, osallisuuteen, sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen & laatuun) toteutumisesta, laadusta (mm. henkilöstömitoitukset) sekä kustannusvaikutuksista.

Syksyllä 2014 toteutettujen kyselyjen tulosten perusteella todettiin, että henkilöstömitoitukset olivat pääsääntöisesti suositusten taseisia ja vuotta 2013 selkeästi korkeampia. Vuonna 2014 0,5 rajan alittajia oli 7 % yksiköistä ja 0,4 mitoituksen alittajia ei yksiköissä ollut. Vähimmäismitoituksen toteuttamiseksi tarvittaisiin tutkimuksen mukaan alle 300 työntekijää kun se lakia valmisteltaessa tehtyjen arviointien mukaan oli 700 työntekijää.

Vanhuspalvelulain toimeenpanon seurantaa jatketaan osaltaan Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaisessa kärkihankkeessa Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa.

Hallitusohjelman mukaan STM:n ja Kuntaliiton 2013 julkaisemaa laatusuositusta hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi tarkistetaan siten, että tehostetussa palveluasumisessa ja vanhainkodeissa henkilöstön ehdoton vähimmäismäärä on 0,4–0,5 hoitotyöntekijää/ asiakas (nykyisin 0,5). Terveyskeskusten vuodeosastojen pitkäaikaishoidossa suositus säilyy tasolla 0,6–0,7 hoitotyöntekijää/asiakas. Laatusuosituksen muita perusteita henkilöstöön mukaan laskettavista oppisopimuskoulutettavista, sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijoista, sekä ilman sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillista koulutusta olevista henkilöistä tarkennetaan siten, että näihin ryhmiin kuluvat olisivat nykyistä väljemmin perustein hoitotyöntekijän asemassa.

Asiaa valmisteltaessa hallitus suhtautui vakavasti useilta tahoilta tulleisiin viesteihin siitä että henkilöstömitoituksen alentaminen vaarantaa asiakkaiden hyvän hoidon. Hallitus linjasi 18.11.2016, että jatkossakin ympärivuorokautisen tehostetun palveluasumisen hoitoon osallistuvan henkilöstön vähimmäismitoituksen pitää olla vähintään 0,5 hoitajaa asukasta kohden. Siltä osin tilanne säilyy nykyisen laatusuosituksen mukaisena. Suosituksessa määritelty vähimmäismitoitustaso tukee vanhuspalvelulain henkilöstöä koskevaa 20 pykälää, jonka mukaan henkilöstöä pitää olla riittävästi asiakkaiden palveluntarpeeseen nähden kaikkina vuorokauden aikoina. Lain säädökset ovat ensisijaisia suositukseen nähden.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on kerännyt syksyllä 2016 uuden vanhuspalvelulain seuranta-aineiston, jossa selvitetään muun muassa henkilöstön määrää ja rakennetta toimintayksiköissä. Seurannan avulla arvioidaan lain toteutumista.

Hallituksen lähtökohtana on iäkkäiden palvelurakenteen muuttaminen siten, että kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia. Hallitusohjelman tavoitteena on sekä iäkkäiden palvelurakenteen että kotiin annettavien palveluiden sisällön kehittäminen, jolloin nykyistä suurempi osa iäkkäistä saa tarvitsemansa palvelut omassa kodissaan eikä ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä.

Satu Karppanen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Ennalta ehkäisevät palvelut ja kotipalvelut sosiaalihuoltolain kokonaisuudistuksessa

HE 164/2014 vp – EV 195/2014 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa sosiaalihuoltolain kokonaisuudistuksen toimeenpanossa sosiaalihuollon painopisteen siirtymistä ennalta ehkäiseviin palveluihin ja erityisesti kotipalvelujen laadun ja saatavuuden toteutumista sekä uudistuksen kustannusvaikutuksia ja vaikuttavuutta.

Sosiaalihuoltolain kokonaisuudistus edellyttää kunnilta palvelurakenteen moninaista kehittämistä ja uudistamista. Muutostyötä on tuettu laajalla sosiaalihuoltolain koulutuskierroksella, teemakohtaisilla tiedotteilla ja lain soveltamisoppaalla. Toimeenpanon tukea on jatkettu vuonna 2016 muun muassa järjestämällä kaksi alueellista koulutuspäivää kotiin vietävistä palveluista yhteistyössä aluehallintovirastojen ja Valviran kanssa. Ennalta ehkäisevien palvelujen saatavuutta, laatua, kustannusvaikutuksia ja vaikuttavuutta seurataan yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, aluehallintoviranomaisten ja Valviran kanssa. Kotipalvelun saatavuutta seurataan

THL:n toteuttaman kyselyn avulla vuodesta 2015 alkaen. Omavalvonnan toimeenpanon tukeminen ja varmistaminen on osa Valviran valvontaohjelmaa vuosille 2016–2019. Myös lastensuojelun määräaikoihin ja asiakasmääriin, kotiin annettavien palveluiden sekä lasten ja nuorten ehkäisevien palveluiden sujuvuuteen kiinnitetään valvonnassa vuonna 2016 erityistä huomiota. Hallituskaudella 2015–2019 toteutettavan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman osana edistetään ja levitetään neuvolan, varhaiskasvatuksen ja koulun yhteydessä tarjottavan kotipalvelun, perhetyön ja vanhemmuuden tuen hyviä käytäntöjä perhekeskusmallin puitteissa. Vuodelle 2016 osoitettiin valtion talousarviossa 10 miljoonan euron määräraha lapsiperheiden kotipalvelujen saatavuuden turvaamiseen.

Annika Juurikko, hallitussihteeri

Marjo Malja, sosiaalineuvos

Turvakotien rahoituslaki

HE 186/2014 vp – EV 208/2014 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lain toimeenpanoa ja arvioi turvakotitoiminnan järjestämisvastuun ja rahoituksen toimivuutta samoin kuin kriisiavun toimivuutta suhteessa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmään.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut poikkihallinnollisen valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain toimeenpanon seuranta- ja arviointiryhmän (STM048:00/2015), jonka tehtävänä on ollut 1. seurata ja arvioida uuden lain toimivuutta ja tehdä siihen mahdollisia muutosesityksiä; 2. arvioida laissa määritellyn järjestämisvastuun toimivuutta; 3. arvioida rahoitusmenettelyn toimivuutta ja rahoituksen riittävyyttä; 4. arvioida valtion varoista tarjottavan akuutin kriisiavun toimivuutta suhteessa sosiaali- ja terveysjärjestelmän toimintaan; 5. tehdä kehittämissesityksiä.

Turvakotilain arviointiryhmä viimeistelee parhaillaan loppuraporttiaan, joka annetaan hallituksen esityksen muodossa.

Laura Terho, lakimies, sosiaali- ja terveysministeriö

Perhehoitolain vaikutukset

HE 256/2014 vp – EV 313/2014 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa perhehoitolain vaikutuksia eri väestöryhmiin ja perhehoidon eri muotoihin sekä sitä, miten perhehoito vaikuttaa kuntien kustannuskehitykseen.

Perhehoitolakia on muutettu Juha Sipilän hallituksen ohjelman liitteen 6 mukaisesti 1.7.2016 alkaen. Lakimuutoksella muun muassa korotettiin perhehoidon vähimmäishoitopalkkiota, lisättiin perhehoitajan oikeutta vapaaseen yhdestä arkipäivästä

kahteen vuorokauteen kuukaudessa sekä nostettiin perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset lakitasolle. Lisäksi perhehoitolakiin tehtiin muutoksia perheko-
dissa hoidettavien enimmäismäärän osalta sekä täsmennettiin oheishuoltajuutta
koskevaa sääntelyä. Muutosten tarkoituksena on tukea perhehoitajien jaksamista
sekä toisaalta vakiinnuttaa perhehoito osaksi iäkkäiden hoidon palvelujärjestelmää.

Perhehoitolain muuttamisen valmistelun tukena on käytetty kunnille kesällä 2015
tehtyä kyselyä perhehoidon tilanteesta kunnissa perhehoitolain voimaantullessa.
Lisäksi valmistelun kuluessa alkuvuonna 2016 kunnille tehdyllä kyselyllä kartoitet-
tiin perhehoidon tilannetta sekä kuntien näkemyksiä ehdotettavien lakimuutosten
vaikutuksesta. Hallitus seuraa edelleen perhehoitolain vaikutuksia hallituskauden
aikana pääasiassa THL:n keräämän tilastoaineiston sekä muun hallituskauden aika-
na kerättävän seuranta-aineiston pohjalta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lain
muuttamiseksi.

Erkki Papunen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Toimeentulotukilain uudistuksen vaikutukset

HE 358/2014 vp – EV 374/2014 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että uudistuksen vaikutuksia toimeentulotukea saavien määrään, toimeentulotukijaksojen kestoon ja toimeentulotuen kustannuksiin seurataan ja arvioidaan myös sitä, tukeeko uudistus tuen luonnetta väliaikaisena, itsenäistä suoriutumista edistävänä ja syrjäytymistä ehkäisevänä taloudellisena etuutena.
2. Eduskunta edellyttää, että toimeentulotukilaki kokonaisuudessaan uudistetaan. Uudistuksessa tulee pyrkiä vahvistamaan toimeentulotuen luonnetta viimesijaisena ja väliaikaisena etuutena. Tavoitteena toimeentulotuen tulee olla moniammatillinen yhteistyö Kelan ja kuntien välillä sekä sellaiset toimintakäytännöt, jotka tukevat toimeentulotukea saavan itsenäistä suoriutumista ja ehkäisevät syrjäytymistä.

Perustoimeentulotuen laskenta ja maksatus siirtyivät Kansaneläkelaitokselle vuoden 2017 alusta. Uudistuksen tarkoituksena on parantaa ihmisten yhdenvertaisuutta tuen saamisessa, tehostaa toimintaa sekä vähentää kuntien tehtäviä tiukassa taloustilanteessa. Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut toimeentulotuen toimeenpanon siirtoa ja suunnitellut uudistuksen vaikutusten seurantaan yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen, Kuntaliiton ja Terveystieteiden- ja hyvinvoinninlaitoksen kanssa. Lisäksi 1.1.2017 voimaan tulevalla erillisellä lailla (1107/2016 ja 1108/2016) on muun muassa täsmennetty Kansaneläkelaitoksen ja kunnan välistä työnjakoa toimeentulotuen hakemiseen ja hakemuksen siirtämiseen liittyen sekä salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä Kansaneläkelaitoksen ja kunnan välillä. Hallitus seuraa ja arvioi uudistuksen vaikutuksia.

Perustoimeentulotuen toimeenpanon siirron vaikutusten arviointia hyödynnetään jatkossa toimeentulotuen kehittämisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman toimeentulotuen uudistamista selvittänyt työryhmä nosti kesäkuussa 2015 luovuttamassaan loppuraportissaan (STM Raportteja ja muistioita 2015:28) toimeentulotuen kokonaisuudistuksen tarpeellisuuden. Työryhmän tehtävänä oli linjata kuntiin jää-

vän toimeentulotuen roolia, rakennetta ja sisältöä, täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kehittämistä sosiaalityön välineenä, toimeentulotukiasiakkaan oma-toimisen suoriutumisen vaikuttavampaa tukemista ja syrjäytymisen torjumista sekä Kansaneläkelaitoksen ja kunnan välisen yhteistyön kehittämistarpeita sen jälkeen kun perustoimeentulotuen toimeenpano siirretään vuoden 2017 alusta Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistus vaikuttaa toimeentulotuen kehittämiseen.

Sanna Pekkarinen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Omassa työssä työllistyvien ja yrittäjien työttömyysturva

HE 94/2015 vp – EV 106/2015 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti, että TE -toimistojen osaamista, ohjeistusta ja toimintakäytäntöjä pikaisesti tarkennetaan omassa työssä työllistyvien ja yrittäjien työttömyysturvan osalta ja työvoimahallinnon ratkaisukäytäntöä seurataan yhdenmukaisen ratkaisukäytännön ja työttömyysturvaa hakevien oikeusturvan varmistamiseksi. Tarkennukset tulee tehdä erityisesti toiminnan sivu- ja päätoimisuuden sekä toiminnan lopettamisen osalta.

2. Eduskunta edellytti, että epätyypillisissä työsuhteissa ja toimeksiantosuhteissa työskentelevien sosiaaliturvan kehittämistarpeet selvitetään ja selvityksen perusteella tarvittaessa valmistellaan lainsäädännön muutosehdotukset.

1. Työ- ja elinkeinoministeriö antoi vuoden 2016 alussa työ- ja elinkeinotoimistoille ohjeen, jossa otettiin huomioon vuoden 2016 alusta voimaan tulleet yrittäjiä koskevien työttömyysturvalain säännösten muutokset. Lisäksi ohjeeseen tehtiin tarkennuksia. Yrittäjien työttömyysturvaoikeuden selvittämistä on sujuvoitettu kesäkuussa 2016 ottamalla käyttöön sähköisesti täytettävät lomakkeet, joilla työnhakija selvittää yritystoimintaansa liittyviä seikkoja työ- ja elinkeinotoimistolle. Työ- ja elinkeinoministeriö on lisäksi pyytänyt työ- ja elinkeinotoimistoilta näkemyksiä yrittäjän työttömyysturvan työvoimapoliittisiin edellytyksiin ja niiden selvittämiseen liittyvistä mahdollisista kehittämistarpeista. Arvio mahdollisista muutostarpeista tehdään huhtikuun 2017 loppuun mennessä.

2. Oikeus- ja työministeri Jari Lindström asetti kesäkuussa 2016 selvityshenkilöt, joiden tehtävänä oli selvittää ns. itsensä työllistävien henkilöiden työttömyysturvaoikeuteen liittyviä muutostarpeita. Selvitystyö päättyi joulukuussa 2016. Selvitysmiesten ehdottamia muutoksia yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuutta koskeviin säännöksiin arvioidaan yhteistyössä keskeisten työelämän järjestöjen kanssa helmikuun 2017 loppuun mennessä.

Esko Salo, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta
HE 96/2015 vp – EV 57/2016 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin lainsäädännön vaikutuksia kehitysvammaisten oikeuksien toteutumiseen ja jatkaa itsemääräämisoikeutta koskevan sääntelyn kehittämistä.

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta tuli voimaan 10.6.2016. Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti syksyllä 2016 itsemääräämisoikeuslainsäädännön jatkovalmistelun virkamiestyönä. Keväällä 2017 ministeriö asettaa laaja-alaisen työryhmän, jonka tehtävänä on laatia ehdotus itsemääräämisoikeuslainsäädäntöä koskevaksi hallituksen esitykseksi. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2017.

Tulevan sääntelyn henkilöllinen soveltamisala olisi laaja. Sääntely koskisi kehitysvammaisten henkilöiden lisäksi muun muassa muistisairaita henkilöitä sekä lastensuojelun sijaishuollon, päihdehoidon, psykiatrisen sairaanhoidon ja somaattisen terveydenhuollon asiakkaita.

Itsemääräämisoikeuslainsäädännön jatkovalmistelussa hyödynnetään kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain uudistuksesta kertyneitä kokemuksia. Erityisen tärkeänä pidetään asiakkaiden ja heidän omaistensa samoin kuin alalla työskentelevien henkilöiden kuulemista. Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien toimintakertomustiedot vuodelta 2016 ovat käytettävissä itsemääräämisoikeuslainsäädäntöä valmisteltaessa. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston keräämien toimintakertomustietojen painopistealueena on vuonna 2016 ollut asiakkaiden itsemääräämisoikeuden toteutuminen lastensuojelun, päihdehuollon, mielenterveyskuntoutujien ja kehitysvammaisten asumispalveluyksiköissä.

Riitta Burrell, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

EU- ja ETA-maiden ammattihenkilöiden kielitaidon osoittamisvelvollisuus

HE 107/2015 vp – EV 103/2015 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että kielitaitovaatimuksen toteutumista lain toimeenpanossa seurataan ja tarkastellaan tarvetta laajentaa EU- ja ETA-maiden ammattihenkilöiden kielitaidon osoittamisvelvollisuutta. Seuranan yhteydessä tulee selvittää direktiivin toimeenpanoa muissa jäsenmaissa.

Alustava selvitys direktiivin toimeenpanosta eräissä muissa jäsenmaissa on tehty.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt lainsäädäntöhankkeen, jonka tavoitteena on uudistaa terveydenhuollon ammatinharjoittamislainsäädäntö. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös kielitaitovaatimuksen toteutumista ja direktiivin toimeenpanoa muissa jäsenmaissa.

Eila Mustonen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelut

HE 112/2015 vp – EV 108/2015 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että osana kokonaisuudistusta työnsuojelun valvontaan liittyvät toimivaltakysymykset selvitetään ja lomittajien työturvallisuutta ja sen valvomista koskevat säännökset saatetaan työsuojelulainsäädännön edellyttämälle tasolle. Lisäksi yrittäjän tarpeiden ja lomittajan työajan yhteensovittamista tulee tarkastella kokonaisuudistuksen yhteydessä siten, että lomittajan työn osa-aikaisuutta pystytään vähentämään.
2. Eduskunta edellyttää, että nyt säädettävän varallaolon maksullisuuden vaikutuksia lomituspalveluiden käyttöön ja käytänteisiin seurataan ja lomituksen kokonaisuudistuksen yhteydessä tarkastellaan sen muutostarpeita.
3. Eduskunta edellyttää, että tuetun maksullisen lomituksen enimmäistuntimäärän riittävyttä ja rajauksen vaikutuksia maatalousyrittäjien jaksamiseen seurataan ja tuntimäärän muutostarpeita tarkastellaan kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin ja turkistuottajien lomituspalvelulakiin on lisätty paikallisyksikön järjestämän lomituksen osalta lomittajien työnjohtoa sekä työturvallisuutta ja sen valvomista koskevat säännökset. Kyseiset muutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2017.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut maatalouden lomituserjestelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmän ajalle 15.8.2016 – 31.3.2017. Työryhmässä valmistellaan lomituserjestelmän kokonaisuudistusta. Työryhmässä tarkastellaan yrittäjän tarpeiden ja lomittajan työajan yhteensovittamista siten, että lomittajan työn osa-aikaisuutta pystytään vähentämään.

Maatalouden lomituserjestelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmässä tarkastellaan varallaolon maksullisuuden vaikutuksia lomituspalveluiden käyttöön ja käytänteisiin sekä tarkastellaan sen muutostarpeita.

Maatalouden lomituserjestelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmässä tarkastellaan tuetun maksullisen lomituksen enimmäistuntimäärän riittävyttä ja rajauksen vaikutuksia maatalousyrittäjien jaksamiseen sekä tarkastellaan tuntimäärän muutostarpeita.

Arviot mahdollisista lainsäädännön muutostapeista lausumien 1–3 osalta tarkentuvat 31.3.2017 mennessä, jolloin työryhmän HE -muotoisen esityksen on tarkoitus valmistua.

Annika Parsons, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö
Riitta Burrell, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Tartuntatautilain vaikutukset hoitoon hakeutumiseen

HE 13/2016 vp – EV 168/2016 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää viimeistään vuoden 2018 aikana lain vaikutuksia ulkomaalaisten hakeutumiseen Suomeen tartuntatautien hoitoon, tästä aiheutuvia kustannuksia sekä tartuntatautien hoidon alueellisen yhdenmukaisuuden toteutumista. Hallituksen tulee seurannan perusteella tarvittaessa antaa viipymättä esitys eduskunnalle lainsäädännön muuttamiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää viimeistään vuoden 2018 aikana tartuntatautien hoitoa saaneiden ulkomaalaisten henkilöiden nykyistä kattavamman rekisteröinnin tarpeen.

Eduskunnalle ei ole vielä tässä vaiheessa ilmoitettavaa. Tartuntatautilaki tulee voimaan 1.3.2017.

Liisa Katajamäki, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysvaliokunta

Diabeteslääkkeiden erityiskorvausluokan muutoksen vaikutukset

HE 184/2016 vp – EV 187/2016 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa välittömästi lainsäädännön voimaantultua diabeteslääkkeiden erityiskorvausluokan muutoksen vaikutuksia diabeteslääkkeiden ja toimeentulotuen käyttöön ja ryhtyy seurannan perusteella mahdollisesti tarvittaviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvoston asetusta lääketieteellisin perustein vaikeiksi ja pitkäaikaisiksi arvioitavista sairauksista, joiden perusteella lääkehoidon kustannuksista korvataan 65 tai 100 prosenttia, (25/2013) muutettiin 21.12.2016 annetulla asetuksella (1149/2016). Muutos tuli voimaan 1.1.2017. Vuoden 2017 alusta lukien diabeteslääkkeistä muut kuin insuliinivalmisteet siirtyvät alempaan erityiskorvausluokkaan ja niiden korvaustaso laskee. Hallitus seuraa ensivaiheessa muutoksen voimaantultua sen vaikutuksia diabeteslääkkeistä maksettuihin korvauksiin ja toimeentulotuesta korvattuja lääkkeitä tilastojen mahdollistamalla tarkkuudella.

Kirsi Päivänsalo, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Erikoissairaanhoidon työnjaon uudistuksen ja terveydenhuoltolain tarkoittamien kielellisten oikeuksien seuranta

HE 224/2016 vp – EV 244/2016 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että erikoissairaanhoidon työnjaon uudistusta seurataan tiiviisti. Jos osoittautuu, että joillakin alueilla aiheutuu toiminnallisia ongelmia tai potilasturvallisuus heikkenee tai tavoiteltua kustannustehokkuutta ei saavuteta, hallituksen on ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa toteutuvatko terveydenhuoltolain 50 §:n 3 momentissa tarkoitetut kielelliset oikeudet Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin päivystyspalveluissa siten, että potilas saa palvelut valitsemallaan kielellä joko suomeksi tai ruotsiksi ja ryhtyy tarvittaessa seurannan edellyttämiin toimenpiteisiin.

1. Erikoissairaanhoidon työnjakoa ja eräiden tehtävien keskittämistä koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2018 lukien.

2. Päivystystä koskevia uusia säännöksiä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2018 lukien.

Anne Koskela, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö

Uuden sotilastapaturmalainsäädännön toimivuus ja vaikutukset

HE 225/2016 vp – EV 241/2016 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö selvittää sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain toimivuutta ja antaa siitä eduskunnalle selvityksen ja mahdolliset esitykset lainsäädännön muuttamisen tarpeista vuoden 2018 loppuun mennessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa uuden sotilastapaturmalainsäädännön toimeenpanoa ja valmistelee selvityksen lakien toimivuudesta ja mahdollisista muutostarpeista eduskunnalle viimeistään syyskuudella 2018. Uuden lainsäädännön toimivuutta ja vaikutuksia selvitetään yhteistyössä valtiokonttorin ja sen yhteydessä toimivan sotilastapaturma-asioiden neuvottelukunnan kanssa.

Mika Mänttari, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö

Perhevapaiden yhdenvertaisuus

HE 232/2016 vp – EV 242/2016

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa sosiaali- ja terveysministeriössä tehdyn selvitystyön pohjalta erilaisten perheiden perhevapaajärjestelmän ja siihen liittyvän lainsäädännön kehittämistä, jotta perheiden erilaiset elämäntilanteet huomioitaisiin yhdenvertaisella tavalla.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä arvioi monimuotoisten perheiden yhdenvertaista oikeutta vanhempainvapaisiin (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:45). Sairausvakuutuslain (1224/2004) muutokset, jotka koskevat lapsen äidin naispuolisen avio- tai avopuolison, rekisteröityjen puolisoiden, samaa sukupuolta olevien adoptiovanhempien sekä lapsen hoidosta vastaavan isän vanhempainpäiväraha-oikeuksia, tulevat voimaan 1.3.2017. Hallitus seuraa lakimuutosten vaikutuksia erilaisten perheiden asemaan.

Nykyisin sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahasäännökset muodostavat vaikeasti tulkittavan ja ymmärrettävän sekä lakiteknisesti ja terminologisesti epä johdonmukaisen kokonaisuuden. Siten perhevapaiden yhdenvertaisuuden edelleen kehittämisen kannalta on tarkoituksenmukaista selvittää ja arvioida kokonaisuutena perhevapaalainsäädäntöä ja siihen liittyviä kehittämistarpeita.

Milja Tiainen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

1.12 Talousvaliokunta

Energiamarkkinoiden manipulaatiota koskevat rangaistussäännökset

HE 50/2014 vp – EV 75/2014 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.6.2014, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan tarvittavia lainsäädännön muutoksia, jotta energiamarkkinoiden manipulaatiota koskevat rangaistussäännökset saadaan vastaamaan finanssimarkkinoiden vastaavia säännöksiä.

Asiassa ei ole uutta todettavaa.

”Keskustelut eduskunnan lausuman johdosta on aloitettu työ- ja elinkeinoministeriön sekä oikeusministeriön välillä.”

Arto Rajala, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

Metsähakesähkö

HE 360/2014 vp – EV 331/2014 vp

Talousvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa sääntelyn vaikutuksia polttoaineiden ajojärjestykseen ja ryhtyy tarvittaviin toimiin, mikäli kivihii-
len käyttö lisääntyy tai muutokset uhkaavat muutoin vaarantaa uusiutuvan
energian käytölle asetetut tavoitteet.
2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa esityksestä aiheutuvan
hallinnollisen taakan ja siihen liittyvien kustannusten kehittymistä ja ryh-
tyy tarvittaviin toimiin, mikäli taakka uhkaa vaarantaa sääntelyn perusta-
voitteiden toteutumisen.
3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa uuden tukijärjestelmän
vaikutuksia puumarkkinoihin ja ryhtyy tarvittaviin toimiin, mikäli kilpailu
markkinoilla uhkaa vääristyä.

Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa vuoteen 2030 (VNS 7/2016 vp) on käsi-
teltä puupohjaista energiaa ja sen edistämistä. Turpeen, kivihiilen, maakaasun ja
biomassan (metsäteollisuuden sivutuotteet, metsähake, puru ja kuori sekä muu bio-
massa) ajojärjestykseen energian tuotannossa vaikuttavat näiden polttoaineiden hin-
ta, fossiilisten polttoaineiden ja turpeen verotus sekä päästöoikeuden hinta. Metsä-
hakkeen kilpailukyky turpeeseen verrattuna sähkön ja lämmön yhteistuotannossa
varmistetaan metsähakesähkön tuotantotukijärjestelmällä. Metsähakkeella tuotetun
sähkön tuen leikkaaminen järeän puun hakkeelle 60 %:iin vuodesta 2019 alkaen las-
kee energialaitosten maksukykyä tällaisesta puusta alle kuitupuun nykyisen teh-
dashinnan. Ilman tukirajausta metsäteollisuuden puunhankintakustannus voi nous-
ta, ja kansantaloudellisesta näkökulmasta puun jalostuskäytön tulisi olla energian-
tuotantoon nähden ensisijaista. Lisäksi uusien metsäteollisuuden investointien joh-
dosta puun käyttö Suomessa tulee kasvamaan merkittävästi lähivuosina. Energia-

puun korjuuta on mahdollista lisätä muilta kuin järeän puun hakkuukohteilta. Uusiutuvan energian käytölle asetettujen tavoitteiden ei arvioida olevan vaarantumassa.

Energiavirasto valmistelee järeän puun hakkeen käyttöön liittyvää ohjeistusta, jotta sovelletaan vuodesta 2019 alkaen metsähakkeella tuotettuun sähkön. Valmistelussa on laajasti kuultu sidosryhmiä ja erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, että yrityksille ei aiheudu tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriöllä on ollut vuodesta 2011 lähtien käytössä puu- ja energiamarkkinoiden seurantajärjestelmä, jolla seurataan tukien ja niissä tapahtuvien muutosten vaikutusta muun muassa puumarkkinoihin ja polttoaineiden ajojärjestykseen.

Asia ei aiheuta enää lisätoimenpiteitä.

Anja Liukko, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

Kirjanpitolain muuttaminen

HE 89/2015 vp – EV 95/2015 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että tilintarkastuslain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä tehdään tarvittavat muutokset lainsäädäntöön siten, että varsinaisen tilintarkastuksen kohteena voi olla yksinomaan tilinpäätös ja toimintakertomukseen kohdistetaan vain direktiivien edellyttämät toimet.

Eduskunnan lausuman edellyttämät muutokset kirjanpitolakiin on saatettu voimaan kirjanpitolain muutoksella 1376/2016, joka tuli voimaan 31.12.2016.

Mika Björklund, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Sijoittajien korvausrahastosäätelyn kokonaisarviointi

HE 46/2016 vp – EV 98/2016 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy välittömästi vaadittavien lainsäädännön muutosten valmisteluun, jotta sijoittajien korvausrahastoa koskea sääntely vastaisi muuttuneen toimintaympäristön tarpeita sijoittajien suojan turvaavalla tavalla huomioiden erityisesti palvelun tarjoajan oikeudellinen rakenne, toiminnan laatu, laajuus ja riskit.

Hallituksen esitys joukkorahoituslaiksi (HE 46/2016 vp) annettiin eduskunnalle 7.4.2016. Laki tuli voimaan 1.9.2016. Eduskunnan talousvaliokunta kiinnitti lakiesityksestä antamassaan lausunnossa huomiota joukkorahoituslain tarkoittamien palveluntarjoajien velvollisuuteen kuulua sijoittajien korvausrahastoon, sijoittajan suojan tarpeeseen ja tarpeeseen saattaa erilaiset toimijat keskenään yhdenvertaiseen asemaan.

Sijoituspalveluyrityksen, joka tarjoaa sijoituspalveluna yksinomaan toimeksiantojen välittämistä tai sijoitusneuvontaa tai monenkeskisen kaupankäynnin järjestämistä ja jolla ei ole hallussaan tai hallinnoitavaan asiakasvaroja, ei tarvitse kuulua sijoittajien korvausrahastoon. Sikäli kuin sijoituspalveluyrityksellä on myös muuta toimintaa, ulottuu velvollisuus kuulua sijoittajien korvausrahastoon kuitenkin kaikkeen kyseisen sijoituspalveluyrityksen harjoittamaan toimintaan. Rekisteröityneellä joukkorahoituksen välittäjällä ei ole oikeutta pitää hallussaan asiakasvaroja. Tällä perusteella rekisteröityvän joukkorahoituksen välittäjän ei tulisi kuulua sijoittajien korvausrahastoon.

Valtiovarainministeriössä on aloitettu selvitystyö sijoittajien korvausrahaston muutostarpeista sääntelyn muuttamiseksi vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Samassa yhteydessä on tarkoitus kartoittaa korvausrahaston maksuperusteiden määräytymistä ja määrää myös muutoin kokonaisuudessaan. Kartoitusta valmistellaan yhteistyössä mm. sijoittajien korvausrahaston ja Finanssivalvonnan kanssa. Selvityksessä kartoitetaan myös parhaita kansainvälisiä käytäntöjä sijoittajien korvausrahaston maksuperusteiden osalta. Selvitystyötä jatketaan vuonna 2017.

Paula Kirppu, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö

Tilintarkastuslain muuttamisen vaikutukset

Talousvaliokunta

HE 70/2016 vp – EV 85/2016 vp

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy välittömästi valmistelemaan kirjanpitolain muutoksia oikean ja riittävän kuvan käsitteen yhdenmukaistamiseksi tilintarkastuslain säännösten kanssa.

Eduskunnan lausuman edellyttämät muutokset kirjanpitolakiin on saatettu voimaan kirjanpitolain muutoksella 1376/2016, joka tuli voimaan 31.12.2016.

Liisa Huhtala, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

Hankintamenettelyä koskeva lainsäädäntö

HE 108/2016 vp – EV 239/2016 vp

Talousvaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa julkisyhteisöjen omistuksessa tai määräysvallassa olevien sidosyksiköiden mahdollisuudet täyttää velvoitteensa hankintalainsäädännön tavoitteiden mukaisella tavalla.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa sääntelyn vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa valmistelemaan lainsäädännön muutoksia, joilla parannetaan pienten ja keskisuurten yritysten tasapuolisia mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin.

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimialakohtaisiin lainsäädäntöä täsmentäviin toimiin, pitäen erityisesti silmällä jätetoimialan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden toimintaedellytyksiä.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus huomioi sosiaali- ja terveystalvelujen lainsäädännössä vammaisten ja vanhusten asumistalvelujen järjestämisen inhimillisellä ja asiakaslähtöisellä tavalla.

1. Valtioneuvostossa valmisteilla olevassa useassa hankkeessa on tarkoitus varmistaa, että julkisyhteisöjen määräysvallassa olevilla sidosyksiköillä on mahdollisuudet täyttää velvoitteensa. Ympäristöministeriö on perustanut syksyllä 2016 työryhmän valmistelevaan yhdyskuntien jätehuollon vastuunjakoa koskevaa uudistusta sekä selvittämään jätelain ja hankintalain yhteensovittamista. Valtioneuvosto on valmistelevassa hallituksen esitystä maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi. Jätelain osalta vastuuministeriö on ympäristöministeriö ja maakuntalain osalta valtiovarainministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö.

Markus Ukkola, vanhempi hallitussihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö

2. Valtioneuvosto päivittää julkisten hankintojen ilmoittamisjärjestelmää sellaiseksi, että pienten ja keskisuurten yritysten huomioon ottamista käytännössä voidaan tehokkaasti seurata ja tilastoida. Mikäli tilastojen ja seurannan perusteella pienten ja keskisuurten yritysten asema julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa ei parane riittävällä tavalla, valtioneuvosto ryhtyy asianmukaisiin hankintalainsäädännön muutoksiin. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö tulee vuoden 2017 alussa valmistelevaan yhdessä pk-yrityksiä edustavien järjestöjen kanssa yritysten neuvontatoimintaan liittyviä käytännönläheisiä malleja, joilla tuetaan pk-yritysten näkökulman huomioimista jo hankintojen suunnitteluvaiheessa ja markkinakartoituksessa.

Markus Ukkola, vanhempi hallitussihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö

3. Ensimmäiseen lausumaan annetussa vastauksessa viitatuissa toimialakohtaisissa lainsäädäntöhankeissa pidetään silmällä palveluiden toimintaedellytyksiä julkisiin hankintoihin liittyen. Jätelain osalta vastuuministeriö on ympäristöministeriö ja maakuntalain osalta valtiovarainministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö.

Markus Ukkola, vanhempi hallitussihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö

Loppuvaiheen valmistelussa olevassa ja eduskunnalle lähiaikoina annettavassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevassa lakiesityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että maakunnan on päätettävä palvelustrategiassaan sen järjestämisvastuulle kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet. Maakunta päättää palvelustrategiassa myös yksityisiltä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tuottajilta hankittavien palvelujen vähimmäismäärää koskevat tavoitteet. Jotta uudet innovatiiviset tavat toteuttaa palveluja saataisiin ilman tarpeettomia viiveitä käyttöön, palvelustrategiassa on lisäksi määriteltävä, mikä osa hankinnoista kilpailutetaan palvelujen innovatiivisuutta ja kustannusvaikuttavuutta parantavien uusien ratkaisujen kehittämiseksi.

Lisäksi valmisteilla oleva valinnanvapauslainsäädäntö lähtee siitä, että asiakkaiden mahdollisuuksia valita palvelun tuottaja laajennetaan olennaisesti. Niin sanotuissa suoran valinnan palveluissa asiakas voisi itse valita palveluntuottajan ilman maakunnan osoitusta tai palvelutarpeen arviointia. Lisäksi suoran valinnan palvelun tuottajan olisi annettava asiakkaalle maksusetelin avulla mahdollisuus valita palvelun tuottaja suoran valinnan palvelukokonaisuuksiin kuuluvissa sellaisissa yksittäisissä toimenpiteissä ja palveluissa, jotka ovat palvelukokonaisuuden itsenäisiä osakokonaisuuksia. Palvelutarpeen arviointia edellyttävissä palveluissa asiakkaalla on lisäksi oikeus valita hänelle myönnetyllä asiakassetelillä palvelun tuottaja. Maakunnalla olisi velvollisuus ottaa käyttöön henkilökohtainen budjetti vanhuspalvelulain, vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) mukaisissa muissa kuin suoran valinnan palveluihin kuuluvissa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Henkilökohtaisen budjetin perusteella asiakas valitsisi palvelujen sisällön ja palvelun tuottajat. Näiden uudistusten tuloksena palvelujen järjestäminen hankintalain mukaisilla kilpailutuksilla vähenisi hyvin olennaisesti. Kuitenkin uuden hankintalain vaikutuksia on tarpeen seurata, jotta voidaan arvioida sen mahdollisesti aiheuttamia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden toimintaedellytyksiä koskevan lainsäädännön täsmentämistarpeita muilta osin.

Jaana Huhta, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

4. Valtioneuvostossa valmisteilla olevassa sosiaali- ja terveydenhuoltorakenteen uudistuksessa on tarkoitus ottaa huomioon vammaisten ja vanhusten asumispalvelujen järjestäminen eduskunnan edellyttämällä tavalla muun muassa korostamalla laatua ja mahdollistamalla ns. henkilökohtaisen budjetoinnin järjestämismallin. Vastuuministeriönä asiassa on sosiaali- ja terveysministeriö.

Markus Ukkola, vanhempi hallitussihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) sisältävät keskeiset sosiaalipalvelujen laatua ja asiakkaan oikeuksia sekä palvelun sisältöä turvaavat säännökset. Niillä sekä erityislakien kuten ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2013, jäljempänä vanhuspalvelulaki), vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987, jäljempänä vammaispalvelulaki), kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977, jäljempänä kehitysvammalaki) ja lastensuojelulain (417/2007) säännöksillä turvataan perustuslain 19 §:ään perustuvia ihmisarvoisen elämän ja yhdenvertaisen osallistumisen edellytyksiä myös tilanteissa, joissa henkilöllä on eri syistä johtuvia vaativiakin avun ja tuen tarpeita. Sosiaalihuoltoa koskevia päätöksiä ja ratkaisuja tehtäessä ja sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan etu sosiaalihuoltolain 4 ja 5 §:ssä säädetyn mukaisesti. Tämä velvoite koskee myös vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden asumispalvelujen hankintaa koskevia päätöksiä ja ratkaisuja, mukaan lukien hankintasopimusten kestosta päättäminen.

Vanhuspalvelulain 14 pykälän 3 momentin mukaan kunnan on turvattava iäkkään henkilön pitkäaikaisen hoitojärjestelyn pysyvyys, jollei järjestelyä ole aiheellista muuttaa iäkkään henkilön toivomuksen tai hänen palvelutarpeidensa muutoksen johdosta taikka muusta erityisen painavasta ja perustellusta syystä. Lain perustelutekstien mukaan hoidon pysyvyyden turvaaminen liittyy myös palvelujen kilpailuttamistilanteisiin. Perustelujen mukaan kilpailuttaminen ei sellaisenaan muodosta sellaista erityistä syytä, jonka perusteella hoidon pysyvyydestä voitaisiin poiketa, vaan asiaa tulee aina tarkastella asiakkaan kokonaistilanteen kannalta.

Vammaispalvelujen järjestämisessä on vammaispalvelulain 3 §:n mukaisesti otettava huomioon kunnassa esiintyvä tarve sekä nimenomaisesti myös asiakkaan yksilöllinen tarve. Viime mainittua arviointia on tehtävä erityisesti sellaisissa palveluissa, joissa on kyse keskeisten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta koskevien palvelujen järjestämisestä, kuten asumispalveluissa.

Jaana Huhta, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

1.13 Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunnan kirjelmä valtioneuvoston tulevaisuusselonteosta: kestäväällä kasvulla hyvinvointia

VNS 7/2013 vp – EK 32/2014 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta on hyväksynyt selonteon johdosta tulevaisuusvaliokunnan mietinnön mukaisen kannanoton:

1. Eduskunta yhtyy selonteon kannanottoihin ja linjauksiin, ja samalla
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee Suomelle tiedestrategian ja että hallitus saavuttaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (T&K&I) tavoitteeksi asetetun 4 prosentin bruttokansantuotetavoitteen yhdessä yksityisen sektorin kanssa.
3. Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii uuden kansallisen ennakointimallin toimeenpanoa sekä laatii ohjelman ja tekee periaatepäätöksen, joilla sitoudutaan poliittisesti kokeilujen edistämiseen.
4. Eduskunta edellyttää, että seuraavan hallitusohjelman keskeiseksi tavoitteeksi otetaan työelämän uudistaminen ja suomalaisten työllistyminen niin, että teema sisältää myös yrittäjyyden edistämisen, osatyökyvyn hyödyntämisen sekä sosiaaliturvan kehittämisen näitä tavoitteita tukevaan suuntaan. Toimenpiteissä on myös huomioitava varhaisen puuttumisen periaate: esimerkiksi oppimisvaikeudet ovat havaittavissa jo hyvin varhaisessa vaiheessa, ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työhön kiinnittymistä on tuettava erityisillä toimenpiteillä.
5. Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää kaikessa toiminnassa kestäväää kasvua, joka vauhdittaa taloutta samalla ratkaisten sosiaalisia ja ekologisia ongelmia. Tämä edellyttää esimerkiksi hallinnollisten esteiden karsimista, kokeiluhankkeita ja taloudellista ohjausta.

3. Jyrki Kataisen hallituksen tulevaisuusselontekohankkeen osana valmisteltu ennakointimalli on suurelta osin vakiintunut osaksi Suomen kansallista ennakointikenttää. Ennakoinnin toimintatapa muodostaa pohjan Juha Sipilän hallituksen tulevaisuustyölle, jonka keskeiset elementit ovat kaksiosainen tulevaisuusselonteko työn murroksesta ja ministeriöiden yhteinen ennakointityö. Tulevaisuusselonteko edistyi vuonna 2016 hyvin; valmistelun keskiössä ovat olleet laaja-alaiset asiantuntijatapaamiset ja avoimet keskustelut sekä VN TEAS hanke, jonka toteuttaa VTT Oy. Selonteon teemat olivat keskustelussa myös SuomiAreenalla 2016. Ministeriöiden yhteinen ennakointityö, joka sisältää yhteisen toimintaympäristökuvauksen ja ministeriöiden tulevaisuuskatsaukset, käynnistyi vuonna 2016 ja sitä tukee ennakointi strategisena voimavarana -projekti, jolla vahvistetaan ennakointikyvykkyyttä valtioneuvostossa. Ennakointiluotsi on valtiosihteerin johdolla kokoontunut vuonna 2016 viisi kertaa, ja on omalta osaltaan tukenut ennakoinnin kehittämistä erityisesti osana keskeisiä päätöksenteon prosesseja.

VNK:n ja Sitran koordinoima kansallinen ennakointiverkosto jatkoi kasvuaan ja verkoston verkkoalustalla on tällä hetkellä yli 500 jäsentä. Verkostossa järjestettiin vuo-

den aikana kahdeksan Foresight Friday -tapahtumaa. Syyskuussa 2016 järjestettiin vuosittainen ennakointifoorumi FinnSight, jonka teemana oli Tulevaisuuden osaava ja sivistynyt Suomi. Foorumi keräsi n. 200 osanottajaa ja saman verran verkkolähe-tyksen seuraajia, jotka edustivat laajalti julkista hallintoa, elinkeinoelämää, yliopisto-ja ja tutkimusorganisaatioita. FinnSightin anti hyödynnetään VNK:ssa tulevaisuusse-lonteon valmistelussa, Suomen Akatemiassa mm. strategisen tutkimuksen teemojen valmistelussa, opetus- ja kulttuuriministeriössä ministeriön tulevaisuuskatsauksen valmistelussa ja muussa tulevaisuustyössä; Sitrassa FinnSight tukee laajaa yhteis-kunnallista kestävän hyvinvoinnin visiotyötä.

Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus toteutti alkuvuonna 2016 viisi ver-kossa tapahtuvaa avointa luentoa (luentosarja oli käynnissä 12/2015-5/2016). Koulu-tuksella perehdytettiin osallistujia ennakkoinnin ja niissä käytettävien menetelmien uusimpiin virtauksiin ja tutkimustuloksiin.

Kokeilutoiminnon ja sen työohjelman suunnittelussa ja toimintamallin rakentami-ssa hyödynnettiin tutkimusta, jonka kohteena olivat ohjauksen uudet työkalut ja kokeilukulttuuri. Kokeilukulttuuria vahvistava toimintamalli tarjoaa toteutuksen tukea ja laadunvarmennusta hallitusohjelman keskeisille strategisille kokeiluille (mm. perustulo, digikuntakokeilut, työllisyyskokeilut, kielikokeilu), tukee toimijoi-den verkottumista kokeiluasioissa (mm. kunnat, kuntaliitto, yritykset, kolmas sekto-ri, AMK:t) ja kannustaa kokeilukulttuurin käyttöönottoa sekä valtionhallinnossa että yhteiskunnassa laajemmin. Toimintamallia kehitetään jatkuvasti.

Kokeiluohjelman toteutusta tukemaan asetettiin parlamentaarinen neuvottelukunta ja ministeriöiden yhteistyöryhmä.

Alkuvuodesta valmistui nopeiden kokeiluiden rahoittamismalleista, joiden tavoittee-na olisi tarjota siemenrahaa sellaisille yhteiskunnallista uudistamista tukevalle kokei-lutoiminnalle, joka on tärkeää saada toteutukseen nopeasti ja jolle ei löydy muuta rahoituslähdettä. Valtioneuvoston kanslia loi kokeiluille oman rahoitus – ja tiedon-keruu alustan selvityksen suosituksien mukaisesti. Valtio myönsi alustan kehittämi-seen ja kokeilujen rahoittamiseen 2 000 000 euroa siemenrahaa. Kokeilutoiminnan esillä pitäminen, sille annettu poliittinen tuki ja kärkihankkeen olemassaolo ovat vahvistaneet rohkeutta käynnistää kokeiluja sekä kokeilemalla kehittämistä. Kokeilu-toiminnon kautta on saatu levitettyä tietoa käynnissä olevista kokeiluista. Kokeilu-toiminnan kautta pystytään vahvistamaan kokeiluiden toteuttamista esim. tarjoa-malla työkaluja kokeiluiden toteuttamiseen.

Vuoden 2016 lopussa valmistui perustulokokeilua koskeva selvitys. Selvitys vaikutti siihen millaisella mallilla perustulokokeilu toteutetaan. Perustulokokeilu käynnistyi alkuvuodesta 2017.

Selvitys kokeilujen eettisistä periaatteista, joka toteutettiin vuoden 2016 aikana, suo-sitteli puitelakia kokeilujen mahdollistamiseksi sekä asiantuntijaelintä, joka toimin-nallaan tukisi kokeilukulttuurin käyttöönottoa. Tutkimuksellisten kokeilujen osaa-mista on ylläpidettävä ja vahvistettava Suomessa. Yhteiskunnallisissa kokeiluissa on huomioitava tutkimusetiikka sekä varmistettava laatu ja oikeudelliset reunaehdot.

Sipilän hallituksen ohjelmassa hallitus vie eteenpäin välttämättömiä uudistuksia viidellä painopistealueella, joihin kuuluvat sekä työllisyys- ja kilpailukyky että osaa-minen ja koulutus kokonaisuudet. Painopistealueen strategiset tavoitteet konkreti-soituvat useissa kärkihankkeissa, jotka kukin sisältävät useita toimenpiteitä.

Työllistämisen kynnystä on alennettu pidentämällä koeaikaa, muuttamalla määräaikaisten työsuhteiden perusteita ja lyhentämällä takaisinottovelvollisuusaikaa. Työkokeilun käyttötarkoitusta on laajennettu kokeiluluontoisesti vuosille 2017 ja 2018 siten, että työkokeilua on mahdollista käyttää työnhakijan soveltuvuuden arvioimiseksi ennen työsopimuksen tekemistä. Työttömyysetuutta voi käyttää palkkatuen, starttirahan ja liikkuvuusavustuksen rahoittamiseen.

Parhaillaan on valmistella toimenpideohjelma, jolla lievennetään kannustinloukkuja ja edistetään työvoiman alueellista liikkuvuutta.

Omaehtoista opiskelua työttömyysetuudella on eräissä kohderyhmissä pidennetty perusopintojen suorittamisessa. Yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvitetään, miten työttömyyden aikaista omaehtoista opiskelua voitaisiin kehittää.

Lisäksi käynnissä on selvitys, miten ammatillinen koulutus, korkeakoulutus, täydennys- ja muuntokoulutukset, aikuiskoulutusohjelmat sekä työvoimapolitiittiset toimenpiteet voidaan saada tukemaan talouden ja yritystoiminnan kasvua. Myös vammaisten henkilöiden yrittäjyyden mahdollisuuksia pyritään tukemaan.

Taina Kulmala, neuvotteleva virkamies, valtioneuvoston kanslia

1.14 Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Tasa-arvolainsäädäntö, työelämä ja vanhemmuus

HE 195/2004 vp – EV 24/2005 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

2. Eduskunta edellytti 5.4.2005, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvien kustannusten jakamiseksi yhteisvastuullisesti kaikkien työnantajien kesken.

2. Hallituksen esityksen 112/2006 tavoitteena oli parantaa naisten työmarkkina-asemaa tasaamalla työnantajille perhevapaista aiheutuvia kustannuksia sekä kannustaa isiä käyttämään enemmän vanhempainvapaata. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi käsitellessään hallituksen esitystä: ”Nyt hyväksyttävä työnantajakustannusten korvaamista koskeva muutos tasoittaa nais- ja miesvaltaisilla aloilla vanhemmuudesta aiheutuvien kustannusten räsitusä. Koska naisvaltaisten työpaikkojen työnantajille edelleen jää suurempi kustannusvastuu kaikilla niillä aloilla, joilla äitiysloman aikana on palkanmaksuvelvollisuus, pitää valiokunta tarpeellisena, että kustannusten tasaamista työnantajien kesken edelleen jätetään” StVM 45/2006 vp).

Vaikka työnantajille perhevapaista koituvien kustannusten kompensointia on viime vuosina lisätty, jää työnantajille vielä jonkin verran suoriat kustannuksia. Nämä kustannukset koskevat työnantajia, joiden alalla on sovittu työehtosopimuksessa palkallisesta äitiysvapaasta. Myös tilapäisestä hoitovapaasta (sairaalan lapsen hoito) aiheutuu työnantajille suoriat kustannuksia. Niiden lisäksi työnantajilla on myös epäsuoria kustannuksia, jotka liittyvät esimerkiksi sijaisen rekrytoimiseen ja koulutukseen. Kustannusten on katsottu rasittavan erityisesti naisvaltaisia aloja. Pitkällä aikavälillä perhevapaista työnantajille aiheutuvien kustannusten tasaantumiseen vaikuttaa myös vanhempainvapaiden käytön tasaisempi jakautuminen vanhempien välillä.

Vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvia kustannuksia tarkasteli Vanhempainvaapaatyöryhmä (STM 2011:12). Se mm. hahmotteli vaihtoehtoisia tapoja korvata nykyistä paremmin työnantajille aiheutuvia suoriat kustannuksia. Sellaisia olisivat työnantajakorvausten parantaminen joko korotetun äitiysrahan maksukautta pidentämällä tai äitiysrahan tasoa korottamalla 56 ensimmäiseltä päivältä sekä tilapäisen hoitovapaan kustannusten korvaaminen. Ensi vaiheessa toteutettavista uudistuksista laajinta kannatusta saivat korotetun äitiysrahan maksukauden pidentäminen tai äitiysrahan tason korottaminen. Työryhmä keskusteli myös epäsuorien kustannusten korvaamisesta ja päätyi niiden osalta toteamaan, että arvioiminen on vaikeaa ja kustannukset vaihtelevat tilanne- ja alakohtaisesti.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan tavoitteena on lisätä isille merkittäviä vapaita, tehdä joustavammaksi isien perhevapaiden käyttöä ja mahdollistaa lapsen hoitaminen kotona vanhempainpäivärahan turvin nykyistä pitempään. Ansioperusteisen perhevapaajärjestelmän kehittämiseen liittyvät asiat valmistellaan kolmikantayhteistyössä työelämän osapuolten kanssa. Tavoitteena on lisäksi jatkaa työnantajille perhevapaista aiheutuvien kustannusten korvaamista korottamalla työnantajan lakisääteisestä sairausvakuutuksesta saamia korvauksia. Lisäksi arvioidaan perhevapaajärjestelmän päivärahaetuuksien tasot erityisesti isien perhevapaiden käytön kannustavuuden näkökulmasta. Jatkotyössä arvioidaan ansioperusteisen perhevapaajärjestelmän rahoittamisen kehittämisvaihtoehdot ja kustannusten jako. Lainsäädäntömuutokset toteutetaan, kun rahoituksesta on sovittu.

Hallitusohjelmaan ja työmarkkinakeskusjärjestöjen ns. ”raamisopimukseen” Suomen kilpailukyvyyn ja työllisyyden turvaamisesta liittyen hallitus antoi eduskunnalle esityksen isyysvapaan uudistamisesta (HE 111/2012). Esityksen tavoitteena oli kannustaa isiä käyttämään vanhempainvapaita. Eduskunnan hyväksymä lainmuutos tuli voimaan vuoden 2013 alusta (903/2012). Hallituksen esityksessä viitataan raamisopimukseen, jonka mukaan vanhempainpäivärahojen kustannusten jako säilyy ennallaan ja uudistuksen vaikutuksia sekä tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan kahden vuoden jälkeen uudistuksen voimaan saattamisesta. Hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan liittyen on syksyllä 2013 selvitetty, missä määrin työnantajille aiheutuu vanhemmuudesta sellaisia kustannuksia, joita niille ei lainsäädännön perusteella jo korvata. Tehdyn selvityksen perusteella hallitus jatkaa arviointia vanhemmuuden kustannusten tasaamisesta yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen 163/2016. Esityksessä ehdotettiin naisten tasa-arvoisen kohtelun ja työllistymisen edistämiseksi naispuolisen työntekijän perhevapaista työnantajille aiheutuvia vanhemmuuden kustannuksia tasattavaksi 2 500 euron kertakorvauksella. Sitä koskeva lainmuutos tulee voimaan 1.4.2017. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa mietinnössään 29/2016 seuraavaa:...”Työnantajien vastuulle jää edellä kuvatun palkan osan sekä lomarahahan lisäksi äitiydestä aiheutuvia kustannuksia erityisesti raskaudesta johtuvien sairauslomien sekä sairaan lapsen hoitovapaan ajalta. Samoin työnantajalle aiheutuu epäsuoria kustannuksia uuden työntekijän tai sijaisen rekrytoinnista ja perehdyttämisestä”...”Suomessa vanhempainvapaita käyttävät edelleen valtaosin naiset. Vaikka isyysvapaan käyttö on lisääntynyt, vanhempainvapaita käyttävien isien osuus on edelleen varsin pieni. Tämä tosiasia vaikuttaa hyvin vahvasti paitsi naisten työllisyyteen myös perheiden arkeen. Perhevapaiden tasaisempi jakautuminen miesten ja naisten kesken parantaisi naisten asemaa työmarkkinoilla. Samalla se vahvistaisi isän osallistumista lapsen hoitoon ja kasvatukseen jo varhaislapsuudessa. Valiokunnan mielestä on hyvä arvioida perhevapaajärjestelmän uudistamistarpeita”.

Pekka Humalto, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Tasa-arvoselonteko

VNS 7/2010 vp – EK 51/2010 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta hyväksyi 2.3.2011 selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

1. eduskunta yhtyy hallituksen linjauksiin tasa-arvon edistämiseksi ja edellyttää, että
4. turvakotipaikkojen määrä ja alueellinen kattavuus nostetaan Euroopan neuvoston suositusten mukaiselle tasolle ja huolehditaan palvelujen saatavuudesta kaikille turvaa tarvitseville; rahoituksen jatkumisesta myös vuoden 2012 jälkeen; sekä
6. hallitus antaa seuraavan tasa-arvopoliittisen selonteon eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä ja väliraporttina selonteon toteutumisen edistymisestä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle selvityksen suoritetuista toimenpiteistä ja tasa-arvon kehityksestä vuoden 2016 loppuun mennessä.

Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle (1354/2014) tuli voimaan 1.1.2015. Eduskunnan vastaukseen liittyi eduskunnan lausuma määrärahan lisäämisestä turvakotitoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Vuonna 2016 turvakotitoiminnan menoihin oli varattu 11 550 000 euroa. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2016–2019 on todettu, että turvakotitoiminnan menoihin varattu valtion rahoitus kasvaa kehyskaudella aiempien kehyspäästösten mukaisesti vuosittain 2 miljoonalla eurolla 17 500 000 miljoonaan euroon. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön kehysesityksessä on 3 miljoonan euron lisäys vuodelle 2018 sekä 6 miljoonan euron lisäys vuodelle 2019 ja siitä eteenpäin.

Hallitus on antanut eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle väliraportin selonteon toteutumisen edistymisestä.

Laura Terho, lakimies, sosiaali- ja terveysministeriö

Alle 25-vuotiaille ammatillista koulutusta vailla oleville työkokeilun ajalta maksettava kulukorvaus

HE 133/2012 vp – EV 163/2012 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.2012, että hallitus pikaisesti selvittää, miten alle 25-vuotiaiden ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten jääminen työkokeilun aikaisten kulukorvausten ulkopuolelle vaikuttaa heidän tosiasialisiin mahdollisuuksiinsa osallistua työkokeiluun ja vaarantaako säännös nuorten yhteiskuntatakuun toteutumisen erityisesti alueilla, joilla matkakustannukset ovat merkittäviä. Samalla eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi, onko kulukorvausten ikäsidonnaisuus perusteltua kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia on muutettu vuoden 2017 alusta lukien siten, että alle 25-vuotiaille koulutusta vailla oleville nuorille voidaan maksaa työkokeilun ajalta kulukorvausta samoin edellytyksin kuin muillekin työttömille (HE 209/2016 vp - EV 236/2016 vp). Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Timo Meling, vanhempi hallitussihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö

Työkokeilua koskevien säännösten muuttamisen vaikutus

HE 200/2013 vp – EV 28/2014 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellytti vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta (HE 200/2013 vp; EV 28/2014 vp), että hallitus selvittää, miten työkokeilua koskevien säännösten muuttaminen vaikuttaa työkokeilun järjestämiseen kuntatasolla ja erityisesti työpajoissa, sekä antaa asiassa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Eduskunnan lausumassa tarkoitettu laki (390/2014) tuli voimaan 1.6.2014. Työ- ja elinkeinoministeriö on selvittänyt lakimuutoksen vaikutuksia työkokeilun järjestämi-

seen kunnissa ja niiden työpajoissa. Työkokeilua koskevien säännösten muuttaminen aiheutti joissakin kunnissa epäselvyyttä työntarjoamisvelvollisuuden laajuudesta. Pääosin kuntien näkemyksen mukaan työkokeilujen järjestäminen ei kuitenkaan vaikeutunut lakimuutoksen vuoksi. Muutos ei myöskään merkittävästi vaikuttanut järjestettyjen työkokeilujen määrään kunnissa.

Työkokeilun järjestämistä työpajoissa on helpottanut se, että työsopimuslakia on muutettu ensin väliaikaisesti (1367/2014) vuosiksi 2015–2016 ja sen jälkeen pysyvästi (1458/2016) siten, että työsopimuslain mukaisesta työn tarjoamisvelvollisuudesta voidaan tietyin edellytyksin poiketa, kun työkokeilu järjestetään kunnan, kuntayhtymän, yhdistyksen tai säätiön työpajassa tai vastaavassa valmennusyksikössä. Edellä mainittu työsopimuslain muutos on käytännössä poistanut työn tarjoamisvelvollisuuteen liittyvät esteet työkokeilun järjestämisestä kuntien työpajoissa.

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleella lailla (1456/2016) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain työkokeilua koskevista säännöksistä poistettiin viittaukset työsopimuslain työn tarjoamisvelvollisuutta koskeviin säännöksiin.

Kirsti Haapa-aho, vanhempi hallitussihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö

Eduskunnan kirjelmä kansallisen ihmiskaupparaportoin kerronmuksesta 2014

K 19/2014 vp – EK 53/2014 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta on hyväksynyt kannanoton, jonka mukaan eduskunnalla ei ole huomautettavaa kerronmukseksen johdosta, mutta edellyttää valtioneuvoston ryhtyvän toimenpiteisiin:

1. pitkäjärteisen rahoituksen turvaamiseksi ihmiskaupan uhrien auttamiseen osallistuville kansalaisjärjestöille;
2. ihmiskaupakoordinaattorin toimintaa koskevan lainsäädännön valmisteliseksi;
3. sen varmistamiseksi, että ihmiskaupan uhrit tulevat ohjatuksi avun pii-riin heti, kun esitutkintaviranomaisilla on perusteltu syy uskoa, että henki-lö on ihmiskaupan uhri ja

1. Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisesta koordinaatiosta, joka myötävaikuttaa muun ohella ihmiskaupan vastaisen toiminnan rahoituksen kehittämiseen, on saatu positiivista palautetta keskeisten ihmiskaupan vastaista toimintaa harjoittavien kansalaisjärjestöjen taholta. Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan verkoston nimettiin ihmiskaupan vastaista toimintaa tukevan Raha-automaatti-yhdistyksen edustajat.

Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF) sekä turvapaikka-, maa-hanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (AMIF) avattiin kuuden miljoonan euron suu-ruiset haut ihmiskaupan vastaiseen toimintaan ja ihmiskaupan uhrien auttamiseen. Myös sisäministeriön koordinoimasta ISF -rahaston kansallisesta ohjelmasta varat-tiin kuluvalle rahoituskaudelle 280 000 euron rahoitus ihmiskaupan vastaiseen toi-

mintaan muun muassa ihmiskaupan uhreja etsivän työn, uhrien tunnistamisen ja auttamisen kehittämiseen.

Mainittakoon uutena tietona edellä viitatus sisäisen turvallisuuden rahasto-ohjelman osalta, että keväällä 2016 aloitti toimintansa Askelmerkit dialogiseen tunnistamiseen -niminen Pro -tukipiste ry:n yhteydessä toimiva hanke. Siinä muun ohella kehitetään järjestöjen käyttöön soveltuvia työkaluja ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen ja heitä koskevan anonyymien tilastotiedon keruuseen. Kyseinen hanke liittyy myös 4.10.2016 hyväksyttyyn Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman järjestysnumeroltaan toiseen toimenpiteeseen, jolla tehostetaan ihmiskaupan uhrien etsivää työtä, tunnistamista ja auttamista.

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman edellä viitatus 2. toimenpiteen mukaisesti kehitetään myös sosiaali- ja terveysalan koulutusta ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi ja auttamiseksi. Tältä osalta mainittakoon uutena Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen (STEA) kautta kanavoitavaan rahoitukseen liittyvänä tietona, että niin sanotulle HOIKU -hankkeelle päätettiin 15.12.2016 puoltaa yhteensä 125 000 euron rahoitusta. Hankkeen toteuttajana on Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM). Sillä lisätään kolmannen sektorin toimijoiden kykyä tunnistaa ja hoitaa hyväksikäytön vaikutuksia uhrien terveyteen ja hyvinvointiin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

2. Sekä valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori että hänen vetämänsä yhteensovittamissihteeristö on molemmat asetettu 31.5.2017 päättyväksi määräajaksi. Toiminnasta kerätään kokemuksia, joiden pohjalta harkitaan näiden toimintojen organisointia jatkossa ja niihin mahdollisesti liittyviä sääntelytarpeita.

3. Sisäministeriön poliisiosasto nimitti oman poliisivirassa olevan edustajansa ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattorin vetämään ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamissihteeristöön. Poliisin ihmiskaupan vastaisen työn kehittämiseen on myös kiinnitetty huomiota poliisin tulohajautuksessa.

Mainittakoon myös, että Poliisihallitus on uudistanut ohjeensa poliisilaitoksille ja valtakunnallisille yksiköille koskien ihmiskaupparikosten tunnistamista ja tutkintaa heinäkuussa 2015. Ohjeessa on kiinnitetty erityistä huomiota uhrin ohjaamiseen auttamisjärjestelmään ja muun avun piiriin.

Mainittakoon uutena tietona, että 4.10.2016 hyväksytyn Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman järjestyksessä viidennen toimenpiteen mukaisesti kehitetään esitutkintaviranomaisten ihmiskaupan vastaisia toimenpiteitä. Sen mukaisesti varmistetaan ensinnäkin poliisin ja Rajavartiolaitoksen ihmiskauppaohjeituksen ajantasaisuus erityisesti uusien rikosmuotojen huomioimisen näkökulmasta (toimi 5.1.). Toiseksi lisätään valtakunnallista ja alueellista koulutusta erityisesti seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan tunnistamiseksi ja tutkimiseksi poliisin perus- että täydennyskoulutuksessa (toimi 5.2.).

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Veli-Pekka Rautava, johtava asiantuntija, sisäministeriö

Ihmiskaupan kaltainen pakkotyö

HE 69/2016 vp – EV 124/2016 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa, esiintyykö sellaista ihmiskaupan kaltaista pakkotyötä tai vastaavaa työperäistä hyväksikäyttöä, joiden uhrit eivät saa suojaa, koska rikokset eivät täytä ihmiskaupparikoksen tunnusmerkistöä rikosoikeudellisessa mielessä, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut 19.8.2016 pimeän työn vastaista yhteistyötä edistävän kansallisen yhteistyöverkoston. Eduskunnan edellyttämä asian seuranta tehdään yhteistyöverkoston työn puitteissa. Yhteistyöverkostossa on mukana asian seurannan kannalta keskeisten ministeriöiden eli oikeusministeriön, sisäministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajat työ- ja elinkeinoministeriön edustajien lisäksi. Verkoston toimikausi päättyy 13.3.2020.

Päivi Kantanen, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Sisävesiliikenteen työaikadirektiivin täytäntöönpano

HE 197/2016 vp – EV 228/2016 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tiiviisti sisävesiliikenteen työaikadirektiivin täytäntöönpanon vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin yritysten työvoimatarpeiden ja työntekijöiden työajan järjestämisen yhteensovittamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö selvittää avovesikauden 2017 päätyttyä vesiliikennealan järjestöiltä ja tarvittaessa myös vesiliikennealan muilta toimijoilta sisävesiliikenteen työaikadirektiivin täytäntöönpanon vaikutuksia sekä yritysten työvoimatarpeiden ja työntekijöiden työajan järjestämiseen liittyviä käytännön kysymyksiä.

Nico Steiner, vanhempi hallitussihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö

1.15 Ympäristövaliokunta

Öljysuojarahasto, rahoitus

HE 167/2009 vp – EV 231/2009 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2009, että hallitus selvittää mahdollisuuksia laajentaa öljysuojarahaston rahoituspohjaa sekä huolehtii öljysuojarahaston jatkuvuudesta ja sen toimintakyvyn turvaamisesta tarvittaessa talousarvioratkaisuin.

Öljysuojarahastosta annetun lain määräaikaisten muutosten (1791/2009, 848 /2012) perusteella kannettiin öljysuojamaksu 1.1.2010 alkaen normaalitasoon nähden kolminkertaisena (1,50 €/tn) 31.12.2015 saakka. Rahaston pääomarajojen korotus on voimassa aina 31.12.2019 saakka. Muutosten tarkoitus on ollut turvata öljysuojarahaston maksuvalmius tilanteessa, jossa sekä valtiolla että alueellisilla pelastuslaitoksilla on edelleen tarvetta korottaa öljyvahinkojen torjuntavalmiuttaan. Eduskunnan ympäristövaliokunta on käsitellessään lainmuutosten yhteydessä öljysuojarahaston tilannetta korostanut, että öljyntorjuntavalmiuden kehittäminen edellyttää myös valtion talousarviorahoitusta ja että öljysuojarahaston toimintakyky olisi turvattava tarvittaessa talousarvioratkaisuin (YmVM16/2004 vp, YmVM 11/2009 vp).

Ympäristöministeriö on eduskunnan toiveen mukaisesti kartoittanut mahdollisuuksia laajentaa öljysuojarahaston maksupohjaa. Öljyala on esittänyt öljysuojamaksun keräämistä valmisteverona, jonka tuotto ohjattaisiin öljysuojarahastoon. Verot ovat kuitenkin yleiskatteellisia eikä niitä valtionvarainministeriön näkemyksen mukaan voida korvamerkitä tiettyyn käyttöön. Myös eduskunnan ympäristövaliokunta (YmVM 7/2012 vp – HE 120/2012 vp) selvitti valmisteveron soveltuvuutta öljysuojamaksun kantaan, mutta valtiovarainministeriön esittämien periaatteellisten ja käytännön esteiden vuoksi vaihtoehdon tutkimista ei jatkettu enempää ja hallituksen esitys hyväksyttiin esityksen mukaisena. Valtiontalouden tarkastusvirasto katsoi kuitenkin Suomenlahden alusöljyvahinkojen hallintaa ja vastuuta koskevassa tuloksellisuustarkastuskertomuksessaan (2/2014) olevan vielä tarvetta selvittää tällaisen maksun mahdollisuutta.

Ympäristöministeriö tilasi vuonna 2015 OTT, dosentti Kalle Määtältä asiantuntijalausunnon öljysuojarahaston sääntelyvaihtoehdoista ja kehittämisedellytyksistä. Määtä suositteli launnossaan, että öljysuojamaksun sijasta varat öljysuojarahastoon kerrytettäisiin ns. huoltovarmuus- ja öljysuojamaksulla, joka kannettaisiin valmisteveron tavoin samoin kuin nykyinen huoltovarmuusmaksu. Näin kerätyn öljysuojamaksun tuotot ohjattaisiin öljysuojarahastoon. Ympäristöministeriön asiantuntijat ovat tämän jälkeen keskustelleet valtiovarainministeriön asiantuntijoiden kanssa mahdollisuudesta luopua öljysuojamaksusta ja siirtää sen sijaan öljytuotteiden valmisteverosta öljysuojamaksun tuottoa vastaava määräraha öljysuojarahastoon. Keskusteluissa on nähty mahdolliseksi tässä tapauksessa luopua verojen yleiskatteellisuuden pääperiaatteesta. Vaikka öljysuojarahasto tässä vaihtoehdossa säilyisikin valtion talousarvion ulkopuolisena rahastona, sen varat kulkisivat budjetin kautta. Muutoksella olisi sen vuoksi vaikutusta ympäristöministeriölle julkisen talouden suunnitelmassa varattuihin määrärahoihin. Muutoksen valmistelu ei ole edennyt.

Merja Huhtala, hallitussihteeri, ympäristöministeriö

Vesilainsäädännön tarkistaminen ja ympäristöhallinnon resurssit

HE 277/2009 vp – EV 355/2010 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 11.3.2010, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin eräistä vesien käyttämistä varten myönnettävistä oikeuksista annetun lain (266/1961) kumoamiseksi siten, että lainsäädäntöehdotus annetaan eduskunnalle viimeistään vuonna 2017.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus pitää huolta ympäristöhallinnon toimivuudesta turvaamalla sille osoitettujen tehtävien hoitamiseksi riittävät resurssit ja ryhtyy toimenpiteisiin ympäristönsuojelun jälkivalvonnan tehostamiseksi selvittämällä valvontamaksun käyttöönottamista vesilain valvontatehtävissä.

1. Lausumassa annettavaksi edellytetty hallituksen esitys vesilainsäädännön käyttö-oikeussääntelyn uudistamiseksi (HE 262/2016) annettiin eduskunnalle 21.12.2016.

Asia ei enää aiheuta toimenpiteitä.

3. Maa- ja metsätalousministeriö on selvittänyt vesilain mukaisen valvonnan maksullisuutta virkamiesvalmistelussa yhdessä oikeusministeriön ja ympäristöministeriön kanssa. Valmistelun aikana käynnistetyssä maakuntauudistuksessa vesilain mukainen valvonta järjestetään uudelleen. Poliittinen linjaus valvontatehtävien osoittamisesta valtion viranomaiselle tehtiin joulukuussa 2016, minkä jälkeen valvonnan maksullisuutta koskevien säännösten valmistelua on jatkettu.

Antti Leinonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Hajajätevesiasetus ja haja-asutuksen jätevesien käsittely

HE 179/2010 vp – EV 288/2010 vp

Ympäristövaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa lain toimeenpanoa ja antaa asiasta ympäristövaliokunnalle selvityksen ennen siirtymäajan päättymistä.

4. Eduskunta edellytti, että hallitus yhteistyössä kuntien kanssa varmistaa riittävän ohjeistuksen kunnan viranomaisille lain tehokkaaksi toimeenpanemiseksi ja että hallitus turvaa kunnille riittävän neuvontamäärärahan kiinteistökohtaisen jätevesineuvonnan toteuttamiseen uuden asetuksen voimaantulon siirtymäajan loppuun saakka.

Valtioneuvosto on toteuttanut eduskunnan lausuman edellyttämät toimet seuraavasti:

2. Ympäristöministeriö on seurannut hajajätevesiasetuksen toimeenpanoa ja antanut sen tilanteesta eduskunnan edellyttämän selvityksen ympäristövaliokunnalle 13.10.2015. Ympäristöministeriö ehdottaa ko. lausuman poistamista.

4. Haja-asutuksen jätevesihuollon tehostamista käsittelevät muuttuneet säännökset on otettu huomioon hallinnon tiedotuksessa ja koulutuksessa. Tiedote- ja koulutus-

materiaali on tehty pääosin vuonna 2011 ja silloin julkaistu ”Haja-asutuksen jätevedet - Lainsäädäntö ja käytäntö -ympäristöopas 2011” on toimitettu kuntien viranomaisille. Hajajätevesineuvojen koulutusmateriaalia on päivitetty neuvontakokemuksien perusteella, ja materiaali on kaikkien saatavilla ympäristöhallinnon verkkosivuilla. Vuosina 2012-2016 käytössä olleilla määrärahoilla on annettu kiinteistökohtaista hajajätevesineuvontaa kaikkien ELY -keskusten alueilla yhteistyössä alueen kuntien kanssa yhteensä yli 32 000 kiinteistökäynnillä ja lisäksi neuvontahankkeiden muissa tilaisuuksissa on tavoitettu lähes 31 000 henkilöä.

Ari Kangas, neuvotteleva virkamies, ympäristöministeriö

Jätelain uudistuksen toimeenpano ja seuranta

HE 199/2010 vp – EV 360/2010 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti, että hallitus säätää asetuksilla riittävän kunnianhimoiset yhdyskuntajätteen, biojätteen, tuottajavastuuajätteen, rakennus- ja purkujätteen sekä mahdollisuuksien mukaan muun jätteen kierrätystavoitteet, seuraa tavoitteiden toteutumista ja kiristää tavoitteita ottaen huomioon teknologisen kehityksen.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa lain tavoitteiden toteutumista kiinnittäen erityistä huomiota sekä jätteen synnyn ehkäisyyn että muutoinkin etusijajärjestyksen toteutumiseen.
3. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa jätehuollon järjestämistä koskevan vastuunjaon vaikutuksia yksityisten yritysten ja kuntien jäteyhtiöiden toimintaedellytyksiin sekä kuntien mahdollisuuksiin huolehtia niiden vastuulle säädetystä tehtävistä.

1. Jätelainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvä laaja valtioneuvoston asetusten uudistustyö on käytännössä saatu jokseenkin päätökseen. Asetuksilla säädetään uudelleenkäyttöä, kierrätystä tai muuta hyödyntämistä tai jätteen keräystä koskevia tavoitteita yhdyskuntajätteelle, pakkausjätteelle, rakennus- ja purkujätteelle, keräyspaperille, paristoille ja akuille, käytöstä poistetuille renkaille ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromulle. Useimpien tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain kerättävän seurantatiedon avulla. Kuvassa 1 esitetään yhdyskuntajätteen käsittelyn kehitys vuosina 2006–2015. Tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden käsittely koskeva seurantatieto löytyy Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ylläpitäältä verkkosivulta

<http://www.ymparisto.fi/fi->

[FI/Kartat ja tilastot/Jatetilastot/Tuottajavastuun tilastot](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Jatetilastot/Tuottajavastuun_tilastot)

Seurantatiedon perusteella yhdyskuntajätteen sijoittaminen kaatopaikalle on vähentynyt jyrkästi kaatopaikoista annetulla valtioneuvoston asetuksella (331/2013) säädetyn, vuoden 2016 alusta sovelletun orgaanisen jätteen kaatopaikkakäsittelyä koskevan rajoituksen seurauksena. Vuonna 2015 kaatopaikalle sijoitettiin enää 11 % yhdyskuntajätteestä, ja osuuden arvioidaan vähenevän edelleen. Yhdyskuntajätteen kierrätysaste nousi 40 %:iin vuonna 2015. Muutos johtuu osittain kuitupakkausten tilastointimenetelmään tehdystä tarkennuksesta. Noin puolet yhdyskuntajätteestä hyödynnetään nykyisin energiana joko jätteen polttoon erikoistuneissa jätevoimaloissa tai rinnakkaispolttolaitoksissa. Orgaanisen jätteen kaatopaikkakäsittelyn rajoi-

tus on lisännyt selvästi jätteenpolttokapasiteetin tarvetta myös teollisuuden jätteille, minkä seurauksena nykyinen laitosverkosto ei täysin riitä vastaamaan kysyntään.

Vuoden 2016 aikana valmistui osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa Kohdennetut keinot kierrätyksen kasvuun –hanke (<http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=15101>), jossa arvioitiin, millä keinoilla Suomi saavuttaa yhdyskuntajätteen kierrätystä ja rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämistä koskevat tavoitteet ja missä määrin tavoitteita olisi mahdollista edelleen tiukentaa. Selvityksen mukaan yhdyskuntajätteen nykyisen kierrätystavoitteen (50 prosenttia) saavuttaminen vaatii merkittäviä toimenpiteitä niin kotitalouksien kuin hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnankin yhdyskuntajätteiden osalta. Myös rakennusjätteen materiaalina hyödyntämistä koskevan tavoitteen (70 prosenttia vuonna 2020) saavuttamiseksi tarvitaan ohjauskeinoja, jotka lisäävät kierrätykseen ohjautuvan jätteen määrää sekä vahvistavat kierrätysmateriaalien markkinoita. Muita jätelajeja koskevat tavoitteet ovat seurantatiedon perusteella saavutettavissa.

Komissio on 2.12.2015 julkaisemaansa kiertotalouspakettiin sisältyvässä jätessäädösehdotuksissa esittänyt tiukennettavaksi yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätystä ja kaatopaikkakäsittelyn vähentämistä koskevia tavoitteita. Ehdotuksista laadittu valtioneuvoston U-kirjelmä (U 27/2016) toimitettiin eduskunnalle 28.1.2015. Suomi on direktiivien käsittelyssä pyrkinyt aktiivisesti vaikuttamaan Suomelle tärkeiden näkökohtien esiin tuomiseksi U-kirjelmän ja eduskunnan siitä antamien kannanottojen mukaisesti. Jätedirektiivien käsittely saataneen EU:ssa päätökseen vuoden 2017 aikana.

2. Valtakunnallista jätesuunnitelmaa ja siihen sisältyvää jätteen synnyn ehkäisy-suunnitelmaa valmisteltiin ympäristöministeriön johdolla alan sidosryhmiä kuullen. Suunnitelmassa esitetään valtakunnalliset jätehuollon ja jätteen synnyn ehkäisyn tavoitteet ja toimenpiteet vuoteen 2023. Painopistealueiksi on valittu yhdyskuntajätteet, rakennus- ja purkujätteet, sähkö- ja elektroniikkaromu sekä biohajoavat jätteet ja ravinteiden kierto. Suunnitelman on tarkoitus valmistua vuoden 2017 aikana. Jätesuunnitelmassa pyritään ottamaan huomioon EU:n kiertotalouspaketin jätessäädösehdotusten kierrätystavoitteet. Uuden valtakunnallisen jätesuunnitelman yhteydessä esitetään jätehuollon seurantaindikaattorit tulevalle suunnitelmakaudelle. Jätehuoltoa on seurattu yhdeksän seurantaindikaattorin kautta vuosittain nykyisen valtakunnallisen jätesuunnitelman aikana. Päivitetyt indikaattoritiedot löytyvät internet-sivuilta: (http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Jatteet_ja_jatehuolto/Jatesuunnittelu/Valtakunnallisen_jatesuunnitelman_seuranta)

3. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan jätelakia muutetaan siten, että kunnille jätelaissa annetut yksinoikeudet rajataan asumisessa syntyviin jätteisiin alueelliset erityispiirteet huomioiden. Ympäristöministeriö teetti muutosta koskevan vaikutusten arvioinnin (<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75205>), joka valmistui kesäkuussa 2016. Ympäristöministeriö asetti 22.8.2016 työryhmän valmistelemaan jätelain muutosta yhdyskuntajätehuollon vastuunjaon osalta sekä selvittämään jätelain ja eduskunnan käsittelyssä olleen hankintalain yhteensovittamista. Ympäristöministeriö teetti työryhmän työn tueksi asianajaja Mikko Alkiolla selvityksen, jossa tarkasteltiin jätelain ja hankintalainsäädännön rajapintoja. Selvitys valmistui 4.11.2016 (<http://www.ym.fi/download/noname/%7B0463FF02-AF2E-4559-BF12-FBFD55FD8DE2%7D/122563>). Työryhmän ehdotuksen on määrä valmistua 31.1.2017. Hallituksen esitys tarvittavista lainmuutoksista on tarkoitus antaa eduskunnalle viimeistään syksyllä 2017.

Rakennuksen energiatodistuksen sisällöllinen muuttaminen

M 1/2014 vp – EK 18/2014 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta on hylännyt kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen rakennuksen energiatodistuksesta annetun lain muuttamisesta.

Eduskunta on kirjelmässään ilmoittanut hyväksyneensä seuraavat lausumat:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisesti toimenpiteisiin pientalojen energiatodistuksen sisällölliseksi muuttamiseksi helpommin ymmärrettäväksi poistaen energiamuotojen kertoimista aiheutuvat vertailtavuusongelmat.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus aloitteellisesti pyrkii rakennusten energiatehokkuusdirektiivin tarkistamiseen energiatodistuksen muuttamiseksi vapaaehtoiseksi vanhojen omakotitalojen osalta.

1. Energiatodistuslakia muutettiin huhtikuussa 2016 (laki 326/2016), johtuen Euroopan komission toteamuksesta, jonka mukaan Suomen lainsäädäntö ei vastaa rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä siltä osin, mitä rakennustyyppejä tai rakennusten tiloja on jätetty energiatodistusmenettelyn ulkopuolelle. Lausunnoilla olleessa hallituksen esitysluonnoksessa oli ehdotettu myös energiatodistuksen sisällölliseen kehittämiseen liittyviä säännösmuutoksia. Esitysluonnos sai tältä osin ristiriitaisen ja osittain myös varsin kielteisen palautteen lausunnonantajilta. Jatkovalmistelussa päädyttiin siihen, että energiatodistuslain uudistustyö jaksotetaan kahteen vaiheeseen. Hallitus antoi esityksen eduskunnalle niistä lainmuutoksista, jotka olivat tarpeen kansallisen lainsäädännön saattamiseksi direktiivinmukaiseksi. Energiatodistuksen sisällöllistä kehitystä koskevaa valmistelutyötä jatketaan samanaikaisesti lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymistä uudisrakentamisessa koskevan valmistelutyön kanssa.

Energiatodistuslain uudistaminen on sidoksissa maankäyttö- ja rakennuslain ja sen nojalla annettavien asetusten muutoksiin koskien lähes nollaenergiarakentamista. Kyseinen maankäyttö- ja rakennuslain muutos tuli voimaan 1.1.2017 ja sitä aletaan soveltaa 1.1.2018 alkaen. Lakimuutoksen nojalla annettavat asetukset ovat valmistelussa. Asetukset koskevat myös energiamuodonkertoimien lukuarvoja sekä energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia, jotka perustuvat energiamuodon kertoimiin. Asetusten antamisen jälkeen tehdään tästä aiheutuvat muutokset energiatodistusta koskeviin säädöksiin, jossa yhteydessä kannanotto otetaan huomioon. Tätä ennen on lisäksi valmisteilla keväällä 2017 EU:n komission virallisesta huomautuksesta 2016 aiheutuvat välttämättömät muutokset eräisiin energiatodistusta koskeviin säännöksiin. Komission on lisäksi antanut rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä koskevan muutosehdotuksen marraskuussa 2016. Kyseistä muutosehdotusta koskeva U-kirje on valmisteilla.

2. Kannanoton perusteella asiassa on vaikutettu eri yhteyksissä komissioon. Komission ehdotus energiatehokkuusdirektiivin muuttamiseksi 30.11.2016 ei kuitenkaan käsittele niitä artikloja, jotka koskevat energiatodistuksen pakollisuutta.

Sari Rapinoja, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

Ilmastolain toimeenpano

HE 82/2014 vp – EV 310/2014 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellyttää, että ilmastolain toimeenpano ei lisää kansalaisten, yritysten tai maanviljelijöiden hallinnollista taakkaa, vaan ainoastaan ohjaa ja koordinoi viranomaistoimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ilmastolaki (609/2015) tuli voimaan 1.6.2015. Lain toimeenpano on aloitettu keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman valmistelulla. Lain 9 §:n mukaan valtioneuvosto hyväksyy suunnitelman kerran vaalikaudessa ja se sisältää päästökäytösarviot ja toimenpideohjelman päästökaupan ulkopuolisista päästövähennystoimista keskipitkällä aikavälillä. Laissa säädetään myös suunnitelman vaikutusten arvioinnista sekä tahoista, joita on kuultava valmistelun yhteydessä. Eduskunnan hyväksymä lausuma huomioidaan suunnitelman valmistelutyössä. Ensimmäinen ilmastolain mukainen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma on tarkoitus antaa valtioneuvoston selontekona eduskunnalle toukokuussa 2017.

Merja Turunen, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

Laajarunkoisten rakennusten rakenteellisen turvallisuuden arviointi

HE 336/2014 vp – EV 290/2014 vp

Ympäristövaliokunta

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa laista aiheutuvien arviointikustannusten kohtuullisuutta suhteessa maatalouden kannattavuuteen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi, mikäli kustannukset muodostuvat kohtuuttomiksi.

”2. Maa- ja metsätalousministeriö seuraa maaseutuviraston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa, kuinka suuret lisäkustannukset laajarunkoisten rakennusten lisätarkastuksesta koituvat. Samalla mietitään, mitä mahdollisia muutoksia ko. kustannusten takia olisi tehtävä tukikelpoisia investointikustannuksia määriteltäessä, vaikkakin suunnittelukustannukset muodostavat yleensä ainoastaan murto-osan varsinaisista rakennuskustannuksista.”

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kjell Brännäs, suunnittelija, maa- ja metsätalousministeriö

Vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikainen korkotuki

HE 76/2016 vp – EV 81/2016 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää 40 vuoden korkotukimallin kokonaisvaltaiseen kehittämiseen tähtäävät toimenpiteet, jotta mallin ehdot saadaan kannustaviksi.
2. Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö toimittaa valiokunnalle selvityksen korkotukimallien toimivuudesta vuoden 2018 loppuun mennessä.

Ympäristöministeriö seuraa korkotukilainoituksen toimivuutta ja raportoi korkotukimallien toimivuudesta valiokunnalle vuoden 2018 loppuun mennessä.

Tommi Laanti, pääsuunnittelija, ympäristöministeriö

Matkaviestinverkkojen sisätilakuuluvuus asuinrakennuksissa

HE 220/2016 vp – EV 189/2016 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö laativat yhteistyössä tarvittavat säädökset siitä, että kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta välttämättömien yleisten matkaviestinverkkojen sisätilakuuluvuus asuinrakennuksissa varmistetaan rakentamisessa tarkoituksenmukaisella ja rakennuksen energiatehokkuuden ja muut olennaiset tekniset vaatimukset huomioon ottavalla tavalla. Valtioneuvoston tulee seurata jatkossa matkaviestinverkkojen kuuluvuutta sekä rakentamista koskevan sääntelyn ja sen toimeenpanon vaikutuksia matkaviestinverkkojen sisätilakuuluvuuteen ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin kuuluvuuden varmistamiseksi.

Ympäristöministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö arvioivat parhaillaan kannanotosta johtuvien toimenpiteiden käynnistämistä asian jatkovalmistelun sisällön ja aikataulun määrittelemiseksi. Sääntelyyn liittyvien kysymysten ohella ympäristöministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriö yhteistyössä seuraavat ja mahdollisuuksien mukaan tukevat viestintä- ja rakennusalan tutkimus- ja vaikuttamishankkeita, joilla helpotetaan kuuluvuusnäkökulman ennakoivaa huomioimista sekä uudis- että korjausrakentamisessa ja viestintäverkkojen suunnittelussa.

Kirsi Martinkauppi, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

Sini Wirén, neuvotteleva virkamies, liikenne- ja viestintäministeriö

Asumistuen uudistuksen vaikutusten seuraaminen

HE 231/2016 vp – EV 237/2016 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellyttää, että uudistuksen vaikutuksia perheellisten opiskelijoiden toimeentuloon seurataan, ja sen perusteella arvioidaan mahdolliset lainsäädännön uudistamistarpeet, esimerkiksi opintorahan huoltajakorotus.

2. Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy toimenpiteisiin yhteisasunnossa asuvien aseman arvioimiseksi asumistukijärjestelmässä ja selvittää ruokakuntakäsitteen mahdollisen uudistamistarpeen.

1. Opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin 1.8.2017 alkaen. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa uudistuksen vaikutuksia perheellisten opiskelijoiden toimeentuloon yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää tarkemmin edellytyksiä opintorahan huoltajakorotuksen käyttöönottoon.

2. Yleinen asumistuki on tarkoitettu pienituloisen ruokakunnan asumismenojen vähentämiseksi ja kohtuullisen asumistason turvaamiseksi. Yleisessä asumistuessa pääsääntönä on, että samassa asunnossa pysyvästi asuvat henkilöt vastaavat koko asunnon asumismenoista ja kuuluvat siten samaan ruokakuntaan. Pääsäännöstä voidaan poiketa vain, jos asukkailla on erilliset vuokrasopimukset tai toinen asukas on toisen asukkaan alivuokralainen. Oman ruokakuntansa muodostavat myös henkilöt, jotka on hoitosopimuksella sijoitettu ruokakunnan hoidettaviksi, ja opiskelijat, jotka ovat oikeutettuja opintotuen asumislisään.

Yleistä asumistukea koskeva uudistus tuli voimaan vuoden 2015 alussa eikä tässä vaiheessa katsottu tarkoituksenmukaiseksi muuttaa yleisen asumistuen ruokakunta-kohtaisuutta. Tasa-arvoisesta avioliittolaista seuraavat muutokset etuuslainsäädäntöön tulevat voimaan 1.3.2017. Opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin 1.8.2017 alkaen, jolloin asumislisän saajia koskevista poikkeuksista ruokakunnan määräytymisessä luovutaan. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa ja arvioi uudistuksien vaikutuksia asumistukijärjestelmään ja tuensaajien ja erityisesti yhteisasunnossa asuvien tuensaajien asemaan sekä selvittää asumistukijärjestelmän kehittämistarpeita.

Sanna Pekkarinen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. 0295 16001
info@vnk.fi
vnk.fi/julkaisut

ISBN: 978-952-287-399-6 PDF
ISBN: 978-952-287-400-9 nid.
ISSN: 2323-962X PDF
ISSN: 2341-7129 nid.